

Ἐπισκόπου Σεραφείμ, Μητροπολίτου Πειραιῶς

Κόσμος

Ἐξέλιξις ἡ δημιουργία;
Τυχαιότης ἡ ἀπερινόητος σκοπιμότης;
Φυσικὴ ἐπιλογὴ ἡ πάνσοφος Θεία Πρόνοια;

Πειραιεὺς 2012

Έπισκόπου Σεραφείμ
Μητροπολίτου Πειραιῶς

«ΕΞΕΛΙΞΙΣ”Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ;»
«ΤΥΧΑΙΟΤΗΣ”Η ΠΑΝΣΟΦΟΣ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΣ;»
«ΦΥΣΙΚΗ ΕΠΙΛΟΓΗ”Η ΑΠΕΡΙΝΟΗΤΟΣ ΘΕΙΑ ΠΡΟΝΟΙΑ;»

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ 2012

**Δίδεται τό δικαίωμα τῆς ἀναπαραγγῆς ἢ δημοσιεύσεως μέρους
ἢ ὅλου τοῦ παρόντος μέ απλή ἀναφορά τῆς προελεύσεως**

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Τῷ Οἰκουμενικῷ Πατρί καὶ Ὑποφήτῃ τῶν Ἀρρήτων Ἀληθειῶν,
τῷ Οὐρανοφάντορι Μύστῃ τῆς Καππαδόκων Χώρας, τῷ
συγγράψαντι τάς ὑπερόχους ὄμιλίας αύτοῦ «Εἰς τὴν «Ἐξαήμερον»
Μεγάλῳ καὶ Ἅγιῳ ΒΑΣΙΛΕΙΩ πάνυ εὐλαβῶς ἀνατίθεται τό παρόν.

‘Ο πονήσας

« Ἡ τεράστια πολυπλοκότητα τῶν ἐμβίων ὅντων καὶ τῆς
ἰδίας τῆς ζωῆς δέν μπορεῖ νά ἐρμηνευθῇ μέ μηχανιστικό τρόπο,
οὕτε καὶ ἔχει ἐντοπιστεῖ κάποιος φυσικός μηχανισμός αύτο-
οργάνωσης τῆς ὕλης πού μπορεῖ νά ὀδηγήσῃ σέ βιολογικές δομές
τέτοιας πολυπλοκότητας, ἔστω καὶ μέσω ἐξελικτικῶν διαδικασιῶν
καὶ σέ χρονικές κλίμακες πολλῶν ἐκατομμυρίων ἐτῶν».

Βασίλειος Τ. Γιούλτσης
‘Ομότιμος Καθηγητής ΑΠΘ
« Ὁ Θεολογικός λόγος
καὶ ὁ Λόγος τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν»
(2012)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ

Άρχαιοτάτη είναι καί ή ίδεα τῆς ἔξελιξεως τῶν ὅντων, ἐνοργάνων τε καί ἀνοργάνων. Οἱ Βαβυλώνιοι ἐπίστευον ὅτι, Οὐρανός, Γῆ, Θεοί, ἐγεννήθησάν ποτε ἐκ πρωταρχικοῦ τινος ὅντος. Εἰς τὴν **Βεδικὴν** θρησκείαν, τὴν ἀπὸ τῆς 4^{ης} περίπου π.Χ. χιλιετηρίδος θρησκείαν τῶν Ἰνδῶν¹ καί εἰς τὰ ἀρχαιότερα Ἱερὰ ταύτης βιβλία, τάς **Βέδας** (1500 - 1000 π.Χ.), ὥπως καί ἐκ τῶν μεταγενεστέρων βιβλίων της εἰς τάς **Ούπανισάδας** (τάς ἀρχαιοτάτας φιλοσοφικὰς πραγματείας τῶν Ἰνδῶν), ἐπίσης δέ καί εἰς τὸν Ταοϊσμὸν ἡ ίδεα αὐτῇ ἐμφανίζεται σαφέστερον, ἀποκρυσταλλωμένη εἰς τὴν Θεοσοφίαν, τὴν προελθοῦσαν ἐκ τῆς Βεδικῆς θρησκείας καί τοῦ Βουδισμοῦ². Ἡ ἔξελιξις, κατὰ τὴν Θεοσοφίαν, είναι βασικὸς νόμος τῆς ἐκδηλώσεως τῆς πρώτης ἀρχῆς, αὐτῇ αὕτῃ ἡ αἰτία τῆς ὑπάρξεως καί τοῦ σκοποῦ τοῦ Σύμπαντος, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο ἀποτελεῖ, εἰ μὴ ἐκδήλωσιν τῆς ἐπιθυμίας τῆς Θεότητος ὥπως πολλαπλασιασθῆ. Ἡ Τσανανγτκοπανισὰν λέγει: «Ἐκεῖνος ἡθέλησε. Θὰ πολλαπλασιασθῶ καί θὰ γεννηθῶ». «Ἡ θέλησις αὐτῇ γεννᾷ τὴν πλειονότητα ἐντὸς τοῦ ἐνός, γεννᾷ τούς ἀπείρους τούτους σπινθῆρας ἐντὸς τῆς φλογός. Τὰ τμήματα ταῦτα τῆς θείας συνειδήσεως ἡ Θεοσοφία ὀνομάζει μονάδας. Ἡ μονὰς κατέχει τάς δυνατότητας τοῦ γεννήσαντος ταύτην Λόγου εἰς λανθάνουσαν κατάστασιν καί ὅλον τό σύστημα δημιουργεῖται ὥπως αἱ κεκρυμμέναι αὗται δυνατότητες τῆς μονάδος ἀναπτυχθοῦν εἰς ἱκανότητας, ὥστε τό θεῖον τοῦτο σπέρμα νά ἀναπτυχθῆ εἰς ἔνα τέλειον Θεόν.».

Διά τούς φυσικοὺς - Οὐρανίους κόσμους, ἡ Θεοσοφία συγκλίνουσα πρός τόν ἀρχαῖον γνωστικισμόν συμφωνεῖ καθ' ὅλα πρός τάς ἀντιλήψεις τῆς «νεωτέρας ἐπιστήμης», πιστεύουσα εἰς τὴν ἔξελικτικὴν προέλευσιν τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος ἐκ νεφελώματος. Διά τάς διαφόρους δέ μορφὰς τῆς ζωῆς, ὅτι

¹ Ο Βραχμανισμὸς είναι βαθμίς ἔξελιξεως τῆς Βεδικῆς θρησκείας. Ἐπίσης ὁ κατὰ τὴν Στ' π.Χ. ἐκατονταετηρίδα καί ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ Βούδα ἀναπτυχθεὶς Βουδισμός.

² Πρβλ. καὶ μακαριστοῦ Π. Τρεμπέλα: «Μασωνισμὸς καὶ Θεοσοφία», σελ. 190 - 198. Αθῆναι.

άνεπτύχθησαν καί αὗται διά διαδοχικῶν ἔξελίξεων ἐκ τοῦ πρωτοπλάσματος, μὲ τάσιν πάντοτε ἔξελίξεως ἐκ τοῦ ἀπλουστέρου εἰς τό σύνθετον καί ἐκ τοῦ χαώδους εἰς τό ὡργανωμένον. «Ἐξέλιξιν δηλ. τῶν ὅντων ὄφειλομένην εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐν αὐτοῖς θείας ούσίας, τεινούσης εἰς θέωσιν. Έξ οὖ, καί προοδευτικῶς, αἱ τελειότεραι τῶν ὅντων ἔξωτερικαὶ μορφαί».

«Δημιουργήσας δέ ὁ Θεὸς - κατὰ τὴν «γνωστικήν» Θεοσοφίαν πάντοτε - τὸν Κόσμον τοῦτον δι' ἐνὸς τμήματος τοῦ Ἐαυτοῦ του καί παραμένων ἐκτὸς τοῦ σύμπαντος, ὅπερ περιβάλλει, ἐνήργησε τὴν ἐκδήλωσίν Του - καί ἐνεργεῖ ταύτην - πάντοτε κατὰ τούς ἔξῆς διαφόρους τρόπους, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦσι τὰ τρία πρόσωπα, τάς τρεῖς ὑποστάσεις τοῦ ἐνὸς καί μόνου: Κατὰ πρῶτον ἐνήργησε καί ἐνεργεῖ ὁ Λόγος διά τῆς τρίτης αὐτοῦ ὅψεως - τοῦ τρίτου Λόγου - ὅστις εἴναι δημιουργὸς τῆς ὕλης καί τῆς δυνάμεως. Ἀκολούθως ἐνήργησε ὁ δεύτερος Λόγος, ὁ χαρακτηριζόμενος διά τῆς δυνάμεως τὴν ὅποιαν ὄνομάζομεν ζωὴν (καί ἡ ὅποια δημιουργεῖ τάς μορφὰς τῆς ὕλης καί μεταχειρίζεται ταύτας διά νά ἐκφρασθῇ). Καί τελευταῖος ἐνήργησε καί ἐνεργεῖ ὁ πρῶτος Λόγος, ὁ Πατὴρ τῶν πάντων, ὅστις καί ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον, παρασχὼν εἰς αὐτὸν τὴν ἴδιαιτέραν ἴδιότητα, τὴν ὅποιαν ὄνομάζομεν συνείδησιν³.».

Ἡ πίστις αὐτὴ τῆς Θεοσοφίας εἰς τρισυπόστατον Θεότητα, ὑπάρχουσα οὐ μόνον εἰς τὸν Βεδισμὸν - Βραχμανισμὸν (τὸ Τριμοῦρτι τοῦ Βραχμανισμοῦ) ἀλλὰ καί τὴν ἀρχαιοτάτην θρησκείαν τῶν Αἰγυπτίων (αἱ τριάδες τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Πανθέου κατὰ τὴν Γ' καί Δ' π.Χ. χιλιετηρίδα), ἀποτελεῖ ἀναντιρρήτως σοβαρὰν ἔνδειξιν τῆς ἀπ' ἀρχῆς - ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἄνθρωπου ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ζωῆς - γνώσεως τῆς ἀληθείας, εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τὴν φύσιν τοῦ ἐνὸς Θεοῦ, δι' ἀποκαλύψεως, προφανῶς, τοῦ Θεοῦ πρός τούς πρωτοπλάστους, μεταδοθείσης εἰς τούς μεταγενεστέρους διά τῆς παραδόσεως καί παραποιηθείσης πολυειδῶς καί πολυτρόπως ἐλλείψει γραφῆς.

Ὑπό τε τῆς Θεοσοφίας ὅμως, ὅσον καί εἰς τά νεώτερα καί συγγενῆ πρός ταύτην φιλοσοφικά συστήματα τοῦ Σπινόζα καί τοῦ Ἔγέλου δέν κατενοήθη ὅτι: α) Ἡ ύλική δημιουργία (ὅπως καί ἡ ἀναμφισβήτητως ὑπάρχουσα πνευματική τοιαύτη) δέν ἀποτελοῦσιν τμήματα ἡ ὑποδιαιρέσεις καί μεταμορφώσεις μέρους τῆς ούσίας τοῦ Ἀπείρου Θεοῦ, ἀλλά πεπερασμένα δημιουργήματα

³ Μεγ. "Ελλην Ἑγκυκλοπ., Τομ. Ια' σελ. 258.

Αύτοῦ, δημιουργηθέντα ἐξ οὐκ ὅντων. Διότι, ἄλλως, θά ἥσαν καὶ ταῦτα ἐνσυνείδητα ἀπ' ἀρχῆς, ὡς οὐσία τῆς Θεότητος, **παντοδύναμα, πάνσοφα** κλπ., τοῦ ἀπείρου Θεοῦ μή μεταβαλλομένου οὕτε ἐπὶ τά **κρείττω**, οὕτε ἐπὶ τά **χείρω**, κατά τό ύπεροχον ἀπόφθεγμα τοῦ Πλάτωνος, καὶ μή μεριζομένου ὡσαύτως⁴, β) "Οτι καὶ ἡ ἐνσυνείδητος ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου δέν ἀποτελεῖ ὡσαύτως μέρος τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δημιούργημα ἐξ οὐκ ὅντων, διότι ἄλλως θὰ εἶχε καὶ αὐτὴ πάσας τάς ιδιότητας τοῦ ἀπείρου (παντοδυναμίαν, πανσοφίαν, παντογνωσίαν κλπ.), ὡσαύτως δέ καὶ τό ἀναμάρτητον καὶ τό ἄπτωτον. Καὶ γ) "Οτι εἰς πάντα τὰ ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου ὄργανικὰ ὅντα δέν ἐγένετο **ποτέ** ὄργανικὴ τις μεταμόρφωσις ἢ ἔξελιξις, μεταφέρουσα ταῦτα ἀπὸ ἐνὸς εἴδους ἢ γένους εἰς ἔτερον, ἔστω καὶ συγγενές ἢ δέ προοδευτικὴ - ἔξελικτικὴ διαμόρφωσις τῶν Οὐρανίων σωμάτων καὶ συστημάτων ἐν γένει, ὅπως καὶ ἡ μέχρις ὡρισμένων καὶ **ἀναλλοιώτων** ὄρίων ἀπλὴ **ἀνάπτυξις τῶν ὄργανισμῶν** (σωμάτων, κορμῶν κ.λπ.) τῶν ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου ἐνοργάνων ὅντων, τελοῦνται ὑπὸ τό κράτος ἀτέγκτων φυσικῶν νόμων, εἰς ἐκδήλωσιν ὅχι τῆς ἐν αὐτοῖς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τῆς βουλήσεως ἀπλῶς - τοῦ προστάγματος - καὶ τῆς ἀπείρου δυνάμεως τοῦ Δημιουργοῦ (Γενέσ. Α' 1-25).

*****

Εἰς τὴν περὶ ἔξελίξεως τῶν ὅντων ἰδέαν ἐπίστευσαν δυστυχῶς καὶ τίνες τῶν ἀρχαίων προγόνων ἡμῶν. Οὕτως ὁ Ἀναξίμανδρος (610 - 546 π.Χ.) ἐφρόνει ὅτι ὁ ἀνθρωπός κατάγεται ἐξ εἴδους τινὸς ζώων, καὶ ὅτι χερσαία ζῶα καὶ ἀνθρωποι προέρχονται ἐκ τοῦ ὕδατος, ἐντὸς τοῦ ὅποίου ἔζων πρότερον ὡς ἴχθύες⁵. Οἱ Ἡράκλειτος (500 περίπου π. Χ.), ὅτι ἐκ τοῦ πυρὸς ἐγεννήθη τό ὕδωρ καὶ ἐκ τοῦ ὕδατος ἡ γῆ, εἶτα δέ ὅτι

---

⁴ Ή ἔννοια τοῦ μέρους εἶναι συμφυὴς πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ πεπερασμένου, τοῦ ἔχοντος πέρας, ὅριον.

⁵ Ἀριστοτ. φυσ. Ἀκρ. Αρ. 4, 187α, πρβλ. Πλουτάρχου Συμποσ. Α, 8. 49. «Ἐξ ἀλοειδῶν ζώων ὁ ἀνθρωπός ἐγεννήθη». Καί... «ἐν ἴχθυσιν ἐγγενέσθαι τὸ πρῶτον ἀνθρώπους καὶ τραφέντας καὶ γενομένους ἱκανοὺς ἔαυτοὺς βοηθεῖν, ἐκβληθῆναι τηνικαῦτα καὶ γῆς λαβέσθαι». Κατὰ τὴν Ἑλλην. Μυθολογίαν ὑπῆρξαν τρεῖς θεωρίαι «κοσμογονίας». Ή πρώτη, ὅτι ὁ ἀνθρωπός καὶ πάντα τὰ ἄλλα ὄντα παρήθησαν ἐκ τῆς φύσεως. Ή δευτέρα, ὅτι τὸ ὕδωρ καὶ τὸ χῶμα συνέπραξαν πρὸς κατασκευὴν τοῦ πρώτου σώματος, ὅπερ ἀνεφύῃ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ὡς φυτὸν ἢ ὡς βλαστὸς δένδρου. Καὶ ἡ τρίτη ὅτι «θελήσει τῶν Θεῶν κατεσκευάσθησαν οἱ πρῶτοι ἀνθρωποι». Πρβλ. Πάν. Παναγιωτάκου «Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία», σελ. 21, ὑποσ. 1 καὶ βιβλ. αὐτόθι.

μεταβάλλονται τὰ πάντα εἰς πῦρ, ἐπίσης ὅτι πρωταρχικὸς δημιουργικὸς παράγων εἶναι ὁ ἀγών τῆς ὑπάρξεως. «Πόλεμος πατὴρ πάντων». Ό Έμπεδοκλής, ὅτι «κατ' ἀρχὴν ἐγεννήθησαν τὰ φυτά, δι' αὐτομάτου γενέσεως ἐκ τούτων δέ τὰ ζῶα ὅχι ὅμως ὄλοκληρα, ἀλλὰ κατὰ μέλη καὶ βαθμηδὸν ὅτι διά τυχαίων συνδέσεων συνεκροτήθησαν πολλοὶ ὄργανισμοὶ ὑποτυπώδεις, οἵτινες ἔξιφανίσθησαν, διετηρήθησαν δέ ἐν τῇ ζωῇ μόνον τὰ ὄντα ἐκεῖνα, ἃτινα ἀρτίως ὡργανωμένα, ἥδυνήθησαν νά ἀγωνισθοῦν ἀποτελεσματικῶς τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα καὶ νά διαιωνίσωσι τὸ εἶδος»⁶. Ο Σπεύσιππος (395 - 334 π.Χ.), ἐθεώρει τό ἀγαθὸν καὶ τό τέλειον ὡς ἀποκορύφωμα τῆς ἔξελίξεως. Οἱ Στωϊκοὶ ἐδίδασκον συνεχῆ ἔξελιξιν τοῦ κόσμου. Καὶ τέλος ὁ Λουκρήτιος (α' αἰών π.Χ.), ὄπαδὸς τῆς φιλοσοφίας τῶν Ἀτομικῶν (οἵτινες ἐπίστευον ὅτι ἐκ τῆς συνθέσεως τῶν ἀπείρων μορίων ἀτόμων τοῦ ὄντως ΟΝΤΟΣ προῆλθον πάντα τὰ ἐπὶ μέρους ὄντα, ἀνόργανά τε καὶ ἐνόργανα, ἔμψυχα, λογικὰ καὶ Θεοὶ)⁷, ὅτι «διετηρήθησαν τὰ ζωϊκὰ εἴδη τὰ ἐφωδιασμένα μὲ λυσιτελεῖς ἴδιότητας, ἔξαφανισθέντων τῶν λοιπῶν».

Οἱ λοιποὶ τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων προγόνων ἡμῶν καὶ δὴ οἱ κορυφαῖοι τούτων Πυθαγόρας, Σωκράτης, Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης, δέν ἐπίστευσαν εἰς τὴν Ψευδῆ καὶ μωρὰν ταύτην θεωρίαν. Διότι ὁ πρῶτος ἐφρόνει, ὡς γνωστόν, ὅτι οἱ ἀριθμοὶ εἶναι ἡ κατ' «εἶδος» ἀλλὰ καὶ ύλικὴ ἀρχὴ τῶν ὄντων καὶ ἡ αἰτία πάντων τῶν ἐν τῷ Κόσμῳ συμβαινόντων, προϋπάρχοντες **αύτοτελεῖς καὶ πραγματικαὶ οὐσίαι πάντων**. Ο Πλάτων (ἐξ ἐπιδράσεως ἀναντιρρήτως τοῦ κλεινοῦ διδασκάλου του Σωκράτους), ὅτι **αἱ ιδέαι**⁸ εἶναι τὰ **ἀρχέτυπα**, τὰ ὑποδείγματα ὅλων τῶν πραγμάτων, τὰ δέ πράγματα εἶναι φαινόμενα καὶ ἀπομιμήσεις τῶν ίδεῶν, μετέχοντα ἀπλῶς αὐτῶν, ὅτι αἱ ιδέαι οὖσαι ἀμετάβλητοι καὶ ἄφθαρτοι, χωρὶς τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων καὶ ἔχουσαι ζωὴν καὶ πνεῦμα (κίνησιν, ψυχὴν καὶ συνείδησιν) ὑπάρχουσιν αἰωνίως ἐν ἐπουρανίῳ τόπῳ, ἐξ οὗ καὶ κατῆλθον εἰς τὴν γῆν καὶ ὅτι, ὅπως αἱ ιδέαι εἶναι τό **αἰώνιον** ἐν τοῖς πράγμασιν, οὕτως ἐν τοῖς ἀνθρώποις τό αἰώνιον εἶναι αἱ προϋπάρχουσαι ἄφθαρτοι πνευματικαὶ καὶ ἐνσυνείδητοι αὐτῶν ψυχαὶ⁹. Ο δέ Ἀριστοτέλης,

⁶ Πρβλ. καὶ ἀοιδίμου Β. Ἀντωνιάδου Ἔγχειρ. Ἰστορίας καὶ Φιλοσ. σ. 116.

⁷ Ἀριστ. Φυσ. Ἀκρ. Α' 4, 187α, πρβλ. Πλουτάρχου Συμποσ. Α, 8, 49. 14 καὶ βιβλ. αὐτόθι.

⁸ Αἱ ιδέαι τοῦ Πλάτωνος, καὶ οἱ ἀριθμοὶ τοῦ Πυθαγόρου οὐσιαστικῶς ταύτιζονται.

⁹ Πλάτ. «Συμποσ. 221, Σοφιστ. 248, Παρμενιδ. 162/ Τιμ. 32, 51, Φαιδρ. 247-251 κ.ἄ.

ὅτι πᾶν ἐνόργανον ὅν, εἴτε ζῶον εἴτε φυτόν, ἔχει κινοῦσαν αἰτίαν καὶ σκοπόν, «ἐντελέχειαν», τὴν μετ' αὐτοῦ ἡνωμένην καὶ διαμορφοῦσαν αύτὸν ψυχὴν ἐνῷ ὁ ἄνθρωπος προσέτι καὶ τὸν «ποιητικὸν νοῦν», οὓςίαν ἀθάνατον, θείαν, ἄυλον, ἄφθαρτον καὶ ἀνεξάρτητον τοῦ σώματος¹⁰.

Τοιουτοτρόπως αἱ μεγάλαι ἐκεῖναι διάνοιαι δέν παρεσύρθησαν μὲν εἰς τὴν πλάνην τῆς ἐξελικτικῆς ἰδέας, δέν ἡδυνήθησαν ὅμως νά διακρίνωσιν ἐξ ὀλοκλήρου καὶ τὴν ἐν προκειμένῳ ἀπόλυτον ἀλήθειαν. "Οτι δηλ., α): "Ολα τὰ ἐνόργανα ὅντα δέν ἔχουν ψυχὰς (**ἰδέας-ἀριθμούς**), β) "Οτι ἐκ τῶν ἐμψύχων ὅντων μόνον ἡ ψυχὴ τοῦ ἄνθρωπου εἶναι ἰδιαιτέρα πνευματική, ἄρα δέ καὶ ἐνσυνείδητος ὑπόστασις. Καὶ γ) "Οτι ὑπάρχουν μὲν ἐν τῷ ἀπείρῳ καὶ τρισυποστάτῳ Θεῷ αἱ ἰδέαι ὅλων τῶν κτισμάτων (ὅπως ἀκριβῶς ὑπάρχουσιν ἐν τῷ νοϊ ἐνὸς ἀρχιτέκτονος ἡ μηχανικοῦ κ.ἄ. πᾶσαι αἱ ψιλαὶ ἰδέαι τῶν διαφόρων μερῶν, τμημάτων, ὄργάνων κλπ. ἐνὸς ὑπὸ ἐκτέλεσιν πολυσυνθέτου ἔργου ἡ ἔργοστασίου..., ὡς καὶ ἡ ἀλληλεπίδρασις αὐτῶν τῶν τμημάτων ἡ ὄργάνων μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου, τὴν μορφοποίησιν διά τῆς ὑφεστώσης ὅλης τῶν περὶ τοῦ ἔργου ἰδεῶν), αἱ ἰδέαι ὅμως αὗται, περὶ ὅλων τῶν κτισμάτων, ἐν οἷς περιλαμβάνεται καὶ ἡ συμπαντικὴ ὅλη - ἐνέργεια, δέν εἶναι ἐν τῷ Θεῷ ἐνυπόστατοι, ὄντοτικαὶ καὶ ἐνσυνείδητοι, ἀλλ' εἶναι **ἀφηρημέναι**, ἰδέαι **ψιλαὶ**, ὄντοποιούμεναι προοδευτικῶς ἐξ οὐκ **ὄντων**, τῇ βουλήσει τοῦ Θεοῦ, καὶ προσλαμβάνουσαι οὕτω διάφορα σχήματα καὶ μορφάς.

Τοιαύτη τις, ἐν ἄκρᾳ συνόψει, ὑπῆρξεν ἡ ἐπίδρασις τῆς ἰδέας τῆς **ἐξελίξεως** κατὰ τὴν προχριστιανικὴν ἐποχὴν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΟΣΕΩΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Ἐπελθούσης τῆς διαδόσεως καὶ ἐπικρατήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐφ' ὀλοκλήρου σχεδόν τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου, ἐξέλιπε τελείως εἰς τά ἐκχριστιανισθέντα ἔθνη ἡ ἰδέα τῆς ἐξελίξεως. Ἡ πίστις εἰς τὴν θεϊστικήν κοσμοθεωρίαν τῆς

¹⁰ Ἀριστοτ. «Περὶ ψυχῆς». Πρβλ. ἀοιδίμου Β. Ἀντωνιάδου, μν. ἔργ., τομ. Α', σελ. 236 καὶ 299 καὶ μακαριστοῦ Π. Τρεμπέλα μν. ἔργ. σελ. 12.

Χριστιανικῆς διδασκαλίας, καθ' ἥν τά πάντα ἐδημιουργήθησαν ὑπό τοῦ Θεοῦ, εἰς ἥν μορφήν ὑπάρχουσιν ἡ ἐνεφανίσθησαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ζωῆς, ἀπέκλεισε τήν παραδοχήν τῆς ἰδέας ταύτης.

Καί ἐπεχείρησαν μέν τινές νά χαρακτηρίσωσι τὸν Ἱερὸν Αύγουστῖνον καί τὸν Θωμᾶν Ἀκινᾶτον ὡς προδρόμους τῆς Β', περὶ τὴν ἰδέαν τῆς ἔξελίξεως, φιλοσοφικῆς καί ἐπιστημονικῆς κινήσεως (τῆς ἀρξαμένης ἀπὸ τῶν ἀπαρχῶν τῆς Ἀναγεννήσεως, περὶ τό 1500 μ.Χ.), ὅμως, ὅπως διδάσκει καί ὁ μακαριστός καθηγητὴς Π. Τρεμπέλας, ἐν συμφωνίᾳ καί πρός ἄλλους διακεκριμένους συγγραφεῖς¹¹, τόσον ὁ Ἱερὸς Αύγουστῖνος, ὃσον καί ὁ Θωμᾶς Ἀκινᾶτος, ὁ ἀσπασθεὶς τὴν διδασκαλίαν του, οὐδόλως ὑπῆρξαν ὑποστηρικταὶ τῆς ἰδέας τῆς ἔξελίξεως τῶν εἰδῶν. Διότι ὁ μὲν πρῶτος ἐφρόνει ὅτι ὁ Θεὸς συγχρόνως ἐδημιούργησεν ἐν σπέρματι - καί δυνάμει - πάντα τὰ ἐνόργανα ὅντα καί ὅτι ἡ γῆ μετὰ τῆς θαλάσσης ἔλαβον παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν καί τὴν ἰδιότητα νά παράγωσι ταῦτα προοδευτικῶς καί κατὰ διαφόρους ἐποχάς· ὁ δέ δεύτερος, ὅτι τό σύνολον τῶν ὅντων ἐδημιουργήθη εύθὺς ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ (κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν - περίοδον τῆς δημιουργίας) μόνον δυνάμει καί ὅχι ἐνεργείᾳ. Ἐν τῷ κόλπῳ, δέ τῆς γῆς καί τῆς θαλάσσης παρήχθησαν ταῦτα αἰτιωδῶς, ἐμβληθεισῶν εἰς τὴν γῆν καί τὴν θάλασσαν τῶν δυνάμεων, ὅπως ἐν καιρῷ παράγωσιν αὐτά¹².

Εἶναι λοιπὸν προφανὲς ὅτι δι' ἀμφοτέρων τῶν ἀπόψεων τούτων περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀπ' εύθειας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δημιουργίας τῶν ὅντων, ὅπως καί διά τῆς ἐτέρας γνώμης τοῦ Θωμᾶ Ἀκινάτου, περὶ διαδοχικῶν μεταμορφώσεων τοῦ ἐμβρύου, καθ' ἃς ἐκδηλοῦται πρῶτον ἡ θρεπτικὴ ψυχή, ἡ κοινὴ εἰς τὰ φυτὰ καί τὰ ζῶα, ἐπειτα ἡ αἰσθητική, ἡ κοινή, μόνον εἰς τὰ ζῶα (τὰ στερούμενα λογικοῦ) καί τελευταῖον ἡ λογικὴ ψυχή, ἐφ' ὃσον πρόκειται περὶ τοῦ ἀνθρώπου¹³, οὐδόλως νοεῖται ἔξελιξις τῶν ὅντων, ἔστω καί θεϊστικῆς μορφῆς. Γίνεται ἀπλῶς φιλοσοφικὴ ἔρευνα πρός ἔξήγησιν τοῦ τρόπου, καθ' ὅν ταῦτα ἐδημιουργήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐν ἀπολύτῳ συμφωνίᾳ πρός τό καθολικὸν πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά καί τῆς Γραφῆς. "Οτι δέ τό καθολικὸν πνεῦμα τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἀπέκλεισεν ἀπ' ἀρχῆς πᾶσαν ἔννοιαν ἔξελίξεως ἡ μεταμορφώσεως τῶν ὅντων,

¹¹ μακαριστοῦ Π. Τρέμπελ. μν. ἔργ. σ. 17-18

¹² ἱδίου μν. ἔργ. σ. 18

¹³ μακαριστοῦ Π. Τρέμπελ. μν. ἔργ. σ. 17-18 καὶ βιβλ. αὐτόθι.

βεβαιοῦται ἀπολύτως ἐκ τῆς διδασκαλίας τῶν ἀγ. Πατέρων. Οὕτως, ἔκτὸς τοῦ Ἱεροῦ Αὐγουστίνου, ὡς ἀνωτέρω, ὁ Μ. Βασίλειος ἀναφέρει σχετικῶς τὰ ἔξης, ἐν ταῖς Ὁμιλίαις του εἰς τὴν «Ἐξαήμερον», ἄτινα παραθέτομεν ἐκ τῆς μεταφράσεως - ἔξηγήσεως - τῶν λόγων του ὑπὸ τοῦ ἀγίου ἐνδόξου Ἱερομάρτυρος Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου τοῦ Ε', τῆς ἐκδοθείσης ὑπὸ τοῦ Μ. Σακορράφου κατὰ τό 1863.

‘Ομιλία Ε’. «Περὶ βλαστήσεως τῆς γῆς» (μνημ. ἔργ. σελ. 66). «Καί τοιουτορόπως, ὅσα κατ' ἀρχὰς ἡ γῆ ἐβλάστησε, μέχρι τοῦδε διασώζονται ἀναλλοίωτα μὲ τὴν ἀκολουθίαν τῆς διαδοχῆς καὶ τῶν ὁμογενῶν τὴν διατήρησιν». Καί κατωτέρω, σελ. 71. «...Μὲ τὴν δύναμιν τούτου τοῦ ρήματος (σ.σ. δηλ. τοῦ θείου προστάγματος) ὅλα εὔθὺς ἐκ τοῦ μὴ ὅντος ἐκβῆκαν εἰς τό εἶναι ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, καθὲν μὲ τὴν φυσικὴν ἴδιότητα διαφέροντα μὲν μεταξὺ των, γνωριζόμενα δέ μὲ ἔνα χωριστὸν χαρακτῆρα».

‘Ομιλία Ζ’. «Περὶ ἐρπετῶν» (μν. ἔργ. σελ. 101).

«Καί εἶπεν ὁ Θεὸς ἔξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἐρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν κατὰ γένος. Ποῖον γένος ἀφίεται καὶ δέν συμπεριλαμβάνεται κατὰ τό δημιουργικὸν πρόσταγμα;...». (Σελ. 102) «... μὲ τὴν ίδίαν δύναμιν τοῦ δημιουργικοῦ προστάγματος τότε καὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ μεγάλα ἔλαβον τό εἶναι των». (Σελ. 184). «Αἱ διαφοραὶ τῆς ζωῆς τῶν ἵχθυών καὶ αἱ διαφοραὶ παντὸς γένους εἶναι ἀναρίθμητοι...». «Καί εἰς πᾶν γένος ἡ διαδοχὴ εἶναι ἀπαράλλακτος καὶ δέν γίνεται, καθὼς εἰς τὴν χέρσον τὰ ἡμιονάρια καὶ τίνων ὄρνιθων συμπλοκαί, τὰ ὅποια νοθεύουν τὰ γένη των».

‘Ομιλία Η’. «Περὶ κτηνῶν καὶ ἐνύδρων» (σελ. 114-115).

«... Φεῦγε τάς φλυαρίας τῶν «σοβαρῶν»¹⁴ φιλοσόφων, οἱ ὅποιοι δέν ἐντρέπονται νά βάλλωσι τάς ψυχάς των ὁμοειδεῖς μὲ τάς ψυχὰς σκύλων, λέγοντες ὅτι αὐτοὶ ἔγιναν ποτε καὶ γυναικες καὶ θάμνοι καὶ ἵχθεῖς θαλάσσιοι. Ἐγὼ ὅμως δέν λέγω, ὅτι ἔγιναν ποτέ ἵχθύες, ἀλλά βεβαιώνω τούς ἀκούσαντας, ὅτι ὀπότε ταῦτα ἔγγραφον ἥσαν καὶ ἀπὸ τούς ἵχθύας ἀλογώτεροι...». Καί κατωτέρω (σελ. 122). «...Λοιπὸν ἔχομεν τὸν Οὐρανὸν κεκοσμημένον, τὴν γῆν κεκαλλωπισμένην, τὴν θάλασσαν εύτυχισμένην ἀπὸ τὰ πολυποίκιλα ὄφάρια, τὸν ἀέρα γεμάτον ἀπὸ διάφορα πτηνά, τὰ ὅποια ὅλα ἐδημιουργήθησαν καὶ ἐκ τοῦ μὴ ὅντος εἰς τό εἶναι, μὲ τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ παρήχθησαν...».

‘Ομιλία Θ’. «Περὶ χερσαίων» (μν. ἔργ. σελ. 129).

¹⁴ Ο ἄγιος Πατέρι είρωνεύεται τούς φιλοσόφους τούς ὑποστηρίζοντας τὴν ίδέαν τῆς ἔξελίξεως.

«... Τοιουτοτρόπως καί ἡ φῦσις τῶν ὅντων ἐκινήθη ἀπὸ τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ κατ' ἀρχὰς καί τρέχει μὲ τὴν γένεσιν καί φθορὰν καί διαφυλάττει τάς διαδοχὰς καί ἀκολουθίας τῶν γενῶν ἀπαρασαλεύτως, ὅπως καταντήσῃ εἰς αὐτὸ τό τέλος τό ἐλπιζόμενον. Ἡ φῦσις κατὰ προσταγὴν τοῦ Θεοῦ κάμνει τὸν ἵππον ἵππου **διάδοχον**, καί τὸν λέοντα λέοντος, καί τὸν ἀετὸν ἀετοῦ καί πᾶν ζῷον συντηρεῖ μὲ τὴν διαδοχὴν μέχρι συντελείας ἀπαράτρεπτον. Κανεὶς χρόνος δέν ἀφανίζει τὰ ἴδιώματα τῶν ζώων...».

Ἐνῶ ὅμως τοιαύτη εἶναι ἡ ἀντίθεσις τῆς διδασκαλίας τῶν ἀγ. Πατέρων κατά τῆς ἐν λόγῳ θεωρίας, ὅλως παραδόξως ὁ μακαριστός καθηγητής Π. Τρεμπέλας γράφει ἐν τῷ προμνησθέντι συγγράμματί του, σελ. 235- 237, καί τά ἐξῆς, ἐκτός τῶν ἐν τῷ προλόγῳ ἀναφερομένων. «Ἄλλως τε οἱ τῆς μεμετριασμένης θεωρίας τῆς ἔξελίξεως ἔχόμενοι ἀναζητοῦσιν ὑπέρ τῆς θέσεως αὐτῶν ἔρεισματα καί ἐκ τῆς Ἔκκλησιαστικῆς παραδόσεως εἰλημένα, προβάλλοντες τάς περὶ δημιουργίας τῶν φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν εἰδῶν γνώμας τῶν Πατέρων τῆς Ἔκκλησίας καί δή τοῦ Αὔγουστίνου, ἔπειτα δέ καί τοῦ κατά τὸν Μεσαίωνα ἀκμάσαντος Θωμᾶ Ἀκινάτου... Καί εἶναι μέν ἀληθές ὅτι καταντοῦν εἰς ὑπερβολήν διατεινόμενοι, ὅτι ὁ Αὔγουστῖνος προεμάντευσε τὴν θεωρίαν τῆς ἔξελίξεως καί ἐγένετο πρῶτος εἰσηγητής αὐτῆς παρά ταῦτα ὅμως εἶναι ἀδιάμφισβήτητον γεγονός, ὅτι δι' ἐκείνων τά ὄποια ὁ Μ. Βασίλειος καί ὁ Αὔγουστῖνος λέγουν περὶ δημιουργίας τῶν φυτῶν καί ζώων, μάλιστα δέ ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης περὶ δημιουργίας τῆς γῆς καί τῶν Ούρανίων σωμάτων, ἀναγνωρίζεται ὅτι, περὶ τόν τρόπον τῆς δημιουργίας καί τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ὅντων ἔχει τις τὴν ἐλευθερίαν νά φιλοσοφῇ καί δέν δεσμεύεται πρός τοῦτο οὕτε ὑπό τοῦ γράμματος τῆς ἀγίας Γραφῆς, οὕτε ὑπό ἄλλου τινός στοιχείου τῆς κατά θείαν ἀποκάλυψιν ἀληθείας (!!). Οὕτω λοιπόν ἡ μεμετριασμένη ἔξελιξις δέν θά ἡδύνατο νά χαρακτηρισθῇ ὡς ἀντιστρατευομένη πρός τό δόγμα τῆς δημιουργίας, διότι, ούδεποτε προεβλήθη μετά ἀξιώσεως ὅπως ὑποκαταστήσῃ τόν Θεόν, παρουσιαζομένη ὡς δύναμις δημιουργός, ἐμφυής ἐν τῇ ὕλῃ καί ἐξ ἵσου τυφλή, ὅσον ἀξιοθαύμαστος. Τούναντίον ἀπαιτεῖ ἐξ ἵσου πρός τὴν θεωρίαν τοῦ ἀμεταβλήτου τῶν εἰδῶν τὴν συνεχῆ ἐπέμβασιν τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἔξελιξις, τὴν ὄποιαν ἡθέλησεν, ἀπεφάσισεν, ἐπετήρησε καί διηγήθυνεν αὐτός ὁ Θεός».

Καί πρός δικαιολογίαν τῆς πρός τήν μεμετριασμένην

έξέλιξιν, συμπαθείας ἐπανειλημμένως ἐν τῷ μνησθέντι συγγράμματί του ἐκδηλουμένης (σελ. 8, 9, 16, 43, 87 καὶ 241), ἐπικαλεῖται τά ώς κατωτέρω δύο χωρία ἐκ τῆς διδασκαλίας τῶν Πατέρων: α) Τοῦ Μεγ. Βασιλείου ἐκ τῆς Ζ' ὁμιλίας του «εἰς τὴν Ἐξαήμερον», κεφ. 2, ἔχον οὕτως: «Ἐξαγαγέτω τά ὕδατα ἐρπετά ψυχῶν ζωσῶν, κατά γένος. Ἐκάστου γένους τάς ἀπαρχάς νῦν, οἷονεί, σπέρματα τίνα τῆς φύσεως προβληθῆναι κελεύει, τό δέ πλῆθος αὐτῶν ἐν τῇ μετά ταῦτα διαδοχῇ ταμιεύεται, ὅταν αὐξάνεσθαι αύτά καὶ πληθύνεσθαι δέῃ¹⁵». Καὶ β) τοῦ ἀγ. Γρηγορίου, Νύσσης, ἐκ τοῦ «ἀπολογητικοῦ του περὶ τῆς Ἐξαημέρου» (κεφ. 5 καὶ 8), ἔχον ώς ἔξῆς: «Πάντων τῶν ὄντων τάς ἀφορμάς καὶ τάς αἰτίας καὶ τάς δυνάμεις συλλήβδην ὁ Θεός ἐν ἀκαρεί κατεβάλλετο καὶ ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ θελήματος ὄρμῇ ἡ ἐκάστου τῶν ὄντων οὔσια συνέδραμεν οὐρανός, αἰθήρ, ἀστέρες, πῦρ, ἀήρ, θάλασσα, γῆ, ζῶα, φυτά ἂ, τῷ μέν θείω ὄφθαλμῷ πάντα καθεωρᾶτο, τῷ τῆς δυνάμεως λόγῳ δεικνύμενα, τῷ καθώς φησίν ἡ προφητεία εἰδότι πάντα πρό τῆς γενέσεως αὐτῶν. Τῇ δέ συγκαταβληθείσῃ δυνάμει τε καὶ σοφίᾳ πρός τὴν τελείωσιν ἐκάστου τῶν μορίων τοῦ κόσμου, είρμός τις ἀναγκαῖος κατά τίνα τάξιν ἐπηκολούθησεν, ὥστε τό πῦρ προλαβεῖν μέν καὶ προεκφανῆναι τῶν ἄλλων... καὶ τά λοιπά τῆς κατά τά ἐφεξῆς ἀκολουθίας, οὐκ αὐτομάτω τινί συντυχίᾳ, κατά τίνα ἄτακτον καὶ τυχαίαν φοράν, οὕτως ἀναφαινόμενα, ἀλλ' ώς ἡ ἀναγκαία τῆς φύσεως τάξις ἐπιζητεῖ τό ἐν τοῖς γενομένοις ἀκόλουθον... Ἡ γάρ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος. "Οπερ ἵσον ἐστί ὅτι ἦν καὶ οὐκ ἦν. Οὐ γάρ που συνδεδραμήκεσαν περὶ αὐτήν αἱ ποιότητες. Ἀπόδειξις δέ τῆς διανοίας ταύτης, ὅτι ἀόρατον αὐτήν ὁ λόγος εἶναι φησί. Τό γάρ ἀόρατον χρῶμα οὐκ ἐστί. Τό δέ χρῶμα οἴόν τις ἀπορροή τοῦ κατ' ἐπιφάνειαν σχήματος γίνεται, τό δέ σχῆμα οὐκ ἄνευ σώματος. Εἰ οὖν ἀόρατον ἦν καὶ ἀχρωμάτιστον πάντως. Τούτῳ δέ συνθεωρεῖται τό ἀσχημάτιστον, ἐκείνῳ δέ τό ἀσώματον. Ούκοιν ἐν τῷ ἀθρόῳ τῆς τοῦ κόσμου καταβολῆς, ἦν μέν ἐν τοῖς οὖσιν ἡ γῆ, ώς καὶ τά ἄλλα πάντα. Ἄνεμενε δέ τό διά τῆς τῶν ποιοτήτων κατασκευῆς, ὅπερ ἐστί γίγνεσθαι. Καὶ διά τοῦ ἀκατασκευάστου ὄνομάσαι νοεῖν δίδωσι τό μήπω πεπυκνῶσθαι ταῖς σωματικαῖς

---

¹⁵ μακαριστοῦ Π. Τρεμπέλ. Μν. ἔργ. σελ. 234, ὑποσ. 2. Εἶναι ὅλως πρόδηλον, ὅτι ὁ ἀγ. Πατήρ νοεῖ καὶ διά τοῦ χωρίου τούτου τῆς ἐν λόγῳ «Ὀμιλίας» του τὴν διά τοῦ θείου προστάγματος δημιουργίαν ἐν ἀρχῇ ἐκάστου γένους τῶν κατωτέρων τοῦ ἀνθρώπου ἔμψυχων ὄντων, τῶν ζώων, οἷονεί σπερμάτων ἐν εἴδει δηλ. σπέρματος, τὴν δέ αὐξησιν καὶ τὸν πολλαπλασιασμόν αὐτῶν ώς ταμιευθεῖσαν ἐν αὐτοῖς διά τῆς μετά ταῦτα διαδοχῆς - τῆς ἀναπαραγωγῆς.

ίδιότησι¹⁶».

Έρωτῶμεν: Έκ τῶν περικοπῶν τούτων τῶν Ὄμιλιῶν τῶν ἀγίων Πατέρων ἡμῶν Βασίλειου τοῦ Μεγάλου καὶ Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, δικαιολογεῖται τό προμνησθέν συμπέρασμα περὶ τῆς δῆθεν γνώμης τούτων διά τήν θεωρίαν τῆς ἐξελίξεως, ὅταν μάλιστα, ληφθοῦν ὑπ’ ὅψιν καὶ αἱ ὑφ’ ἡμῶν προταχθεῖσαι περικοπαὶ τῶν εἰς τήν Έξαήμερον καὶ πάλιν Ὄμιλιῶν τοῦ Ἅγ. Βασιλείου;

Εἰς τάς περικοπάς ὅμως τῶν Ὄμιλιῶν τοῦ Ἅγ. Βασιλείου, τάς ὁποίας προανεφέραμεν, ἔθεωρήσαμεν καθῆκον νά παραθέσωμεν κατωτέρω καὶ ἐπεξηγηματικάς περικοπάς τῆς αὐτῆς Ὄμιλίας τοῦ Ἅγιου Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, ἥτοι τοῦ «Ἀπολογητικοῦ περὶ τῆς ἐξαημέρου», ἔχούσας οὕτω: α) Προοίμιον Κεφ. Α'.

«὾ν γάρ ἔχει λόγον πρός τόν κόκκον ὁ ἄσταχυς καὶ ἔξ ἔκεινου ὕν, κάκεῖνο μή ὕν, μᾶλλον δέ ἔκεινο μέν ὕν τῇ δυνάμει, παρηλλαγμένος δέ μεγέθει καὶ κάλλει καὶ ποικιλίᾳ καὶ σχήματι τόν αὐτόν εἴποι τις ἄν ἐπέχειν λόγον πρός τήν τοῦ μεγάλου Μωϋσέως φωνήν τά παρά τοῦ Μεγάλου Βασιλείου διά φιλοπονωτέρας θεωρίας ἐξεργασθέντα νοήματα. Ἐν γάρ ἔκεινος εἶπεν ἐν ὄλιγοις τε καὶ ἀπεριγράπτοις ρήμασι, ταῦτα διά τῆς ὑψηλῆς φιλοσοφίας ὁ διδάσκαλος ἡμῶν (ὁ Μ. Βασίλειος) αὔξήσας, ὅχι ἄσταχυν ἀλλὰ δένδρον ἐποίησε, κατά τόν ὄμοιωθέντα τῇ βασιλείᾳ τόν συνάπεως κόκκον, τόν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ γεωργοῦντος αὐτοδενδρούμενον, ὃστε γενέσθαι πανταχόθεν αὐτόν ἀμφιλαφῆ τοῖς ποιήμασι καὶ διηπλωμένον ἀντί κλάδων τοῖς δόγμασι, καὶ τῷ σκοπῷ τῆς εὔσεβειας εἰς ὕψος ἀνατεινόμενον, ὡς καὶ τάς ὑψηλάς τε καὶ μετεωροπόρους ψυχάς, ἃς πετεινά τοῦ οὐρανοῦ τό Εὐαγγέλιον ὄνομάζει, δύνασθαι τῷ μεγέθει τῶν τοιούτων κλάδων ἐννοοεύειν».

Κεφ. Β... «Τοῦτο δέ καὶ πρό τῆς ἐγχειρήσεως διαμεμαρτυρήσθω, τό μηδέν ἡμᾶς ἀντιδογματίζειν τῷ ἀγίῳ Βασιλείῳ, περὶ τῶν κατά τήν κοσμογονίαν αὐτῷ φιλοσοφηθέντων, μηδ’ ἄν πρός ἐτέραν ἐξήγησιν ἐκ τίνος ἀκολουθίας ὁ λόγος ἔλθῃ...».

Καὶ κατωτέρω, σελ. 85.

«Ἐπεί οὖν ταῦτα (τά τῆς δευτέρας ἡμέρας) ἐγένετο, πάλιν ἡ φῦσις τῶν ὄντων δι’ ἀκολούθου βαδίζουσα, τό ἀναγκαίως τοῖς προγεγονόσιν ἐπόμενον ἐξεργάζεται προηγεῖται δέ καὶ τούτου τοῦ

---

¹⁶ μακαριστοῦ Π. Τρεμπέλα μν. ἔργ., σελ. 235, ὑποσ. 1.

᜔ργου θεῖον ἐπίτευγμα, πανταχοῦ τοῦ Μωϋσέως ἀσφαλιζομένου ἡμῶν τήν διάνοιαν τοῦ μηδέν ἀθεεί τι τῶν ὅντων συστῆναι, ὡς ἂν τό περί ἐκάστου τῶν γεγονότων θαῦμα εἰς τόν πεποιηκότα τήν ἀναφοράν ἔχειν».

Ἐπίσης, αὐτόθι σελ. 92.

«...Ως γάρ ἐν τῇ γενέσει τῶν ζώων μυρίας μέν ἔστι διαφοράς ἵδεῖν τῶν ἐν τούτοις γενῶν, τῷ δέ καθολικῷ λόγῳ τῆς τῶν ὅντων ἀποδοχῆς ἀρμόζει ἐφ' ἐκάστου φαμέν, κατά τό ἵσον τό καλόν εἶναι λίαν... Οὐ γάρ ἐν τῷ βοῦν μή εἶναι τό ἵππον ἔστιν εἶναι, ἀλλ' ἐν ἐκάστῳ τούτων συντηρεῖ ἑαυτήν ἡ φῦσις, ἴδιας ἀφορμάς πρός τήν ἰδίαν διαμονήν κεκτημένη, οὐκ ἐν φθορᾷ τῆς φύσεως, ἀλλ' εἰς τήν τοῦ εἶναι δύναμιν ἔχουσα».

Ωσαύτως, σελ. 96. «Κἄν τά φυτά εἴπῃς, κἄν τά βλαστήματα, πάντα τῷ αὐτῷ κύκλῳ συμπεριέρχεται... ὅταν ξηρανθῇ τό ὑποκείμενον τό περιέχοντι πάλιν πρός τό ὄμόφυλον ἔξατμίζεται..., ὥστε πανταχοῦ τοῦ κόσμου τε στοιχειωδῶς ἐν τῷ παντὶ θεωρούμενα, ἐπί τοῦ αὐτοῦ μέτρου φυλάττεσθαι, ὅ παρά τήν πρώτην ὑφ' ἐκάστου τῶν ὅντων ἡ σοφία τοῦ δημιουργοῦ πρός τήν εὔαρμοστίαν τοῦ παντός διετάξατο».

Εἶναι ἀληθές βεβαίως ὅτι ὁ ἄνθρωπος πλασθείς ἐλεύθερος, δύναται ἐλευθέρως νά ἐρευνᾶ τά πάντα καὶ νά φιλοσοφῇ, εἶναι ὅμως ἀναντίρρητον ἐξ ἵσου ὅτι τά ἐκ τῆς ὑγιοῦς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης συμπεράσματα ούδέποτε δύνανται νά εἶναι ἀντίθετα πρός τήν ἐξ ἀποκαλύψεως ἀλήθειαν καὶ τήν Γραφήν, ἐφόσον ἡ Γραφή εἶναι θεόπνευστος. Ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ φιλοσοφία, προορισμόν ἔχουν τήν πειραματικήν βεβαίωσιν τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως ἀληθείας, ἥτις ἐδόθη εἰς ἡμᾶς πρός διευκολύνσιν τῆς διαγνώσεως τοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς καὶ μέρους τοῦ περιβάλλοντος ἡμᾶς μυστηρίου. Ούδέποτε εἶναι δυνατόν νά ἀποβοῦν πολέμιαι ταύτης. Θά κυροῦν ὅθεν ἀπλῶς αὐτήν διά τῶν συνεχῶν προόδων, ἵνα ἀναδειχθοῦν τελικῶς πρωτεύουσαι ἱέρειαι καὶ θεραπαινίδες αὐτῆς.

Οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας τόσον σαφῶς καὶ κατηγορηματικῶς ἀντετάχθησαν κατά τῆς ἐν λόγῳ «θεωρίας», τό ἀληθές, καὶ ἐν προκειμένω πνεῦμα τῆς Γραφῆς θεοπνεύστως ἀποδίδοντες, εἰς τούς ὑποστηρικτάς τῆς «δι' ἀλμάτων» θεϊστικῆς αὐτῆς «μορφῆς» (θεωρίας τοῦ... de Vries).

Εἰς ἐπίρρωσιν δέ τῶν ἀνωτέρω προσθέτομεν ὅτι ἐν τῷ κεφ. Α' § 6 τῆς Γενέσεως, ὅτι κατά τήν 2αν «ἡμέραν» (χρονικήν περίοδον ἀκαθορίστου διαρκείας) τῆς Δημιουργίας, ἐγένετο ὑπό

τοῦ Θεοῦ τό «στερέωμα» ἐν τῷ μέσω τοῦ ὕδατος, ὅπερ κατά τήν διάρκειαν τῆς πρώτης «περιόδου - ἡμέρας» (αὐτόθι § 2) περιέβαλλε τήν γῆν. Καί «...διεχώρισε δι' αὐτοῦ ὁ Θεός ἀναμέσον τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος καὶ τοῦ ὕδατος τοῦ ὑποκάτω τοῦ στερεώματος. Καὶ ἐκάλεσε τό στερέωμα οὐρανόν» (αὐτ. § 6-8). Ἐχωρίσθη δηλ. ὑπό τοῦ Θεοῦ τό ὅλον ὕδωρ, ὅπερ εἰς πυκνούς ὑδρατμούς περιέβαλλεν ἀρχικῶς τήν γῆν, εἰς δύο. Εἰς τό ὑποκάτω τοῦ «στερεώματος - τοῦ Οὐρανοῦ» τό «συναχθέν εἰς τάς συναγωγάς τάς ἀποκληθείσας «θάλασσας» (αὐτ. 9-10) καὶ εἰς τό ὕδωρ τό «ἐπάνω τοῦ στερεώματος» ὅπερ ἀπεκλήθη «οὐρανός».

Ἐκ τῆς τόσον λεπτομεροῦς διατυπώσεως τῶν χωρίων τούτων σαφῶς, φρονοῦμεν, διευκρινίζεται ὅτι τό περί οὗ «στερέωμα - οὐρανός» εἶναι ἡ περιβάλλουσα τήν γῆν «ἀτμόσφαιρα» - ὁ ἀήρ, ἐν ἀντιθέσει πρός τόν «οὐρανόν» τῆς 1^{ης} παραγράφου τοῦ αὐτοῦ κεφ. τῆς Γενέσεως, δι' οὗ νοεῖται τό «ύλικόν σύμπαν». Τήν αὐτήν ἄλλως τε ἐρμηνείαν δίδει καὶ ὁ Μ. Βασίλειος εἰς τήν 3^{ην} Ὁμιλίαν του εἰς τήν «Ἐξαήμερον»¹⁷. Καί ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ (τῷ ἀέρι) διεχωρίσθη ὑπό τοῦ Θεοῦ - καὶ εἶναι - τό «ἐπάνω τοῦ στερεώματος» (αὐτ. παρ. 7) δηλ. τό ἐπ' αὐτῆς - τῷ ἀέρι - ὕδωρ, τό διαχωριζόμενον δι' αὐτῆς ἀπό τοῦ ὕδατος τοῦ «ὑποκάτω» αὐτῆς, ἦτοι τοῦ συναχθέντος ἐπί τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ σχηματίσαντος θαλάσσας, λίμνας, ποταμούς καὶ πηγάς. Ἐχωρίσθη, τό ὅλον ὕδωρ, ὅπερ εἰς πυκνούς ὑδρατμούς περιέβαλλε ἀρχικῶς τήν γῆν, εἰς τό ἐπί τῆς γῆς (καὶ «ὑποκάτω τοῦ στερεώματος»...) καὶ εἰς τό ὑπεράνω αὐτῆς καὶ «ἐπάνω» - ἐπί τοῦ στερεώματος (δηλ. τῇ ἀτμόσφαιρᾳ ἢ τῷ ἀέρι) τοιοῦτον, ὅπερ εὐρισκόμενον ἐν αὐτῇ εἰς ὑδρατμούς μεταβάλλεται, ψυχόμενον, εἰς νέφη, εἰς ιπταμένας καὶ αἰωρουμένας ὑπεράνω τῆς γῆς «συναγωγάς ὑδάτων»... Καὶ εἰς ἀμφότερα τά ὕδατα, μετά τόν χωρισμόν αὐτῶν, ἀπευθύνεται τό

¹⁷ Ε. Π. Migne τ. 29, σ. 51. «Γενηθήτω στερέωμα... "Ινα διαχωρίζῃ φησίν ἀνά μέσου ὕδατος καὶ ὕδατος..."». Σελ. 64. «...Ἄπειρος μέν ἦν.. τῶν ὕδάτων ἡ χύσις πανταχόθεν ἐπικυμαινομένων τῇ γῇ καὶ ἀπαιωρουμένων αὐτῆς ». Σελ. 72 -73. «... "Οταν οὖν ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ λέγει φέρεσθαι δρόσον ἢ ὑετόν, περί ὕδάτων νοοῦμεν ὅσα τήν ἄνω κατέχειν διατέτακται χώραν. (σ.σ. δηλ. τήν ἀτμόσφαιραν). Συναγομένων γάρ τῶν ἀναθυμιάσεων περί τό ὑψος καὶ κινουμένου τοῦ ἀέρος ταῖς τῶν πνευμάτων πιλήσεσιν, ὅταν, μέν αἱ τέως ἀτμοειδῶς... ἐνεσπαρμέναι τῷ νέφει νοτίδες... σταγόνες γίνονται, τῷ βάρει φερόμεναι πρός τά κάτω». Σελ. 69. «... Ἀλλά διά τήν φύσιν τῶν ὑπερκειμένων (σ.σ., τῆς γῆς ὑδάτων, δηλ τῶν ὑδρατμῶν) λεπτήν οὔσαν καὶ ἀραιάν... στερέωμα τοῦτο ὡνόμασε...». Καὶ ἐν σελ. 59 -60 ἔξ., διαστέλλων σαφῶς τόν «οὐρανόν» τοῦ 1^{ου} ἐδ. τοῦ Α' κεφ. τῆς Γενέσεως ἀπό τόν «οὐρανόν» τοῦ εδ. 3, τόν μέν πρῶτον νοεῖ ὡς τό «ύλικόν Σύμπαν», ἐν τῷ συνόλῳ του, τόν δέ δεύτερον, ὡς τήν περιβάλλουσαν τήν γῆν «ἀτμόσφαιραν» - ἀέρα, ἐν ᾧ τό ἔξατμιζόμενον ἐκ τῶν θαλασσῶν, λιμνῶν, ποταμῶν κλπ. ὕδωρ, εἰς ὑδρατμούς καὶ νέφη μεταβαλλόμενον, σχηματίζει, τάς «ἐπάνω - ἐπί - τοῦ στερεώματος», ἥτοι τῇ ἀτμοσφαιρᾳ, «συναγωγάς ὑδάτων», τάς δι' αὐτοῦ διαχωρισθείσας ἀπό τοῦ ἐπί τῆς γῆς ὕδατος, ἥτοι τῶν θαλασσῶν, λιμνῶν, ποταμῶν καὶ πηγῶν (Γενεσ. Α' 6-8).

θεῖον πρόσταγμα τοῦ ἐδ. 20 - 23 «ἐξαγαγέτω τά ὕδατα ἐρπετά ψυχῶν ζωσῶν καὶ πετεινά...». Εἶναι συνεπῶς ἀπολύτως πρόδηλον, κατόπιν τούτων, ὅτι διά τοῦ θείου προστάγματος τά μέν ὑδρόβια, ἐν γένει, ἐδημιουργήθησαν (αὐτήν τήν ἔννοιαν ἔχει τό πρόσταγμα «ἐξαγαγέτω») αύτοστιγμεί ἐν τῷ «πρώτῳ ὕδατι - τῷ ἐπί τῆς γῆς, δηλ. εἰς τάς θάλασσας, τάς λίμνας, τούς ποταμούς... Τά δέ πτηνά, ἐν τῷ δευτέρῳ, τῷ ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ - τῷ ἀέρι. Ἐν ἐπρόκειτο περί ἐξελικτικῆς δημιουργίας καὶ τῶν πτηνῶν ἐν τῷ ἐπί τῆς γῆς ὕδατι, ἀναμφιβόλως ἡ Γραφή ὅχι μόνον θά ἐποιήτο χρῆσιν τοῦ ἐνικοῦ «...ἐξαγαγέτω τό ὕδωρ...» (ώς τονίζει καὶ ἐν τῷ 9ῳ ἐδαφίῳ. «...Συναχθήτω τό ὕδωρ τό ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ...»), ἀλλά θά προσέθετεν ἀσφαλῶς προσέτι καὶ τήν διάκρισιν «τό ὑποκάτω τοῦ στερεώματος» ἢ «τοῦ Οὐρανοῦ» διά νά ἀποφευχθῆ πᾶσα παρερμηνεία καὶ σύγχυσις, ἐφόσον ὁ χωρισμός τῶν ὑδάτων ἐγένετο πρό τῆς δημιουργίας τῶν ἐν αὐτοῖς δημιουργηθέντων ἐμψύχων ὄντων. Δέν πρόκειται ἄρα ποσῶς καὶ πάλιν περί ἐξελίξεως τῶν ἐνοργάνων καὶ ἐμψύχων ὄντων οἰασδήποτε μορφῆς... Πρός ἐπίρρωσιν δέ τῆς ἀληθείας ταύτης, τῆς καὶ ὑπό τῶν χωρίων τούτων πανηγυρικῶς, φρονοῦμεν, ἄπαξ ἔτι διακηρυσσομένης, καλόν ἐθεωρήσαμεν νά παραθέσωμεν καὶ ὀλίγας προσέτι περικοπάς ἐκ τῶν αὐτῶν εἰς τήν «Ἐξαήμερον» Ὁμιλιῶν τοῦ Μεγ. Βασιλείου, ώς αὗται ἀναφέρονται ἐν τῇ Ε.Π. (Migne) καὶ αἵτινες ἔχουσιν ώς ἐξῆς:

Τόμ. 29, σ. 97. Ὁμιλ. Ε' «Περί βλαστήσεως γῆς». «...Καί τοῦτό ἐστι τό κατά γένος. Οὐ γάρ ἡ προβολή τοῦ καλάμου ἐλαῖας ἐστί ποιητική, ἀλλά ἐκ καλάμου μέν ἔτερος κάλαμος, ἐκ δέ τῶν σπερμάτων τά συγγενῆ τοῖς καταβληθεῖσιν ἀποβλαστάνει. Καί οὕτω τό τῇ πρώτῃ γενέσει προβληθέν παρά τῆς γῆς μέχρι νῦν διασώζεται τῇ ἀκολουθίᾳ τῆς διαδοχῆς φυλασσομένου τοῦ γένους...» Αύτ. σελ. 105. «...Καί ξύλον κάρπιμόν φησι, ποιοῦν καρπόν, οὗ τό σπέρμα αύτοῦ κατά γένος καὶ καθ' ὄμοιότητα... Ἐπί τούτῳ τῷ ρήματι πᾶσαι μέν αἱ λόχμαι κατεπυκνοῦντο... πάντα ἐν μίᾳ καιροῦ ροπῇ, οὐκ ὄντα πρότερον, ὑπέρ τήν γῆν εἰς τό εἴναι παρῆλθε μετά τῆς οίκείας ἐκάστου ἰδιότητος, ἐναργεστάταις μέν διαφοραῖς ἀπό τῶν ἐτερογενῶν χωριζόμενα, οίκείω δέ ἐκάστου γνωριζόμενον χαρακτῆρι...».

‘Ομιλ. Ζ' «περί Ἐρπετῶν» (αύτ. σ. 147 - 148). «...Μετά τήν τῶν φωστήρων δημιουργίαν καὶ τά ὕδατα λοιπόν πληροῦται ζώων... Καί ὃν ούδ' ἂν τά γένη τις ἀριθμήσασθαι δυνηθείη, τούτων τήν ζωήν εύθύς ἐνεργόν καὶ κινούμενην ἀπέδειξεν ἡ

μεγάλη καί ἄφατος τοῦ Θεοῦ δύναμις, ὁμοῦ τῷ προστάγματι τῆς πρός τῷ ζωογονεῖν ἐπιτηδειότητος ἔγγενομένης τοῖς ὕδασιν... Ἐκάστου γένους τάς ἀπ' ἀρχάς νῦν, οἷονεί σπέρματά τινα τῆς φύσεως προβληθῆναι κελεύει... Πάντα μεγίσταις διαφοραῖς ἀλλήλων κεχωρισμένα, καὶ ἐν ἑτέροις καὶ ἑτέροις εἴδεσι καθεστῶτα... Πάντα δέ ὁμοίως τό πρῶτον ἐκεῖνο πρόσταγμα καὶ ἡ ἄφατος ἐκείνη παρήγαγε δύναμις. Πολλαὶ τῶν βίων παραλλαγαί· πολλαὶ αἱ περὶ τάς διάδοχάς ἐκάστου γένους διαφοραί... Καὶ ἐκάστω γένει ἡ διαδοχή ἀπαράλλακτος καὶ ἀνεπίμικτος πρός ἑτέραν φύσιν...». Καί σελ. 157 αὐτ. «Ἀκουε τῶν ἰχθύων μονονοουχί φωνὴν ἀφιέντων... ὅτι εἰς διαμονήν τοῦ γένους τήν μακράν ταύτην ἀποδημίαν στελλόμεθα». (σ.σ. Πρόκειται περὶ τῶν τακτικῶς ἀποδημούντων...).

Όμιλ. Η'. «Περὶ πτηνῶν καὶ ἐνύδρων» (αὐτ. σελ. 164 ἐξ.). «... Βλαστησάτω ἡ γῆ οὐχ ὅπερ ἔχει προβαλλέτω, ἀλλ' ὅ μή ἔχει κτησάσθω... Ἐξαγαγέτω ἡ γῆ Ψυχήν, οὐ τήν ἐναποκειμένην, ἀλλά τήν διδομένην αὐτῇ ὑπό τοῦ Θεού δι' ἐπιταγῆς...». (αὐτ. σ. 168 ἐξ.) «Ἐξαγαγέτω, φησί, τά ὕδατα... καὶ πετεινά πετάμενα ἐπὶ τῆς γῆς κατά τό στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ κατά γένος. Διατί ἐξ ὑδάτων καὶ τοῖς πτηνοῖς τήν γένεσιν ἔδωκεν; "Οτι ὥσπερ συγγένεια τίς ἐστι τοῖς πετομένοις πρός τά νηκτικά. Καί γάρ ὥσπερ οἱ ἰχθεῖς τό ὕδωρ τέμνουν, τῇ μέν κινήσει τῶν πτερύγων εἰς τό πρόσω χωροῦντες, τῇ δέ τοῦ οὐραίου μεταβολῇ τάς τε περιστροφάς καὶ τάς εύθείας ὄρμάς ἔαυτοῖς οἰακίζοντες οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν πτηνῶν ἐστιν ἴδεῖν, διανηχομένων τόν ἀέρα τοῖς πτεροῖς κατά τόν ὅμοιον τρόπον. "Ωστε ἐπειδή ἐν ἴδιωμα ἐκατέροις τό νήχεσθαι, μία τις αὐτοῖς συγγένεια ἐκ τῆς τῶν ὑδάτων γενέσεως παρεσχέθη». Σελ. 169. «Εἰσί μέντοι γενῶν διαφοραί μυρίαι καὶ τοῖς ὅρνεσι... καὶ τούς βίους καὶ τάς πράξεις καὶ τά ἥθη, ἀμύθητον οὖσαν αὐτοῖς τήν πρός ἄλληλα παραλλαγήν». Σελ. 180. «Ἐξαγαγέτω τά ὕδατα... καὶ πετεινά πετάμενα ἐπὶ τῆς γῆς... Ἐπί μέν τῆς γῆς ἐκελεύσθη πετᾶσθαι διά τό πᾶσι τήν τροφήν ἀπό τῆς γῆς ὑπάρχειν. Κατά δέ τό στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ..., οὐρανοῦ ἐνταῦθα παρά τό ὄρãσθαι τοῦ ἀέρος προσειρημένου· στερεώματος δέ, διά τό πυκνότερόν πως εἶναι, συγκρίσει τοῦ αἰθερίου σώματος, καὶ μᾶλλον πεπιλημένον ταῖς κάτωθεν ἀναφοραῖς τόν ὑπέρ κεφαλῆς ἡμῶν ἀέρα. "Ἐχεις οὖν οὐρανόν διακεκοσμημένον, γῆν κεκαλωπισμένην, θάλασσαν εύθηνομένην τοῖς οἰκείοις γεννήμασι ἀέρα πλήρη τῶν διῆπταμένων αὐτόν ὄρνιθων». (σ.σ. δηλ. τῶν πτηνῶν, δι' ἃ προφανέστατα ὑπαινίσσεται ὁ ἄγ. πατήρ ὅτι

έδημιουργήθησαν ἐν τῷ ἀέρι, ὅπως ἐν τῇ θαλάσσῃ τά «οἰκεῖα αὐτῆς γεννήματα...» καί ἐν τῇ γῇ τά «...καλλωπίσματα» αὐτῆς... «Πάντα προστάγματι Θεοῦ ἐκ τοῦ μή ὄντος εἰς τό εἶναι παραχθέντα...». (σ.σ. Καὶ ὅχι δι' ἔξελίξεως, οἵασδήποτε μορφῆς). Σελ. 184. «...Ἐξαγαγέτω τά ὕδατα πετεινά πετάμενα... Πόσας προείδετο διαφοράς πτηνῶν; ὅπως αὐτά κατά γένος διέστησεν ἀπ' ἄλλήλων; Πῶς ἔκαστον κεχωρισμένοις ἔχαρακτήρισεν ἴδιώμασι; Ἐπιλείπει μέ διηγούμενον ἡ ἡμέρα τά ἐναέρια ὑμῖν θαύματα διηγούμενον». (σ.σ. Καὶ πάλιν σαφῶς ὑπαινίσσεται ὁ ἀγ. πατήρ ὅτι ἡ δημιουργία τῶν πτηνῶν ἐγένετο ἐν τῷ ἀέρι - τῇ ἀτμοσφαίρᾳ - δηλ. ἐν τῷ «ὕδατι τῷ ἐπάνω τοῦ στερεώματος»). Καὶ σελ. 184. «... ἡ γῇ ἡμᾶς ταῖς οἰκείαις βλάσταις ἐδεξιώσατο. Ἡ θάλασσα τοῖς ἰχθῦσιν, ὁ ἀήρ τοῖς πτηνοῖς...».

‘Ομιλ. Θ’. «Περί χερσαίων». Σελ. 189. «Ἐξαγαγέτω ἡ γῇ ψυχήν ζῶσαν... ὡς γάρ ἡ σφαῖρα, ἐπειδάν ὑπό τίνος ἀπωσθῇ... φέρεται πρός τό κάταντες... οὕτω καί ἡ φῦσις τῶν ὄντων, ἐνί προστάγματι κινηθεῖσα τήν ἐν τῇ γενέσει καί φθορᾷ (σ.σ. καὶ ὅχι ἔξελίξει...) κτίσιν ὄμαλῶς διεξέρχεται, τάς τῶν γενῶν ἀκολουθίας δι' ὄμοιότητος διασώζουσα, ἔως ἂν πρός τό αὐτό καταντήσῃ τέλος. “Ιππον μέν γάρ ἵππου ποιεῖται διάδοχον καί λέοντα λέοντος, καί ἀετόν ἀετοῦ. Καὶ ἔκαστον τῶν ζώων ταῖς ἐφεξῆς διαδοχαῖς συντηρούμενον μέχρι συντέλειας τοῦ παντός παραπέμπει. Ούδεις χρόνος διεφθαρμένα ἡ ἔξιτηλα ποιεῖ τῶν ζώων τά ἴδιώματα, ἀλλ' ὥσπερ ἄρτι καθισταμένη ἡ φῦσις ἀεί νεαρά τῷ χρόνῳ συμπαρατρέχει...». Σελ. 192 παρ. 3. «...Οὐ τοίνυν ἀποκειμένη τῇ γῇ ἡ ψυχή τῶν ἀλόγων ἔξεφάνη, ἀλλ' ὄμοι τῷ προστάγματι συνυπέστη...».

Διά τῶν συμπληρωματικῶν τούτων περικοπῶν τῶν εἰς τήν «Ἐξαήμερον» Ὁμιλιῶν τοῦ Ἅγιου πατρός πανηγυρικῶς, φρονοῦμεν, ἐπιβεβαιοῦται, ὅτι τό πνεῦμα τῶν ἀγ. καὶ μεγ. Πατέρων τῆς Ἅγ. ἡμῶν Ἑκκλησίας, τό «πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας», τό ἀπολύτως σύμφωνον πρός τό ἀληθές πνεῦμα τῆς Γραφῆς, ὑπῆρξεν ἀπ' ἀρχῆς ἐναντίον πάσης ἐννοίας «ἔξελίξεως» τῶν ἐνοργάνων ὄντων ἀψύχων καὶ ἐμψύχων, εἴτε προοδευτικῆς, εἴτε ἀλματικῆς.

Ἀπαντῶντες οἱ ἔξελικτικοί εἰς τά ἀνωτέρω μέ τήν θεωρίαν τοῦ Le Vries ισχυρίζονται ὅτι: «...Ἄλλα ἡ ἔξέλιξις δέν ἀνέβηκε ἔνα ὄμαλό δρόμο, ἀλλά μία κλίμακα. Ἡ ἔξέλιξις ἔγινε μέ ἀπότομες κατευθυνόμενες ἀπό τή θεία ἐνέργεια ἀλλαγές μέσα στά χρωματοσώματα τῶν ἐμβίων ὄντων. Ἡ ἔξέλιξις ἔγινε κατά γένη. Στά τέλη τοῦ περασμένου αἰῶνος ἔνας Ὄλλανδός βοτανολόγος, ὁ

Hugo de Vries διηρωτάτο πῶς εἶναι δυνατόν νά παράγωνται αἱ τόσο μεγάλαι διαφορές μεταξύ τῶν εἰδῶν. Παρετήρησεν ὅτι συμβαίνει πολλές φορές ἔνας ἀπό τούς ἀπογόνους ἐνός σταθεροῦ εἴδους φυτῶν νά εἶναι τελείως διαφορετικός ἀπό τούς προγόνους του, σέ σημεῖο πού νά ἀποτελεῖ ἔνα καίνούργιο εἶδος. Οἱ ἀπόγονοι τοῦ καίνούργιου αὐτοῦ εἴδους δέν ἐπανέρχονται στούς χαρακτήρας τῶν προγόνων, ἀλλά διατηροῦν τά καίνούργια χαρακτηριστικά τοῦ εἴδους.. Ὁ de Vries ἐμελέτησε χιλιάδες φυτά. Ποτέ δέν εὕρισκε ἐνδιαμέσους κρίκους μεταξύ παλαιοῦ καὶ νέου εἴδους, ὥπως θά περίμενε κανείς σύμφωνα μέ τή θεωρία τοῦ Δαρβίνου. Ἡ ἔξελιξις γινόταν πηδηχτά, κατά γένη, πού εἶχαν μάλιστα καὶ τό «σπέρμα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς», ἐφόσον τό καίνούργιο γένος ἔδινε ἀπογόνους ὁμοίους μέ αὐτό (σ.σ. ὡς νά μή ἡδύνατο ὁ Θεός νά δημιουργήσῃ καὶ τά νέα εἶδη ἥ γένη ἀπ' εὔθειας, ὥπως τά προηγούμενα, τά πρῶτα, καὶ ἀνατρέπων τήν τάξιν τῆς ἀρχικῆς δημιουργίας – καθ' ἦν ἐδημιουργήθησαν πρῶτον οἱ ὄργανισμοί τῶν ὄντων καὶ ἐκ παραλλήλου τά «σπέρματα» αὐτῶν «ἐν αὐτοῖς» - ἐπέτρεπεν ἥδη νά προέλθωσιν ἐκ τῶν ἀρχικῶς δημιουργηθέντων ἐνοργάνων ὄντων ἡλλοιωμένα καὶ παρηλλαγμένα σπέρματα!!!, διά νά παραχθοῦν νέα ὄντα, συγγενῆ πάντοτε πρός τά πρῶτα, ἀλλά μέ τά νέα πλέον καὶ παρηλλαγμένα σπέρματα «ἐν αὐτοῖς»...). Ὁ De Vries ὠνόμασε τό φαινόμενον αὐτό «μεταλλαγή» (mutation).

Ἐπ' αὐτῶν ἀπαντῶμεν ὅτι δέν ἐγένετο ποτέ ὑπό τοῦ Θεοῦ βασική παραβίασις εἰς τόν ἀρχικόν τρόπον τῆς Δημιουργίας τῶν ἐνοργάνων ὄντων, ἀψύχων καὶ ἐμψύχων, ὡς καὶ εἰς τόν τρόπον - νόμον τῆς ἀναπαραγωγῆς αὐτῶν καὶ τῆς διαιωνίσεως τῶν εἰδῶν καὶ τῶν γενῶν των διά τῶν «σπερμάτων» των. Τάς μερικάς, καὶ κατόπιν παρεμβάσεως τοῦ ἀνθρώπου – ὅχι δηλ. καὶ πάλιν αὐτομάτους ἥ δι' αὐτενέργειας τῶν ἰδίων ὄντων - παραβιάσεις τάς ὥποιας προδήλως ἐπίσης ἀπ' ἀρχῆς ἐπέτρεψε πρός ἐξυπηρέτησιν τῆς Δημιουργίας (ὥπως ἀπ' ἀρχῆς παρεβίασε διττῶς καὶ ἀντιστρόφως τόν γενικόν νόμον τῆς «διαστολῆς» τῶν θερμαινόμενων σωμάτων καὶ τῆς «συστολῆς» τῶν ψυχομένων ἐν τε τῷ ὕδατι, τῷ διαστελλομένῳ ὅταν ψύχεται εἰς ὡρισμένους βαθμούς, καὶ ἐν τῇ ἀργίλλῳ, τῇ συστελλομένῃ, ὅταν ἐπίσης θερμαίνεται εἰς ὡρισμένους βαθμούς), περιώρισε καὶ πάλιν αὐστηρῶς ἐντός τοῦ πλαισίου τοῦ αὐτοῦ «εἴδους» ἥ «γένους» διά τήν παραγωγήν ὡρισμένων μόνον καὶ ἀπολύτως συγγενῶν «ἐνδιαμέσων» - «μεσαζόντων» τύπων ἐκάστου «εἴδους» ἥ «γένους». Τά ὅρια τῶν «παραβιάσεων» τούτων ἀνεκάλυψεν ἐνωρίς ὁ ἀνθρωπός καὶ ἐπωφελήθη

αύτῶν. Ἀλλά διεπίστωσεν ὡσαύτως καὶ τήν ὑπαρξιν, ἐκ παραλλήλου, τῶν σχετικῶν καὶ δι' αὐτάς νόμων τῆς «κληρονομικότητος» καὶ τῆς «παλινδρομήσεως» τῶν Quetellep, Welmorin καὶ Joansen, ὡς καὶ τὸν νόμον τῆς «ἀγονίας», περὶ ὃν γράφομεν καὶ ἐν τοῖς ἐπομένοις. Περὶ τῶν νόμων δέ τούτων καὶ ὁ Δρ. P. Patterson (*Fable of infidelity*, p. 81) τονίζει τά ἔξης: «Ἀμέτρητοι προσπάθειαι ἐγένοντο μέ εἰς απάτησι καὶ βίᾳ, διά νά παραγάγουν διασταυρώσεις εἰδῶν φυτῶν καὶ ζώων, ἀλλά πάντοτε προέκυψαν τά αύτά ἀποτελέσματα. Ἀπόσβεσις τοῦ προϊόντος τῆς τοιαύτης συζεύξεως ἥ ἐπιστροφή εἰς τήν φύσιν. Τοῦτο δεικνύει καθαρά ὅτι εἰς τήν φύσιν τά εἴδη ἔχουν ξεχωριστήν ὑπαρξιν καὶ τοῦτο εἶναι ἄρνησις τοῦ «μεταμορφισμοῦ». Εἰς ὁμοίας διαπιστώσεις καὶ διακηρύξεις προέβησαν καὶ πλῆθος ἄλλο διασήμων ειδικῶν ἐπιστημόνων, ὃν τά ὄνόματα καὶ τάς γνώμας παραθέτομεν ἐν τῇ συνεχείᾳ.

Ως ἐκ τούτων ἀμφισβητοῦμεν, κατ' ἀρχήν, καὶ αὐτήν τήν ἀλήθειαν τῶν προμνησθεισῶν δῆθεν παρατηρήσεων τοῦ De Vries, ἐφ' ὃν ἐστηρίχθη ὅλον τό οἰκοδόμημα τῆς «δι' ἀλμάτων» ἔστω καὶ θεῖστικῆς ἔξελίξεως τῶν ἐνοργάνων ὄντων, τήν ὅποιαν, ἐάν ἐγένετο ποτέ..., ἔξισου βεβαίως θά ἡδύναντο νά ἐπικαλεσθοῦν καὶ οἱ ἄθεοι ἔξελικτικοί, ὑποστηρίζοντες ὅτι ἐγένετο (... χωρίς ἔκτοτε νά ἐπαναληφθῆ!!!) ὅλως αὐτομάτως καὶ τυχαίως καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς θείας παρεμβάσεως καὶ κατευθύνσεως... Εἶναι ἄλλως τε χαρακτηριστικόν ὅτι ούδείς ἄλλος εἰδικός ἐπιστήμων διεπίστωσε τάς παρατηρήσεις ταύτας. Καί διά τοῦτο δέν ἀποκλείομεν νά εἶναι καὶ αὕται ὅμοιαι μέ τάς γνωστάς καὶ ἐκ προθέσεως παραποιήσεις τοῦ Χάϊκελ, ἃς ἀναφέρει καὶ ὁ ἀείμνηστος Ι. Σκαλτσούνης ἐν τῷ ἔργῳ του «Δημώδης ἀπολογητική τοῦ Χριστιανισμοῦ», σελ. 318 - 319 (ἐνθα καὶ σχετικαί γνῶμαι τῶν Perrier, Ἀγαζίζ), ὅπως καὶ τήν ἀπάτην εἰς τά ὄστα τοῦ περίφημου ἀνθρώπου τοῦ Πελντάουν διά τοῦ ὄποίου τρία τμήματα (σιαγών, κ.λπ.) ἀπεδείχθησαν ἐσκκεμένως πλαστά, ἀνήκοντα εἰς χιμπαντζῆ νεωτέρων χρόνων, εἶναι δέ ἐνδεικτική τῆς νοσηρᾶς μανίας ἔξελικτικῶν μή ὄρρωδούντων πρό ούδενός ἵνα ἐμφανίσωσιν ὡς ἐπιστημονικάς δῆθεν παλαιοντολογικάς ἀληθείας, τάς μωράς ὑποθέσεις των. Περὶ τῆς ἀπάτης ταύτης τῆς ὄποιας θύματα ὑπῆρξαν καὶ εἰδικοί Ἀγγλοι ἐπιστήμονες ἐπί μίαν τεσσαροκονταετίαν ἐδημοσιεύθησαν ἰκαναί λεπτομέρειαι εἰς τόν ἡμερήσιον καὶ περιοδικόν τύπον, τόν Νοέμβριον καὶ Δεκέμβριον τοῦ 1953.

Ἄλλα καὶ ἄν αἱ παρατηρήσεις τοῦ de Vries ὑπῆρξαν ἀληθεῖς,

είναι ὅλως πρόδηλον ὅτι ἡ δῆθεν αὕτη «δι' ἀλμάτων ἔξέλιξις» διά διαφοροποιήσεως τῶν σπερμάτων καὶ τῆς παραγωγῆς νέων εἰδῶν - τῶν ὅποιων οἱ ἀπόγονοι διατηροῦσι τά αὐτά χαρακτηριστικά - ἐγένετο ποτε, ἢν ἐγένετο, καὶ συνεχίζεται (ἢν συνεχίζεται...) αύστηρῶς ἐντός τοῦ πλαισίου τοῦ φυτικοῦ κόσμου καὶ προσθέτως ἐντός τοῦ πλαισίου τῶν ἴδιαιτέρων «εἰδῶν» μόνον τῶν φυτῶν, ἐφόσον αἱ παρατηρήσεις τοῦ ρηθέντος βοτανολόγου περιορίζονται μόνον εἰς αὐτά. Ἀφοῦ δηλ. ἡ αὐτόματος «μεταλλαγή» παρετηρήθη (...ἢν παρετηρήθη) μόνον εἰς «ώρισμένα εἴδη» φυτῶν, δέν ἐξῆλθεν ἄρα αὕτη τοῦ πλαισίου τοῦ «εἴδους» ἢ τῆς εἰδικῆς ἐκάστου φυτοῦ «συγγενείας», ὥσπερ διά τεχνητῶν διασταυρώσεων, δι' ἀνθρωπίνης δηλ. παρεμβάσεως, πραγματοποιεῖται αὕτη εἰς τε τά «συγγενῆ» φυτά, ἄλλα καὶ εἰς τά ζῶα, εἰς τόν ἡμίονον π.χ., τό λυκόσκυλον κ.ἄ. Δέν μεταλλάσσεται εἰς πάντα ταῦτα βασικῶς τό εἶδος καὶ τό γένος ὡς καὶ τό «ἐν αὐτοῖς σπέρμα». Φυτόν ὄλιγομήνου ζωῆς δέν ἐγένετο, καὶ δέν δύναται νά γίνῃ... ἔστω καὶ θάμνος, οἰοσδήποτε, ζωῆς πολυχρονίου, πολύ δέ περισσότερον δένδρον... Ἀναντιρρήτως, ἐπίσης, καὶ κατά μείζονα ἔτι λόγον, ἡ τοιαύτη τυχόν «μεταβολή» δέν ἐξῆλθε - καὶ δέν θά ἐξέλθη ποτέ - τῶν ὄρίων τοῦ Φυτικοῦ Κόσμου, ὥστε ἀπό σπέρμα φυτοῦ ἢ δένδρου νά προέλθῃ ἔμψυχον ὅν, οἰονδήποτε. Τό χάσμα καὶ μεταξύ τῶν ἴδιαιτέρων «εἰδῶν καὶ γενῶν» τῶν ἐνοργάνων ὅντων, ὡς καὶ τό μεταξύ τοῦ Φυτικοῦ Κόσμου καὶ τῶν ἔμψύχων ὅντων ὑπῆρξεν, ἀπ' ἀρχῆς, τῇ βουλήσει τοῦ Δημιουργοῦ, παραμένει ἔκτοτε καὶ θά παραμείνῃ μέχρι συντελείας τοῦ Κόσμου ἀγεφύρωτον. Σχετικῶς γράφομεν πλείονα ἐν τῷ οίκειώ κεφαλαίῳ. Τά ἐνόργανα ὅντα, ἄψυχα τε καὶ ἔμψυχα, διατηροῦν καὶ θά διατηροῦν ἀναλλοίωτα μέχρι τέλους, ὡς τονίζει καὶ ὁ Μ. Βασίλειος, τά τε βασικά χαρακτηριστικά τοῦ «εἴδους» καὶ τοῦ «γένους», τά δοθέντα αὐτοῖς ὑπό τοῦ Δημιουργοῦ, ὥσπερ καὶ τά ἀρχικά καὶ βασικά «σπέρματα» αὐτῶν.

Διαφωνοῦμεν ὅμως προσέτι καὶ εἰς τό ὅτι «ἡ σταδιακή - προοδευτική δημιουργία τῶν ἐνοργάνων ὅντων», ὡς αὕτη θεοπνεύστως ἀναφέρεται ἐν τῇ Γραφῇ (καὶ ἐβεβαιώθη καὶ ὑπό τῆς Ἐπιστήμης) ἀποτελεῖ «ἔξέλιξιν»!!! "Οχι. Είναι αὕτη ἀπλῶς τμηματική καὶ προοδευτική δημιουργία, ὅταν διεμορφοῦντο δι' ἐκάστην κατηγορίαν ὅντων αἱ κατάλληλοι φυσικαὶ συνθῆκαι διά τήν γένεσιν, τήν ζωήν καὶ τήν ἀναπαραγωγήν αὐτῶν. Δημιουργία γενομένη ἀκαριαίως πάντοτε δι' ἔκαστον «εἴδος» ἢ «γένος» ἅμα τῇ ἀναγγελίᾳ τῶν πανσθενῶν θείων προσταγμάτων, ὡς ρητῶς

τονίζει καί ὁ Μ. Βασίλειος. Τά πανσθενῆ προστάγματα τοῦ Δημιουργοῦ εἶχον τήν δύναμιν τῆς ἀκαριαίας δημιουργίας τῶν ὅντων. Εἶχεν ὁ Θεός τελείας τάς περί αὐτῶν «ψιλάς» ίδέας ἐν τῷ Ἐαυτῷ Λόγῳ - Υἱῷ καί δέν εἶχεν ἀνάγκην προοδευτικῆς κυοφορίας διά τήν ἐν «καιροῖς ίδίοις» ὄντοποίησιν αὐτῶν.

Τέλος διαφωνοῦμεν ὅτι ἀποτελεῖ «ἔξελιξιν» ἡ φυσική καὶ ἀναλλοίωτος ἀπ' ἀρχῆς ἀνάπτυξις τῶν σπερμάτων τῶν ὅντων εἰς τελείους ὄργανισμούς ὡρισμένων καὶ ἀμεταβλήτων «μορφῶν», διαστάσεων κλπ. Διότι εἰς τά σπέρματα τῶν ἐνοργάνων ὅντων ἐδόθη ἀπ' ἀρχῆς ἐπίσης ὑπό τοῦ Δημιουργοῦ ἡ δύναμις τῆς ὑπό τό κράτος ἀτέγκτων φυσικῶν νόμων ἀναλλοίωτου ἀναπτύξεως καὶ διαμορφώσεως τῶν ὄργανισμῶν, σωμάτων, ἐν οἷς ταῦτα γεννῶνται. Δέν ἀποτελεῖ ἄρα καὶ τοῦτο οὐδεμίαν ἔξελιξιν. Εἶναι ἀπλῆ διαιώνισις τοῦ τρόπου τῆς μετά τήν ὑπό τοῦ Θεοῦ δημιουργίαν τῶν πρώτων ὅντων, ἀναπαραγωγῆς αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΟΣ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΧΡΟΝΩΝ

A. Οι ὑποστηρικταὶ τῆς θεωρίας.

Ἀποκλεισθεῖσα τελείως, ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν ἀγίων Πατέρων ἡ θεωρία τῆς ἔξελιξεως, ἔξελιπε τελείως ἀπὸ τὰ χριστιανικὰ ἔθνη μέχρι τοῦ τέλους σχεδὸν τῆς Μεσαιωνικῆς περιόδου.

Ὑπὸ τὴν πνοὴν ἐν τούτοις τῆς Ἀναγεννήσεως, ὁ Ἱατρὸς Παράκελσος (Θεόφραστος), κατ' ἀρχὴν (1493 - 1541), ὑπεστήριξεν ὅτι τὰ ἐνόργανα ὅντα ἐγεννήθησαν ἐκ τῆς ἀρχεγόνου πρωταρχικῆς ὕλης. Ὁ Βάκων ἀκολούθως (1561 -1630), παρεδέχθη τὴν ἔξελιξιν τῶν ζωϊκῶν εἰδῶν, καὶ ὁ Vavini κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, τὴν ἐκ πιθήκου καταγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου¹⁸. Ὁ Καρτέσιος (1596 -1650) θεωρεῖ δυνατὴν τὴν γένεσιν τῶν πλανητῶν ἔξελικτικῶς ἐκ τοῦ πρωταρχικοῦ χάους¹⁹, πιθανωτέραν δέ τὴν δι' ἔξελιξεως παραγωγὴν τῆς ποικιλίας τῶν εἰδῶν τῆς ζωῆς, παρὰ τὴν δημιουργίαν ἐκάστου εἴδους δι' εἰδικῶν ἐπεμβάσεων τοῦ

¹⁸ μακαριστοῦ Π. Τρεμπέλα, μν. ἔργ., σελ. 19 καὶ βιβλ. αὐτόθι.

¹⁹ Ἡ γνώμη αὐτή τοῦ Καρτεσίου, περί γενέσεως τῶν πλανητῶν ἐκ τοῦ πρωταρχικοῦ χάους, οὐδόλως ἀντίκειται εἰς τό γράμμα, ἀλλά καὶ τό πνεῦμα τῆς Γραφῆς (Γεν. Α', 1-19).

Δημιουργοῦ. Ό Λεϊβνίτιος (1646-1716), πιστεύει ότι ἡ δύναμις τοῦ Νόμου τῆς συνεχείας εἶναι τόσον ἵσχυρά, ὥστε οὐδόλως θὰ ἔξεπλήσσετο ἀν ἀνεκαλύπτοντο ἐνδιάμεσα ὅντα, ἄτινα θὰ ἡδύναντο νά ὡσι μετὰ τοῦ αὐτοῦ δικαιώματος ζῶα ἥ φυτὰ· ότι τὰ πάντα εἶναι ἔξελιξις, καὶ ότι δέν ὑπάρχει οὕτε γέννησις οὕτε θάνατος, ἄλλα μόνον ἔξελιξις, αὔξησις καὶ μειώσις ὁργανισμῶν ἥδη μεμορφωμένων.

Ο Συρανὼ ντε Μπερζεράκ (1610-1655) ἐφρόνει ἐπίσης, ότι πάντα τὰ ὅντα ἐν τῇ φύσει ρέπουν πρός μείζονα τελειότητα. Ο Ρομπινὲ (1735 - 1820), ότι ὑπάρχουν ὁργανικοὶ πυρῆνες ἐφοδιασμένοι μὲ ἔξελικτικὴν δύναμιν, ἔξελισσόμενοι βαθμηδὸν ὡς παραλλαγαὶ πρωταρχικοῦ τινος ὅντος. Ο Ντιντερὼ (1713-1784), ἐπίστευεν ότι ζωϊκὰ τινα εἴδη ἔξειλίχθησαν. Ο Κάντιος (1724-1804), παραδέχεται τὴν ἔξελιξιν τῆς γῆς καὶ τῶν πλανητῶν ἐκ τοῦ πρωταρχικοῦ νεφελώματος, ὡς πρός δέ τὰ ζῶα, ότι ἡ φυσικὴ ἴστορία θὰ ἀποδείξῃ πιθανῶς τὴν προέλευσιν τῶν διαφόρων εἰδῶν ἐξ ἐνὸς κοινοῦ ἀρχετύπου, ὅχι τυχαίως διά τῆς ἐπιδράσεως τοῦ περιβάλλοντος, ἄλλὰ διότι αἱ ἔξελιξις προϋπῆρχον δυνάμει, εἰς τό πρῶτον ἀρχέτυπον δοθεῖσαι, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Πρός τὴν γνώμην τοῦ Καντίου εἶναι συγγενῆς ἡ θεωρία τοῦ Λαπλάς. (1749 - 1827).

Ἐκ τῶν φυσιοδιφῶν τοῦ ΙΗ' αἰῶνος πολλοί, ὡς οἱ Tourne, Fort Bonnet, de Maillet καὶ Robinet ἐπίστευον, ότι τὰ «διάφορα εἴδη κατάγονται ἀπὸ κοινούς προγόνους». Ο Λινναῖος (1707-1778), ότι «πάντα τὰ εἴδη ἐκάστου γένους ἀπετέλουν κατ' ἀρχὴν μοναδικὸν τι εἴδος, τό ὅποῖον διά τῆς γεννήσεως νόθων ἐκ τῆς διασταυρώσεως τῶν ἀρχεγόνων εἰδῶν ἀπεσχίσθη βαθμηδὸν εἰς τό σημερινὸν πλῆθος εἰδῶν». Ο Buffon (1707-1778), ότι τὰ διακόσια εἴδη, ἄτινα εἰς τό σύγγραμμά του «discour sur la degeneration des animaux» ἔξιστόρησε, δύνανται νά συσταλοῦν εἰς πολὺ μικρὸν ἀριθμὸν οίκογενειῶν ἥ κυρίων στελεχῶν, ἐκ τῶν ὅποίων δέν εἶναι ἀδύνατον νά κατάγωνται πάντα τὰ ἄλλα εἴδη²⁰.

Ο Γκαῖτε, ἐν τέλει, πιστεύει εἴς τινα ζωϊκὸν μεταμορφισμόν, καθοριζόμενον ἀφ' ἐνὸς μὲν ὑπὸ τινος ἐσωτερικῆς ᾤοῆς πρός τελειοτέραν ὁργάνωσιν, ἀφ' ἐτέρου δέ ὑπὸ παραγόντων ἔξωτερικῶν. Ἐπίσης, ότι ἡ βάσις τοῦ τελειοτέρου ζωϊκοῦ τύπου εἶναι ἀρχέτυπόν τι.

Εἰς τούς φιλοσόφους τούτους προσετέθη κατὰ τάς ἀρχὰς τοῦ

²⁰ μακαριστοῦ Π. Τρεμπέλα, μν. ἔργ. σελ. 20 - 21 καὶ βιβλ. αὐτόθι

ΙΘ' αιώνος (1744 -1829) ὁ γάλλος Λαμάρκ. Άπὸ τοῦ 1801, ἵδιᾳ ὅμως ἀπὸ τοῦ 1809, ὑποστηρίζει οὗτος, διά τοῦ δημοσιευθέντος τότε ἔργου του, τὴν βαθμιαίαν ἐξέλιξιν τῶν εἰδῶν διά τῆς ἀμέσου ἐπιδράσεως τοῦ περιβάλλοντος ἡ τῶν ἔξωτερικῶν ὄρων. Ἀλλαγή, κατ' αὐτόν, τῶν ἔξωτερικῶν ὄρων ἀναγκάζει τό ζῶον εἰς μεταβολὴν τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς αὐτοῦ καὶ τῶν βιωτικῶν του ἔξεων· ἔκεινα δέ μόνον τὰ ὄργανα τοῦ σώματος ἀναπτύσσονται καὶ αὔξανονται, ὅσα συμμορφοῦνται πρός τάς ἀλλαγὰς ταύτας καὶ χρησιμοποιοῦνται. Ἐπομένως: α) Ἄμεσος ἡ ἔμμεσος ἐπίδρασις τῶν ἔξωτερικῶν ὄρων γεννᾷ ἀνάγκας καὶ ἔξεις, ἐξ αἰτίας τῶν ὅποιων διαπλάσσονται ὄργανα προσαρμοζόμενα εἰς τό περιβάλλον καὶ ἀχρηστεύονται ἄλλα, ἀντικείμενα εἰς αὐτό, β) τὰ προσαρμοζόμενα ἴσχυροποιοῦνται διά τῆς χρήσεως καὶ τῆς συνηθείας καὶ «αἱ νέαι ἰδιότητες κληρονομοῦνται εἰς τούς ἀπογόνους, ὅταν μάλιστα εἴναι κοιναὶ εἰς τὰ δύο φῦλα²¹».

Τάς ἵδεας τοῦ Λαμάρκ ἀπεδέχθη κατὰ τό πλεῖστον ὁ Στέφανος Coffroy - saint - Hilair (1772-1884). Παρεμφερεῖς ἵδεας ὑποστηρίζουν κατὰ τό μεταξὺ Λαμάρκ καὶ Δαρβίνου χρονικὸν διάστημα ὁ Ἐρασμος Δάρβιν (πάππος τοῦ Καρόλου Δάρβιν), οἱ βιτανολόγοι Herbert, Ragednesgue, Naudin καὶ Hooker, οἱ ζωολόγοι Grant Sehaffansen καὶ Isidor ὁ φυσιοδίφης Άλφρέδος Wallace καὶ οἱ γεωλόγοι D' Omali d'Alloy καὶ Keyserng²². Καί μετ' αὐτοὺς ἔμφανίζεται, ὁ Κάρολος Δάρβιν (1809 -1882), προσκομίζων νέα δῆθεν ἡ συμπληρωματικὰ στοιχεῖα πρός ἀπόδειξιν ὅτι ἡ περὶ ἦς ὁ λόγος θεωρία εἴναι ἀληθής.

Δέον ὅμως νά παρατηρηθῇ ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ Δαρβίνου προσκομισθέντα ὑπὲρ τῆς ἐξελικτικῆς θεωρίας στοιχεῖα δέν ἥσαν ούσιωδῶς διάφορα τῶν προβληθέντων ὑπὸ τῶν προκατόχων του, ἀπετέλουν δέ μᾶλλον ἐπιμεμελημένην συγκεφαλαίωσιν αὐτῶν. Διότι ὑπεστήριξε καὶ οὗτος, ὅτι πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχοντες ἡ προϋπάρξαντες ὄργανισμοί, ζῶικοὶ ἡ φυτικοί, μὴ ἔξαιρουμένου τοῦ ἀνθρώπου, παρήχθησαν ἐκ μιᾶς ἀρχεγόνου μορφῆς (πρωτοπλάσματος) δημιουργηθείσης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἡ μικροῦ τίνος ἀριθμοῦ ἀρχεγόνων μορφῶν, ἀπλουστάτων, ἐξελιχθέντων βαθμηδὸν δι' ἀναπτύξεως εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν διά τῆς φυσικῆς καὶ τῆς γενετηρίου ἐπιλογῆς²³ καὶ τοῦ μεταμορφισμοῦ,

²¹ Πρβλ. Ἱδίου μν. ἔργ. σελ. 22 - 23 καὶ βιβλ. αὐτόθι.

²² μακαριστοῦ Π. Τρεμπέλα, μν. ἔργ., σελ. 25-27.

²³ Φυσικὴν ἐπιλογὴν ἀποκαλεῖ τὴν ὑπὸ τῆς φύσεως (κατὰ τὴν γνώμην του) τυφλὴν καὶ μηχανικὴν ἐκλογὴν τῶν δυναμικωτέρων ὄργανισμῶν, οἵτινες καὶ ἐπικρατοῦν τῶν ἀσθενεστέρων εἰς

ον, ύπεστήριξε πρῶτος ὁ Λαμάρκ. Ό αγών περὶ ύπάρξεως, ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἔξωτερικοῦ περιβάλλοντος καὶ ἡ ἔξ αἰτίας τούτου μεταβολὴ τῶν ὅρων τῆς ζωῆς τῶν ἐμβίων ὄντων (ἢ προκαλοῦσα τὴν μεταβολὴν τῶν ὄργανων τῶν ὄργανισμῶν, διά τοῦ νόμου τῆς συσχετίσεως) καὶ ἡ μεταβίβασις ἐν τέλει τῶν ἐπικτήτων μεταβολῶν εἰς τούς ἀπογόνους - συνεργούσης καὶ τῆς ἀπομονώσεως -ύπηρξαν, καὶ κατὰ τὸν Δαρβῖνον, οἱ παράγοντες τῆς ἔξελίξεως. Παράγοντες ὅμως τυφλοί, ἀσυνείδητοι, μηχανικοί, ἐν ἀντιθέσει πρός τὸν Λαμάρκ καὶ ἄλλους προγενεστέρους ἔξελικτικούς, οἵτινες ἐπίστευον ὅτι ἡ ἔξέλιξις τῶν ἐνοργάνων ὄντων πραγματοποιεῖται διά τῆς ἐνσυνειδήτου πως προσαρμογῆς αὐτῶν πρός τό περιβάλλον. Ὑπεστήριξεν ἐπίσης, ὅτι ἡ διατήρησις ὑποτυπωδῶν τινῶν ὄργανων δέν δύναται νά ἔξηγηθῇ εἰμὴ διά τῆς παροδοχῆς τοῦ **μεταμορφισμοῦ**.

Περὶ τό τέλος τῆς ζωῆς του ὁ Δαρβῖνος ἀπεκήρυξε μᾶλλον τὴν **Φυσικὴν ἐπιλογὴν**, περιορισθεὶς ἐξ ὀλοκλήρου σχεδὸν εἰς τὴν μεταμορφωτικὴν ἐπίδρασιν τοῦ περιβάλλοντος, ἐν συνδυασμῷ πάντως πρός τό μεταβλητὸν τῶν ὄργανων καὶ τὴν κληρονομικότητα τῶν ἐπικτήτων ἰδιοτήτων. Δέν ἡδυνήθη ὅμως νά διακρίνῃ ὅτι, ὅπως εἴναι **ἀνύπαρκτος** ἡ **Φυσικὴ ἐπιλογὴ**, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ προσαρμοστικὴ ἰκανότης τῶν ὄργανισμῶν τῶν ἐνοργάνων ὄντων πρός τό περιβάλλον εἴναι ἀπολύτως **ώρισμένη** ύπὸ τοῦ Δημιουργοῦ καὶ **περιωρισμένη**, ὥστε οἰαδήποτε ἔξωτερικὴ ἐπίδρασις τοῦ περιβάλλοντος **νά μὴ δύναται** νά **μεταβάλῃ** οὕτε τούς ὄργανισμοὺς τῶν ὄντων, ὡς οὕτοι ἐδημιουργήθησαν ύπὸ τοῦ Θεοῦ, οὕτε τὰ ὄργανα αὐτῶν²⁴. Καὶ ὅτι προκαλεῖ αὐτὴ τὸν θάνατον τῶν ὄντων, ὁσάκις εἴναι ἀνωτέρα τῆς προσαρμοστικῆς ἰκανότητος αὐτῶν²⁵.

Εἰς τὴν τοιαύτην ύπὸ τοῦ Δαρβίνου διεύρυνσιν τῆς θεωρίας

τὸν περὶ ύπάρξεως ἀγῶνα. Γενετήριον δέ, τὴν ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει προτίμησιν τῶν δυναμικωτέρων τοῦ εἴδους κ.λπ. Ἀλλ' ὅπως ἐκτενῶς ἀποδεικνύεται καὶ ύπὸ τοῦ μακαριστοῦ καθ. Π. Τρεμπ. ἐν τῷ αὐτῷ ἔργῳ του σ. 170-186 διὰ τῆς παραθέσεως σχετικῶν γνωμῶν καὶ ἄλλων διακεκριμένων εἰδικῶν συγγραφέων, ἡ μὲν φυσικὴ ἐπιλογὴ, ἀνύπαρκτος αὐτή καθ' ἐαυτήν, εἴναι ἀδύνατον ὅπως δήποτε νά διαμορφώσῃ νέα εἰδῆ, ἡ δὲ γενετήριος, ἀνύπαρκτος ἐπίσης παρὰ τοῖς φυτοῖς καὶ εἰς πλεῖστον μέρος τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου, δέν εἴναι δυνατὸν νά θεωρηθῇ ύπάρχουσα εἰς μέρος τι μόνον τῶν σπονδυλωτῶν.

²⁴ Ο Νόμος τῆς χρήσεως ἡ ἀχρηστίας τοῦ ὄργανου, τὸν ὅποιον ύπερεξῆρε καὶ ὁ Λαμάρκ, ισχύων εἰς περιπτώσεις **άτροφίας** μᾶλλον ἡ **ἔξασθενήσεως** μὴ χρησιμοποιουμένων τυχὸν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὄργανων, οὐδόλως βεβαιοῦ τὴν πιθανότητα γενέσεως καὶ ἀναπτύξεως νέων ὄργανων ύπὸ τὸ κράτος οἰασδήποτε ἀνάγκης ἢ ἐπιδράσεως. Πρβλ. καὶ μακαριστοῦ Π. Τρεμπέλα μν. ἔργ. σελ. 191 -195.

²⁵ Πρβλ. ίδίου μν. ἔργ., σελ. 171 (αύτόθι Βιγκάν Τομ. I., σελ. 48, παρά Έβράρτ., σελ. 19 κ.ἄ.).

τῆς Ἐξελίξεως, ὁ Νεϊσμὸν προσέθεσεν ἀκολούθως τὴν βλαστικὴν ἐπιλογὴν τὴν ἐνεργοῦσαν εἰς τὰ γεννητικὰ κύτταρα, ἀρνηθεὶς ὅτι ἡ χρῆσις ἢ ἡ ἀχρηστία ὄργάνων καθὼς καὶ ἡ κληρονομικότης συνετέλεσαν εἰς τὴν μεταβολὴν τῶν εἰδῶν²⁶.

Ο Σπένσερ ἐπίσης (1820-1913) ἔφρόνει, ὅτι «ἡ ἔξελιξις ἀποκαλύπτεται ἐν τῇ βλαστήσει τῶν φυτῶν!!! καὶ τῇ ἀναπτύξει τῶν ζώων, καὶ ὅτι ἡ βιολογικὴ ἔξελιξις, ὥπως καὶ ἡ ψυχολογικὴ καὶ ἡ κοινωνική, διέπονται ὑπὸ τοῦ Νόμου τῆς διατηρήσεως τῆς ὕλης καὶ τῆς δυνάμεως.!!!». Ἐπίσης, ὅτι ὑπάρχει αἰώνιος νόμος ἔξελιξεως καὶ παλινδρομήσεως!!²⁷.

Ο Βούντ, 1842-1920, ὑπεστήριξεν ὅτι, ἡ ὄργανικὴ ἔξελιξις εἶναι προϊὸν ἔξωτερικῶν καὶ ἔσωτερικῶν παραγόντων. "Οτι μέγιστον ρόλον ἀσκεῖ ἡ αὐτενέργεια τῶν ὄργάνων, ἡ δέ προσαρμογὴ γίνεται δι' ἐπανειλημμένης ἀσκήσεως τῶν λειτουργιῶν των, μεταβιβαζομένης κληρονομικῶς.

Ἐν ἀντιθέσει πρός τούς ἀνωτέρω, ἄλλοι ὑπεστήριξαν ὅτι οἱ ἔξωτερικοὶ ὅροι τῆς ὑπάρξεως δέν ἔχουν ἄμεσον ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς μεταβλητότητος τοῦ εἴδους, ἡτις ἐπέρχεται ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς συστάσεως τοῦ ὡοῦ, ὑπάρχουσα δυνάμει ἐν αὐτῷ· ἡ ἐπίδρασις δέ τοῦ περιβάλλοντος ἔξηγεῖ μόνον τὴν προσαρμογὴν τῶν ὄργανισμῶν καὶ σταθεροποιεῖ τάς μεταμορφώσεις των, ἐνῷ ἡ ἐπιλογὴ ῥυθμίζει τὴν τύχην τῆς ζωῆς των διὰ τῆς διατηρήσεως τῶν καλλίτερον προσαρμοζομένων καὶ τῆς ἔξαφανίσεως τῶν ἀσθενεστέρων.

Ο Hugo de Vries προσέθεσε τὴν κατὰ προδιάθεσιν προσαρμογὴν, ὅτι δηλ. αἱ μεταμορφώσεις τῶν εἰδῶν δέν ἐγένοντο προοδευτικῶς κατὰ σειρὰν ἔξελιξεως, ἀλλ' ἀποτόμως αἰφνιδίως καὶ δι' ἀλμάτων, ὡσεὶ δι' ἐκρήξεως τοῦ βλαστικοῦ πλάσματος, συνεπείᾳ μεταβολῶν, αἱ ὄποιαι ἐκ ποικίλων αἰτιῶν σημειοῦνται εἰς αὐτό²⁸ τοῦτο δέ διότι δέν εὑρέθησαν οἱ λεγόμενοι διάμεσοι τύποι, παρέμειναν δ' ἐπίσης ἀνεξήγητα τὰ ἔνστικτα τῶν διαφόρων ὄντων καὶ δὴ ἐκείνων, ἄτινα δέν γνωρίζουν τούς γεννήτορας αὐτῶν.

Οἱ Νεολαμαρκισταί, διαιρεθέντες εἰς δύο ὄμάδας, τούς ὑποστηρικτὰς τοῦ Μηχανοκρατικοῦ Νεολαμαρκισμοῦ ἀφ' ἐνὸς (ἐν

²⁶ Ιδίου, μν. ἔργ., σελ. 32 - 36 καὶ βιβλ. αὐτόθι.

²⁷ Τὴν φυσιολογικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐνοργάνων ὄντων, μέχρις ὧρισμένων καὶ ἀναλλοιώτων διὰ μέσου τῶν αἰώνων ὄρίων, ἀποκαλεῖ καὶ ὁ Σπένσερ ἔξελιξιν.

²⁸ Πρβλ. μακαριστοῦ Π. Τρεμπέλα, μν. ἔργ., σελ. 34- 35 καὶ ἀοιδίμου Ν. Σπηλιώτου, μν. ἔργ., σελ. 10.

οῖς διακρίνονται αἱ Giard, Le Dansec, Caullery, Kaband, Einer, Cop, Von Mettstein, Lotze) καὶ τούς ὄπαδοὺς τοῦ **Ψυχοβιολογικοῦ** Νεολαμαρκισμοῦ ἀφ' ἑτέρου (ἐν οἷς πρωτεύουσαν θέσιν κατέχει ὁ Von Harmann), ὑπεστήριξαν, οἵ μὲν πρῶτοι ὅτι ἡ ἔξελιξις τῶν εἰδῶν ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ περιβάλλοντος καὶ τὴν κληρονομικότητα, μὲν διευθύνοντα παράγοντα τὴν τύχην, ἀντιτιθέμενοι πρός τούς Νεοδαρβινιστὰς μόνον ὡς πρός τὴν σπουδαιότητα τοῦ νόμου τῆς κληρονομικότητος καὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ περιβάλλοντος· οἵ δέ δεύτεροι, ὅτι ἡ ζωτικὴ ἐνέργεια τῶν ὄντων εἶναι αὐτοτελολογική, ὅτι δηλ. ἐν ἐνὶ ἐκάστῳ ὄργανισμῷ - καὶ ἐν τῇ ἀνοργάνῳ φύσει - ὑπάρχει διάνοια, ἔξηγοῦσα τὴν σκοπιμότητα αὐτῶν, οὕτω δέ κατέληξαν πρός ἐναρμόνισιν τῶν ἀπόψεών των εἰς τάς πανθεϊζούσας προϋποθέσεις τοῦ ἀφηρημένου ἐνισμοῦ²⁹.

Ο Μπέρξον, ἐκ παραλλήλου (1859-1941), ὑπεστήριξεν ὡσαύτως, ὅτι ὑπάρχει δημιουργικὴ ἔξελιξις, ἥτις, ἐκ τίνος ζωϊκῆς ὄρμῆς ἔξορμωμένη, γίνεται ἐκάστοτε αἰτίᾳ γενέσεως νέων ὄντων, φυτικῶν ἢ ζωϊκῶν. Ἡ δημιουργικὴ αὕτη ἔξελιξις τοῦ Μπέρξον, ἐπιδιώκουσα νά ἐμφανίσῃ ὑπὸ νέαν μορφὴν τὸν ψυχοβιολογικὸν Νεολαμαρκισμὸν ἢ ἄλλως τὴν τελολογικὴν ἔξελιξιν, ἔχει ἐκ πρώτης ὄψεως χαρακτῆρα πανθεϊστικόν. Αἱ περὶ **Θεοῦ-Χρόνου** ἐν τούτοις, ἢ περὶ ζωτικῆς ὄρμῆς (ὡς αἰτίας τῆς ἔξελιξεως καὶ τῆς δημιουργίας) ἰδέαι του, ἐκτὸς τῶν ἀντιφάσεων των καὶ τῶν μεγάλων κενῶν τὰ ὄποια ἐμφανίζουν, καθιστοῦν τὴν θεωρίαν αὐτοῦ καθαρῶς ὑλιστικήν. Ἐφόσον ὡς **δημιουργικὸν πνεῦμα**, δημιουργικὴν δύναμιν ἢ ζωτικὴν ὄρμὴν παραδέχεται οὗτος μόνον τὴν ὕλην, οὐδεμίαν δέ οὔσιαν ἢ δύναμιν ἄλλην ἐκτὸς αὐτῆς³⁰.

Σύγχρονοι τίνεις, ἐν τέλει, προσέθεσαν, ὅτι δέν ἔξελιχθησαν ἐκάστοτε ὅλα τὰ ὄντα ἐνὸς εἴδους, ἀλλὰ τινα μόνον ἐξ αὐτῶν, ἐκ τούτου δέ πολλὰ πρωτόζωα ἢ πρῶτα εἴδη παραμένουν μέχρι σήμερον εἰς οἵαν κατάστασιν ἀπ' ἀρχῆς ἐνεφανίσθησαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ζωῆς. Ἡ τελευταία αὐτὴ ὑπόθεσις ἐφευρέθη, ἀναντιρρήτως, διότι πᾶσαι αἱ ἔρευναι τῆς παλαιοντολογίας ἀπέδειξαν πανηγυρικῶς, ὅτι τὰ λεγόμενα πρωτόζωα ἢ πρωτογενῆ ὄντα ὑπάρχουν καὶ σήμερον, ὅπως ἐνεφανίσθησαν ἀπ' ἀρχῆς. Ἐπεβάλλετο, λοιπόν, ἡ ἐφεύρεσις μιᾶς ὑποθέσεως προσέτι, ἵνα ὁ συντριπτικὸς οὗτος καταπέλτης κατὰ τῆς ὅλως φανταστικῆς

²⁹ Ιδίου μν. ἔργ., σ. 36 – 39 καὶ βιβλ. αὐτόθι.

³⁰ μακαριστοῦ Π. Τρεμπέλα μν. ἔργ., 39-43, 153 καὶ 203 - 222 καὶ βιβλ. αὐτόθι.

Θεωρίας παρακαμφθῆ.

* * *

Εἰς τούς ὑποστηρικτάς ὅμως τῆς Θεωρίας τῆς ἔξελίξεως δέον νά συγκαταριθμηθοῦν καὶ οἱ ὄπαδοὶ τῆς πνευματοκρατικῆς ἡ μεμετριασμένης ἔξελίξεως, ἐν οἷς, μετὰ τὸν Λαμάρκ, διακρίνονται οἱ Στέφανος Geoffroy-Saint-Hilaire, Ἀλμπέρτος Gaudry, γάλλος παλαιοντολόγος, D' Omalius D' Allois, βέλγος γεωλόγος, οἱ Chanoine Hamard, Sinety κ.ἄ. Κατ' αὐτούς, συνεργούντων τῶν νόμων τῆς κληρονομικότητος καὶ τῆς μεταβλητότητος τῶν εἰδῶν, καθὼς καὶ τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς, δηλ. τῶν ἐννόμων ἐν γένει δυνάμεων τῶν ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ τεταγμένων ἐν τῇ Δημιουργίᾳ, ἡ ἔξελιξις τῶν ἐνοργάνων ὅντων ἐγένετο μᾶλλον ἀποτόμως καὶ δι' ἀλμάτων, κατὰ τὴν Θεωρίαν τοῦ de Vries, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Θεοῦ. Ἡ τοιαύτη ἔμμεσος δημιουργία τῶν ὅντων ἐμφανίζεται, κατὰ τούς ἔξελικτικούς τούτους, συμφωνοτέρα πρός τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Δημιουργοῦ, ἀποκαλύπτουσα Αὔτὸν ὡς πρώτην ὑψίστην αἵτιαν, δημιουργὸν πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους δευτερευουσῶν αἵτιῶν, ἐκ τῶν ὅποίων ἀμέσως παρήχθησαν τὰ ὅντα. Ὡσαύτως δέ, δέν ἀντίκειται, κατὰ τὴν γνώμην των, εἰς τό πνεῦμα τῆς Γραφῆς, ἀλλ' οὕτε καὶ πρός τὴν ἐν προκειμένῳ γνώμῃ τῶν Πατέρων - τό δόγμα τῆς Ἔκκλησίας ἡμῶν³¹.

Καί κατὰ πόσον μὲν καὶ ἡ **μορφὴ** αὗτη τῆς Θεωρίας τῆς ἔξελίξεως εἶναι σύμφωνος ἡ οὗ πρός τό πνεῦμα τῆς Γραφῆς καὶ τάς σχετικὰς γνώμας τῶν ἀγίων Πατέρων τῆς Ἅγιας ἡμῶν Ἔκκλησίας ἡ ἄλλως πρός τό περὶ δημιουργίας δόγμα αὐτῆς, νομίζομεν ὅτι εἶναι προφανῶς ἀρνητική ἡ ἀπάντησις. Κατὰ πόσον ἐπίσης, ἡ ἐνδεχομένη ἀποδοχὴ τῆς τοιαύτης ἐκδοχῆς δίδει ἀφορμήν, κατὰ τὸν Ζοφρόῳ - Σαίντ - Ἰλαὶρ³² νέου θαυμασμοῦ τῆς Θείας παντοδυναμίας, εἶναι ἔξεταστέον. Διότι, ἀσχέτως τῆς ἀδυναμίας ἡμῶν ὅπως διεισδύσωμεν εἰς τάς μυστηριώδεις βουλὰς τοῦ Θεοῦ - καὶ διαγνώσωμεν τούς λόγους καὶ σκοποὺς τῶν πολυποικίλων ἔργων του (πρός Ρωμ. Ια' 34, Α' πρός Κορ. Ιγ' 9 κ.ἄ.), μήπως δέν καταλαμβάνεται ὑπὸ δέους ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἐπιγιγνώσκουσα ὅτι, ἔχων ἐν ὅψει Του ὁ Θεός, ἐν ἀπολύτῳ τῶν πάντων προγνώσει, ὅλας τάς φάσεις τῆς ὑλικῆς Δημιουργίας, ἀπὸ τῆς ἐξ ούκ ὅντων ὄντοποιήσεως τῆς συμπαντικῆς ὕλης - ἐνεργείας,

³¹ Ιδίου, μν. ἔργ., σ. 6 - 7 καὶ 222 - 240 καὶ βιβλ. αὐτόθι.

³² Ιδίου, μν. ἔργ., σελ. 224

μέχρι τῆς ἀλλαγῆς αὐτῆς ἡ ἄλλως τῆς ἀποπνευματώσεώς της (Β' Πετρ. Γ' 10 καὶ 12 κ.ἄ.), δι' ἀπλῆς ἐκδηλώσεως τῆς Ἐαυτοῦ βουλῆς, ἦτοι τῶν κατὰ τὸν Μωϋσέα θείων προσταγμάτων, ὧντοποίησεν ἔξ ούκ ὄντων «τέλεια» ἀπ' ἀρχῆς πάντα τὰ εἴδη καὶ γένη τῶν ἐνοργάνων ὄντων προοδευτικῶς, καὶ ἐν καιροῖς ἵδιοις, οὓς Αὔτὸς προέγνω καὶ προώρισε, εἴτε πρός τό συμφέρον τῆς ὅλης δημιουργίας, ἡ καὶ πρός ἀπλὴν **διακόσμησιν** αὐτῆς;

Κατὰ πόσον, ἐν τέλει, αἱ ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ καὶ πάλιν ταχθεῖσαι ἐν τῇ Δημιουργίᾳ **ἔννομοι** δυνάμεις (φυσικοὶ καὶ λοιποὶ νόμοι) ἐτάχθησαν ὅπως συνεργήσωσι διά τὴν ὄργανικὴν κλπ. ἔξελιξιν τῶν ἐνοργάνων ὄντων, ἡ διά τὴν **αύστηρὰν** διασφάλισιν τῆς **συντηρήσεως** καὶ τοῦ **ἀμεταβλήτου** αὐτῶν, θὰ ἀναπτύξωμεν ἐν τοῖς ἐπομένοις ἐκτενῶς.

B. ΟΙ ΠΟΛΕΜΙΟΙ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ

Πολυπληθής καὶ ἐπιβλητική εἶναι ἡ παράταξις τῶν διασήμων εἰδικῶν ἐπιστημόνων ὅλων τῶν σχετικῶν πρός τὴν περὶ ᾧς θεωρίαν κλάδων τῆς Ἐπιστήμης (ἥτοι παλαιοντολόγων, ζωολόγων, βιοτανολόγων, ἀνατόμων, φυσιολόγων, βιολόγων, γεωλόγων κλπ), οἵτινες ἀπό τῆς ἀρχῆς τοῦ Λαμάρκ ιδίως καὶ τοῦ Δαρβίνου, ἐν συνεχείᾳ δι' ἐπιχειρημάτων καὶ ἀποδείξεων ἀμαχήτων κατεπολέμησαν σφοδρῶς καὶ ἀπέδειξαν ἀναληθῆ, ἀβάσιμον καὶ φανταστικήν ὅλως τὴν θεωρίαν τῆς ἔξελίξεως.

Εἰς τὴν πρώτην σειρὰν τῆς σεμνῆς ταύτης παρατάξεως διακρίνονται: Ὁ διάσημος Γάλλος Γεώργιος Cuvier, (1766 -1832), ἰδρυτής τῆς συγκριτικῆς ἀνατομικῆς. Ὁ Ἐλβετὸς παλαιοντολόγος Louis Agassiz (1807-1873), ὁ Γερμανὸς βιοτανικὸς καὶ παλαιοντολόγος Ἐρρῆκος Coppert (1800 -1884), ὁ Ἀγγλος γεωλόγος Wiliam Buckland (1784-1856), ὁ Ἐλβετὸς παλαιοντολόγος Dr. Oswall Heer (1809 - 1883), ὁ Πρᾶσσος Ιατρὸς Rudolf Bίρχωβ (1821 -1902), ὁ Ἀγγλος παλαιοντολόγος σερ Ριχάρδος Owen (1800-1892), ὁ Dr. D' Argyll, ὁ Ἀγγλος βιοτανικὸς Willian Henry Harrey καθηγητής ἐν Δουβλίνῳ (1811 - 1866), οἱ Γάλλοι φυσιοδίφαι Marcel de Serres (1783 -1862), D' Orbigny (Alcide) 1802-1757) καὶ Charles, (1806 - 1876), ὁ Emil Blanchard (1819 - 1900), ὁ πολὺς Παστέρ, ὁ De Quatridge (1810-1862), ὁ C. Bernard, ὁ Γάλλος φυσιοδίφης Milne Edwards (1800 - 1892), ὁ παλαιοντολόγος Z. Barrande (1799 - 1883) καὶ ὁ Γερμανὸς ὄρυκτολόγος καὶ παλαιοντολόγος Φρειδερίκος Αύγουστος Ouenstedt (1809 - 1899).

Διακρίνονται ώσαύτως ἐν τῇ αὐτῇ σεμνῇ παρατάξει: Ο Granh Enry ὁ Dom Codron, πρύτανις τῆς Σχολῆς τῶν Ἐπιστημῶν τῆς Nancy, ὁ διάσημος σπερματολόγος Bilmorin Ἀντριέ, ὁ Ἐντμὸν Περριέ, καθηγητὴς τοῦ ἐν Παρισίοις Μουσείου τῆς Φυσικῆς Ἰστορίας, μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν (1844 - 1921), ὁ διάσημος Γάλλος χημικὸς Marceau Berthelot, ο σοφὸς καθηγητὴς τῆς συγκριτικῆς Ἀνατομικῆς ἐν Σορβόνη Delages (1854 -1920), ὁ Θωμᾶς Huxley, Ἀγγλος φυσιοδίφης (1825-1895), ὁ Contejean, ὁ Ἀγγλος φυσιοδίφης William Thomas (Lord Kelvin) (1824-1907), ὁ Lord Salisbury, γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὀξφόρδης, ὁ διάσημος βιολόγος Hans Driesch, ὅστις, καίτοι διατελέσας μαθητής τοῦ Χάϊκελ, δέν ἐδυσκολεύθη νά διακηρύξῃ διά τῆς Revue des Questions, τεῦχος A', τοῦ ἔτους 1900, ὅτι «διά τούς πεφωτισμένους ἀνθρώπους ὁ Δαρβινισμὸς ἀπέθανεν»³³. Ο Γερμανὸς καθηγητὴς τῆς ζωολογίας τοῦ ἐν Ἐρλάγγη Πανεπιστημίου Fleischmann, ὁ Γερμανὸς γεωλόγος καὶ παλαιοντολόγος Goustaïos Στάινμαν, καθηγητὴς ἐν Βόννη³⁴ (1856 - 1929), ὁ δρ. N. C. Paulesco, καθηγητὴς τῆς φυσιολογίας ἐν τῇ ἰατρικῇ Σχολῇ τοῦ Βουκουρεστίου, κατὰ τό ἔτος 1902, ο Elie de Cyon καθηγητὴς τῆς φυσιολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Πετρουπόλεως κατὰ τό 1912, ὁ Γεώργιος Μιβάρτ, Ἀγγλος φυσιοδίφης, (1827-1900), ὁ καθηγητὴς Dr. O. Schultze ἀνατόμος ἐν Wurzburg κατὰ τό 1897, ὁ Ἐμὴλ Ρισσάρ, μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν (1856), ὁ φυσιολόγος Άλβέρτος Ναστρέ, μέλος ἐπίσης τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν (1854-1917), ὁ Γερμανὸς γεωλόγος καὶ παλαιοντολόγος Kärr φὸν Τσίπελ, (1839-1904), καθηγητὴς τοῦ ἐν Μοναχῷ Πανεπιστημίου, ὁ Γερμανὸς βοτανικὸς Άλβέρτος Wigand (1821-1886), ὁ ζωολόγος Dr. Cotte, καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Στρασβούργου κατὰ τό 1908, ὁ ἐν Τυβίγγη καθηγητὴς Θεοδ. Eimer (1843-1898), ὁ Karl von Baer, ὁ Γουσταῦος Βόλτες, βιολόγος (1865), ὁ βοτανικὸς Bίλχελμ Δρέφφερ, (1845 - 1920, ὁ ζωολόγος Γεώργιος Δρέφφερ (1854 - 1921), ὁ Ρῶσος γεωλόγος Κραπότκιν (1842 - 1921), ὁ βιολόγος Χριστόφορος Schroeder 1871, καθηγητὴς ἐν Σορβόνη κατὰ τό 1913, ὁ Ἰωάννης Henri Fabre, Γάλλος ἐντομολόγος (1822-1915), ὁ Γάλλος παλαιοντολόγος Κάρολος Ντεπερέ, μέλος τοῦ

³³ Πρβλ. μακαριστοῦ N. Σπηλιώτου μν. ἔργ., σελ. 23.

³⁴ Elie de Cyon, «Dieu et Science» 2e édition paris 1912 p. 408. «Ἡ ἴδεα ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος κατάγεται ἀπὸ οἰονδήποτε πιθηκοειδὲς ζῶν εἴναι ἀναμφιβόλως ἡ πλέον βλακώδης ἐκ τῶν ἔξαγγελθέντων περὶ τῆς Ἰστορίας τοῦ ἀνθρώπου».

Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου καὶ Πρύτανις τῆς Σχολῆς τῶν ἐπιστημῶν ἐν Λυῶν, (1854 -1929), ὁ Γερμανὸς ἀνθρωπολόγος Hermann Klautsch (1863 - 1916), καθηγητὴς τῶν Πανεπιστημίων τῆς Χαίντεμπερκ καὶ τοῦ Μπρεσλάου, ὁ Louis Vialleton, καθηγητὴς τῆς Ἰστολογίας καὶ ἐμβρυολογίας ἐν τῇ Ἱατρικῇ Σχολῇ οἱ Montpellier (1859 - 1929), κ.ἄ.

Πάντες οἱ ἐπιστήμονες οὗτοι, τό σύνολον τῶν κλάδων τῆς ἐπιστήμης τῶν σχετιζόμενων πρός τὴν Θεωρίαν τῆς ἔξελίξεως, ἀξίως ἐκπροσωποῦντες, ὅμοφώνως κατεδίκασαν τήν τε Θεωρίαν τῆς ἔξελίξεως τῶν ὄντων, ὡς καὶ τὴν Θεωρίαν τῆς αὐτομάτου γενέσεως τῶν πρώτων ὄργανισμῶν καὶ πανηγυρικῶς ἐβεβαίωσαν, κατόπιν πολυετῶν σχετικῶν ἐρευνῶν ἐπὶ τοῦ ὄλου προβλήματος τῆς ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου ἐμφανίσεως τῶν ἐνοργάνων καὶ ἐμβίων ὄντων, ὅτι:³⁵

«Ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἀπολιθωμάτων ἐν γένει καὶ τῶν λιθανθρακοφόρων στρωμάτων βεβαιοῦται τό ἀμετάβλητον τῶν εἰδῶν, χερσαίων τε καὶ ἐναλίων ἥ ὑδροβίων, ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐμφανίσεως των, ὅπως καὶ τό ἀπότομον τῆς ἐμφανίσεως των μεταγενεστέρων, ἄνευ σχέσεως πρός τὰ προηγούμενα³⁶ ὅτι οὐδαμοῦ ὑπάρχει καὶ ἔνδειξις ἔστω μετασχηματισμοῦ ἥ μεταμορφώσεως οίουδήποτε εἴδους εἰς ἔτερον· ὅτι ἡ σύζευξις καὶ ἡ γονιμότης μεταξὺ ζώων ἀνηκόντων εἰς διαφόρους τάξεις ἥ οἰκογενείας εἶναι ἀδύνατος καὶ ὅτι αἱ διαφοραί κλίματος ἥ ἄλλαι μεταβολαὶ εἰς τούς ὄρους τῆς ὑπάρξεως τῶν φυτῶν καὶ τῶν ἀρχαιοτέρων ζώων δέν θὰ ἡδύναντο νά παράσχωσιν εύλογοφανῆ τίνα ἔξήγησιν τοῦ μετασχηματισμοῦ οίουδήποτε εἴδους, τῆς μὲν προσαρμοστικῆς ἱκανότητος τῶν ὄντων οὔσης ἄκρως περιωρισμένης καὶ μὴ δυναμένης νά μεταβάλῃ οὕτε τούς ὄργανισμοὺς τῶν ὄντων, οὕτε τὰ κατ' ἴδιαν ὄργανα αὐτῶν, τῆς δέ μονιμότητος καὶ τοῦ ἀμεταβλήτου αὐτῶν ὄντων ἐκδήλων ἐπίσης, ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐμφανίσεως των μέχρι σήμερον³⁷.

» "Οτι τὰ ἐνόργανα ὄντα οὐδέποτε ὑπερβαίνουν τὰ χαρακτηριστικὰ ὄρια τοῦ εἴδους, τὰ χωρίζοντα αὐτὰ ἀπὸ τῶν

³⁵ Τάς σχετικὰς ἐν κείμενοις γνώμας τοῦ συνόλου σχεδὸν τῶν προαναφερθέντων ἐπιστημόνων ίδε εἰς τὸ μν. ἔργ. μακαριστοῦ Ν. Σπηλιώτου, σελ. 13 - 102. Ωσαύτως ἐν σελ. 80, 83 - 85, 88-94, 112-118, 122-127, 140 καὶ 148 τοῦ συγγράμματος τοῦ μακαριστοῦ Μητροπ. Κερκύρας Μεθοδίου ἀναφέρονται σχετικαὶ γνῶμαι καὶ ἄλλων διακεκριμένων ἐπιστημόνων, διακηρυσσόντων τὸ ἐπιστημονικῶς ἀβάσιμον τῆς Θεωρίας τῆς «ἔξελίξεως» οἰασδήποτε μορφῆς, ὡς καὶ τῆς ἐξ θεού ψευδοῦς τοιαύτης τῆς «αὐτομάτου γενέσεως».

³⁶ Πρβλ. μακαριστοῦ Π. Τρέμπελα μν., ἔργ., σελ. 124 -132.

³⁷ Πρβλ. μακαριστοῦ Π. Τρεμπέλα, μν., ἔργ., σελ. 117 -124.

γειτονικῶν τοιούτων, πᾶσαι δέ αἱ δοκιμαὶ τῶν βοτανικῶν καὶ ζωολόγων, ἐπὶ ἔνα περίπου αἰῶνα, ὅπως πραγματοποιήσουν τὸν μετασχηματισμόν τῶν μορφῶν τῶν ἐνοργάνων ὄντων, ἀπέβησαν ἄνευ ἀποτελέσματος.

» "Οτι τὰ πρότερον ἐμφανισθέντα ζῷα, οἵασδήποτε τάξεως, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύνανται νά θεωρηθοῦν ὡς ἀτελέστερα τῶν κατόπιν ἐμφανισθέντων ἐν τῇ αὐτῇ τάξει. Τό αὐτὸ δέ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ φυτά, μὲ προφανῆ μάλιστα τὴν μείζονα τῶν πρώτων τελειότητα³⁸.

» "Οτι ἐν τοῖς διαδοχικοῖς γεωλογικοῖς σχηματισμοῖς παρουσιάζονται σταθερῶς νέα εἴδη, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐνδείξεως ὑπάρξεως μεσαζουσῶν ἢ μεταβατικῶν μορφῶν³⁹,

» "Οτι αἱ ἔννοιαι τῆς κληρονομικότητος καὶ τῆς μεταβλητότητος, ἐφ' ᾧν ἐπεχειρήθη ἡ θεμελίωσις τῆς ἐξελικτικῆς θεωρίας ἀποκλείουν ἀλλήλας, ἐφ' ὅσον ἡ κληρονομικότης εἶναι δύναμις συντηρητική, ἀποκλείουσα μεταβολὴν⁴⁰.

» "Οτι ἡ συγκριτικὴ ἀνατομικὴ καὶ φυσιολογία διαπιστοῦσαι τὴν ὑφισταμένην ἀντιστοιχίαν ὄργάνων καὶ λειτουργιῶν μεταξὺ τῶν ὄντων ὄμοίας διαπλάσεως, ἀνηκόντων ὅμως εἰς διάφορα γένη καὶ εἴδη, οὐδαμῶς προάγουν εἰς τὴν ἀντίληψιν, ὅτι τὰ ὄντα προῆλθον ἀπ' ἀλλήλων. Βεβαιοῦν ἀπλῶς ὅτι, ἐν τῇ δημιουργίᾳ τῶν **συγγενῶν** ὄργανισμῶν, ἡκολουθήθη ἡ **όμοιότης σχεδίου**.

» "Οτι αἱ ἔρευναι ἐπὶ τοῦ φαινομένου τῆς συγκλήσεως τῶν χαρακτήρων ἀπέδειξαν τὴν ἀτέλειαν τοῦ βιογονικοῦ Νόμου, δεδομένου ὅτι οὐδεμίᾳ ἐμβρυικὴ φάσις ἀνταποκρίνεται πλήρως πρός τὴν ὕπαρξιν πραγματικοῦ τινος προγονικοῦ τύπου⁴¹.

---

³⁸ Πρβλ. καὶ μακαριστοῦ Π. Τρεμπέλα, μν., ἔργ., σελ. 149-153 καὶ βιβλ. αὐτόθι.

³⁹ Ιδίου μν. ἔργ., σελ. 120-140.

⁴⁰ Κατὰ τὴν ὥραιάν παρατήρησιν τοῦ Βιγκάν (Π. Τρεμπ., μν. ἔργ., σελ. 189), ὅταν ὁ Δαρβίνος χρειάζεται νά ἔχηγήσῃ τὴν ἔξέλιξιν τῶν μορφῶν καὶ τὴν παραγωγὴν νέων εἰδῶν, τονίζει ἔξόχως τὸ μεταβλητὸν τούτων καὶ θέτει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ τὴν κληρονομικότητα. "Οταν δὲ πάλιν θέλῃ νά ἔχηγήσῃ πῶς νέαι μορφαὶ καθίστανται μόνιμοι, ἔξαίρει τότε τὴν ὑπὸ τοῦ Νόμου τῆς κληρονομικότητος ἔξασφάλισιν τῆς μονιμότητος καὶ τοῦ ἀμεταβλήτου τοῦ χαρακτῆρος. Τάς ἀντιρρήσεις ταύτας προσπαθῶν νά καλύψῃ ὁ Χάϊκελ, διήρεσε τὴν κληρονομικότητα εἰς συντηρητικήν!!! καὶ προοδευτικήν!!!, διακοπομένην, φυλετικήν κλπ. Άλλὰ πόσον αἱ ἔννοιαι αὗται ἀποκλείουν ἀλλήλας, παρέλκει νά τονίσωμεν. Πρβλ. καὶ μακαριστοῦ Π. Τρεμπ., μν. ἔργ., σελ. 186 - 189 καὶ βιβλ. αὐτόθι.

⁴¹ Ἐγκυκλοπ. Λεξικὸν «Λαρούς», τοῦ 20^{ου} αἰῶνος, Τομ. 6 (ἔτος 1933, σ. 773), πρβλ. ἀοιδίμου Ν. Σπηλιώτου μν. ἔργ. σ. 97. Τὸν δῆθεν βιογονικὸν - βιογενετικὸν νόμον τοῦ Χάϊκελ ἀπέδειξαν ἀνύπαρκτον οἱ διάσημοι ἐμβρυολόγοι καὶ ζωολόγοι L. Vialleton, Flisehman, Deperet κ.ό. (L. Vialleton, L' Origine des etres vit vants p. 372 - 373 καὶ Leprobleme de l' Evolution p. 230 - 232), Wigande (Der Darwinismus, 1874 - 1877 t. III, σελ. 272) Wasmann (La probite scientifique de Haeckel, σελ. 8) κ.ἄ. Ἐπίσης ὁ μακαριστός καθηγητὴς τῆς Ἀνατομικῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου Γ. Σκλαβοῦνος, ἐν τῷ

» "Οτι ούδ' ἀμυδρὸν φῶς λογικοῦ ὑπάρχει ἐν τῷ ἐνστίκτῳ, αἱ δέ ἐνστιγματικαὶ πράξεις δέν εἴναι δυνατὸν νά ἀπέκτησαν τὴν τελειότητα, ἡν παρουσιάζουν δι' ἀποπειρῶν, δοκιμῶν καὶ ἀναζητήσεων περὶ τοῦ προσφυεστέρου τρόπου ἐνεργείας, δεδομένου ὅτι ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν εἰς τὰ ζωϊκὰ εἴδη, ἀπαράλλακτα ὡς βλέπομεν αὐτὰ καὶ σήμερον.

» "Οτι ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγών δέν διδάσκει τὰ ζῶα, εἴναι δέ ἀνύπαρκτος ἐν τῷ μιμητισμῷ. Αἱ δέ ἀνωμαλίαι τῶν ὄργανισμῶν δέν εἴναι ἀπόδειξις μεταβολῶν ἐπελθουσῶν διά τῆς κληρονομικότητος.

» "Οτι ὁ Δαρβινισμὸς εἴναι προϊὸν καθαρᾶς **φαντασίας** καὶ ἀνήκει εἰς τὴν ἴστορίαν, ὅπως καὶ τό ἔτερον **περίεργον** τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἡ Ἔγελιανή Φιλοσοφία.

» "Οτι ἡ ὑπόθεσις τῆς ἔξελίξεως τῶν ὄντων, ἐν γένει καὶ ἰδιαιτέρως τῆς καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ ἄλλου ζῶου εἴναι **χίμαιρα**, ὑπόθεσις **ΨΕΥΔΗΣ** καὶ **ΜΩΡΑ**, μὴ ἔχουσα οὔδεμίαν ἐπιστημονικὴν ὑπόστασιν.

» "Οτι, ἐν τέλει, ἡ ζωὴ εἴναι μέγα καὶ μοναδικὸν μυστήριον, τό δέ μεταξὺ ἀνόργανου φύσεως καὶ ὄργανικῶν ὄντων χάσμα οὕτε ἐγεφυρώθη, οὕτε θὰ γεφυρωθῇ ποτέ⁴²».

ἔργῳ αὐτοῦ ἡ «Ἀνατομικὴ τοῦ ἀνθρώπου», Τομ. Α', σελ. 2 καὶ 3 (ἔκδ. 1906 καὶ 1926), γράφει ἐπὶ τοῦ θέματος, ἐκτὸς ἄλλων καὶ τὰ ἔξῆς: «Ἄλλὰ πρὸς τὸν βιογονικὸν νόμον ἀντιφάσκουν πολλὰ γεγονότα τῆς ὄντογονίας. Οὕτω π.χ. ἐνῶ συμφώνως τῷ βιογονικῷ νόμῳ τὸ νευρικὸν σύστημα ἔδει νά διαπλάσσηται ἔσχατον πάντων - διότι ἡ νωτιαία χορδὴ παρουσιάζεται μόνον εἰς τὰ σπονδυλωτὰ - ἐξ ἐναντίας ἡ καταβολὴ αὐτοῦ τίθεται πρωϊαίτατα. Ἐνῶ τὸ ἔντερον ἐν τῇ ζωολογικῇ κλίμακι ἀνοίγεται εἰς στόμα καὶ εἰς πρωκτόν, κατὰ τὴν ὄντογονίαν διαπλάσσεται τυφλόν, καὶ εἴτα, προϊούσης τῆς διαπλάσεως, διανοίγεται. Ἐνῶ ὁ πρωκτὸς εἴναι ἐν τῶν παλαιότατων ὄργάνων - διότι καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πρωτόζωα παρατηρεῖται τὸ σφυγμῶδες χασμάτιον - ἡ καταβολὴ αὐτοῦ κατὰ τὴν ὄντογονίαν ἐπιβραδύνεται....». Πρβλ. καὶ μακαριστοῦ Π. Τρεμπ., μν. ἔργ., σ. 104 - 116 καὶ βιβλ. αὐτόθι, ὡς καὶ Ν. Σπηλ., μν. ἔργ., σ. 51.

⁴² Μετὰ τὴν τοιαύτην ὑπὸ τῆς Ἐπιστήμης καταδίκην τῆς αὐτομάτου γενέσεως τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἔξελίξεως αὐτῆς, παρέλκει νά ἀσχοληθῶμεν περὶ τῆς συναφοῦς θεωρίας τοῦ Ἀρρένιους, καθ' ἥν ὁ πρῶτος ζῶν ἡ οἱ πρῶτοι ζῶντες μικροοργανισμοὶ ἥλθον ἐξ ἄλλων πλανητῶν ἡ ἄλλων κόσμων. Διότι ἀποκλειόμενης τῆς «ἔξελίξεως», τὰ διάφορα ἀνόργανα ὄντα ἔδει νά ἐκτελέσουν τὰ διαπλανητικὰ ταξίδια καὶ νά ἔλθουν εἰς τὸν ἡμέτερον πλανήτην ὑφ' ἄς μορφὰς καὶ σχήματα ἐνεφανίσθησαν καὶ εἴναι ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ζωῆς!!!. Ἐπιπροσθέτως ὅμως καὶ διὰ τὴν θεωρίαν ταύτην - ὅπως καὶ τὴν θεωρίαν τῆς «αὐτομάτου γενέσεως τῆς ζωῆς», ὁ καθηγητὴς τῆς Βιολογικῆς Χημείας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν μακαριστός Ἀναστ. Χρηστομάνος, ἀποδείξας - εἰς σειρὰν ἔξ ἄρθρων του, ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ τῆς γενέσεως τῆς ζώσης ὑλῆς», δημοσιευθέντων ἐν τῇ στήλῃ τοῦ «Λαϊκοῦ Πανεπιστημίου» τῆς ἐφημερίδος «Βραδυνή», Ἀθηνῶν, κατὰ τὰ τέλη Νοεμβρίου 1950 - τὸ ἀγεφύρωτον χάσμα μεταξὺ ἀνοργάνου καὶ ὄργανικῆς ἡ ζώσης ὑλῆς, ὡς καὶ τὸ ἀδύνατον τῆς τεχνητῆς -παρασκευῆς ζώσης ὑλῆς ἐν τοῖς χημικοῖς ἡμῶν ἐργαστηρίοις, καίτοι δυνάμεθα νά ἔχωμεν ἐν αὐτοῖς, τεχνητῶς, ὅλας τάς φυσικάς συνθήκας, ὑφ' ἄς διῆλθεν ὁ πλανήτης ἡμῶν, ἀφ' ἥς ἐνεφανίσθη ἐπ' αὐτοῦ ἡ ζωή, ὅπως καὶ πρὸ ταύτης, γράφει ἐν κατακλεῖδι, εἰς τὸ τέλος τοῦ τελευταίου ἄρθρου του (τῆς 28ης Νοεμβρίου 1950), τὰ ἔξῆς: «Ολαι δέ αἱ δοθεῖσαι μέχρι σήμερον ἔξηγήσεις (περὶ τοῦ τρόπου τῆς πρωταρχικῆς ἐμφανίσεως τῆς ζωῆς) βασίζονται ἀπλῶς κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἥπτον ἐπὶ ρωμαντικῶν ὑποθέσεων καὶ δέν δύνανται ποσῶς νά θεωρηθοῦν ὅτι ἀνταποκρίνονται καὶ κατὰ τὸ

Είς τὰ πορίσματα ταῦτα τῶν προμνησθέντων ἐπιστημόνων, τὰ ὅποια καὶ ὑπὸ τῶν συγχρόνων ἐρευνῶν καὶ διά νεωτέρων καὶ τελειότερων ὄργάνων καὶ μέσων ἀπολύτως ἐβεβαιώθησαν, δέον νά προσθέσωμεν τάς περὶ τῆς θεωρίας τῆς ἔξελίξεως - ὑφ' ὅλας αὐτῆς τάς μορφὰς - συμφώνους κρίσεις τῶν εἰδικῶν κριτικῶν α) τοῦ μεγάλου Ἑγκυκλοπαιδικοῦ Λεξικοῦ «Larousse du XXe Siecle», Τομ. 6ος, σελ. 773, ἔτους 1923 καὶ β) τοῦ Meyers Lexikon (7ης ἐκδόσεως), τόμος 2ος, σελ. 310 - 111 καὶ 478 (ἔτους 1925).⁴³

Θὰ προσθέσωμεν ἐπίσης τάς γνώμας διασήμων ἐπιστημόνων συμπαθῶς διατεθέντων κατ' ἀρχὴν πρός τὴν ῥηθεῖσαν θεωρίαν, σαφῶς ὅμως ὁμολογησάντων ἀκολούθως τό ἀναπόδεικτον, τό ἀβάσιμον καὶ τό ἀναληθὲς ταύτης. Μεταξὺ τῶν ἐπιστημόνων τούτων διακεκριμένην κατέχουσιν θέσιν ὁ Ἐσμόνδος Περριέ, ὁ Contegan, ὁ Huxley κ.ἄ.⁴⁴

Καὶ δέν ἐδίστασεν ὁ Περριέ, παρὰ τάς πρός τὴν θεωρίαν ἔξελίξεως συμπαθείας του, νά διακηρύξῃ ὅτι:

α) «Ἐφόσον ἡ φυσικὴ ἐπιλογὴ δέν σταθεροποιεῖ εἰμὴ μόνον τάς ὡφελίμους μεταβολάς, ἄρα δέν δύναται νά ἔξηγήσῃ μέγα πλῆθος εἰδικῶν χαρακτήρων, οἵτινες διακρίνουν καὶ τὰ συγγενῆ εἴδη, χωρὶς νά ἔχωσι καμμίαν προφανῶς ὡφελιμότητα, ὡς π.χ. ὡρισμέναι ποικιλίαι χρωμάτων, ὡρισμένα ὄργανα κλπ.

» β) Μεταβολή τις ὅπως ἔχῃ σπουδαιότητα είς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, ὀφείλει νά παρουσιάζῃ βαθμὸν ἀναπτύξεως ίκανης,

---

έλάχιστον είς τὴν πραγματικότητα. Ἐδῶ πάλιν συναντῶμεν τὸ περίφημον «ἀγνοοῦμεν», καὶ εἴτε τὸ θέλομεν, εἴτε ὅχι, ὁ νοῦς μας στρέφεται πρὸς μίαν ὑπερφυσικὴν δύναμιν, ἡ ὅποια ἔδωκε πνοὴν εἰς τὴν ἄνευ ζωῆς ἐκείνην πρωτόγονον ὄργανικὴν ὕλην. Πολλοὶ μεγάλοι φυσιοδίφαι, ὡς ὁ Ἀρρένιους, προσεπάθησαν νά ἔξηγήσουν τὴν ὑπαρξιν τῆς ζώσης ὕλης ἐπὶ τῆς γῆς διὰ μεταφορᾶς ζώντων σπόρων μυκήτων καὶ διηθητῶν των διὰ τοῦ ἀπείρου καὶ τῇ ἐνεργείᾳ ἵσως τῶν φωτονίων. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ θεωρία αὐτὴ ἀπεδείχθη ἀστήρικτος, οὐδόλως ἐπιλύει τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀλλὰ μεταθέτει ἀπλῶς τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς πρὸς ἄλλους μακρινούς κόσμους. Ὡς ἐκ τούτου ὀφείλομεν νά ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἀγνοοῦμεν τελείως σήμερον τὸ πῶς ἐσχηματίσθη ἡ ζῶσα ὕλη, πᾶσαι δὲ αἱ πληροφορίαι καὶ σχετικαὶ εἰδήσεις δέν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν ἀλήθειαν». Ἐννοεῖ βεβαίως ὁ μακαριστός μόνον τάς πληροφορίας καὶ εἰδήσεις τῆς ἀθέου, τῆς μὴ πιστευούσης εἰς Δημιουργὸν Θεὸν Ἐπιστήμης. Διότι ὑπὸ τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς παρέχονται πᾶσαι αἱ πληροφορίαι περὶ τε τοῦ τρόπου ἀλλὰ καὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου ἐμφανίσεως τοῦ φαινομένου τῆς ζωῆς, τάς ὅποιας τόσον ἐβεβαίωσαν οὐ μόνον τὰ τελευταῖα πορίσματα τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἀλλὰ καὶ αἱ ἀρχαιολογικαὶ σκαπάναι.

⁴³ Πρβλ. μακαριστοῦ Ν. Σπηλιώτου, μν. ἔργ., σελ. 97 - 100, ἔνθα καὶ αἱ σχετικαὶ κριτικαὶ ἐν κειμένοις. Ἐπίσης ἐν σελ. 100-101 τοῦ ἴδιου ἔργου δέ περὶ τῶν κυριωτέρων συγγραμμάτων τῶν ἐκδοθέντων κατά τὸν παρελθόντα αἰώνα ἐναντίον τῆς θεωρίας τῆς ἔξελίξεως, ἐν οἷς: Θεοδώρου Eimer «Die Entstehung der Arten», τρίτομον, 1881-1901. Φλάισμαν «Die Uarwinsche theorie» 1903. Wasmann «Die Moderne Biologie und die Entwicklungslehre», 3^η ἐκδοσις 1906. A. Schmitt «Das Zeugnis der Versteinerungen gegen den Darwinismus 1908. O Hertwig «Allgemeine Biologie» 4^η ἐκδοσις 1912 κ.ἄ.

⁴⁴ μακαριστοῦ Π. Τρέμπ., μν. ἔργ., σελ. 116 καὶ 132-133.

προκεχωρημένον. Ό Δαρβινος, διά νά ἔξηγήσῃ τάς μεμβράνας τῶν δακτύλων τῆς ἐνυδρίδος, παραδέχεται πρός τοῦτο ὅτι, τῶν σαρκοβόρων τινά, ὀλιγώτερον ἵσχυρὰ τῶν ὄμογενῶν αὐτῶν, ἡττηθέντα, κατέφυγον εἰς τάς ὅχθας τῶν ὑδάτων καὶ ἐκεῖ ἀναγκασθέντα νά τρέφωνται δι' ἵχθύων, μετεβλήθησαν εἰς νηκτικά. Ἡ φυσικὴ δέ ἐπιλογὴ ηύνόησεν ἐκεῖνα τὰ ὄποια ἀπέκτησαν!!! μεμβρᾶναν μεταξὺ τῶν δακτύλων, διότι οὕτως ἥδυναντο νά κολυμβοῦν εὔκολώτερον. Οὕτως ἐγεννήθη ἡ μεμβρᾶνα!!! ἥτις προοδευτικῶς ἀναπτυχθεῖσα, ὑπὸ τό κράτος πάντοτε τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς, ἐδημιούργησε τὴν ἐνυδρίδα. Άλλα δέν δύναται τις νά δεχθῇ, ὅτι μία μεμβρᾶνα ἐνὸς χιλιοστομέτρου (διότι αἱ ἀτομικαὶ μεταβολαὶ δέν ὑπερβαίνουν συνήθως τάς ἐλαχίστας ταύτας διαστάσεις) ἐπάγεται κολύμβησιν ἐναργεστέραν. Οὕτως ἡ φυσικὴ ἐπιλογή, θεωρούμενη ὡς μόνη δρῶσα, δέν δύναται νά ἔξηγήσῃ τροποποιήσεις τόσον ἀσημάντους διά τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ὁ μιμητισμὸς δέν δύναται νά ἔξηγηθῇ διά τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς. Τὰ λευκὰ ζῶα τῶν πολικῶν χωρῶν, λόγω ὄμοιομορφίας αὐτῶν πρός τούς πάγους, προστατεύουν ἐαυτὰ ἀποτελεσματικώτερον. Άλλ' ἡ ὄμοιομορφία αὐτὴ τότε θὰ ἥτο προστατευτικὴ πράγματι, ἐὰν τό τρίχωμα ἐγένετο ἐφάπαξ καὶ ὀλόκληρον λευκόν, ὅχι δέ δι' ἀνεπαισθήτων διαδοχικῶν καὶ μερικῶν μεταβολῶν.

» γ) Ἡ φυσικὴ ἐπιλογὴ δέν ἔξηγε, πῶς τὰ ὄργανα, ἀχρηστευόμενα συνεπείᾳ μεταβολῆς εἰς τὸν τρόπον τοῦ ζῆν, δύνανται νά ἔξαφανίζωνται. Ἐπὶ παραδείγματι: ὁ ἀσπάλαξ καὶ τὰ περισσότερα τῶν ζώντων εἰς τό σκότος εἰδῶν δέν ἔχουσιν ὄφθαλμούς. Άλλ' ἡ τελεία κατασκευὴ τῶν ὄφθαλμῶν τοῦ ἀσπάλακος δέν θὰ καθίστα τό ζῶον τοῦτο ὑποδεέστερον ἄλλου ἀσπάλακος ἔχοντος ὄφθαλμοὺς ἀτελεῖς.

» δ) Ἡ φυσικὴ ἐπιλογὴ δέν δύναται νά ἔξηγήσῃ πῶς ὄργανά τινα ἔξελισσόμενα σταθερῶς ὑπερτεροῦν τό ὄριον τῆς ὀφελιμότητος καὶ καταντοῦν ἐπιβλαβῆ. Οὕτως οἱ συνεστραμμένοι χαυλιόδοντες τοῦ μαμμούθ δέν δύνανται πλέον νά χρησιμεύσωσιν ὡς ὅπλα. Τό αύτὸν ρητέον καὶ περὶ τῶν τεραστίων κεράτων ἐλάφου τῆς μεγαλοπρεποῦς, ὡς καὶ περὶ τοῦ ὑπερβολικοῦ ὅγκου πολλῶν ἀπολιθωμένων ἐρπετῶν καὶ μαστοφόρων⁴⁵.

⁴⁵ Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐπιβλαβῶν ὄργάνων κλπ. δέον ἀναντιρρήτως νά περιληφθῇ καὶ τό μεγαλοπρεπές πτέρωμα τῶν παραδεισίων πτηνῶν καὶ δή ἡ δύσχρηστος ούρά τινῶν ἐξ αὐτῶν, ὡς τοῦ Ταώ π.χ. ἡ παγωνιοῦ κ.ἄ., ἐξ αἰτίας τῶν ὅποιων δυσκολώτερον ἐκφεύγουν τῶν ἐχθρῶν των. Ἐπίσης ἡ ὄργανική ἀδυναμία - ἀτέλεια τοῦ λύκου, ὅπως στρέψῃ τὴν κεφαλήν του δεξιά καὶ ἀριστερά, κατά τούς ποιμένας δέ, καὶ ὅπως ἀνοίξῃ εὔκόλως καὶ τας σιαγόνας του. Ἀτέλειαι ὄργανικαί, δοθεῖσαι ὑπό

» ε) Αἱ ἀλληλοδιάδοχοι μεταβολαὶ γενεαλογικῆς τινος σειρᾶς, ἀποδεικνύουν ὅτι αὗται κατευθύνονται σταθερῶς πρός ὡρισμένον τέρμα. Αὕτη εἶναι ἡ καλούμενη ὄρθογένεσις. Ἡ γενεαλογικὴ σειρὰ τοῦ ἵππου μαρτυρεῖ τάσιν πιστοποιουμένην καθ' ἐκάστην βαθμίδα ἔξελίξεως πρός ἀτροφίαν τῶν πλαγίων δακτύλων καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ μέσου. Ἡ φυσικὴ ἐπιλογή, ἣτις ἐφαρμόζεται ἀποκλειστικῶς εἰς μεταβολὰς συμπτωματικὰς καὶ ἐκτάκτους, δέν λαμβάνει ὑπ' ὅψιν τὴν ὡρισμένην ταύτην κατεύθυνσιν, ἥν παρουσιάζει ἡ ἔξελιξις. (σ.σ. προφανῶς τείνουσα - ἐὰν βεβαίως ἐλάμβανε χώραν τοιαύτη - εἰς ὡρισμένον ἐκ τῶν προτέρων σκοπὸν).

» στ) Σπανίως ἡ μεμονωμένη μεταβολὴ ὄργάνου τινὸς εἶναι ἡ συμφέρουσα εἰς τό ζῶον. Γενικῶς, ἡ τροποποίησις ἥν ὑφίσταται ὄργανον τι, ἀπαιτεῖ παραλλήλως σχετικὰς τροποποιήσεις τῶν συνεργαζομένων μετ' αὐτοῦ ὄργάνων⁴⁶, ἄλλως αὐτὴ δέν εἶναι ἀποτελεσματική. Ἡ πλάτυνσις τῆς οὐρᾶς τοῦ κάστορος δέν θὰ ὠφέλει αὐτὸν εἰς τὴν κολύμβησιν, ἐὰν οἱ γειτονικοὶ σπόνδυλοι, οἱ κινητήριοι μῆς τῆς οὐρᾶς, δέν ἐτροποποιοῦντο συγχρόνως. Ἡ ἔξελιξις τοῦ ὄφθαλμοῦ τῶν σπονδυλωτῶν, ὄργάνου τύπου συνθέτου, δέν δύναται νά νοηθῇ ἄνευ συγχρόνου ἔξελίξεως πάντων τῶν μετ' αὐτοῦ συνδεομένων ὄργάνων. Ἡ φυσικὴ ἐπιλογὴ δέν δύναται νά ἔξηγήσῃ τό φαινόμενον τοῦτο».

Ἐπίσης ὁ Contejean γράφει τὰ ἔξῆς: «Τί τό γοητευτικώτερον καὶ σημαντικώτερον ἀπὸ τάς ἀκαταπαύστους ταύτας ἀνακαλύψεις ἀπολελιθωμένων τύπων πραγματικῶς μεσαζόντων μεταξὺ τῶν σημερινῶν τύπων; Εὔρον ὅντα, τὰ ὅποια σημειώνουν τὴν μετάβασιν μεταξὺ τῶν πτηνῶν καὶ ἐρπετῶν, μεταξὺ τούτων καὶ τῶν θηλαστικῶν ἢ τῶν ἰχθύων; Δυστυχῶς αὗται αἱ λαμπραὶ προσδοκίαι δέν εἶναι ἡ ἀπατηλὰ ὄνειρα. Αἱ ἀδιάκοποι ἀνακαλύψεις τῆς παλαιοντολογίας ἀποδεικνύουν μόνον ὅτι τὰ πλαίσια τοῦ ὄργανικοῦ κόσμου, θεωρουμένου ἐν τῷ συνόλῳ του, εἶναι πολὺ πληρέστερα ἢ ἐκεῖνα τῆς ζώσης φύσεως. Αἱ οἰκογένειαι, τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη τὰ ἀπολιθωμένα ἔρχονται νά παρεμβληθοῦν μεταξὺ ἄλλων οἰκογενειῶν, ἄλλων γενῶν καὶ

τοῦ Δημιουργοῦ πρός προφανῆ περιορισμόν τῶν ἐπιβλαβῶν ἴδιοτήτων τοῦ θηρίου τούτου, καὶ ἀπό τῶν ὁποίων, παρά τάς προσπάθειάς του, ἀναμφιβόλως, ἀπό τῆς δημιουργίας του καὶ μέχρι σήμερον, δέν ἡδυνήθη νά ἀπαλλαγῇ.

⁴⁶ Περί τοῦ Νόμου «τῆς πρός ἄλληλα συσχετίσεως τῶν ὄργάνων» καὶ τῆς ἀντιθέσεως αὐτοῦ πρός πᾶσαν μορφήν ἔξελίξεως, πρβλ. καὶ μακαριστοῦ Π. Τρεμπ., μν. ἔργ., σελ. 195-198 καὶ βιβλ. αὐτόθι.

είδων, χωρίς ποτέ διά τοῦτο ἡ ἀπόστασις ἢ ὅποια χωρίζει τούς εἰδικοὺς τύπους νά μειωθῇ. Θὰ συνέκρινον αὐτοπροαιρέτως τὰ εἴδη πρός τούς στρατιώτας ἐνὸς λόχου, ὅστις δέχεται νεοσυλλέκτους. Αἱ τάξεις πυκνοῦνται, ἀλλ' οἱ ἄνδρες δέν διακρίνονται διά τοῦτο ὀλιγώτερον ἀπ' ἀλλήλων. Θὰ ἦτο λοιπὸν μεγάλου ἐνδιαφέροντος νά ἀνακαλύψωμεν τὰ μεσάζοντα, ἀλλὰ δύναται τις νά βεβαιώσῃ μετὰ θάρρους, ὅτι τὰ μεσάζοντα ταῦτα δέν ὑφίστανται. Καὶ ἂν ἀκόμη ὑποθέσωμεν τό ὀλιγώτερον, ὅτι δηλαδὴ τὰ εἴδη μετεπήδησαν ἀπὸ τῆς μιᾶς μορφῆς εἰς τὴν ἄλλην δι' ἀποτόμων ἀλμάτων, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἦτο ἐναντίον πρός τὴν θεωρίαν τῆς βαθμιαίας μεταμορφώσεως καὶ ἔξελίξεως καὶ πάλιν τότε θὰ ἔπρεπε νά ἀνεύρωμεν εἰς κατάστασιν ἀπολιθώσεως πολλοὺς μεσάζοντας τύπους. Αἱ μορφαὶ αὗται αἱ μεταβατικαὶ θὰ ἦσαν, λοιπόν, ἀναρίθμητοι καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀπείρως πυκνότεραι παρ' ὅσον εἶναι αἱ μορφαὶ αἱ ἀντιπροσωπεύουσαι τὰ γνωστὰ εἴδη. Ἔξ ἀλλου, οἱ ἀποτελέσαντες ἴδια εἴδη τύποι, βεβυθισμένοι εἰς τό πλῆθος τοῦτο τῶν διαμέσων, δέν θὰ ἡδύναντο πλέον νά διακριθοῦν ἀπ' ἀλλήλων καί, μὲ ἄλλας λέξεις, δέν θὰ ὑφίσταντο. Ἀλλ' ἥδη συνέβη τό ἀντίθετο»⁴⁷.

Τέλος ὁ Huxley (ἐπιφανὴς γάλλος φυσιοδίφης), ἔγραψεν εἰς τὴν «Ἐπιθεώρησιν τῶν δύο Κόσμων» τῆς 13^{ης} Μαΐου 1895, περὶ μὲν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι «δέν εἶναι τό τελευταῖον ἔξαγόμενον κοσμικῆς ἔξελίξεως, ἀλλ' ὑπόστασις ἡθικὴ ἀνεξάρτητος, ἔχουσα τὴν ἰκανότητα νά διευθύνῃ τὴν φυσικὴν ἔξέλιξιν». Περὶ δέ τῶν λοιπῶν ἐνοργάνων ὅντων ὅτι, «ἐκ τῶν 26 χιλιάδων ζωϊκῶν εἰδῶν ἄτινα εύρεθησαν κατακεχωρισμένα ἐν τῷ γηῖνῳ φλοιῷ, ἔκαστον ἀποτελεῖ ἴδιότυπον εἶδος, ούδεμία δέ μορφὴ δύναται νά ἐρμηνευθῇ καί νά προταθῇ ὡς ἀπόδειξις μεταβάσεως ἀπὸ ἐνὸς συμπλέγματος εἰς ἄλλο»⁴⁸.

Τοιαῦτα ὑπῆρξαν, ἐν ἄκρᾳ συνάψει, τὰ πορίσματα τῆς Ἐπιστήμης δι' ὅλας τάς μορφὰς τῆς θεωρίας τῆς ἔξελίξεως. Διάσημοι ἐργάται καὶ σκαπανεῖς αὐτῆς, εἰς ὅλους τούς κλάδους αὐτῆς, τούς πρός τὴν θεωρίαν τῆς ἔξελίξεως σχετιζομένους, ἀξίως ἐκπροσωποῦντες, κατεδίκασαν, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Λαμάρκ καί τοῦ Δαρβίνου, τὴν θεωρίαν ταῦτα ὡς μωρὰν καί⁴⁹ ψευδῆ. Εἰς τὰ

⁴⁷ Πρβλ. μακαριστοῦ Π. Τρεμπέλα, μν. ἔργ., σελ. 132 -134 καί βιβλ. αὐτόθι.

⁴⁸ Πρβλ. μακαριστοῦ Ν. Σπηλιώτου μν. ἔργ., σελ. 57 καί βιβλ. αὐτόθι.

⁴⁹ Κατὰ τὸ ἔτος 1913, ἐν ἔτος πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ παγκοσμίου πολέμου, ὁ ἄγνωστος φυσιοδίφης Γεώργιος Μπών, καθηγητὴς ἐν Σορβόνῃ, ἐπεφορτίσθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως τῆς Γαλλίας τὴν εἰδικὴν ἀποστολὴν νά ἐπισκεφθῇ τὰ - πλέον δραστήρια

πορίσματα ἐν τούτοις ταῦτα, τὰ ἀδιάσειστα καὶ ἀκαταμάχητα, θὰ ἐπιτραπῇ καὶ εἰς ἡμᾶς νά προσθέσωμεν τὰ κατωτέρω ἐρωτήματα διά τὴν μηχανοκρατικὴν βεβαιώσ· ἢ ὑλιστικὴν μορφὴν τῆς θεωρίας τῆς ἔξελίξεως, τόσον τὴν προοδευτικήν, ὅσον καὶ τὴν δι' ἀλμάτων, τὴν ἀρνουμένην τὴν παρέμβασιν θείου παράγοντος ἐν τῇ γενέσει ἢ διαμορφώσει τῶν ἐνοργάνων ὄντων.

α) Ἐὰν τυφλαὶ μηχανικαὶ ἔξωτερικαὶ ἢ καὶ ἐνδοοργανικαὶ ἐπιδράσεις ὑπῆρξαν οἱ παράγοντες τῆς ὥφελείας τοῦ πρώτου ἢ τῶν πρώτων μονοκυττάρων ὄργανισμῶν, ἀσχέτως τοῦ τρόπου τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν γενέσεως (καίτοι, ὡς προείπομεν, ἀλλὰ καὶ θὰ ἀναπτύξωμεν ἐκτενέστερον ἐν τοῖς ἐπομένοις, ἀπεκλείσθη ἀπολύτως ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ἢ **αὐτόματος γένεσις**), πῶς ἢ ὥφελεια αὐτὴ δέν συνετέλεσεν εἰς τὴν **αὔξησιν** ἀπλῶς τοῦ ὅγκου καὶ τῶν διαστάσεων τῶν ὄργανισμῶν ἐκείνων - κατὰ τὸν ἄτεγκτον διά μέσου τῶν αἰώνων βιολογικὸν νόμον - ἀλλ' ἐπέφερε τὴν γένεσιν ὄντων πολυκυττάρων!!!...

β) Πῶς, ἐνῶ τυφλαὶ μηχανικαὶ δυνάμεις προύκάλεσαν τὴν μεταβολὴν ταύτην, παρετηρήθη ἀπ' ἀρχῆς εἰς ὅλα τὰ ὄντα τὰ ἔξ αὐτῆς προελθόντα, τοιαύτη ἀρμονία, τάξις, σοφία, πρόνοια, σκοπιμότης κλπ., ἐν τῇ διαμορφώσει τῶν ὄργανισμῶν... Τοῦτο δέ ἰσχύει καὶ δι' ὅλα τὰ ὄντα τὰ προοδευτικῶς ἐμφανισθέντα ἀργότερον ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ζωῆς.

γ) Πῶς ἢ διά διχοτομήσεως ἀναπαραγωγὴ τοῦ πρώτου ἢ τῶν πρώτων μονοκυττάρων ὄργανισμῶν μετεβλήθη... καὶ διεμορφώθησαν, εἰς τὰ πολυκύτταρα ὄντα, ἵδια - ἵδιαίτερα συστήματα καὶ ὄργανα ζωῆς καὶ ἀναπαραγωγῆς πρός ἔξυπηρέτησιν τοῦ φαινομένου τῆς ζωῆς..., ἐν οἷς ἔξαστράπτει

κέντρα τῶν βιολογικῶν ἔρευνῶν ἐν Εὐρώπῃ, ἥτοι ἐν Αὐστροουγγαρίᾳ, ἐν Ρωσίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ, νά ἀποκομίσῃ ἐκεῖθεν τὰ τῆς κινήσεως τῶν βιολογικῶν προβλημάτων. Οἱ κύριοι αὐτοῦ σταθμοὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀνατεθείσης αὐτῷ ἐντολῆς ὑπῆρξαν τὸ Στρασβούργον, μετὰ τῶν μεγαλοπρεπῶν ἐργαστηρίων αὐτοῦ Χημείας, φυσιολογίας καὶ Ζωολογίας, ἡ Αἰδελδέρηγη (ὅπου ὁ βιολόγος Ντρίς), τὸ Βουρσμούρκ καὶ τὸ Μόναχον, ὅπου ὁ Ριχάρδος Χέρτβερκ διηγήθη ἐρευνας βιολογικῆς ζωολογίας, ἡ Βιέννη, ὅπου ὁ Prisdram ὕδρυσε περιφήμον βιολογικὸν σταθμὸν διὰ τὴν μελέτην τῶν παραγόντων τῆς ἔξελίξεως, ἡ Κρακοβία, ἡ Μόσχα, ἡ Πετρούπολις, τὸ Βερόλινον, ὅπου ἐβασίλευον ὡς διδάσκαλοι ὁ φυσιολόγος Ρούμπνερ καὶ ὁ βιολόγος Όσκαρ Χέρτβιγκ. Τὰ πορίσματα λοιπὸν τῆς ἐπισήμου ταύτης ἀποστολῆς ἐκτιθέμενα ὑπ' αὐτοῦ ἐν βιβλίῳ ἐπιγραφομένῳ «Ἡ Βιολογικὴ Κίνησις ἐν Εὐρώπῃ, Παρίσιοι, Ἀρμάνδος Κολίν, 1921», ἔχουνώς ἔχῆς: «Σήμερον ἡ θεωρία τῆς ἐπιλογῆς ἔχει ὑποστῆ τὴν αὐτὴν τύχην, ἥν καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἰδέαι, δέν ζῇ πλέον. "Οσοι παρέστησαν κατὰ τὸ Ἱωβιλαῖον τοῦ Δαρβίνου, τὸ ἐπισήμως ἐορτασθὲν κατὰ τὸ 1909 ἐν Κανταβρυγίᾳ, ἔσχον τὴν ἐντύπωσιν ὅτι αἱ βιολογικαὶ ἔξοχότητες ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου συνῆλθον ἐκεῖ, ἵνα κηδεύσωσι τὸν Δαρβινισμὸν ὡς οἶόν τε μεγαλοπρεπῶς. Οἱ ἐκφωνημένοι λόγοι ὡμοίαζον ὑπερβολικὰ πρὸς ἐπιταφίους... κλπ.». (Ν. Σπηλ., μν. ἔργ., σελ. 40 - 41). Τὰ αὐτὰ διεκήρυξεν ὁ πολὺς Χάνς Ντρίς, ἀν καὶ διετέλεσε μαθητής τοῦ Χάϊκελ, πρὸ πεντηκονταετίας περίπου, τονίσας ὅτι «διὰ τοὺς πεφωτισμένους ἀνθρώπους ὁ Δαρβινισμὸς ἔχει ἀποθάνει πρὸ πολλοῦ». Biolog Gentrablatt 1896, σ. 353 καὶ Μάιος 1902.

ἄπειρος σοφία, ἀρμονία, σκοπιμότης καὶ πρόνοια. Πῶς ἐπίσης ὅλα τὰ ζῷα - καὶ ὁ ἄνθρωπος - ἐστερήθησαν τῆς εἰδικῆς ἱκανότητος τῆς μεταβολῆς ἀνοργάνων στοιχείων (ἄνθρακος, ύδρογόνου, ἀζώτου κ.ἄ., ὅπως καὶ τῶν φωτονίων τῆς ἡλιακῆς κλπ ἀκτινοβολίας) εἰς ζῶντας ίστούς καὶ ὄργανισμούς, τὴν ὅποιαν ἱκανότητα, ἄγνωστον πῶς!! ἀποκτηθεῖσαν, καὶ ἐκδηλουμένην ἵδιᾳ εἰς τό φαινόμενον της φωτοσυνθέσεως ἔχουν τά φυτά καὶ τά δέντρα, καίτοι εἰς κατωτέραν ὄντολογικήν βαθμίδα ἀνήκοντα.

δ) Πῶς, ὑπὸ τάς αὐτὰς συνθήκας καὶ κατὰ τάς αὐτὰς γεωλογικὰς περιόδους, τινὰ μὲν τῶν ὄντων ἀνεπτύχθησαν εἰς κολοσσοὺς (δένδρα πανύψηλα, φάλαινα, ἐλέφας κ.ἄ.), ἄλλα δέ παρέμειναν νᾶνοι...

ε) Πῶς προῆλθεν ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἰσχύων Νόμος τῆς κληρονομικότητος καὶ πῶς ἡ δῆθεν ἔξελιξις περιωρίσθη εἰς ἀπαραβίαστα πλέον πλαίσια εἰδῶν καὶ γενῶν, μηδεμίαν ἔκτοτε μεταβολὴν ἔμφανίζουσα!!!.

στ) Πῶς, ἰσχύοντος ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἔμφανίσεως τῶν ἐνοργάνων ὄντων τοῦ Νόμου τῆς κληρονομικότητος, ἔχωρίσθησαν (ἐκτὸς τῶν ἄλλων μεταβολῶν) ὥρισμένα μὲν ὄντα τοῦ αὐτοῦ εἴδους ἡ γένους εἰς ἄρρενα, ἄλλα δέ εἰς θήλεα, μὲ εἰδικὰ ἔκαστον, καὶ ἀναλλοίωτα, ἀπ' ἀρχῆς, ὄργανα ἀναπαραγωγῆς, ἐν οἷς ἐπίσης ἔξαστράπτει καὶ διαδηλοῦται ἀσύλληπτος σκοπιμότης, σοφία καὶ πρόνοια, πρός ἀσφαλῆ διαιώνισιν τῶν φαινομένων τῆς ζωῆς

ζ) Πῶς ἀνεπτύχθησαν εἰς ὥρισμένα πάλιν ἄρρενα καὶ θήλεα ὅλως ἴδιαίτερα διακριτικὰ καὶ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα;

η) Πῶς οἱ χυμοὶ τῶν, κατὰ τούς ἔξελικτικούς, εἰς ἔμψυχα ὄντα ζῷα, ἔξελιχθέντων φυτῶν καὶ... δένδρων(!!) μετεβλήθησαν, εἰς τὰ ἐξ αὐτῶν αἷματοφόρα· εἰς αἷμα, πῶς ἡ χημικὴ σύστασις τοῦ αἵματος διηρέθη εἰς εἰδικὰς παραλλαγὰς δι' ἔκαστον γένος - συνομοταξίαν αὐτῶν, ἀποκλειούσας τὴν μετάγγισιν ἀπὸ ἐνὸς γένους εἰς ἄλλο· καὶ πῶς τό αἷμα τοῦ ἀνθρώπου ἐγένετο ὅλως διάφορον τοῦ αἵματος ὅλων τῶν ζώων (μηδὲ τοῦ τόσον ύμνηθέντος πιθήκου ἔξαιρουμένου), ὥστε νά ἀποκλείηται ἡ εἰς τὸν ἄνθρωπον μετάγγισις αἵματος οίουδήποτε ζώου, ὡς ἐπιφέρουσα ἀμέσως τὸν θάνατον.

θ) Πῶς ἀνεπτύχθησαν ἀπ' ἀρχῆς τὰ ὑπέροχα ἔνστικτα ὥρισμένων ὄντων (ἐντόμων κλπ.) καὶ δὴ τὰ εἰς ἀπογόνους μὴ γνωρίζοντας τούς γεννήτορας αὐτῶν ἀπὸ τῆς πρώτης ἔμφανίσεως των ἀναλλοιώτων⁵⁰ μεταβιβαζόμενα, δι' ᾧν καὶ δι' ὑπερόχων, ὡς

⁵⁰ Εἶναι καταπληκτική ἡ πρόνοια πρός διαιώνισιν τοῦ εἴδους, ἡ ἐκδηλουμένη κατά τὴν

έπι τό πολύ, ἀντιθέσεων ἀλλὰ καὶ προφανέστατης καὶ θαυμαστῆς σκοπιμότητος καὶ προνοίας, ἔξασφαλίζεται ἡ κατ' εἰδικοὺς τρόπους ζωὴ καὶ ἀναπαραγωγὴ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἔξυπηρέτησις ὅπως καὶ ὁ στολισμὸς τῆς Δημιουργίας;

ι) Πῶς ἀνεπτύχθησαν οὐ μόνον οἱ αἰσθήσεις εἰς τὰ ἀνώτερα ὄντα (αἱ μὴ ὑπάρχουσαι εἰς τὰ μονοκύτταρα καὶ εἰς τὰ τόσα ἄλλα κατώτερα) μετὰ τῶν ὑπερόχων αὐτῶν συστημάτων καὶ ὄργάνων, ἐν τέλει δέ τὰ συναισθήματα τῆς χαρᾶς, τῆς λύπης, τῆς ἀγάπης, τῆς ἔχθρας, τοῦ φόβου κλπ.

ια) Πῶς ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ ἔχει τήν ἐκπληκτικήν χημικήν ποσόστοισι ἀερίων ἐξ 78% ἀζώτου, 20,9% ὄξυγόνου, 00,10% διοξειδίου τοῦ ἄνθρακος, 0,02% Νέου, 0,0053 ἥλιου καὶ 0,001% κρυπτοῦ. Ποία ἀρχή, ποία φυσική ἐπιλογή, ποία διαδικασία ἔξελίξεως καθόρισε αὐτήν τήν ἐκπληκτικήν χημικήν ὄργάνωσι τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, ὅστις ἐάν ἀπηρτίζετο ἐξ 100% Ὁξυγόνου θά ἀνεφλέγετο αὐθωρεί ὁ πλανήτης;

ιβ) Πῶς τό θαλάσσιον ὕδωρ πού καταλαμβάνει τό 71% τῆς γηῖνης ἐπιφανείας, μέ μέσην ἀλμυρότητα 35%, καὶ ὑπεροχικήν σύνθεσι διαλελυμένων ἀλάτων ἔχει τήν μυστηριώδη χημικήν ποσόστοισι εἰς ἔνα χιλιογραμμάριον ὕδατος νά περιέχεται χλωριοῦχον νάτριον (NaCl) 23,48 gr., χλωριοῦχον ἀσβέστιον (MgCl2) 4,98 gr., Θεϊκόν νάτριον (Na2SO4) 3,92 gr., χλωριοῦχον ἀσβέστιον (CaCl2) 1,10 gr., χλωριοῦχον κάλιον (KCl) 0,66, δισανθρακικόν νάτριον (NaHCO3) 0,19 gr., βρωμιοῦχον κάλιον

ἀναπαραγωγήν ὡρισμένων ποικιλιῶν τοῦ μικροῦ ἐντόμου "Ιβις, «τῶν ψειρῶν τῶν φυτῶν», πολλῶν ποικιλιῶν τῶν κανθάρων, τῶν σφηκῶν καὶ δή τῆς κιτρινοπτέρου κ.ἄ. Η σφήξ αὔτη, κεντῶσα μέ τό κέντρον της τόν τέττιγα εἰς ὡρισμένον σημεῖον τῆς κοιλίας του καὶ ἀνοίγουσα αὐτόθι (μικράν ὀπίν, τόν ναρκώνει ἀπλῶς, χωρίς νά τόν φονεύῃ καὶ ἐναποθέτει ἐν τῇ ὀπῇ τά ὡά της, ἵνα ἐκκολαφθοῦν ἐν καιρῷ καὶ εὔρωσιν οὕτω τό σῶμα τοῦ τέττιγος ὡς ἐτοίμην τροφήν. Ἐάν ὁ τέττις δέν ἐναρκοῦτο, ἀλλ' ἐφονεύετο, τό σῶμα του θά ἀπεσυντίθετο μέχρι τῆς ἐκκολάψεως τῶν ὡῶν καὶ ὁ σκοπός του νά χρησιμοποιηθῇ τοῦτο ὡς τροφή τῶν νέων σφηκῶν δέν θά ἐπραγματαποιήτο. Ἔναι δέ ὡρισμένον, τό σημεῖον της κοιλίας τοῦ τέττιγος, εἰς ὃ ἦτο δυνατόν νά γίνη ἡ **ναρκωτική ἔνεσις**. Πῶς πάντα ταῦτα ἀνεκάλυψεν ἡ σφήξ, καὶ πῶς μεταδίδεται ἡ ἀνακάλυψις εἰς τάς νέας σφήκας, μή γνωρίζουσας γονεῖς κατά τήν **ἐκκόλαψιν**; Θαύματα πραγματικά ἀποτελοῦσιν πολλαὶ ἐνστιγματικάī ἐνέργειαι διαφόρων ἐντόμων καὶ ἄλλων ἐμψύχων ὄντων, δι' ᾧ ἐκδηλοῦται προφανέστατη πάνσοφος πρόνοια, καὶ σκοπιμότης, ἀλλά καὶ γνῶσις φυσικῶν νόμων κλπ. Ὁ Γάλλος ἐντομολόγος Ἐρρῆκος Φάμπρ (1823 - 1915), ὁ κατά τόν Δαρβίνον «ἀμίμητος παρατηρητής», ἐν τῷ περισπουδάστῳ ἔργῳ του «Ἐντομολογικαὶ Ἀναμνήσεις», γράφει τά ἔξῆς περί τῶν ἐνστίκτων: 1) "Οτι δέν ὑπάρχει οὕτε ἀμυδρόν φῶς λογικοῦ ἐν τῷ ἐνστίκτῳ· 2) ὅτι αἱ ἐνστιγματικαὶ πράξεις δέν εἶναι δυνατόν νά ἀπέκτησαν τήν τελειότητα, ἡν παρουσιάζουν δι' ἀποπειρῶν καὶ δοκιμῶν καὶ ἀναζητήσεων περί τοῦ προσφυεστέρου τρόπου ἐνεργείας κλπ. Αὔται ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν εἰς τά ζωϊκά εἴδη **ἀπαράλλακτοι**, οἵας βλέπομεν αὐτάς σήμερον· 3) ὅτι ὁ περί ὑπάρξεως ἀγών δέν διδάσκει τά ἐντομα, 4) ὅτι αἱ μεταλλαγαί τῶν περιστάσεων δέν ἐπιφέρουν βαθείας μεταβολάς ἐν τῇ ζωῇ τῶν ἐντόμων 5) ὅτι ὁ περί ὑπάρξεως ἀγών εἶναι ἀνύπαρκτος ἐν τῷ μιμητισμῷ, 6) ὅτι αἱ ἀνωμαλίαι δέν εἶναι ἀποδείξεις μεταβολῶν μονίμως ἐγκατασταθεισῶν διά τῆς κληρονομικότητος. (Πρβλ. καὶ μακαριστοῦ Ν. Σπιρλ., μν. ἔργ., σελ. 44).

(KBr) 0,10 gr., βορικόν όξυ (H3BO3) 0,03 gr., καί χλωριούχον σρόντιον (SrCl2) 0,02 gr., συνολικής άλμυρότητος 34,48 gr. εἰς ᾧν όφείλεται ή συντήρησις τῆς βιοποικιλότητος τῶν θαλασσῶν καί ή ζωής έκατομμυρίων εἰδῶν ζωῆς; Καί

ιγ) Πῶς καθορίσθησαν αἱ κινήσεις τῆς Γῆς:

α) ή περί τόν ἄξονά της περιστροφή ἐντός 24 ὥρῶν, ἢτις προκαλεῖ τήν φαινομένην ἀνατολήν καί δύσιν τοῦ Ἡλίου, τῆς Σελήνης καί τῶν ἀστέρων μετά τῶν συνοδευουσῶν μεταβολῶν, αἱ ὅποιαι χαρακτηρίζουν τήν ἡμέραν καί τήν νύκταν, β) ή περί τον "Ἡλιον ἄπαξ ἐντός ἑνός ἔτους ἐπί ἐλαφρᾶς ἐλλειπτικῆς τροχιᾶς τῆς ὅποιας ή ἐκκεντρότητης εἶναι 0,01674. "Ενεκεν τῆς ἐκκεντρότητος ταύτης ή ἀπόστασις τῆς Γῆς ἀπό τοῦ Ἡλίου μεταβάλλεται ἐκ τῆς μέσης τιμῆς τῶν 150.000.000 χιλιομέτρων κατά 5.000.000 περίπου χιλιόμετρα κατά τήν διάρκειαν τοῦ ἔτους ὁ ἄξων περιστροφῆς της εἶναι κεκλιμένος κατά γωνίαν $66^{\circ} 33' 01''$ ὡς πρός τό ἐπίπεδον τῆς τροχιᾶς της, εἶναι δέ ὁ Βόρειος Πόλος περισσότερον κεκλιμένος πρός τόν "Ἡλιον κατά τόν Ἱούνιον καί πλέον ἀπομεμακρυσμένος αὐτοῦ κατά τόν Ἰανουάριον. Ή κλίσις αὕτη τοῦ ἄξονος τῆς Γῆς, συνδυαζομένη μετά τῆς περιφορᾶς της περί τόν "Ἡλιον προκαλεῖ τήν μεγαλυτέραν ἡμέραν κατά τό θέρος καί τήν βραχυτέραν κατά τοῦ χειμῶνα, πρωταρχικήν αἰτίαν τῶν ἐποχῶν, γ) ή μετάπτωσις τοῦ ἄξονος τῆς Γῆς περί τήν κάθετον ἐπί τήν τροχιάν της καί δ) ή κίνησις τοῦ ἄξονος περιστροφῆς τῆς Γῆς ὡς πρός τόν γεωμετρικόν ἄξονα τοῦ σχήματός της πού προκαλεῖ τήν μετάθεσιν τῆς θέσεως τοῦ Βόρειου Πόλου τοῦ ἄξονος περιστροφῆς τῆς Γῆς ὡς πρός τόν γήινον φλοιόν καί ἐπιφέρει μεταβολήν εἰς τά γεωγραφικά πλάτη ὅλων τῶν σημείων, αἱ θέσεις τῶν ὄποιων ἔχουν καθορισθεῖ ὡς πρός τον Ἰσημερινόν τῆς γῆς;

Ἄποροῦμεν τῇ ἀληθείᾳ πῶς **λογικοὶ** ἄνθρωποι καί μάλιστα εἰδικοὶ ἐπιστήμονες, καυχώμενοι καί ἐπὶ σοφίᾳ, **ἡδυνήθησαν νά πιστεύσωσιν** ὅτι: α) ὁ ἀπ' ἀρχῆς χωρισμὸς τῶν μικροβίων εἰς ὡφέλιμα καί ἐπιβλαβῆ, ὁ **ἔμφυτος μεταξὺ των πόλεμος**, ἀλλὰ καί ή μυστηριωδῶς διατηρουμένη μεταξὺ αὐτῶν ἰσορροπία, β) τό ύπέροχον ἴστιον τοῦ σπόρου τῆς πεύκης καί ή μικρὰ πτέρυξ τοῦ σπόρου τοῦ σφενδάμου - ή ἀποτελοῦσα θαυμάσιον **αύτόγυρον ἡ ἐλικόπτερον**, κατερχόμενον χωρὶς ἴδιαιτέραν κινητήριον δύναμιν, γ) τὰ εἰδικὰ περιβλήματα ὡρισμένων σπόρων (καρύου, ἀμυγδάλου κ.ἄ.) καί τὰ εἰδικὰ περιβλήματα τρίχες, πτερύγια κλπ καί σχήματα ὅλων τῶν σπόρων, διά τήν εὔκολον μεταφοράν των ὑπό τοῦ ἀνέμου καί τῶν ὑδάτων, ὡς καί διά τήν εἰς τό ἔδαφος διείσδυσιν,

έπίσης δέ ή ἐκρηκτική ίκανότης - ίδιότης ὡρισμένων σπόρων ἢ καρπῶν, ἵνα τό σπέρμα ἐκτινάσσηται μακράν τοῦ χώρου του, ύπό τῶν κλώνων ἢ φύλλων τῶν δένδρων ἢ τῶν φυτῶν καλυπτομένου, πρός διευκόλυνσιν πάντοτε καί ἔξυπηρέτησιν τῆς ἀναπαραγωγῆς· ὡσαύτως αἱ θαυμάσιοι κοτυληδόνες τῶν σπόρων, αἱ ὡς πρώτη τροφή τοῦ μεταξύ αὐτῶν πυρῆνος - ἐμβρύου - τῶν φυτῶν χρησιμεύουσαι, αἱ θαυμασταὶ συμμετρίαι καὶ τά ἰδιαίτερα συστατικά τῶν κορμῶν, τῶν φύλλων, τῶν ἀνθέων καὶ τῶν καρπῶν τῶν φυτῶν καὶ τῶν δένδρων, δ) ὁ εἰς τά αύτά ἐδάφη χωρισμός τῶν δένδρων εἰς διαφόρων εἰδῶν καρποφόρα καὶ μή, οἱ ὑπέροχοι **ἴδιαίτεροι** τῶν ἀνθέων καὶ τῶν καρπῶν αὐτῶν χρωματισμοί, καὶ αἱ ἰδιαίτεροι εὔοσμοι ἢ κάκοσμοι ἀπόπνοιαι αὐτῶν, ε) οἱ σπόνδυλοι τῶν καλάμων τῶν σιτηρῶν κλπ. καὶ τό κοῖλον - κενόν τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῶν, ἵνα ἀντέχωσι περισσότερον εἰς τό βάρος τῶν κορυφῶν καὶ τάς ἐκ τοῦ ἀνέμου ταλαντεύσεις⁵¹, στ) ὁ ὑπὸ τοῦ ὀκτάποδος ἐκχυνόμενος «**θολός**» καὶ ἡ ὑπὸ τῆς σουπιᾶς ἐκχυνόμενη «**μελάνη**», ζ) τό ὑπὸ διαφόρων φυτῶν, ἐρπετῶν καὶ ἐντόμων, δι' **ώρισμένους** σκοποὺς καὶ διά θαυμασίων εἰδικῶν ὄδόντων, **όργανων** καὶ **συστημάτων** ἐκχυνόμενον δηλητήριον, τό ὑπὸ τοῦ κώνωπος ἐκχυνόμενον καυστικὸν ὑγρόν, ὅπερ, οὐ μόνον διατηρεῖ ὑγρὸν τό ἀπορροφώμενον αἷμα (ὅπερ ἄλλως θὰ ἐπήγνυτο), ἀλλὰ καὶ ἀναισθητεῖ τό δακνόμενον μέρος τοῦ σώματος, ὥστε νά μὴ γίνηται ἀμέσως αἰσθητὸν τό τσίμπημα, ὅπως καὶ τό θαυμάσιον ἀναισθητικὸν τῆς πυγολαμπίδος, η) ἡ πῆξις καὶ ἡ στερεοποίησις τοῦ σιέλου τῆς ἀράχνης ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδιαιτέρα κολλητικὴ ούσία, ἡ ὑπ' εἰδικῶν ὄργανων καὶ ἀδένων ἐν τῷ στόματι αὐτῆς ἐκχυνομένη, δι' ἣς ἐπαλείφεται ὁ εἰς ιστὸν μεταβαλλόμενος σιέλος διά νά συλλαμβάνωνται τὰ προσεγγίζοντα ἔντομα, ἐπίσης δέ τό δι' αύτοῦ πλεκόμενον θαυμάσιον δίκτυον, θ) ἡ κοινωνικὴ κλπ ζωὴ τῶν μυρμήκων καὶ τῶν μελισσῶν καὶ τό ἐξάγωνον τῆς κηρήθρας τῶν τελευταίων⁵², ι) τὰ ὑπέροχα ἀρχιτεκτονικὰ σχήματα

⁵¹ Τήν μηχανικήν ταύτην ἀλήθειαν, τῆς ἀντοχῆς τῶν κιόνων εἰς μεῖζον βάρος, ὅταν τό ἐσωτερικόν αὐτῶν εἶναι κοῖλον - κενόν, πολύ ἀργά ἀνεκάλυψεν ὁ ἄνθρωπος. Τήν ἐγνώριζον, ὅμως, προφανῶς, ἀπ' ἀρχῆς οἱ σπόροι τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς, τῆς σικάλεως κλπ!!! Καὶ ἐν τῇ τάσει αὐτῶν, ὅπως ἀνυψώσωσι τάς κορυφάς τῶν κορμῶν αὐτῶν ὑψηλότερον καὶ εἰς αὐτάς σχηματίσωσι καὶ ἀναπαραγάγωσι τούς βαρεῖς καρπούς - στάχυας καὶ σπόρους αὐτῶν, ἐξελισσόμενοι πάντοτε!!, ἔκαμον χρῆσιν θαυμαστῶς καὶ τοῦ μηχανικοῦ τούτου νόμου, κατά τήν εἰς ὕψος ἐξελικτικήν ἀνάπτυξιν τῶν κορμῶν!!! Θαυμάσατε λοιπόν τήν σοφίαν, ἀλλά καὶ τήν πρόνοιαν τοῦ σίτου καὶ τῶν λοιπῶν δημητριακῶν καρπῶν, ὅπως καὶ τήν τοιαύτην τῶν ἐξελικτικῶν!!!

⁵² Τήν ὑπέροχον γεωμετρικήν καὶ μηχανικήν ὡσαύτως ἀλήθειαν τῆς διὰ τοῦ ἐξαγώνου ἔξοικονομήσεως μεῖζονος χώρου, μεῖζονος στερεότητος, ἀλλὰ καὶ ὀλιγωτέρων ύλικῶν, πολὺ ἀργὰ ἀνεκάλυψεν ὁ ἄνθρωπος, ἐνῶ ἡ μέλισσα τήν γνωρίζει ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὑπάρξεώς της. Διότι ἡ μέλισσα

καί οἱ ἐσωτερικοὶ ἴδια χρωματισμοὶ τῶν ὄστρακων⁵³, οἱ θαυμάσιοι χρωματισμοὶ τῶν δερμάτων καὶ τῶν τριχωμάτων τῶν χερσαίων καὶ τῶν ἐναλίων ζώων, οἱ ὑπέροχοι χρωματισμοὶ τῶν πτηνῶν καὶ δὴ τῶν παραδεισίων - καὶ τὰ ὑπέροχα λοφία κλπ. τινῶν ἐξ αὐτῶν, τὴν διάταξιν καὶ τὴν ἐναρμόνισιν τῶν χρωματισμῶν τῶν ὄποιων δέν ἦτο δυνατὸν νά σκεφθῆ καὶ ὁ καλλίτερος καλλιτέχνης διακοσμητής· ια) αἱ ἴδιαιτεραι τῶν ζώων φωναὶ καὶ τὰ ἡδύμολπα ὥρισμένων πτηνῶν ἄσματα, ιβ) οἱ προστατευτικοὶ χρωματισμοὶ τῶν ὡῶν τῶν ἐν ἐλευθέρᾳ καταστάσει βιούντων πτηνῶν καὶ οἱ εἰδικαὶ τοῦ κελύφους ἐκάστου γένους κηλῖδες ἢ στίγματα, ιγ) τό ψυχρὸν φῶς ὥρισμένων φωτοβόλων ὄργανισμῶν φυτῶν, ἐντόμων, μαλακίων καὶ ἰχθύων, τό τόσον ἀπαραίτητον διά τὴν ζωὴν τῶν ὅντων τούτων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ πλανήτου, καὶ ἴδιᾳ εἰς τούς σκοτεινοὺς βυθοὺς τῶν θαλασσῶν, ιδ) ἡ θαυμαστὴ ἀλληλεξάρτησις καὶ ἀλληλεξυπηρέτησις τῶν ἐνοργάνων ὅντων καὶ ἡ θαυμάσια ἀναλογία συστημάτων καὶ ὄργάνων ἀναπαραγγῆς, ὅπως καὶ ὄργάνων καὶ συστημάτων ἀμύνης καὶ ἐπιθέσεως· ἡ συμμετρία τέλος τῶν διαστάσεων κλπ τῶν οἰκοσίτων ζώων πρός τάς διαστάσεις καὶ τάς ψυχικάς καὶ ὄργανικάς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου, οὐ μόνον διά τὴν ὄργανικήν ἀλλά καὶ τὴν ψυχικήν ἡμῶν ἔξυπηρέτησιν καὶ οἱ ὑπέροχοι καὶ μυστηριώδεις ἐν πολλοῖς τρόποι ἀναπαραγγῆς διαφόρων ὑδροβίων καὶ χερσαίων ὅντων (ὅπως τῶν χελιῶν κ.ἄ.), καὶ τόσαι αλλαι ὄργανικαὶ καὶ ψυχικαὶ λειτουργίαι καὶ ἴδιότητες τῆς ἀσυλλήπτου ποικιλίας τῶν ἐνοργάνων ὅντων, ἀπό τῆς μονοκυττάρου ἀμοιβάδος καὶ μέχρι τοῦ νοοῦντος ἀνθρώπου, ὃν ἡ ἀπαρίθμησις καὶ ἡ φιλοσοφική ἴδιᾳ ἀνάπτυξις διαφεύγουν τῶν στενῶν ὀρίων τῆς παρούσης πραγματείας, καὶ αἴτινες ὡς σάλπιγγες τυρρηνικαί, διά τῆς ἐκδηλουμένης δι' αὐτῶν ἀπείρου σοφίας, προνοίας καὶ σκοπιμότητος, τήν ἄπειρον δύναμιν, ἀλλά καὶ τήν πάνσοφον πρόνοιαν τοῦ Δημιουργοῦ πρός τόν φιλοσοφοῦντα ἄνθρωπον διαγγέλλουν,

---

κτίζει τὰ κελλία τῶν κηρήθρων εἰς κανονικὰ ἔξαγωνα -πρίσματα, τῶν ὄποιων αἱ βάσεις ἀντιτίθενται οὕτως, ὥστε τὸ κέντρον τῶν ἔξαγώνων τῆς μιᾶς ἐπιφανείας τῆς κηρήθρας νά συμπύπτουν μὲ τάς γωνίας τῶν ἔξαγώνων τῆς ἄλλης ἐπιφανείας. Διὰ τοῦ συστήματος τούτου, πλὴν τῆς στερεότητος καὶ τοῦ ὀλιγωτέρου χώρου, ἔξοικονομεῖται καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ κηροῦ τοῦ προοριζομένου διὰ τήν κατασκευὴν τῶν βάσεων.

⁵³ Πρός δομήν καὶ διαμόρφωσιν τῶν ὄστρακων τῶν διαφόρων ὄστρακοφόρων ὅντων (ἄτινα ἀποτελοῦν πραγματικάς κατοικίας αὐτῶν) ἐφαρμόζονται ὑπέροχοι χημικοί, μηχανικοί, ἀλλά καὶ ἀρχιτεκτονικοί νόμοι, τούς ὄποιους πολύ ἀργά ἐπίσης ἀνεκάλυψεν ὁ ἀνθρωπός διά τάς διαφόρους χημικάς συνθέσεις καὶ τάς **Θολωτάς** οἰκοδομάς. Τά ὄστρακοφόρα ὅμως ἐγγνώριζον ἀπ' ἀρχῆς τούς νόμους τούτους. Καὶ τούς ἐφαρμόζουνάπό τῆς πρώτης ἐμφανίσεως των ἐπί τῆς σκηνῆς τῆς ζωῆς, θαυμαστῶς!!!.

ύπηρξαν **άποτελέσματα** τυφλῆς **μηχανικῆς** ἐξελίξεως, εἴτε προοδευτικῆς - βραδείας, εἴτε ἀλματικῆς!! Άλλα τήν ἔξήγησιν τῆς ἀπορίας παρέχει ρητῶς ἡ Γραφή. Πάντες οὗτοι, μακράν τοῦ ἀποκαλυφθέντος θαυμαστῶς ἀληθινοῦ **Τρισυποστάτου Θεοῦ** εύρισκόμενοι καί στερούμενοι, ώς ἐκ τούτου, θείας χάριτος καί θείου φωτισμοῦ, «παρεδόθησαν εἰς ἀδόκιμον νοῦν. Καὶ φάσκοντες εἶναι σοφοί, **έμωράνθησαν**» (πρός Ρωμ. Α' 22 καὶ 28).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΙΩΣΙΝ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΙ ΤΩΝ ΣΥΧΡΟΝΩΝ ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΩΝ

Μολονότι ὅμως τόσον πανηγυρικὴ ύπηρξεν ἡ καταδίκη τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως τῶν ὄντων. Μολονότι διάχυτος εἶναι εἰς πολλὰς χώρας τῆς Οἰκουμένης ἡ θλῖψις διά τάς ἐξ αἰτίας ταύτης ἐπελθούσας κατὰ τὴν τελευταίαν ίδίᾳ ἐποχὴν τρομερὰς πνευματικὰς - ψυχικὰς καί κοινωνικὰς καταστροφάς, δεδομένου ὅτι καί ὁ ἱστορικὸς ύλισμὸς εἶναι καρπὸς τῆς θεωρίας ταύτης. Ἐν τούτοις ἐν τῇ ἐνδόξῳ ταύτῃ χώρᾳ, τῇ κοιτίδι τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης καί φιλοσοφίας, συνεχίζεται μετὰ πείσματος - ἵνα μὴ χρησιμοποιήσωμεν ἄλλον χαρακτηρισμὸν -ύπό τοῦ ἐντύπου καί ἡλεκτρονικοῦ τύπου, ἀλλὰ καί διά συγγραμμάτων, ἡ προσπάθεια ὥρισμένων ἐπιστημόνων ὅπως πείσωσιν ἡμᾶς ὅτι δι' ἐξελίξεως διεμορφώθησαν πάντα τὰ ἐνόργανα ὄντα, καί ἐκ πιθήκων καί ἄλλων κατωτέρων ζώων κλπ. ἐξελίχθημεν καί ἡμεῖς!!!

Καί εἶναι βεβαίως ἀληθὲς ὅτι, ὑπὸ τὴν πίεσιν νεωτέρων παρατηρήσεων, ἡναγκάσθησαν οἱ ὑποστηρικταὶ τῆς θεωρίας ταύτης νά ὀμολογήσωσιν ὅτι δέν εἶναι δυνατὸν ὁ ἄνθρωπος νά προέρχηται ἀπὸ τὰ ἀνώτερα εἴδη τῶν ὑπαρχόντων σήμερον πιθήκων (Χιμπατζή, Γίββωνος, Γορίλλα κ.λπ) ἡ θεωρία ὅμως τῆς ἐκ πιθήκων προελεύσεως ἡμῶν δέν ἐγκατελείφθη. Μετετέθη ἀπλῶς ὡς εἰς ζωώδη κατάστασιν πρόγονος ἡμῶν εἰς τὸν Δρυοπίθηκον τῆς τριτογενοῦς περιόδου. Ἐκ τοῦ πιθήκου τούτου (κατά τούς νεωτέρους ἐξελικτικούς) ἀπεσχίσθη τό πάλαι ποτέ ὁ ἄνθρωπος, ὅπως καί τά διάφορα εἴδη τῶν πιθήκων, ὃν τινά μέν ἐξειλίχθησαν εἰς ἀνώτερα..., ἄλλα δέ παρέμειναν κατώτερα! Καί διά τῆς ὁδοῦ ταύτης τῆς ἐξελίξεως προῆλθον καί κατέλαβον θέσιν ἐπί τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου τούτου ὅλα τὰ ἐνόργανα ὄντα, ἔμψυχα τε καί

ἄψυχα, ἄτινα ἐνεφανίσθησαν ἢ ὑπάρχουσιν ἐπί τοῦ θεάτρου τῆς ζωῆς.

“Οτι δέ ή θεωρία τῆς ἔξελίξεως εἶναι, κατὰ τούς συγχρόνους ἔξελικτικούς, ἀληθής, καὶ ὁ ἀνθρωπος ἔξελίχθη προοδευτικῶς ὅχι ἀπλῶς ἀπὸ τὸν πίθηκον ἀλλ' ἀπὸ ὃν τι τῆς θαλάσσης (τὸν περίφημον μονήρη, ψάρι ἀκολούθως κ.λπ) βεβαιοῦται δῆθεν ἐκ τῶν φάσεων τάς ὅποίας ἐμφανίζονται ἀσθενεῖς θεραπευόμενοι δια «σόκ»⁵⁴, καὶ ἵδια δι' ἴνσουλίνης. Διότι κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς ἔξόδου των ἐκ τῆς κωματώδους καταστάσεως, εἰς ἣν συνεπείᾳ τῆς ἴνσουλίνης περιέρχονται (καὶ ἡτις ἐπιτυγχάνεται δι' ἐνέσεως γλυκόζης εἰς τό αἷμα τοῦ πάσχοντος), αἱ κινήσεις τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν των ὄμοιαζουν δῆθεν πρός τάς ἀρρύθμους κινήσεις τῆς κολυμβήσεως!!!, ἀντιστοιχοῦσαι πρός τάς ἀρχικὰς κινήσεις, αἱ ὅποιαι ἐγένοντο διά τῆς οὐρᾶς καὶ τῶν πτερύγων τῶν ψαριῶν καὶ ἀναλόγων τμημάτων τοῦ σώματος ἀμφιβίων τῆς ἵδιας ἔξελικτικῆς πορείας!!! Μετὰ τάς κινήσεις ταύτας ἐκδηλοῦνται ἄρρυθμοι κινήσεις τῶν τεσσάρων ἄκρων, ὄμοιαζουσαι πρός τάς κινήσεις πρωτογόνου ἐρπετοῦ... καὶ ἀντιστοιχοῦσαι πρός τάς κινήσεις τῶν ἀνωτέρων ἀπὸ τὰ ἀμφίβια εἰδῶν ἢ χερσαίων ζώων τῆς κατωτέρας βαθμίδος!!! Ταύτας ἀκολουθοῦσι, κατὰ τάς αύτὰς πάντοτε ὑποθέσεις, κινήσεις πρωτογόνου συμπεριφορᾶς (κλείσιμον δακτύλων χειρῶν, ποδῶν κλπ.), ἀντιστοιχοῦσαι πρός τό φαινόμενον τῆς ἀρπαγῆς!!!, χαρακτηριστικὸν τῆς ζωῆς τῶν πιθήκων... Παράγονται, ἀκολούθως, ὑπὸ τῶν θεραπευομένων ὑπόκωφοι ἥχοι, λαρυγγισμοὶ ἀνθρώπινοι, φωνὰς ζώων προσομοιάζουσαι!!! Καί κατόπιν τούτων ἐπανέρχεται ἡ συνείδησις, αἱ κανονικαὶ κινήσεις καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φωνή. Αἱ μεταβολαὶ λοιπὸν αὔται, κατὰ τούς αύτοὺς ἔξελικτικούς, γινόμεναι διαδοχικῶς ἐντὸς μιᾶς ὥρας, ἀντιστοιχοῦσι πρός τούς ἀμετρήτους αἰῶνας τῆς ἔξελίξεως τῶν ἐνοργάνων ὄντων, ἀπὸ τοῦ πρώτου τοιούτου μέχρι τοῦ ἀνθρώπου!!! Καὶ ἀποκαλύπτουσιν εἰς ἡμᾶς ὅλα τὰ στάδια, τὰ ὅποια διήνυσεν ἐπὶ τοῦ πλανήτου τό φαινόμενον τῆς ζωῆς.

Τὴν φυσιολογικήν, οὕτως, ἐπάνοδον τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς συνειδήσεως εἰς τούς ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἴνσουλίνης ἀπαλλασσομένους ἀσθενεῖς (λόγω τοῦ ὅτι τοιαύτη ὥρισθη ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ ἡ σειρὰ τῆς μετὰ τό «σοκ»... ἐπανόδου τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ὄργανικῶν καὶ τῶν

⁵⁴ «Ἀπότομος νευρικός κλονισμός ἢ νευροπληξία».

ψυχικῶν ἡμῶν λειτουργιῶν) ἀποδίδουσιν οἱ ἔξελικτικοὶ εἰς τὴν διατηρουμένην ἐν ἡμῖν ἐπίδρασιν τῶν διαφόρων σταδίων τῆς δῆθεν ἔξελίξεως τῶν ἐνοργάνων ὅντων. Άλλὰ καὶ ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἐπαναλήψεως τῆς ἀρχικῆς σειρᾶς τῆς ἐμφανίσεως τῶν αἰσθήσεων, μήπως δέν ἀποτελεῖ αὐτῇ τούς διαδοχικοὺς σταθμούς, τούς ὅποιους διήνυσεν ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς διαμορφώσεως τοῦ σώματος αὐτοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ, μέχρις ἐκδηλώσεως τῆς συνειδήσεως; Διότι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περιόδου ταύτης, πράγματι ἐκολύμβησε, κατ' ἀρχήν, ἐν τοῖς ύγροῖς τῆς μήτρας ἐκίνησεν ἀκολούθως μετὰ τὴν ἐκ τῆς μήτρας ἔξοδον, πρῶτον τὰ τέσσαρα ἄκρα, καὶ ἐτετραπόδισεν ἀργότερον ἐπ' ἀρκετοὺς μῆνας, ἔξεφώνησεν ἐν συνεχείᾳ ἀνάρθρους φωνὰς λόγῳ μὴ πλήρους ἀναπτύξεως τῶν φωνητικῶν ὄργάνων καὶ τέλος δέν εἶχε συνείδησιν τῆς ὑπάρξεώς του - καίτοι ἔχων πνευματικὴν ψυχὴν - μέχρι πλήρους διαμορφώσεως τοῦ ἐγκεφάλου, πρός ἐκδήλωσιν τῆς νοήσεως καὶ συνειδήσεως. Τὴν φυσιολογικὴν, λοιπόν, ταύτην σειρὰν τῆς ἀποκτήσεως τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς ἐπανακτήσεως αὐτῶν μετὰ τό «σόκ», ἀνήγαγον οἱ ἔξελικτικοὶ οὗτοι διά τῆς φαντασίας αὐτῶν εἰς ἔνδειξιν ἐπαναλήψεως λειτουργιῶν ὄργανικῶν κλπ. μακρῶν δῆθεν περιόδων ἔξελίξεως τῶν ἐμψύχων ἴδια ὅντων⁵⁵. Άλλὰ μήπως ἐπὶ τῆς φαντασίας καὶ μόνον, δέν στηρίζεται τό ψευδὲς καὶ ἀβάσιμον οἰκοδόμημα τῆς θεωρίας ταύτης, ἥτις τόσας ψυχὰς ἐπλάνησε καὶ ἀπεμάκρυνε τῆς ἀληθείας κατὰ τούς τελευταίους αἰῶνας καὶ ἐγένετο πρόξενος τόσων καταστροφῶν;

Καί ἵνα βεβαιωθῇ τοῦτο ἴδοù καὶ ὑπόθεσις περὶ τῆς ἐν λόγῳ θεωρίας, ἀντιφάσκουσα αὐτὴ πρός ὅλας σχεδὸν τάς προηγουμένας. Εἰς τό περιοδικὸν «Ἡλιος» τῆς 28ης-8-1953, ἐδημοσιεύθησαν τὰ ἔξῆς:

«Εἰς ἐν βιβλίον ἐκδοθὲν εἰς τό Λονδῖνον, ὁ Ἀγγλος ζωολόγος κ. Μπρούμ, τῆς Βασιλικῆς Ἐταιρίας τοῦ Λονδίνου, ἀποδεικνύει μὲ σειρὰν ἐπιχειρημάτων τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν θεωριῶν περὶ τῆς ἔξελίξεως, τοῦ Δαρβίνου, ἀκόμη δέ καὶ τῶν θεωριῶν τοῦ Λαμάρκ. Ὁ Ἀγγλος ἐπιστήμων μάλιστα διατυπώνει μίαν ἀρχήν, ἡ ὅποια εἶναι ἀρκετὰ **πρωτότυπος**, ἀλλὰ καὶ δύσκολον νά ἀμφισβητηθῇ ἀπὸ ἐκείνους πού γνωρίζουν νά διαβάζουν τό μεγάλο βιβλίον τῆς

⁵⁵ Παράλληλον ὑπῆρξεν τὸ ἐκ τῆς ἐμβρυολογίας καὶ τοῦ Βιογονικοῦ Νόμου ἐπιχείρημα τῶν ἔξελικτικῶν, καθ' ὃ αἱ διάφοροι φάσεις τοῦ ἐμβρύου ἐν τῇ μήτρᾳ ἀντιπροσωπεύουν τὰ ἀντίστοιχα στάδια τῆς ἔξελίξεως ἐκάστου ὅντος. Άλλὰ καὶ τὸ ἐπιχείρημα ἐκεῖνο ἀπεδείχθη, ὡς ἀνωτέρω, ὅλως ἀβάσιμον.

προϊστορίας τῆς ζωῆς τοῦ πλανήτου. Καμμιὰ ὄμὰς ζώων - λέγει ὁ κ. Μπρούμ - δέν παρήγαγεν ἄλλην ἀνωτέραν ὄμάδα πλέον ἢ ἄπαξ. Θὰ ἔξηγήσωμεν τὴν ἀρχὴν ταύτην μὲ μερικὰ παραδείγματα. **Ἄν εἶναι ἀληθὲς** ὅτι ἀπὸ τὰ Ψάρια παρήχθησαν τὰ ἀμφίβια, ἡ παλαιοντολογία ἀποδεικνύει ὅτι αὐτὸ συνέβη μίαν φορὰν μόνον, κατὰ τὴν Δεβόνιον λεγομένην περίοδον. **Εἶναι πιθανὸν** - λέγει ὁ κ. Μπρούμ - ἔνα καὶ μόνον εἶδος Ψαριῶν νά ἔξειλιχθη καὶ νά ἔδωσε τό πρῶτον εἶδος τῶν ἀμφίβιων, τό ὅποιον ἐνεφανίσθη εἰς τὸν πλανήτην μας. Καί τό γεγονὸς αὐτὸ δέν πρόκειται νά ἐπαναληφθῇ πλέον ποτέ, δέν πρόκειται δηλαδὴ νά ἔξειλιχθοῦν ποτέ ἄλλοτε τὰ Ψάρια εἰς ἀμφίβια. Ἐπίσης μίαν μόνον φορὰν ἀπὸ ἔνα εἶδος ἀμφίβιων παρήχθησαν τὰ ἑρπετά, κατὰ τὴν γαιανθρακοφόρον περίοδον. Ἐπίσης ὅλα τὰ πτηνὰ (κατὰ τὴν Ἰουράσσιον κατωτέραν περίοδον) παρήχθησαν ἀπὸ ἐν εἶδος ἑρπετῶν καὶ ποτέ πλέον τὰ ἑρπετὰ δέν θὰ ἔξειλιχθοῦν εἰς πτηνά. Ή θεωρία τῆς ἔξειλίξεως - κατὰ τὸν ἀρθρογράφον τοῦ «Ηλίου» πλέον περιέρχεται εἰς ἀδιέξοδον...». Καί συνεχίζεται ἡ ὑπόθεσις τοῦ Ἀγγλου ζωολόγου Μπρούμ. «Τέλος εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τό ἰδικὸν μας εἶδος, πρέπει νά δεχθῶμεν ὅτι, αἱ φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀποτέλεσμα ἔξειλίξεως ἐνὸς μόνον εἴδους ἀνθρωποειδῶν πιθήκων. Καί κανεὶς ἀπὸ τούς σήμερον ζῶντας πιθήκους δέν θὰ ἡμποροῦσε νά ἔχῃ ἀπόγονον ἔνα ἄνθρωπον»!!!

Καίτοι δέν ἔχομεν ὑπ' ὅψιν ἡμῶν τό σύγγραμμα τοῦ ρηθέντος Ἀγγλου ζωολόγου, ἵνα κρίνωμεν καὶ τὴν ὑπόθεσιν ἐν τῷ συνόλῳ καὶ ἐν ταῖς λεπτομερείας αὐτῆς, ὅμως τό ἀβάσιμον, τό φανταστικὸν καὶ τό ἀντιφατικὸν καὶ ταύτης εἶναι προφανὲς ἔκ τε τῶν ἀμφίβολιῶν αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως, ἐκδηλουμένων ἐπανειλημμένως διά τῶν: «Ἀν εἶναι ἀληθές», καὶ «εἶναι πιθανόν...», ἄλλα καὶ ἐκ τοῦ ὅτι, οὐδόλως ἔξηγεῖται καὶ δι' αὐτῆς: α) **Πῶς ἔξ ἐνὸς εἴδους Ψαριῶν** προῆλθαν τόσα εἶδη ἀμφίβιων, ἔξ ἐνὸς εἴδους ἀμφίβιων τόσα εἶδη ἑρπετῶν, καὶ ἔξ ἐνὸς εἴδους ἑρπετῶν τόσα εἶδη πτηνῶν, πάντα δέ ταῦτα ἄνευ ἐτέρας ἔξειλίξεως, β) **Πῶς τὰ Ψάρια,** ἔξ ἀψύχων προγόνων - κατωτέρων ὄντων - προελθόντα, ἀπέκτησαν ψυχικὰς ἰδιότητας, ἐνῶ οἱ πρόγονοι των ὄργανισμοὶ ἐστεροῦντο τοιούτων... Καί τέλος, διατὶ κανεὶς ἀπὸ τούς σήμερον ζῶοντας πιθήκους δέν θὰ ἡδύνατο νά ἔξειλιχθῇ εἰς ἄνθρωπον, ἐφ' ὅσον ἡ γεωλογικὴ περίοδος, καθ' ἥν, κατὰ τούς ἔξειλικτικούς, ἐγένετο ἡ πρώτη ἔξειλιξις πιθήκου εἰς ἄνθρωπον, δέν ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας, οὐδ' εἶναι διάφορος αὐτῆς.

Άλλ' ᄂς έξετάσωμεν ἥδη καὶ τάς δύο δῆθεν ἀποδείξεις!!! περὶ τῆς ἐν λόγῳ θεωρίας, αἵτινες ἔχαρακτηρίσθησαν ὑπὸ τῶν ἔξελικτικῶν ὡς αἱ δύο **σημαντικώτεραι ἀνακαλύψεις τοῦ 20^{ου} αἰῶνος!!!**, ἥτοι: α) τάς δύο σιαγόνας καὶ τὰ ὄλιγα ὄσταρια, τὰ εὔρεθέντα εἰς Σβάρτκρανς τοῦ Τράνσβααλ τῆς Ν. Άφρικῆς ὑπὸ τοῦ παλαιοντολόγου Τζών Ρόμπινσον, ἐντὸς θυλάκου αὐστραλοπιθήκου, καὶ τὰ ὅποῖα ἔχαρακτηρίσθησαν ὡς ἀνήκοντα εἰς τὸν διάμεσον κρίκον μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ πιθήκου. Καὶ β) τὸν ἰχθὺν «Κοιλάκανθον», ὃστις ἐθεωρήθη ἐπίσης ὡς ἀναμφισβήτητος πλέον διάμεσος κρίκος μεταξὺ ἰχθύων καὶ ἀμφιβίων ἢ ἐρπετῶν, ὑπὸ τίνων δέ καὶ ὡς ἄμεσος!!! διάμεσος κρίκος μεταξὺ ἰχθύος καὶ ἀνθρώπου, διότι... ὁμοιάζει καὶ μὲ ἄνθρωπον!!! Πρός τοῦτο θὰ δώσωμεν τὸν λόγον εἰς τὸν μακαριστόν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ἡ. Κούμαρην, ὃστις, διά τὰ εὔρήματα τοῦ Ρόμπινσον, ἔγραψε 4 ἄρθρα, εἰς τό τέλος δέ τοῦ πρώτου τῶν ἄρθρων τούτων, ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ νέα τοῦ τελανθρώπου», δημοσιευθὲν εἰς τὸ αὐτὸ περιοδικὸν "Ηλιος, τῆς 21ης-2-52, τονίζει ὡς ἐν συμπεράσματι, τὰ ἔξῆς:

«Οπως εἶναι ἐπόμενον τούς μεγάλους ἐνθουσιασμούς τῆς Ἐπιστήμης ἀκολουθοῦν καὶ τώρα οἱ ἐνδοιασμοί, αἱ μεταξὺ τῶν ἐπιστημόνων **ἀσυμφωνίαι**. Διότι ἐάν δέν ὑπάρχῃ ἀμφιβολία ὅτι τὸ νέον εὕρημα εὔρισκεται εἰς κάποιαν σχέσιν πρός τὴν ἔξελιξιν τοῦ ἀνθρώπου, δέν ἔπειται ἀναγκαστικῶς ὅτι πρέπει νά θεωρηθῇ καὶ ὡς ὁ διάμεσος κρίκος μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ πιθήκου. Διαμφισβητεῖται ἡ θέσις του ἐν τῇ κλίμακι». Εἰς 2^{ον} ἄρθρον του, ὑπὸ τόν αὐτόν τίτλον⁵⁶ συνεχίζει: «...Πρόκειται ἔστω περὶ διαμέσων χαρακτηριστικῶν μορφολογικῶν. Τοῦτο ὅμως δέν σημαίνει, ὅτι τό καθ' ἡμᾶς πιθήκειον μᾶλλον ὃν (ἐὰν ἔχωμεν δικαίωμα νά ἔχωμεν γνώμην) εἶναι καὶ γενεαλογικῶς διάμεσον, ὅτι ἀνήκει δηλ. εἰς τὴν σειρὰν τῆς ἔξελίξεως τοῦ ἀνθρώπου». Καὶ εἰς ἄλλα δύο ἄρθρα του ὑπὸ τὸν τίτλον «Τελεάνθρωπος»⁵⁷, γραφέντα προφανῶς μετὰ τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ παλαιοντολόγου Ρόμπινσον διένεξιν διά τὸν ὄνοματολογικὸν ὄρον τελάνθρωπος ἢ τελεάνθρωπος... τοῦ εὔρεθέντος «μεσάζοντος τύπου» εἰς μὲν τό πρῶτον προσθέτει: «Καὶ ὡνομάσθη τέλειος ὁ ἀτελέστερος ἀκριβῶς, καὶ ἐπιεικῶς μόνον δυνάμενος νά θεωρηθῇ ὡς ἀληθῆς ἀνθρωπος ὑπὸ τῶν ἀνευρόντων τὰ σκελετικὰ λείψανα, δυνάμενος μάλιστα, ὡς εἴδομεν εἰς τὰ προηγούμενα ἄρθρα **νά μὴ**

⁵⁶ Περιοδικόν «Ηλιος», 28-2.53.

⁵⁷ Περιοδικόν «Ηλιος», 7.3.53 καὶ 14.3.53

άνήκη καν είς ανθρωπον...». είς δέ τό 2ον, ὅτι «...τὰ ὄστᾶ τοῦ - περιφήμου μεσάζοντος - εύρεθησαν μετὰ τῶν αὐστραλοπιθήκων... καί,... εἶναι ἀβέβαιον ἂν εἶναι καν ἀληθῆς ἀνθρωπίνη μορφὴ καὶ ὅχι μᾶλλον πιθήκειος». Ταῦτα διά τὸν «τελειάνθρωπον» ἢ τελάνθρωπον τοῦ Ρόμπινσον.

Διά δέ τὸν ἵχθυν κοιλάκανθον (διά τὸν ὅποῖον ἐπεκράτησε χαρακτηριστικὴ σιγὴ τῶν **έξελικτικῶν** μετὰ τὴν ἔξετασίν του ὑπὸ τῶν ἵχθυολόγων), ὅτι οἱ ἔξετάσαντες αὐτὸν ἵχθυολόγοι ἀπεφάνθησαν κατηγορηματικῶς ὅτι δέν πρόκειται εἰμὴ περὶ ἴδιου γένους ἵχθύος, μηδεμίαν σχέσιν ἔχοντος οὕτε μὲ τὰ ἀμφίβια ἢ τὰ θηλαστικὰ, μήτε κατὰ μείζονα λόγον, μὲ τὸν ἀνθρωπον. Αύταί λοιπὸν εἶναι αἱ κατὰ τούς Ἐξελικτικοὺς δύο σημαντικώτεραι ἀνακαλύψεις τοῦ 20^{ου} αἰῶνος. Καί τοιαῦτα ὑπῆρξαν ὅλα τὰ εὔρήματά των καὶ ὅλαι αἱ ἀποδείξεις των διά τὴν θεωρίαν τῆς ἔξελίξεως. Ἐν τούτοις ὑπάρχουσιν εἰσέτι ἐπιστήμονες, διεκδικοῦντες μάλιστα καὶ τὸν τίτλον τοῦ «εἰδικοῦ», ἐπιμένοντες παραδόξως εἰς τὴν ὑποστήριξιν αὐτῆς.

Τό ἐρώτημα, ὃ ἀδυνατοῦν ὅπως ἀπαντήσουν οἱ ἔξελικτικοί εἶναι πῶς ἔξηφανίσθησαν οἱ ἀρχικός καὶ ἐνδιάμεσος κρίκοι τῆς δῆθεν ἔξελίξεως «ὁ δρυοπίθηκος καὶ ὁ πιθηκάνθρωπος» καὶ ἐπιβιώνει ὁ τρίτος κρίκος ὁ ἀνθρωπος ἀμετάβλητος ἐπί χιλιάδας ἔτη, καὶ διατί ἡ ἔξελιξις τοῦ τρίτου κρίκου δέν συνεχίζεται; Διατί ἔπαυσεν καὶ ὁ ἀνθρωπος δέν ἔξελίσσεται εἰς ἔτερον εἴδος λ.χ. εἰς φανταστικόν «οὐρανάνθρωπον» τῆς ἐπιτυχοῦς ἐμπορικῆς κινηματογραφικῆς τριλογίας «Ἡ Αύτοκρατορία ἐπιτίθεται» τοῦ Hollywood, ἐφ' ὅσον μύχιος πόθος τοῦ ἀνθρώπου ἀρχῆθεν, ἥτο νά δαμάσῃ καὶ τούς αἰθέρας, ὡς καταδεικνύει ὁ μῦθος τῶν Δαιδάλου καὶ Ἰκάρου. Καί τό καταλυτικότερον ἐρώτημα: Ποῖος εἶναι ὁ μηχανισμός ἢ ἡ ἀρχή πού κρίνει ἡ ἀποφασίζει ὅτι ἡ ἔξελιξις ἐνός εἴδους ὀλοκληρώθηκε καὶ δέν συνεχίζεται;

Τό ἔτος 2009 ἐορτάσθησαν τά 200 ἔτη ἀπό τῆς γεννήσεως τοῦ Καρόλου Δαρβίνου. Ἀμεταμέλητοι οἱ ἔξελικτικοί ἐπαναλαμβάνουν πεισμόνως τάς ἐώλους ἀπόψεις των. Ἀπόδειξις ὁ ἔξελικτικός κ. Κωνσταντίνος Κριμπής, ὁ ὄποῖος ἔξεδωκε ὄγκωδες ἔργον ἐκ 938 σελίδων μέ τίτλον «Δαρβινισμός καὶ ἡ ἱστορία του ἔως τίς μέρες μας».

Ἐνδεικτική ἡ συνέντευξις τοῦ ἀνωτέρου εἰς τόν δημοσιογράφον κ. Σπυρίδωνα Μανουσέλην τῆς «Ἐλευθεροτυπίας» τήν 24-10-2009, ἦν παραθέτομεν εἰς ἐπίρρωσιν τῶν ἀνωτέρω:

«Ἐρ. Φέτος γιορτάζουμε τά 200 χρόνια ἀπό τή γέννηση τοῦ Κ. Δαρβίνου καί τά 150 χρόνια ἀπό τή δημοσίευση τοῦ βιβλίου του ἡ «Καταγωγή τῶν εἰδῶν». Ποιές ἀπό τις ἔξελικτικές ἰδέες τοῦ Δαρβίνου θεωρεῖτε ὅτι εἶναι ἀκόμη ἐπίκαιρες καί ποιούς τομεῖς τῆς βιολογικῆς ἔρευνας τόν 21^ο αἰῶνα ἐπηρεάζουν περισσότερο;

Ἄπ. «Ο Δαρβίνος ἦταν πλουραλιστής. Ός ἐκ τούτου, ὁρισμένες ἀπό τίς προτάσεις του σήμερα δέν γίνονται ἀποδεκτές, ὅπως ἡ κληρονομικότητα τῶν ἐπίκτητων ἰδιοτήτων ἡ ἡ θεωρία του γιά τήν κληρονομικότητα, δηλαδή ἡ ὑπόθεση τῆς «παγγένεσης». Ὁμως ἄλλες ἴσχύουν, ὅπως ἡ κοινή καταγωγή τῶν ζωντανῶν εἰδῶν, ἡ ἀποσπασματικότητα πού παρουσιάζουν τά ἀπολιθώματα. Οἱ ἀπόψεις διῆστανται κατά πόσον ἡ ἔξελιξις εἶναι βαθμιαία, ὅπως ἥθελε ὁ Δαρβίνος, ἡ ἄν διενεργεῖται μέ ἄλματα. Στούς γενετιστές ἐπικρατεῖ τό βαθμιαῖο, ἐνῶ οἱ παλαιοντολόγοι προτιμοῦν τά ἄλματα. Βέβαια, διαφέρουν οἱ κλίμακες τοῦ χρόνου στίς ὅποιες οἱ δύο αὐτοί κλάδοι ἀναφέρονται: ὅτι οἱ γενετιστές θεωροῦν ὅτι εἶναι μία μακρά χρονική περίοδος, οἱ παλαιοντολόγοι τό θεωροῦν μία ἐλάχιστη στιγμή στό γεωλογικό χρόνο. Ἐκεῖνο ὅμως που κυρίως θά μᾶς μείνει ἀπό τόν Δαρβίνο εἶναι ἡ φυσική ἐπιλογή ὡς μηχανισμός προώθησης τῶν ἔξελικτικῶν ἀλλαγῶν. Ἡ πρότασίς του (καί τοῦ Ἀλφρεντ Ράσελ Ούάλας ἀλλά καί μερικῶν ἄλλων) γιά τή δράση τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς ἦταν καί ἔξακολουθεῖ νά εἶναι ἔξαιρετικά γόνιμη γιά τήν ἐπίλυση διαφόρων προβλημάτων σέ τομεῖς πού, ἐκ πρώτης ὅψεως, δέν συνδέονται ἐμφανῶς μέ τήν ὄργανική ἔξελιξη, ὅπως ὁ ἀνοσοποιητικός μηχανισμός καί ὁ νευρωνικός δαρβινισμός».

Ἐρ. Ο ιστορικός τῆς ἐπιστήμης Τόμας Κούν διέκρινε δύο τύπους ἐπιστημονικῆς δραστηριότητας: τήν «ἐπαναστατική» καί τή «φυσιολογική» ἐπιστήμη. Στήν πρώτη ἐντάσσονται οἱ πιό σημαντικές καί ἀνατρεπτικές θεωρίες, ἐνῶ στή δεύτερη οἱ πιό προβλέψιμες καί λιγότερο ἀνατρεπτικές ἀνακαλύψεις τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας. Δεδομένης τῆς τεράστιας ἐπιρροῆς τῶν ἔξελικτικῶν ἰδεῶν στή βιολογική, στή φιλοσοφική ἀλλά καί είς τήν κοινωνιολογική σκέψη, πόσο νόμιμο θά ἦταν νά μιλᾶμε σήμερα γιά μιά «δαρβίνεια ἐπανάσταση»;

Ἄπ. «Ἐχω (καί ὅχι μόνο ἐγώ) ἔνα πρόβλημα μέ τόν Τόμας Κούν, θεωρῶ δηλαδή ὅτι τό ἔξηγητικό του σχῆμα ἀναφέρεται μόνον είς τήν ἐπιστήμη τῆς Φυσικῆς. Τό ἵδιο ἄλλωστε ὑποστηρίζει καί ὁ μεγάλος βιολόγος "Ερνστ Μάιρ. Στη Φυσική, οἱ ἐπαναστάσεις τοῦ Κούν συνιστοῦν ὄντως μία ριζική ἀλλαγή τοῦ βασικοῦ

πλαισίου άναφορᾶς. Αύτό έγινε μέ τή μετάβαση ἀπό τόν Ἀριστοτέλη στούς Γαλιλαῖο – Κοπέρνικο - Νεύτωνα, καί ἀργότερα μέ τή μετάβαση ἀπό αὐτούς στόν Ἀϊνστάϊν. Ἡ βιολογία (καί ὅχι μόνο αὐτή) δέν παρουσιάζει τέτοιες ἀπότομες ρήξεις. "Ἐνα ζήτημα βέβαια πού προκύπτει εἶναι πότε ὄριζουμε τήν ἀπαρχή μιᾶς ἐπιστήμης. Παρότι ὑπάρχει κάποια συνέχεια, νομίζω φρόνιμο νά περιορίσουμε τήν ἔφαρμογή τοῦ ὄρου «ἐπιστήμη» μόλις ἔνας κλάδος ἀρχίζει νά ἀποκτᾶ μία σύγχρονη ὄντότητα. Γιά νά γίνω πιό σαφής, ἡ ἔξελικτική βιολογία ούσιαστικά ἀρχίζει μέ τόν Δαρβῖνο (καί ἄς προϋπήρξαν ὁ Λαμάρκ καί ὁ Ζοφρουά Σεντ Ίλίρ), ἡ γενετική ἀρχίζει μέ τούς Μέντελ καί Μόργκαν (καί ὅχι μέ τόν Γκέρντνερ ἢ τόν Νοντέν), ἡ μικροβιολογία μέ τόν Παστέρ καί τόν Κόχ.

Ἄσφαλῶς ὁ Δαρβῖνος, σέ μία θεώρηση τῆς ἐπιστήμης χρονικά εύρυτερη ἀπό τή δική μου, ἀποτέλεσε μία τομή. Προϋπήρξαν καί ἄλλες μεγάλες τομές στήν ιστορία ἢ τήν προϊστορία τῆς ἔξελικτικῆς, ὅπως π.χ. ἐκείνη τῆς διατύπωσης τῆς κλίμακας τῶν εἰδῶν καί ἐκείνη τοῦ Λαμάρκ. Ἡ τομή τοῦ Δαρβίνου, χωρίς νά ἀλλάξει τό ἐννοιολογικό πλαίσιο, ὑπῆρξε ἡ πιό δραστική καί ἡ πιό γόνιμη».

Ἐρ. Ἀπό τήν ἐμφάνισή της μέχρι σήμερα, ἡ δαρβινική ἔξελικτική θεωρία δέν ἔμεινε ἀμετάβλητη. "Οπως κάθε γόνιμη ἐπιστημονική θεωρία, ὀφείλει νά διευρύνεται καί νά ἀναπροσαρμόζεται συνεχῶς ὥστε νά ἔξηγεται τά νέα ἐρευνητικά δεδομένα πού συνήθως ἡ ἴδια ἔφερε στό φῶς. Ποιές, κατά τή γνώμη σας, εἶναι οἱ δραστικότερες μεταβολές πού ἔχουν ὑποστεῖ οἱ ἔξελικτικές ἴδεες πού διατύπωσε ὁ Δαρβῖνος πρίν ἀπό 150 χρόνια;

Ἀπ. Ἄμεσως μετά τόν θάνατο τοῦ Δαρβίνου, τήν ἐπόμενη χρονιά, τό 1883, ὁ Γερμανός βιολόγος Αὔγουστος Βάϊσμαν τροποποίησε τόν δαρβινισμό μέ τόν ἀποκλεισμό τῆς κληρονομικότητας τῶν ἐπίκτητων ίδιοτήτων (φαινόμενο στήν ὑπαρξη τοῦ ὅποίου πίστευε ὁ Δαρβῖνος καί οἱ περισσότεροι στήν ἐποχή του, καί πού ἐσφαλμένα ἀποδίδεται σήμερα μόνο στό ἔργο τοῦ Γάλλου βιολόγου Ίωάννη Λαμάρκ). Μία δεύτερη ούσιώδης μεταβολή ἔγινε μέ τή σύνθεση τοῦ δαρβινισμοῦ (κυρίως τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς) καί τῆς γενετικῆς, τοῦ μηχανισμοῦ κληρονομικότητας πού μελέτησε πρῶτος ὁ Μέντελ καί ἀργότερα ὁ Μόργκαν καί οἱ συνεργάτες του. Αύτό ἔγινε πιό πρόσφατα, πρίν ἀπό τόν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, καί ἀποτελεῖ μία ούσιώδη ἀλλαγή, μία πρόταση ἐξηγητική πού καί σήμερα κυριαρχεῖ. Μία σημαντική

περαιτέρω διεύρυνση προτάθηκε τό 1975 μέ τήν ἐφαρμογή τοῦ δαρβινισμοῦ στήν κοινωνιολογία (ὅτι ἀποκαλοῦμε κοινωνιοβιολογία), μία ἔξαιρετικά γόνιμη ἐπέκταση. Τέλος, στίς μέρες μας διευκρινίστηκαν ὄρισμένες πλευρές τοῦ δαρβινικοῦ μηχανισμοῦ ἀπό τή σύγχρονη ἐμβρυολογία (μία σύνθεση δαρβινισμοῦ καὶ ἐμβρυολογίας, ἐνομαζόμενη «*ενο-devo*»). Αὔτες ἀποτελοῦν κατά τή γνώμη μου τίς μεγάλες τομές. Βέβαια τό 1953 ἡ διαπίστωση τῆς μοριακῆς δομῆς τῆς κληρονομικῆς ούσίας (τοῦ DNA) ἐνίσχυσε πάρα πολύ τήν ἔξελικτική καὶ τῆς ἄνοιξε νέους ορίζοντες. Ό δαρβινισμός ὀλοένα συμπληρώνεται, μεταβάλλεται, ἐπεκτείνεται, ἀποτελεῖ ἐναν γρήγορα ἔξελισσόμενο κλάδο, πυρῆνα τῶν βιολογικῶν ἐπιστημῶν».

Ἐρ.: Σέ ὅλα σας τά βιβλία ὑπερασπίζεστε τήν ἔξηγητική δύναμη καὶ τή μεγάλη γονιμότητα τῶν ἔξελικτικῶν μοντέλων καὶ εἰδικότερα τή δαρβινική ἰδέα τῆς «φυσικῆς ἐπιλογῆς» ὡς κυρίαρχου - ἀλλά ὅχι καὶ ἀποκλειστικοῦ - μηχανισμοῦ πραγματοποίησης τῶν ἔξελικτικῶν ἀλλαγῶν. Στό τελευταῖο σας ἐντυπωσιακό βιβλίο γιά τόν δαρβινισμό ὑποστηρίζετε, μάλιστα, τή δυνατότητα διεύρυνσης καὶ τή σχεδόν ὑποχρεωτική ἐφαρμογή αὐτοῦ τοῦ ἔξηγητικοῦ σχήματος ἀκόμη καὶ στά τυπικά ἀνθρώπινα νοητικά καὶ κοινωνικά χαρακτηριστικά, δηλαδή στή νευροεπιστήμη καὶ τήν κοινωνιοβιολογία. Υπάρχει ἄραγε κάποιο ὄριο στήν ἔξηγητική δύναμη καὶ στίς δυνατότητες ἐπέκτασης τῆς «φυσικῆς ἐπιλογῆς»;

Ἀπ. «Όντως ἡ φυσική ἐπιλογή ἀποτελεῖ μηχανισμό παραγωγῆς τάξεως ἀπό ἀταξία μέ μηχανικό τρόπο. Ἐκτός τῆς ἔξελικτικῆς χρησιμοποιήθηκε καὶ σέ πολλούς ἄλλους τομεῖς, ὅπως στήν ἔξελικτική ψυχολογία, στήν ἔξελικτική ἐπιστημολογία, τήν ἡθική, τήν αἰσθητική, τήν κοινωνιολογία, τή μελέτη τῆς οἰκονομικῆς συμπεριφορᾶς, καὶ, ὅπως ἐπισημαίνετε, τίς νευροεπιστήμες. Εἰδικότερα θέλω νά ὑπογραμμίσω τόν ρόλο πού διαδραματίζει ἡ φυσική ἐπιλογή στή μελέτη τῆς Λογικῆς καὶ στήν κατανόηση τῆς ἔλλογης σκέψης ἐν γένει, μέ τήν ἐπισήμανση τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ λογικοῦ μας ὄργανου, τῶν ἀσθενῶν του σημείων (ἐκείνων τῶν γνωστικῶν περιοχῶν γιά τίς ὄποιες ἡ λογική μας δέν εἶναι κατάλληλα δομημένη, δηλαδή γιά τήν κατανόηση τῶν φαινομένων πού βρίσκονται ἐκτός τῆς μεσοκλίμακος, τῆς μεσαίας κλίμακος φαινομένων καὶ ὅντων στήν ὄποια ζοῦμε, καὶ γιά τήν κατανόηση τῶν ὄποιων δομήθηκε διά τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς ἡ ἔλλογη σκέψη μας). "Ετσι, ὅσα συμβαίνουν στή μικροκλίμακα, στό

ύποατομικό ἐπίπεδο ἢ στίς ύψηλές ἐνέργειες, ἢ στή μεγαλοκλίμακα, συχνά φαίνεται νά ἀντιβαίνουν στόν κοινό νοῦ καί τήν κατανόησή του. Μία θεωρία που ἔξηγεῖ τίς ίδιαιτερότητες τῆς ἔλλογης σκέψης, τοῦ κατ' ἔξοχήν νοητικοῦ μας ὄργανου, νομίζω ὅτι ἀποκτᾶ τήν ἔξηγητική ἴσχυ καί τό status μιᾶς «γενικῆς θεωρίας», μιᾶς οίονεί θεωρίας τῶν πάντων».

Έπομένως κατά τόν κ. Κριμπῆ, τό ἐν τρισεκατομμύριον νευρικῶν συνδέσεων τοῦ ἀνθρωπίνου θαυμαστοῦ ἐγκεφάλου εἶναι προϊόν ἀλόγου καί ἀσυνειδήτου τυχαιότητος ἢ φυσικῆς ἐπιλογῆς!!!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΒΑΣΙΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ, ΤΗΣ ΤΥΧΑΙΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

"Οτι ἡ θεωρία τῆς ἔξελιξεως καὶ αἱ συνακούλουθοι τυχαιότης καὶ φυσική ἐπιλογή εἶναι (ώς καὶ ὑπὸ διασήμων εἰδικῶν ἐπιστημόνων ἀπολύτως ἐβεβαιώθη) προϊὸντα δαιμονικῆς φαντασίας καὶ ἀθέου διαστροφῆς μόνον καὶ ὅλως ἀναληθεῖς καὶ ἀβάσιμοι, ἀποδεικνύεται κατ' ἀρχὴν ἐκ τοῦ ἀγεφύρωτου χάσματος μεταξὺ ἀνόργανου καὶ ὄργανικῆς ὕλης⁵⁸ περὶ τοῦ ὅποιου διαλαμβάνομεν ἐκτενές κεφάλαιον ἐκτός τῶν αὐτόθι ἀναφερομένων. Διότι ἀποτελούμενη καὶ σχηματιζόμενη ἡ ἀνόργανος μᾶζα - ὕλη - ἐνέργεια (ἀκτινώσεις, ἀέρια, ὑγρά, ὀρυκτά) ἐκ τῶν γνωστῶν 102 ἥδη χημικῶν στοιχείων καὶ τῶν ἰσοτόπων αὐτῶν, χαρακτηρίζεται δι' ἀπλῆς ψιλῆς κινήσεως, ἥτοι τῆς μηχανικῆς καὶ τυφλῆς κινήσεως, τῶν ἡλεκτρονίων περὶ τούς πυρῆνας (καὶ τῶν θετικονίων καὶ οὐδετερονίων, ὅταν διασπῶνται οἱ πυρῆνες) καὶ τῆς μηχανικῆς ἐπίσης μεταστοιχειώσεως, μεταμορφώσεως καὶ μεταβολῆς, ἀπασῶν τῶν κινήσεων καὶ μεταβολῶν τούτων τελουμένων ὑπὸ τό κράτος φυσικῶν νόμων - ἐννόμων δυνάμεων - ἀναλλοιώτων καὶ ἐκ πανσόφου διανοίας τεθέντων, πρός ἐπίτευξιν πάντοτε ὠρισμένων τελολογικῶν καὶ ἔξυπηρετούντων τὴν ὅλην δημιουργίαν σκοπῶν.

Ἀντιθέτως ἡ ἐνόργανος ὕλη, ἀπὸ τῶν ἴων⁵⁹ καὶ τῶν

---

⁵⁸ Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐποχὴν γίνεται κατάχρησις τοῦ ὄρου «ἐνέργεια», ἀντὶ «ὕλη - μᾶζα». Η ἐνέργεια ὅμως δέν εἶναι τὶ ἄλλο εἴμῃ ἡ κινητικότης τῆς μάζης - ὕλης καὶ αἱ διὰ τῆς κινήσεως (καὶ ἐν τῇ κινήσει) ἐκδηλούμεναι ιδιότητες αὐτῆς, ἥτοι φῶς, θερμότης, μαγνητισμός, ἡλεκτρισμός, κ.ἄ. Ούδ' εἶναι δυνατὸν νά νοηθῇ ἐνέργεια ἄνευ μάζης-ὕλης, ἄνευ μονάδων ἡλεκτρισμοῦ, κατὰ τὴν ὡραῖον χαρακτηρισμὸν τοῦ Ἀινιστάιν, ὅτι ἡ «μᾶζα καὶ ἐνέργεια εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸν νόμισμα, ἡ ἄλλως αἱ δύο πλευραὶ τοῦ ιδίου νομίσματος».

⁵⁹ Οἱ ίοὶ (ώς ἀπλῶς ἀποκαλοῦνται σήμερον διότι ἀνεκαλύφθησαν καὶ μὴ διηθητοὶ τοιοῦτοι) εἶναι αὐτοπαραγόμενα λευκώματα, πολὺ ἐπίπλοκα χημικῶς, περιέχοντα ὠρισμένας ὄμάδας πυρηνικῶν ὁξέων. Εἶναι νοσογόνα σωματίδια, μὴ ὑπάρχοντα αὐτοτελῶς, ἀλλὰ πολλαπλασιαζόμενα ἐννόμως ὡς τὰ ζῶντα κύτταρα, μόνον ἐντὸς ζῶντος κυττάρου ἡ ἐπὶ ζῶντος κυτταρικοῦ σώματος. Δέν ἀποτελοῦν ἄρα ζῶντα κύτταρα ἡ ζῶντας ὄργανισμούς, ἀλλὰ παράσιτα αὐτῶν, τὸ μεταίχμιον μεταξὺ ἀνόργανου - νεκρᾶς, καὶ ὄργανικῆς- ζώσης ὕλης. Η τεχνητὴ ὅμως καὶ τούτων παρασκευὴ ἐν τοῖς χημικοῖς ἡμῶν ἐργαστηρίοις ἀπεδείχθη ἀδύνατος.

μονοκυττάρων ἀμοιβάδων κλπ. μέχρι τοῦ ἀνθρώπου, χαρακτηρίζεται καί διακρίνεται (ἀπὸ ἀπόψεως ὄργανικῆς κατ' ἀρχήν) ὑπὸ κινήσεως δυνάμεως **όντοτικῆς** καί ὄντοποιητικῆς, κινήσεως δηλονότι ὄργανικῆς ζωϊκῆς⁶⁰ ἥτοι: α) κινήσεως ἀφομοιώσεως καί ἀνομοιώσεως ἢ ἀφετεροιώσεως καί καταλλαγῆς τῆς ὕλης (καί εἰς τούς μονοκυττάρους ὄργανισμούς), διά τῆς κατ' εἰδικοὺς τρόπους προσλήψεως ξένων καί νεκρῶν ἢ ἀνοργάνων ούσιῶν καί μεταβολῆς αὐτῶν εἰς ἴδια ζῶντα κύτταρα καί ἴδιους - διαφόρους εἰς ἔκαστον εἴδος καί γένος - ἵστοὺς καί ὄργανισμούς, β) κινήσεως αὔξήσεως τῶν ὄργανισμῶν μέχρις ὠρισμένων πάντοτε καί ἀναλλοιώτων διά μέσου τῶν αἰώνων ὄρίων, γ) κινήσεως σκοπίμου καί ζωτικῆς, ὡς καὶ ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ ἐν γένει περιβάλλοντος μέχρις ὠρισμένων καί πάλιν ὄρίων, μὲν ὠρισμένας ὡσαύτως καὶ ἀναλλοιώτους ἱκανότητας προσαρμογῆς καὶ ἐπιλογῆς, καὶ δ) κινήσεως ἱκανότητος ἀναπαραγωγῆς καὶ διαιωνίσεως τῶν ὄργανισμῶν, δι' ὠρισμένων πάλιν καὶ ἀναλλοιώτων ὄργανων, συστημάτων καὶ τρόπον ἀναπαραγωγῆς. Τάς ἴδιότητας ἢ δυνάμεις ταύτας δέν ἔχει ἢ ἀνόργανος μᾶζα - ὕλη, καίτοι οἱ ὄργανισμοὶ τῶν ἐνοργάνων ὅντων σχηματίζονται ἐξ αὐτῆς. Καὶ τό χάσμα τοῦτο μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν ὄργανικῶν ὅντων δέν θὰ γεφυρωθῇ ποτέ. Τυχαίως ἢ τεχνητῶς δέν θὰ παραχθῇ ποτέ ἐκ τῆς ἀνοργάνου μάζης - ὕλης ζῶν ὄργανισμός. Ό δέ σταλακτίτης, τὸν ὁποῖον ἰδρυταί τίνες καὶ ὀπαδοί τῶν ὑλιστικῶν θεωριῶν ἐπεχείρησαν νά χαρακτηρίσωσιν ὡς συνδετικὸν κρίκον μεταξὺ ἀνόργανου καὶ ὄργανικῆς ὕλης, εἶναι ἀπλὴ φυσικὴ συσσώρευσις ἀλάτων, στερουμένη πάσης ἴδιότητος ὄργανικῆς ζωῆς⁶¹.

⁶⁰ Τὴν ὄντοτικὴν ταύτην καὶ ὄντοποιητικὴν ἢ ἄλλως ζωίκήν κίνησιν ἄλλοι ἀπεκάλεσαν «ζωϊκὴν δρᾶσιν», ἄλλοι «ζωϊκὴν δύναμιν», ἄλλοι «διευθυντήριον καὶ δημιουργικὴν ἴδεαν», ἄλλοι «ζωϊκὴν ὄρμήν», ὁ δὲ Ἀριστοτέλης «Ἐντελέχειαν». Ἐν τῷ ὅρῳ «Ἐντελέχεια» περιλαμβάνοντο ἀναντιρρήτως καὶ αἱ ψυχικαὶ ἐκδηλώσεις τῶν ἐμψύχων ὅντων, πλὴν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

⁶¹ Κατὰ τὴν ὄμοιογίαν διακεκριμένων χημικῶν, οἵοι ὁ Γερμανὸς Λήντικ (1806 - 1873), ὁ Γάλλος Σερβέλ (1786 - 1889) καὶ οἱ Ἀγγλοι σερ Χάμφρευ Davy (1778 - 1828) καὶ σέρ Έρρικος Ροσκόλ (1833 - 1915) «ούδ' ἡ ἐλαχίστη ἐλπὶς ὑπάρχει ὅτι θὰ δυνηθῇ ποτέ ὁ χημικὸς νά ὑπερπήδηση τὸ μέγα χάσμα τὸ διαχωρίζον τὰ προϊόντα τῆς ἐνόργανου φύσεως ἀπὸ τῶν προϊόντων τῆς ἀνόργανου». Κατὰ τὸν μέγα βιολόγον Εύτύχιον Χόππε Σέϋλε (1825 - 1895), καθηγητὴν τῶν Πανεπιστημίων Βερολίνου, Τυβίγγης καὶ Στρασβούργου, «ἡ ζωὴ εἶναι μοναδικὸν καὶ μέγα μυστήριον». Καὶ κατὰ τὸν διάσημον ἐπίσης Γερμανὸν βιτανολόγον Φερδινάνδον Gohn (1828 - 1898), αἱ ἐν τοῖς ὄργανισμοῖς δυνάμεις δέν εἶναι δυνατὸν νά ἀναλυθοῦν εἰς τάς γνωστὰς δυνάμεις τῶν ἀτόμων, τὸ δὲ μεταξὺ ὄργανικῆς καὶ ἀνόργανου φύσεως χάσμα οὕτε ἐγεφυρώθη, οὕτε θὰ γεφυρωθῇ ποτέ». Πρβλ. N. Σπηλ., μν. ἔργ., σελ. 81-87, ἔνθα σύμφωναι γνῶμαι καὶ ἄλλων διασήμων εἰδικῶν ἐπιστημόνων. Ωσαύτως ὁ καθηγητὴς τῆς «Βιολογικῆς Χημείας» τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν μακαριστός Ἀναστ. Χριστομάνος, ἐν τῇ αὐτῇ σειρᾷ τῶν διατριβῶν του ἐν τῇ ἐφημερίδι «Βραδυνῇ», «περὶ τῆς γενέσεως τῆς ζώσης ὕλης», γράφει, σὺν ἄλλοις, καὶ τὰ ἀκόλουθα: «...Δέν

Τό άδύνατον λοιπὸν τῆς αὐτομάτου γενέσεως καὶ τῆς παραγωγῆς τεχνητῆς ζωῆς ἐν τοῖς χημικοῖς ἡμῶν ἐργαστηρίοις (καίτοι ἔχομεν εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν, διά τεχνικῶν μέσων, ὅλας τάς φυσικὰς καταστάσεις, ὑφ' ἃς διετέλεσεν ὁ πλανήτης ἡμῶν ἀπὸ τῆς πυκνώσεως αὐτοῦ - καὶ ἴδια ἀπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐμφανίσεως τῶν πρώτων ζώντων ὄργανισμῶν καὶ μέχρι σήμερον), βεβαιοῦν τό ἀγεφύρωτον χάσμα μεταξὺ ἀνόργανου καὶ ὄργανικῆς μάζης - ὕλης, διότι ἡ παραχθεῖσα ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ ἐξ ἀμμωνίου οὐρία, δέν ἔχει τά ὡς ἄνω χαρακτηριστικά τῆς ὄργανικῆς μάζης - ὕλης, διαγγέλλει συνάμα πανηγυρικῶς: α) "Οτι ὅχι μόνον οἱ σύνθετοι καὶ πολυκύτταροι ὄργανισμοὶ ἀλλὰ καὶ οἱ μονοκύτταροι τοιοῦτοι δέν ἔγένοντο αὐτομάτως ἐκ τῆς ἀνόργανου ὕλης· β) ὅτι αἱ ἴδιότητες, τάς ὅποιας ἐμφανίζουσιν οἱ Κόσμοι τῶν ἐνοργάνων ὄντων, ἀπὸ ἀπόψεως ὄργανικῆς κατ' ἀρχήν, μὴ ὑπάρχουσαι εἰς τὴν ἀνόργανον μᾶζαν, ἐξ ἣς οἱ ὄργανισμοὶ τῶν ὄντων σχηματίζονται, εἴναι ἴδιότητες θέσει καὶ ὅχι φύσει, ἴδιότητες δηλ. πρόσθετοι δοταί, δοθεῖσαι προφανῶς, εἰς τὰ ὄργανικὰ ὄντα ἔξωθεν (δηλ. ὑπὸ Δοτῆρος ἐκτός τῆς μάζης), ἀφ' ἣς τὰ ὄντα ταῦτα ἐνεφανίσθησαν εἰς τό εἴναι, γ) ὅτι ἀποκλειόμενης τῆς προελεύσεως τῶν ἴδιοτήτων τούτων ἐκ τοῦ μηδενός, ἀποδεικνύεται ὡσαύτως ὅτι Ὑπερυλική Ὀντότης ἐνσυνείδητος προσωπική ὑπερεπέκεινα καὶ ἀνωτέρα τῆς μάζης - ὕλης, "Ἀπειρος δηλονότι (πάνσοφος δέ καὶ παντοδύναμος, ἐφ' ὅσον ἐν πᾶσιν ἐκδηλοῦται πάνσοφος πρόνοια καὶ σκοπιμότης), παρέσχεν εἰς τὰ ὄργανικὰ ὄντα τάς ἴδιότητας ταύτας, ἵνα δι' αὐτῶν καὶ ὑπὸ τό κράτος πανσόφων καὶ πάλιν ἐννόμων δυνάμεων - φυσικῶν νόμων - ὑπ' Αὔτῆς καὶ πάλιν τεθεισῶν, ἐπιτελοῦν ἔκαστον, κατ' ἴδιαν, καὶ ἐν ὑπερόχοις ἀλληλεπιδράσεσι κλπ. ὥρισμένους τελολογικοὺς σκοπούς· καὶ δ) ὅτι τὰ πρῶτα τῶν ἐνοργάνων ὄντων παντὸς εἴδους καὶ γένους ἐγένοντο δημιουργικῶς ὑπὸ τῆς αὐτῆς Ἀπείρου Ὀντότητος καὶ Δυνάμεως, ἦτις εἴναι ὁ ἀποκαλυφθείς Τρισυπόστατος Θεός. Διότι ἀποκλεισμένης τῆς αὐτομάτου γενέσεως, τῶν πρώτων ἐνοργάνων ὄντων δέν δύναται ἐπίσης λογικῶς νά γίνη δεκτὴ καὶ ἡ ἐκδοχὴ τῆς αὐτοαιτιότητος καὶ αὐτοδημιουργίας των, ὅτι δηλ. ταῦτα ἐδημιούργησαν αὐτὰ ἔαυτὰ.

γεννᾶται ἀμφιβολία ὅτι καὶ ἄν ὑπερνικήσωμεν εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον τάς τεχνικὰς δυσκολίας καὶ κατορθώσωμεν μίαν ἡμέραν νά συνθέσωμεν λεύκωμα τοῦ αὐτοῦ μοριακοῦ βάρους πρὸς τὰ ἐν τῇ φύσει εύρισκόμενα, πάλιν νεκρὸν λεύκωμα θὰ ἔχωμεν πρὸ ἡμῶν...Νομίζω, ὅτι συμφώνως πρὸς τὸν μεγάλον φυσιολόγον καὶ φιλόσοφον τοῦ π. αἰῶνος Du Bois Raymond, δέν δυνάμεθα παρ' ὅλας τάς προόδους τῆς ἐπιστήμης νά περιμένωμεν ὅτι θὰ κατορθώσωμεν νά ἐπιτύχωμεν ποτέ τὴν σύνθεσιν τοῦ ζῶντος λευκώματος».

A. ΤΑ ΑΓΕΦΥΡΩΤΑ ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΑΣΜΑΤΑ ΜΕΤΑΞΥ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΝΟΡΓΑΝΩΝ ΟΝΤΩΝ

Δι' ὅν ὅμως λόγον ἀγεφύρωτον ἐτάχθη ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ χάσμα μεταξὺ τῆς ἀνόργανου μάζης - ὕλης καὶ τῆς ὄργανικῆς (ἴνα ἡ δημιουργικὴ παρέμβασις Αὐτοῦ καθίσταται πασίδηλος), διά τὸν αὐτὸν λόγον ἀγεφύρωτα χάσματα ἐτάχθησαν ὑπὸ τοῦ ἴδιου καὶ ὑπάρχουν καὶ μεταξὺ τῶν διαφόρων εἰδῶν καὶ γενῶν τῶν ἐνοργάνων ὅντων, ἵνα ὅχι μόνον ἡ αὐτόματος αὐτῶν γένεσις, ἀλλὰ καὶ ἡ δι' ὅποιασδήποτε ἔξελίξεως, προοδευτικῆς ἢ ἀλματικῆς, διαμόρφωσις αὐτῶν καὶ ἐμφάνισίς των ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ζωῆς ἀποκλείονται. Διότι ὑπάρχουν ἀγεφύρωτα χάσματα, α) μεταξὺ τοῦ φυτικοῦ κόσμου καὶ τῶν ἐμψύχων ὅντων, ἐν γένει, τῶν κατωτέρων τοῦ ἀνθρώπου, β) μεταξὺ τῶν διαφόρων εἰδῶν αὐτοῦ τοῦ φυτικοῦ κόσμου, τῶν φυτῶν δηλ. καὶ τῶν δένδρων γ) μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐμψύχων ὅντων καὶ δ) μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ συνόλου τῶν λοιπῶν ἐνοργάνων ὅντων, ἀψύχων τε καὶ ἐμψύχων, τόσον ἀπὸ ἀπόψεως ὄργανικῆς, ἵδια ὅμως ἀπὸ ἀπόψεως ψυχικῆς. Ἐχωρίσθησαν δηλ. ἀποτόμως καὶ πάντα τὰ ὄργανικὰ ὅντα εἰς εἰδικὰς γενικὰς κατηγορίας ἢ οἰκογενείας, ὁμάδας - εἴδη καὶ γένη. Καὶ ἡ διασταύρωσις μεταξὺ αὐτῶν δέν εἶναι δυνατὴ πέραν ὡρισμένων ὀρίων, ἀπολύτως συγγενῶν⁶².

Καὶ ἐδημιουργήθησαν ἄλλοι οἱ ὄργανισμοὶ τῶν φυτῶν καὶ τῶν δένδρων, ποικίλα καὶ **ώρισμένα** κάτ' εἴδη τὰ σπέρματα καὶ οἱ τρόποι ἀναπαραγωγῆς αὐτῶν. Ἄλλοια τὰ σώματα καὶ τὰ σπέρματα τῶν διαφόρων γενῶν τῶν ἐμψύχων ὅντων, **διάφορα πρός ἄλληλα**, ποικίλα, ἀλλὰ καὶ ἀναλλοίωτα, ὅπως καὶ τὰ κύτταρα τῆς ὄργανικῆς αὐτῶν συστάσεως, οἱ τρόποι καὶ τὰ συστήματα τῆς ἀναπαραγωγῆς αὐτῶν. Πολλὰ ἔξ αὐτῶν ἐμφανίζουν βεβαίως ὡρισμένας ὁμοιότητας μετ' ἄλλων, ὄργανικὰς ἢ ψυχικάς, ἐντὸς τοῦ ἴδιαιτέρου πλαισίου τῆς ἴδιαιτέρας αὐτῶν ὁμάδος - οἰκογενείας καὶ τῆς ἴδιαιτέρας των γενικῆς ὄντολογικῆς βαθμίδος (φυτικὸς κόσμος - ἔμψυχος κόσμος), διότι ἐν τῷ αὐτῷ φυσικῷ περιβάλλοντι ὡρίσθη ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ ἡ ζωή καὶ ἡ μέχρις ὡρισμένων, ἀπαραβίαστων ὀρίων ὄργανικὴ ἀνάπτυξις αὐτῶν. "Ομως αἱ ὁμοιότητες αὗται εἶναι ἀπολύτως περιωρισμέναι, μὴ ἐπηρεάζουσαι τὰς

---

⁶²Πρβλ. καὶ μακαριστοῦ Π. Τρεμπ., μν. ἔργ., σελ. 142-147.

διακρίσεις τῶν εἰδῶν καὶ γενῶν, ούδε τὰ μεταξὺ τῶν ὄντων **βασικὰ χάσματα**, ἃτινα δέν θὰ ὑπερπηδηθοῦν ποτέ. Φυτὸν δηλ. δέν θὰ γίνη ποτὲ δένδρον ἢ ἀντιστρόφως, φυτὰ καὶ δένδρα δέν θὰ μεταβληθοῦν ποτέ εἰς ἔμψυχα ὄντα. Μονοκύτταροι ὄργανισμοὶ δέν θὰ γίνουν ποτέ πολυκύτταροι. Μικρόβια δέν θὰ μεταβληθοῦν εἰς ἔντομα, ἔστω... Ἐρπετὰ δέν θὰ γίνουν ἵπτάμενα, δίποδα δέν θὰ γίνουν τετράποδα, μὴ μαστοφόρα, δέν θὰ γίνουν μαστοφόρα, ἐνάλια δέν θὰ γίνουν, χερσαῖα κ.ο.κ. Εἰς, τάς διαφόρους παλαιοντολογικὰς ἔρευνας εύρισκομεν ἀπολιθωμένους μικρο-οργανισμούς, ὡς καὶ ἔντομα κ.ἄ. τῆς πρωτογενοῦς περιόδου τῆς ἐμφανίσεως τῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ πλανήτου (τῆς προτεροζωϊκῆς καὶ παλαιοζωϊκῆς, τῆς ὁποίας προηγήθη ἡ ἀζωϊκὴ περίοδος), ἀπολύτως ὄμοιούς μὲ τὰ ὑπάρχοντα καὶ σήμερον ὅμοια εἴδη καὶ γένη⁶³. Οὔδεμία μεταξὺ τούτων καὶ ἐκείνων παρετηρήθη ποτὲ διαφορὰ ἢ ὄργανικὴ παραλλαγή. Τό αὐτὸν ισχύει καὶ διά τούς ἀπολιθωμένους ὄργανισμοὺς ὅλων τῶν ὄντων, τὰ ὁποῖα ἀργότερον ἐμφανισθέντα διαδοχικῶς ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ζωῆς ὑπάρχουν μέχρι τῆς καθ' ἡμᾶς ἐποχῆς.

Υπάρχουν λοιπὸν ἀγεφύρωτα ὄργανικὰ χάσματα μεταξὺ τῶν ὄντων τῶν αὐτῶν βαθμίδων τῆς ὄντολογικῆς κλίμακος εἰς τούς τρόπους τῆς ἀναπαραγωγῆς (διχοτόμησις, παρθενογένεσις, ὡτοκία, γέννησις ὄμοιών), εἰς τὰ κύτταρα, τὰ σπέρματα, τὰ λευκώματα, τὰ ὄργανα, τὰ μέσα καὶ τὰ συστήματα ἀναπαραγωγῆς. Ἀλλοι οἱ ὄργανισμοὶ τῶν μονοκυττάρων, ἄλλοι τῶν διαφόρων πολυκυττάρων μικροβίων καὶ λοιπῶν μικροοργανισμῶν, ἄλλοι οἱ τῶν ἐντόμων κλπ. κλπ. Ἀλλαι αἱ **σάρκες** καὶ τὰ **αἷματα** τῶν ἐναλίων, τῶν αἵματοφόρων. Ἀλλοι οἱ ὄργανισμοὶ τῶν μαλακίων καὶ τῶν ὄστρακων, κ.λπ. κ.λπ. Ἀλλαι αἱ σάρκες καὶ τὰ αἷματα⁶⁴ τῶν

⁶³ Κατὰ νεωτέραν, ἐπινόησιν τῶν ἔξελικτικῶν, ὑπάρχουν εἰσέτι ὄργανισμοὶ ὄμοιοι μὲ τοὺς πρωταρχικοὺς τοιούτους, διότι δέν ἔξελίχθησαν πάντες αἱ πρωταρχικοὶ ὄργανισμοί, ἀλλὰ μέρος τούτων εύρεθεν ὑπὸ ὥρισμένας εύνοϊκὰς συνθήκας κλπ. Καὶ ἡ φανταστικὴ ὄμως αὕτη ἐπινόησις καταπίπτει ἀφ' ἐαυτῆς, διότι: α) Ἐλεείπουν ἀπολύτως ἀτελεῖς μεσάζοντες τύποι μεταξὺ τῶν προηγούμενων καὶ τῶν μεταγενεστέρων ὄργανισμῶν, οἱ δὲ μεταγενέστεροι, προοδευτικῶς ἐμφανιζόμενοι, εἶναι ἀπ' ἀρχῆς τέλειοι. Καὶ β) οἱ νεώτεροι ὄργανισμοὶ ἐμφανίζουν ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐμφανίσεως τῶν ἰδιαιτέρας νέας ὄργανικὰς καὶ ψυχικὰς - τὰ ἔμψυχα ὄντα ἰδιότητας, ἃτινες προφανῶς δέν εἶναι ἀποτέλεσμα πείρας τῶν προηγουμένων. Ἀποκλείεται ἐξ ἄλλου ἡ ἀπόκτησις ἔξελικτικῆς πείρας εἰς ὅλους τούς πρώτους ὄργανισμούς, εἰς τὸ σύνολον τοῦ φυτικοῦ κόσμου, καὶ εἰς τὰ πλεῖστα τῶν κατωτέρων ἐμψύχων ὄντων, ἀσχέτως τοῦ ὅτι προσκρούει αὔτῃ καὶ εἰς τὸν ἄτεγκτον νόμον τῆς κληρονομικότητος, ὅστις περιορίζει εἰς ὥρισμένα ἀπαραβίαστα πλαίσια τὴν γένεσιν, ἀνάπτυξιν καὶ ζωὴν τῶν ὄργανισμῶν.

⁶⁴ Τὸ σχῆμα τῶν αἵμοσφαιρίων ποικίλλει εἰς τὰ διάφορα ζῶα, ἐπίσης δὲ καὶ αἱ διαστάσεις τῶν αἵμοσφαιρίων. "Οσῳ δὲ μείζων εἶναι ἡ ἀπόστασις τῶν εἰδῶν τῶν ζώων ἀπ' ἄλλήλων ἐν τῇ ζωολογικῇ κλίμακι, τόσον περισσότερον καταστρεπτική ἡ ἐπίδρασις τῶν ἐρυθρῶν αἵμοσφαιρίων ὑπὸ τοῦ ὄρροῦ ἄλλου τινὸς ζώου. Χαρακτηριστική τυγχάνει ἡ αὐτόματος γένεσις εἰδικῶν ἀμυντικῶν

έρπετῶν, τῶν πτηνῶν, τῶν μαστοφόρων, διάφορον ὅλων τό σῶμα -ή σὰρξ - τοῦ ἀνθρώπου, τό αἷμα του, τό λεύκωμά του, τὰ κύτταρα τῆς ἀρχικῆς συστάσεως του, ὁ ἀριθμὸς τῶν χρωματοσωμάτων του (ώς καὶ τῶν κατὰ μῆκος τούτων γονιδίων), ἐκ τούτων δέ καὶ τό ἀδύνατον τῆς μεταγγίσεως εἰς τὸν ἄνθρωπον αἷματος οἰουδήποτε ἄλλου ζώου.

Εἶναι ἄπορον, πῶς παρεκάμφθησαν πάντα ταῦτα, καὶ ἐπιστεύθη ἡ μωρὰ θεωρία τῆς ἔξελίξεως. Καὶ ὡνομάσθη ἔξελιξις ἡ ἀναλλοίωτος διά μέσου τῶν αἰώνων (ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως ἐπὶ τοῦ πλανήτου τοῦ φαινομένου τῆς ζωῆς) ἀπλῇ ἀνάπτυξις τῶν ὄργανισμῶν τῶν ἐνοργάνων ὅντων μέχρις ὥρισμένων καὶ **ἀπαραβιάστων** πάντοτε ὄριων, πέραν τῶν ὅποιων ἐπέρχεται ὁ μαρασμός, ὁ θάνατος... Καὶ ἔχαρακτηρίσθησαν **ἀποδείξεις** τῆς ἔξελίξεως αἱ ὄμοιότητες ὥρισμένων **όμολόγων** ὄργάνων, μελῶν ἡ συστημάτων τῶν ὄργανισμῶν (ἐνῶ ἐσκεμμένως παρωράθησαν βασικαὶ μεταξὺ τῶν εἰδῶν καὶ ὄργανικαὶ ἔτι, κατὰ μείζονα δέ λόγον ψυχικαὶ **διαφοραί**), ὄμοιότητες ἀναπόφευκτοι φύσει, ἐφ' ὅσον ἐν τῇ δημιουργίᾳ ἡκολουθήθη ὄμοιόμορφον σχέδιον, οἱ δέ ὄργανισμοὶ ἐδημιουργήθησαν ὅπως ἀναπτυχθοῦν, ζήσουν καὶ ἀναπαραχθοῦν, ὡς ἐργοστάσια καύσεως καὶ **καταλλαγῆς** τῆς ὕλης, **ἐν ταυτῷ φυσικῷ περιβάλλοντι**. Καὶ ἐθεωρήθη ὡς βεβαίωσις τῆς προελεύσεως τῶν τελειότερων – πολυσυνθετωτέρων ἐνοργάνων ὅντων ἀπὸ τὰ ἀπλούστερα ἢ ἀτελέστερα, ἡ **προοδευτικὴ** καὶ **διαδοχικὴ** ἐμφάνισις αὐτῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ζωῆς, διότι οὕτως ἔδοξε τῷ Δημιουργῷ, πρός πρόδηλον καὶ πάνσοφον ἐν πολλοῖς ἔξυπηρέτησιν καὶ διακόσμησιν τῆς Δημιουργίας. Ἐν τούτοις πάντα τὰ ἐνόργανα ὅντα, ἄψυχά τε καὶ ἔμψυχα, θὰ διακηρύττουν πάντοτε διά τῆς ὑπερόχου ὄργανικῆς **διαπλάσεως** των καὶ τῶν ἴδιαιτέρων ὄργανικῶν καὶ ψυχικῶν ἴδιοτήτων αὐτῶν τό **Ψευδὲς** καὶ μωρὸν τῆς ἔξελικτικῆς κοσμοθεωρίας. "Οπως καὶ τὴν ὕπαρξιν τοῦ πανσόφου καὶ παντοδυνάμου Δημιουργοῦ των, ὅστις, ἀληθῶς, «πάντα **ὅσα ἡθέλησεν ἐποίησεν**».

"Οχι δέ μόνον ἡ ὄργανικὴ διάπλασις τῶν ἐνοργάνων ὅντων - ἡ τό μέτρον ἐν πᾶσι τοῦ Αἰώνιου Λόγου καὶ τὴν ἄπειρον πρόνοιαν, σοφίαν καὶ δύναμιν τοῦ Θεοῦ διαγγέλλουσα - εἶναι ἡ τρανοτέρα ζῶσα ἀπόδειξις τοῦ ἀβασίμου καὶ τοῦ ἀναληθοῦς τῆς θεωρίας τῆς ἔξελίξεως καὶ τῆς φαιδρᾶς καὶ ἀποκρουστικῆς τυχαιότητος καὶ τῆς ἀσυνειδήτου καὶ ἀλόγου φυσικῆς ἐπιλογῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπέροχος

ἀντισωμάτων εἰς τὸ αἷμα τοῦ αἵματος, ἄμα τῇ μεταγγίσει ξένου αἵματος. Δι' ὅλων τούτων διασφαλίζεται ἡ αὐτοτέλεια τῶν ὅντων. Καὶ διακηρύσσεται τὸ ἀσύγχυτον αὐτῶν.

έκ παραλλήλου, ὅπως καί, διάφορος κατ' εἶδος καί γένος σύστασις καί ΔΟΜΗ τῶν κυττάρων τῶν ὄργανισμῶν των, ἡ θαυμαστὴ αὐτῶν - τῶν κυττάρων - βιοτικὴ ἡ ζωϊκὴ λειτουργία καί ἡ ἀναλλοίωτος τάξις τῆς ἀναπαραγωγῆς καί τοῦ πολλαπλασιασμοῦ αὐτῶν (πρός ἐπιτέλεσιν πάντοτε ὠρισμένων καί ἀμεταβλήτων σκοπῶν - ἔργων) εἶναι ἀψευδεῖς ἐπίσης μάρτυρες ὅχι τυφλῆς καί ἀλόγου ἐξελίξεως ἡ τυχαιότητος καί ἀλόγου πραγματικότητος, ἀλλὰ πανσόφου δημιουργίας, διϋφαινούσης καί πραγματοποιούσης ὠρισμένα καί προδήλως προμελετημένα ἔργα - σχέδια, δι' ἀπολύτως πειθαρχούντων ἔργατῶν, τῶν κυττάρων.⁶⁵

Εἶναι δέ ποικιλωτάτη ἡ μορφὴ τῶν κυττάρων (σφαιρική, κυλινδρική, πρισματική, πολυεδρική, ἴνώδης, πεπλατυσμένη κλπ.), ἔξαρτώμενη ἐκ τοῦ εἴδους τοῦ φυτοῦ ἡ τοῦ ζώου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἰστοῦ, ἐξ οὗ τό κύτταρον προέρχεται, καὶ ποικιλώτατον ἐπίσης τό μέγεθος αὐτῶν. Πολλὰς ὡσαύτως διαφορὰς ἔχουν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν πυρήνων των, εἰς τὰ βασικὰ συστατικὰ τῆς συστάσεως των, πρωτομερίδια κ.ἄ., τὰ ἐντὸς τοῦ πυρῆνος καὶ τοῦ πρωτοπλάσματος, ὅπως καὶ εἰς τὴν ὄργανικὴν σύστασιν αὐτῶν, τοῦ πολλαπλασιασμοῦ των - γενέσεως νέων κυττάρων - τελουμένου πάντοτε καθ' ὠρισμένον ἵδιον τρόπον διά τούς διαφόρους ὄργανισμοὺς ἡ διά γενικάς ὁμάδας ὄργανισμῶν συγγενῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν χρωματοσωμάτων ἡ ἴδιοχρωματοσωμάτων⁶⁶ τῶν πυρήνων των, τό μέγεθος καὶ ἡ μορφὴ αὐτῶν εἶναι σταθερὰ καὶ χαρακτηριστικὰ ἐπίσης δι' ἔκαστον εἶδος ὄργανισμοῦ, παραμένουν δέ σταθερὰ καὶ κατὰ τὴν παραγωγὴν κυττάρων διά συζεύξεως καὶ ἐνώσεως δύο πυρήνων (δι' ὑπερόχων αὐτομάτων

⁶⁵ Τὴν διχοτόμησιν τοῦ πρώτου γεννητικοῦ ἀναπαραγωγικοῦ κυττάρου τοῦ ἀνθρώπου (ὅπερ σχηματίζεται διὰ τῆς ἐνώσεως τοῦ σπερματοζωαρίου τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τοῦ ώφαρίου τῆς γυναικός) ἐπακολουθοῦν μηχανικῶς ἔτεραι 3 τοιαῦται, καθ' ἃς τὰ δύο κύτταρα γίνονται 8, τὰ 8 γίνονται 16 καὶ τὰ 16 διπλασιάζονται εἰς 32. Εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τερματίζεται ὁ διπλασιασμὸς καὶ τὰ 32 κύτταρα, εἰς ἴδιαιτέρας ὁμάδας πλέον χωριζόμενα, σχηματίζουν, διὰ πολλαπλασιασμοῦ, διὰ ἐκάστη ὁμάδα συστήματα, τμήματα καὶ μέλη τοῦ ὄργανισμοῦ. Ἡ ἐπιβολὴ τοῦ βιολογικοῦ τούτου νόμου, τοῦ διέποντος καὶ ιθύνοντος τάς διχοτομήσεις ταύτας καὶ τάς λειτουργίας κλπ. τῶν πολλαπλασιαζόμενων κυττάρων, εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἔκαστη ὁμάδας ἀποκτῶσα μετὰ τὸν ἀποχωρισμὸν αὐτῆς ἀπὸ τάς ἄλλας ἵδιον προορισμὸν καὶ «σχῆμα» (πρὸς διάπλασιν εἰδικῶν ὄργάνων κλπ.)νά συμβάλῃ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ὄλου σώματος.

⁶⁶ Πιστεύεται γενικῶς ὅτι ὁλόκληρος ἡ κληρονομικότης στηρίζεται ἐπὶ τῆς χρωμοσωμικῆς συλλήψεως, μεταδιδόμενη διὰ τῶν γονιδίων, τὰ ὅποια εύρισκονται κατατεταγμένα κατὰ σειράν καὶ κατὰ μῆκος τοῦ χρωμοσώματος παρασυρόμενα κατὰ τὴν κυτταρικὴν σχάσιν καὶ ἀνασυνδυαζόμενα ἐντὸς τοῦ νέου κυττάρου. Ἐπὶ πλέον ὑπάρχει καὶ μία ἄλλη κληρονομικότης, ὄνομαζόμενη ἐξωχρωματικὴ ἡ πρωτοπλασματική. Διότι καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ πρωτόπλασμα διαιρεῖται κατὰ τὴν σχάσιν τοῦ κυττάρου, καὶ εἶναι βέβαιον ὅτι τὰ συστατικὰ του στοιχεῖα εἶναι ὡσαύτως φορεῖς μεταδοσίμων ἴδιοτήτων.

περιορισμῶν καί συνδυασμῶν, ἀναλλοιώτων κατ' εἶδος), ὥστε νά
έκλαμπη καί ἐν προκειμένῳ ή θείᾳ πρόνοια, ἀλλὰ καί ή βούλησις
τοῦ Δημιουργοῦ πρός κατασφάλισιν τοῦ **αὐτοτελοῦς** καί τοῦ
ἀσυγχύτου τῶν εἰδῶν.

Ποικιλωτάτη, τέλος, καί **ἀναλλοίωτος** ἀπ' ἀρχῆς εἶναι ή
μορφὴ καί τῶν μονοκυττάρων ὄργανισμῶν. Ωσαύτως, οἱ διάφοροι
καί ύπεροχοὶ **εἰδικοὶ τρόποι** ἀναπαραγωγῆς τῶν ἐνοργάνων
ὄντων, ἐν συνδυασμῷ πρός τὴν διάπλασιν εἰδικῶν γεννητικῶν
όργανων καί συστημάτων ἀναπαραγωγικῶν εἰς τούς
πολυκυττάρους ὄργανισμούς, εἶναι ἀποδείξεις περιφανεῖς τῆς
προϋπάρξεως τῶν ὄργανισμῶν καί ὅχι τῶν γεννητικῶν κυττάρων,
ώφειαν ἡ σπερμάτων, ὡς καί τῶν ἀντιστοίχων ὄργανων, ἐφ' ὅσον
ή διαμόρφωσις τῶν τελευταίων (τῶν γεννητικῶν δηλ. κυττάρων,
σπερμάτων κλπ.) προϋποθέτει τὴν προϋπαρξιν τῶν ὄργανισμῶν
καί τῶν εἰδικῶν δι' αὐτὰ συστημάτων καί ὄργανων
ἀναπαραγωγῆς. Ἐκδηλοῦται δ' ἐπαναλαμβάνομεν καί ἐν πᾶσι
τούτοις ή ἀσύλληπτος δύναμις, σοφία, ἀλλὰ καί πρόνοια τοῦ
Δημιουργοῦ ὅχι μόνον διά τὴν διασφάλισιν ἀλλὰ καί διά τὴν
διαιώνισιν τοῦ ποικίλου φαινομένου τῆς ὑπ' Αύτοῦ
δημιουργηθείσης ζωῆς, περὶ τῆς ὁποίας, ὡς καί τῶν φορέων
αὐτῆς, τῶν «κυττάρων», ταπεινός ἐπιστήμων στοχαστής ἔγραψε
τὰ ἔξῆς:

«...Ο ὅρος «κύτταρον» παρενέβη ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ
όνοματολογίᾳ διά τὴν κατὰ βάθος ὁμοιότητα τῆς ὑφῆς τῶν ζώντων
ἰστῶν πρός τό περίτεχνον ἔξαγωνικὸν τῶν μελισσῶν
παρασκεύασμα...

»Εἶναι ἡδη ἀπολύτως βέβαιον ὅτι σύστημα χώρων
μικροτάτων, χωρὶς μικροσκοπίου μὴ ὄρατῶν, ἀποτελεῖ τὴν ζῶσαν
φυτικὴν μᾶζαν, ἀνομοιογενῆ οὖσαν. Τὰ τοιχώματα τοῦ κυττάρου
εἶναι πλήρη ούσιας ὑγρᾶς, ρέυστῆς, ἀλλὰ πυκνῆς, περιεχούσης
άέρα, ἥτις καλεῖται πρωτόπλασμα. Μὴ λησμονῶμεν ὅτι καί, ἐν τῷ
φυτῷ καί τῷ ζῷῳ ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς γίνεται διά λευκώματος, ὅπως
δέ διαμορφωθῇ τό κύτταρον προηγεῖται γονιμοποιὸς ἔνωσις τοῦ
σπερματοζωαρίου τοῦ ἄρρενος μετὰ τοῦ ωφειανοῦ τῆς θηλείας,
ἐκατέρου ἀποθνήσκοντος χωρὶς τοῦ ἐτέρου, γεγονός, ἐφ' οὗ
ἀμέριστον ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν,
διότι ἐπ' αὐτοῦ ἀκριβῶς θὰ ἐπιφέρωμεν τάς ἡμετέρας
παρατηρήσεις. Ἐν τοῖς φυτοῖς τό ἐκπροσωποῦν τό θῆλυ ὅργανον
ἔχει τοιοῦτον σχηματισμόν, ὥστε ν' ἀποκλείηται ὀλοσχερῶς ἡ
ἐκφυγή τοῦ σπέρματος τοῦ ἐτέρου ὄργανου, τοῦ ἐκπροσωποῦντος

τό ἄρρεν, ἐντελῶς ὡρισμένην θέσιν ἔχοντος. Ἡ θάλασσα εἶναι ἀπέραντος νυμφικὸς θάλαμος, τοῦ θήλεος καταλείποντος τὰ δυσαρίθμητα ὡὰ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ φυτοῦ ἢ πέτρας, ἐφ' ὃν κατόπιν τό ἄρρεν ἐναποτίθησιν ἐν σπουδῇ τό ἔαυτοῦ σπέρμα, θανάτου ἐπαπειλοῦντος ἀμφότερα χωρὶς τῆς ἐνώσεως ἢ κυτταροποιήσεως. Υπάρχει δέ τοιαύτη ἔξιδιασμένη πρόνοια περὶ τῶν ὄργανων τῆς ζωῆς, ὥστε τό ἀνδρικὸν σπέρμα μένει ζῶν ἐπ' οὐκ ὀλίγας ὥρας καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς.

» Προκειμένου περὶ νεαρῶν ἴστων, τά περὶ ὃν ὡμιλήσαμεν ἀνωτέρω συστήματα μικροτάτων χώρων... εἶναι πλήρη τοῦ πρωτοπλάσματος, ἐνῷ ἐν παλαιοτέροις κυττάροις ὑπάρχουν κενὰ ἐντὸς τοῦ πρωτοπλάσματος, ὅχι δέ ἄπαξ εύρισκεται ἐν κενὸν ἐν τῷ κέντρῳ, περιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ πρωτοπλάσματος. Ἐν τῷ κυττάρῳ διακρίνονται οἱ πυρῆνες καὶ οἱ χρωματοφορεῖς. "Ωστε τό ἀπὸ τῆς ἐνώσεως τοῦ σπέρματος τοῦ ἄρρενος καὶ τοῦ ὡφαρίου τῆς θηλείας διαμορφούμενον κύτταρον σχηματίζεται ἐκ τοῦ περιβλήματος τοῦ νεκροῦ κυτταροειδοῦς τοιχώματος καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ζῶντος πρωτοπλάσματος.

» Σημειωτέον ὅτι τό ὑγρόν, τό πληροῦν τὰ κενά, δέν εἶναι καθαρόν ὕδωρ.... ἀλλὰ διάλυμα χρωστικῶν ούσιῶν, σακχάρου, ἀλάτων, ὀξέων. Πρός δέ αἱ ἐν τῷ κυτταρικῷ χυμῷ διαλελυμέναι ούσιαι δέν δύνανται νά διαπεράσωσι τό στρῶμα τοῦ πρωτοπλάσματος καὶ τό τοίχωμα τοῦ κυττάρου, εἰμὴ ὅταν νεκρωθῇ τό πρωτόπλασμα καθόσον ἐν ζωῇ τοῦ ἴστοῦ ὅντος, τεταμένον μὲν τέλει τό κυτταρικὸν τοίχωμα, ἀδιαπέραστον δ' εἶναι τό πρωτόπλασμα. Έννοεῖται ὅτι τοῦ κυτταρικοῦ χυμοῦ αἱ ούσιαι πιέζουν τό τε πρωτόπλασμα καὶ τό τοίχωμα, ἀλλ' ἐτέρωθεν καὶ τό πρωτόπλασμα, ἐφ' ὅσον εἶναι ζῶν, δέν ἐπιτρέπει νά εἰσέρχωνται ούσιαι διαλελυμέναι ἐν τῷ κυτταρικῷ χυμῷ. Ἐντεῦθεν ἡ διάτασις.

» Ζῶντος κυττάρου ἐμβαπτιζομένου ἐντὸς καθαροῦ ὕδατος τό πρωτόπλασμα μένει προσηρμοσμένον ἐπὶ τοῦ κυτταρικοῦ τοιχώματος. Ἀλλ' ἂν αὐξήσωμεν τὴν πυκνότητα καὶ ἐπομένως τὴν πίεσιν τοῦ ὕδατος προστιθέμενοι εἰς αὐτὸ σάκχαρον ἢ ἄλας, ἀκολουθεῖ τό τῆς πλασμολύσεως φαινόμενον, ἀποσπωμένου τοῦ πλάσματος ἀπὸ τοῦ κυτταρικοῦ τοιχώματος. Ἀρα τό μὲν τοίχωμα εἶναι διαπεραστόν, τό δέ πρωτόπλασμα ἀδιαπέραστον, ἀφ' ἐνός, ἐτέρωθεν δέ, ἡ ὄσμωτικὴ πίεσις τοῦ κυτταρικοῦ ὑγροῦ ἴσοῦται πρός τὴν ὑπὸ τοῦ διαλύματος τοῦ ἀπεργαζομένου τὴν πλασμόλυσιν ἀσκουμένην πίεσιν τῆς ὄσμωτικῆς πιέσεως διενεργούμενης διά τῆς προϊούσης κινήσεως τῶν μορίων καὶ

ιόντων τῶν ἐν τῷ ὕδατι διαλελυμένων οὐσιῶν, ὅταν ἰσχυροτέρα ἦ.

» Τό ἔξιδιασμένον τοῦτο σημεῖον ἐν τῷ φαινομένῳ τῆς ζωῆς εἶναι σπουδαιοτάτης σημασίας, καθόσον ἡ ὡς εἴρηται πίεσις ἐπιτελεῖ ἔργον «ἰδίου σκελετοῦ». Κυττάρου ζῶντος ἐμβαπτιζομένου ἐν σακχαρούχῳ διαλύματι, ἀναπτύσσονται δύο ἐνάντια ρεύματα, τό ἐν ἐκ τῶν ἔσωθεν, τοῦ κυτταρικοῦ χυμοῦ τείνοντος πρός τὰ ἔξω, τό δ' ἔτερον ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ διαλύματος τεῖνον πρός τὰ ἔσω. Ἀδιαπεράστου δ' ὅντος τοῦ ζῶντος πρωτοπλάσματος, ἀσκοῦνται ἄρα ἐπ' αὐτοῦ δύο πιέσεις ἐνάντιαι, ἡ μία ἔξωθεν, ἡ δ' ἔτέρα ἔσωθεν, ὃν ἡ ἰσχυρότερα φύσει κατισχύει τῆς ἄλλης. Άκολουθεῖ ἐκ τούτου ὅτι δυνάμεθα νά ἔχωμεν τό μέτρον τῆς ἔσωθεν ἀσκουμένης πιέσεως μετροῦν τὴν ἐξωτερικήν. Καὶ ἀναβαίνει αὐτὴ 5-10-20-30 ἀτμοσφαίρας.

» Ἐκ τῆς βαθείας ταύτης καί λεπτομεροῦς ἐπιστημονικῆς σπουδῆς τοῦ φαινομένου τῆς ζωῆς δέν δύναται νά προκύψῃ εἰμὴ ἀνέκφραστος θαυμασμὸς πρός τὴν ἀπειρον Σοφίαν, ἥτις ἀναντιρρήτως ἐν λόγῳ ἀπολύτῳ τὰ πάντα διέταξε, τοιαύτης λελογισμένης καί ἐνσυνειδήτου ὄργανώσεως ἀποκλεισμένης ὅλοσχερῶς ἀπὸ τῆς ὕλης, ἥτις ἐδημιουργήθη οὐσίᾳ παθητή, ὅπως ὥρισμένας ιδέας ὁ Δημιουργὸς ἐκφράσῃ δι' αὐτῆς, καί ἡ ὅποια ἄν εἶχεν ἔστω καί πόρρωθεν συνείδησιν τῆς ὡς εἴρηται διατάξεως, ἔδει ἄρα οὐ μόνον πᾶς ἄνθρωπος νά ἔχῃ τούτων γνῶσιν, ἀλλὰ καί πᾶν ὑλικὸν στοιχεῖον.

» Πρός τούτοις παρατηρήσατε:

» Εἴπομεν ὅτι τό πρωτόπλασμα εἶναι ἀδιαπέραστον, ἀλλ' ἡ τέφρα, ἥν καταλείπει τό φυτὸν καιόμενον, δέν εἶναι εἰμὴ ἄλατα, ἄπερ διά τῶν ριζιδίων τό φυτὸν προσελάβετο ἀπὸ τῆς γῆς καί ὃν χρήζει διά τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ἀληθῶς δ' ἐν τῷ κυτταρικῷ χυμῷ εύρισκονται διαλελυμένα ἄλατα εἰς τὴν θρέψιν τοῦ φυτοῦ ἀναγκαιοῦντα, καί τὰ ὅποια ἐπομένως ἔξωθεν προσληφθέντα διεπέρασαν οὐ μόνον τό τοίχωμα, ἀλλὰ καί τό πρωτόπλασμα, διότι ἄλλως δέν ἔξηγεῖται ἡ παρουσία τούτων ἐκεῖ.

» Καί ἐνταῦθα ὁ ὄξὺς τοῦ ἀληθοῦς ἐπιστήμονος τοῦ διερευνῶντος τό θαυμάσιον τῆς ζωῆς φαινόμενον ὀφθαλμός, δέν δύναται εἰμὴ νά διασταλῇ εύρέως ἐκ τοῦ μυχίου θαυμασμοῦ πρός τὴν ἄφατον τοῦ Αἰωνίου Πνεύματος Σοφίαν καί Δύναμιν, τὰ πάντα ἀρρήτως οίκονομοῦντος.

» Τό πρωτόπλασμα περιβάλλεται ὑπὸ μεμβράνης ἴδια διαπεποτισμένης διά **λιποειδῶν**, ἥτις δι' ὥρισμένας οὐσίας καθιστᾷ αὐτὸ διαπεραστόν!. Εἶναι δέ γνωστὸν ὅτι ὥρισμέναι

λιποειδεῖς ούσίαι, οἶον ἡ χοληστερίνη καὶ ἡ λεκιθίνη ἀπ' ούδενὸς ἐλλείπουν φυτοῦ. Ὡρισμένα χρώματα ἀνιλίνης ἢ γλυκερίνη, τό ούρικὸν ὁξύ, διεισδύουν ἐπίσης εἰς τό πρωτόπλασμα. Ούσίαι τίνες μάλιστα διεισδύουν τόσῳ ταχέως, ὥστε εἶναι ὅλως ἀδύνατον νά φέρουν **πλασμόλυσιν**. Ἀρα ἡ περὶ ᾧς μεμβράνη τέτακται ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ πανσόφου καὶ παντοδυνάμου Δημιουργοῦ, ὅπως ἐπιτελῇ, ἐν κρισιμωτάτῳ διά τό φαινόμενον τῆς ζωῆς σημείῳ, «χρέη πολυτιμότατου ἔξιδιασμένου θυρωροῦ», ἄλλους μὲν εἰσάγοντος εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ζωῆς, ἄλλους δ' ὀλοσχερῶς ἀποκλείοντος, θυρωροῦ, ὑπὸ τοῦ ὅποίου ἡ μὴ ἀσφαλής τῆς λεπτεπιλέπτου ταύτης λειτουργίας ἐπιτέλεσις θὰ ἐπέφερε θάνατον!...

»Ἀλλὰ τό θαυμάσιον τῆς μεμβράνης τοῦ πρωτοπλάσματος ἔργον ὅσῳ μᾶλλον διερευνᾶται, τόσῳ περισσότερον ἔξαγγέλλει τὴν ὑπερτάτην πρόνοιαν, τὴν μέχρι τῶν ἀπειροελαχίστων τὰ πάντα ἐν λόγῳ διαθεμένην. Τό ὅτι αὕτη εἶναι διαποτισμένη διά λιποειδῶν ἔξηγεῖ ἐντελῶς τὴν ἐπὶ παντὶ ἀνεξαιρέτως φυτῷ διείσδυσιν τῆς χοληστερίνης καὶ τῆς λεκιθίνης... πλὴν τὰ ἄλατα χωρὶς τῶν ὅποίων τό φυτὸν δέν νοεῖται, ἀπόλυτον ἀνάγκην ἔχον τούτων εἶναι εἰς τὰ λιποειδῆ ἀδιάλυτα, καὶ ἐπομένως ἂν ἡ μεμβράνη ἦτο διαπεποτισμένη μόνον ὑπὸ λιποειδῶν, θὰ ἦτο ἀδιαπέραστος ὑπὸ τῶν ἀλάτων, ὃν ὅμως ὑπάρχει ἀπόλυτος ἀνάγκη ἐν τῷ φυτῷ. Ἐκτὸς λοιπὸν τῶν λιποειδῶν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ μεμβράνῃ τοῦ πρωτοπλάσματος, δι' ᾧς ἡ ἐπικοινωνία τοῦ ἔσω ἔξελισσομένου μυστηρίου τῆς ζωῆς μετὰ τοῦ ἔξω ἐπιτελεῖται κόσμου, καὶ μόρια λευκώματος, κατορθωτῆς οὕτω ἀποβαινούσης τῆς τῶν ἀλάτων ἀπορροφήσεως, ἀπολύτως ἐν τῷ φυτῷ ἀναγκαίων.

» Ἐρωτῶμεν ἥδη: Ἐν τῷ ἀπολύτως λελογισμένῳ καὶ ὀλοσχερῶς ἔξηκριβωμένῳ συνδυασμῷ τόσων ποικίλων **ἀντιθέσεων** καὶ **ἐναντιοτήτων**, τὶς δύναται νά ἀρνηθῆ, ἔξαιρέσει παραφροσύνης, τῆς ὑπέρτατης Προνοία τὴν ἀστραπήν, δι' ὥρισμένων μετὰ λόγου ἐκλελεγμένων μέσων ὥρισμένον μετὰ λόγου ὥσαύτως ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν ἐπιτελοῦσαν;

» Ἡ ὑπὸ τοῦ πρωτοπλάσματος δέ (οὗ ἡ μεμβράνη τόσῳ σκοπίμως εἶναι ὡπλισμένη διά τε τοῦ λευκώματος καὶ τῶν λιποειδῶν) ἀπορρόφησις τῶν **ἀλάτων**, χωρὶς τῶν ὅποίων τό φυτὸν δέν νοεῖται, διενεργεῖται ἔτι μᾶλλον ἴσχυρότερα τῇ ἐπιδράσει τοῦ **φωτός**, ὑπὸ τῆς ἀκτινοβολίας τοῦ ὅποίου ζωογονούμενον τό πρωτόπλασμα δρᾶ ἐντονώτερον, ἀποτελεσματικωτέρας οὕτω ἀποβαινούσης τῆς τῶν ἀντιθέσεων καὶ **ἐναντιοτήτων**

συνδυαστικῆς ἵκανότητος... Ἄλλ' ἐν τῇ μεμβράνῃ ἐνυπάρχουν προσέτι καί ὄξέα, ἐπὶ τῷ ἐντελῶς ὡρισμένῳ σκοπῷ τῆς ἀποσυνθέσεως, τοῦ διχασμοῦ τῶν ἀλάτων ἵνα διευκολίνουν τὴν μετὰ τοῦ ζῶντος πρωτοπλάσματος ἐπικοινωνίαν τούτων, ἀπολύτως εἰς τὴν θρέψιν καὶ αὕξησιν τοῦ φυτοῦ ἀναγκαίων, συντελούσης ἐννοεῖται, ἐπὶ τῷ αὐτῷ τέλει, καὶ τῆς ἀνίσου τῶν ιόντων ἀπορροφήσεως. Καὶ ὅσῳ περισσότερον ἐμβαθύνομεν ἐν τῇ λεπτομερεῖ σπουδῇ τῆς ἑναλλαγῆς τῆς ὕλης, κυριωδεστάτου φαινομένου τῆς ζωῆς, αἰσθανόμεθα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον βαθύτερον τὸν θαυμασμὸν πρός τὴν προδήλως.... ἔξωτερικευομένην τῆς Θείας Προνοίας ἐνέργειαν δι' ὡρισμένων μέσων ὡρισμένους σκοποὺς ἐπιτελοῦσαν, θεία δ' ἀληθῶς ἐνεργείᾳ τάς ἀντιφάσεις, αἴρουσαν, τάς ἐναντιότητας ἀφράστως ἐναρμονίζουσαν! Παρατηρήσατε:

» Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἔν τε τῇ γῇ καὶ τῷ κυτταρικῷ χυμῷ δέν ύπάρχουν διαλύματα καθαρά, ἀμιγῆ, ἀλλὰ τούναντίον μίγματα διαλυμάτων. Αύτὰ ὅμως τὰ θρεπτικὰ -διαλύματα, οἷον τό νιτρικὸν κάλιον, τό θειϊκὸν μαγνήσιον, δηλητηριάζουν τό κύτταρον, ἐν περιπτώσει μακρᾶς ἐπιδράσεως, ὅταν ὥσι καθαρᾶ, ἀμιγῆ. Ἐπομένως θὰ ἔχωμεν δηλητηρίασιν, θάνατον τοῦ πρωτοπλάσματος, ἀναίρεσιν τούτεστι τῆς ζωῆς, ἄνευ ἐτέρας πανσόφου αὔθις καὶ πανσθενοῦς προνοίας, αἱρούσης καὶ τὴν ἀντίφασιν ταύτην, ἥτις μόνη ἡρκει νά ἀνατρέψῃ ἐκ θεμελίων ὀλόκληρον τό ὑπὸ τῶν ἄλλων θετικῶν λειτουργιῶν οἰκοδόμημα. Καί ἡ τρομερὰ αὐτή ἀντίφασις, ἡ πανασφαλῶς θανατηφόρος (ἀφοῦ ἐπιτελεῖται δηλητηρίασις τοῦ ζῶντος πρωτοπλάσματος δι' αὐτῶν τούτων τῶν θρεπτικῶν ἀλάτων, τῆς διαρκείας παρατεινομένης) αἱρεται διά παρεμβολῆς τοῦ ἄλατος τοῦ ἀσβεστίου, ἀποκλείοντος τό ἀποτέλεσμα ἥς ἀνασφαλῶς ἀπειλουμένης δηλητηριάσεως!⁶⁷ Αὕτη εἶναι ἡ ἀληθὴς ἐπιστημονικὴ σπουδὴ τοῦ

⁶⁷ Πλήν τῶν σοφῶν τούτων φιλοσοφικῶν παρατηρήσεων καὶ ὁ μακαριστός καθηγητής Διομ. Παπαβασιλόπουλος, ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Σύνθεσις καὶ διάλυσις τῆς ζώσης ὕλης» γράφει, σύν ἄλλοις, καὶ τά ἔξῆς: «... Ἡ ἐκλεκτικὴ ἰδιοφυΐα τῶν κυττάρων καὶ ἡ τάσις αὐτῶν πρός ἀποβολήν πάσης βλαπτικῆς ἢ ἀχρήστου ούσίας εἶναι βεβαίως αἰνιγμα, ὡς αἰνιγμα εἶναι καὶ ὅλη ἡ ζωὴ αὐτῶν, καὶ δέν ἔξηγεῖται οὐδέ κατ' ἐλάχιστον, οὕτε διά τῶν νόμων τῆς διαπιδύσεως διά νεκρῶν ζωϊκῶν μεμβρανῶν, οὕτε δι' οὐδεμιᾶς ἄλλης ἀρχῆς στηριζομένης ἐπὶ χημικῶν καὶ μηχανικῶν φαινομένων. Ἡ ἐκλεκτικὴ αὐτὴ τῆς ζώσης πρωτοπλασματικῆς ὕλης ἰδιοφυΐα καὶ ἡ τάσις αὐτῆς πρός ἀποβολήν παντός βλαβεροῦ καὶ ἀχρήστου, ἀνατρέπει ἄρδην τάς θεωρίας τῶν βιολόγων καὶ χημικῶν, οἵτινες τά συμπεράσματα τά ὄποια ἔξήγαγον ἐκ τῶν φαινομένων τῆς ἀνοργάνου φύσεως καὶ τῆς νεκρᾶς ὄργανικῆς ὕλης, ἡθέλησαν νά ἐπεκτείνουν καὶ ἐπὶ τῆς ζώσης καὶ νά ἔξηγήσουν τήν ζωὴν διά μηχανικῶν καὶ χημικῶν νόμων».

φαινόμενου τῆς ζωῆς..., τιθεμένη ἀδυσωπήτως τό ἐξῆς δίλημμα: "Η θὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὰ στοιχεῖα ὄξυγόνον, ὑδρογόνον, ἄνθραξ, ἀσβέστιον κλπ., ἀπόλυτον συνείδησιν ἔχοντα, συνελθόντα διεμόρφωσαν τὴν ζωὴν τόσον θαυμασίως, ὥστε ἐν βήματι πρός βῆμα διαδηλοῦται ἄκρως λελογισμένη ἐνέργεια, δι' ὥρισμένων μέσων ὥρισμένους ἐπιδιώκουσα σκοπούς, τερατώδους συνόλου ἀντιφάσεων ἀφράστως ἐναρμονιζομένου..." Ἡ τοιαύτης συνειδήσεως ὀλοσχερῶς ἀποκλειόμενης ἀπὸ τοῦ θείου, τοῦ ὄξυγόνου κλπ.⁶⁸, δέν δυνάμεθα εἰμὴ νά προσκυνήσωμεν ἐκ βάθους καρδίας... Ἐκεῖνον, "Οστις τοσούτῳ θαυμαστῷς καὶ τό φαινόμενον τῆς ζωῆς διῆφανεν...

» Σπουδάσαντες βαθύτατα... τὸν θεσπέσιον ἀληθῶς τρόπον, καθ' ὃν ἐπιτελεῖται ἡ πολύτιμος λειτουργία τῆς ἐναλλαγῆς τῆς ὕλης, κυριώδους συντελεστοῦ τῆς ἐκφάνσεως τῆς ζωῆς..., θὰ σταθῶμεν ἥδη πρὸ ἐνὸς τῶν κυριωδεστάτων τῆς ζωῆς χαρακτήρων, ἄριστα ἐμφαινομένου ἐν ταῖς ἐντελεστέραις ὄργανώσεσι τῆς ζωῆς φυτικῆς τε καὶ ζωϊκῆς, ἥτοι τοῦ διχασμὸν τῶν γενῶν. Διατὶ ἡ σταθερὰ διάκρισις - ἀπολύτως σταθερά, τῶν ἐντελεστέρων ὄργανισμῶν, ἐντελῶς διακεκριμένα ἔχουσῶν τὰ θήλεα μόρια τῶν ἀρρένων; Διατὶ διακρίνονται οἱ στήμονες τοῦ ὑπέρου, διατὶ ἐνοῦνται διά τῆς γύρεως, διατὶ ἡ ὥλως ἐξιδιασμένη ἐκείνη διαμόρφωσις τῆς κορυφῆς τοῦ ὑπέρου, τῆς γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα «σῆγμα», ποία δέ θαυμάσια δύναμις ἐνοῦ ἡ κυτταροποιεῖ τὰ ὡάρια ἡ τάς σπερματικὰς βλάστας τῆς βάσεως τοῦ ὑπέρου τῆς ὠθήκης, διά τῆς γύρεως τῶν ἀνθηρῶν;... Τίς ὁ λόγος τοῦ διχασμοῦ τῶν γενῶν, τὶ τό βαθύ αἴτιον τῆς διακρίσεως τοῦ

---

⁶⁸ σ.σ. Βασική σύστασις τῶν στοιχείων τούτων, ὡς καὶ πάντων τῶν στοιχείων ἐξ ὧν σχηματίζεται ἡ συμπαντική ὕλη, εἶναι μονάδες ἡλεκτρισμοῦ (ἡλεκτρόνια, θετικόνια, οὐδετερόνια, κλπ.) ἄλογοι, στερούμεναι δηλ. νοήσεως καὶ εἰδέναι καὶ μή ἔχουσαι μηδὲ συνοχήν... Τό δέ προσφάτως φερόμενον ὑπό τοῦ πειράματος CERN ἐν Ἐλβετίᾳ ὡς προσδίδον μᾶζα εἰς τά στοιχειώδη σωματίδια μποζόνιο τοῦ Higgs (πρβλ. κατωτέρω εἰς σελ. 69-75) ἀντιστοιχοῦν εἰς τό πεδίον τοῦ Higgs ὡς συμπληροῦν τήν θεωρίαν τῆς ἡλεκτρασθενοῦς ἐνοποιήσεως τῶν Glashow – Weinberg- Salam τοῦ 1960, καὶ τοῦ ὥποιου ἡ πιθανή του μᾶζα ἐκτιμᾶται εἰς ισοδύναμον ἐνέργειαν πού ἐγγίζει εἰς τά 125 GEV (γιγαντεκτρονιοβόλτ), δηλ. 130 φορές μεγαλυτέρα τῆς μάζης τοῦ πρωτονίου δέν εἶναι καὶ αὐτή παρά ἄλογη καὶ ἀσυνείδητη μονάδα ἐνεργείας. Τὰ ἄλογα δύθεν ταῦτα στοιχεῖα τῆς ὕλης καὶ αἱ στερούμεναι νοήσεως καὶ συνειδήσεως, μονάδες τοῦ ἡλεκτρισμοῦ, ἐξ ὧν ἀποτελοῦνται, ἥτο παντελῶς ἀδύνατον νά διαμορφώσουν οἰονδήποτε ζῶντα ὄργανισμὸν αὐτομάτως, διὰ τῆς τυχαίας συναναμίξεως των. Ωσαύτως δὲ καὶ νά διαχωρίσωσι τὰ εἰδη, τῶν γεννητικῶν κυττάρων τῶν ἐνόργανων ὄντων ἡ καὶ κατὰ μείζονα λόγον, τοὺς ἀψύχους ἡ ἐμψύχους ὄργανισμοὺς αὐτῶν. Τί θά ἐσκέπτετο τις, δι' ἔναν ισχυριζόμενον ὅτι ρίπτων τις εἰς τόν ἀέρα, πέτρας, δομικά ὑλικά, σίδηρον, ὑάλους, ἀσβεστον, χρώματα, ξύλα, αὐτομάτως θά ἐνεφανίζετο ἐν πολυόφορον οἰκοδόμημα, εῖς οὐρανοξύστης;

άρρενος ἀπὸ τοῦ θήλεος, ἐν τῇ θεσπεσίᾳ τῶν ὅποίων ἐνότητι τελεσιουργεῖται τό μυστήριον τῆς γονιμοποιήσεως ἢ κυτταροποιήσεως καὶ συνεχείας τῆς ζωῆς;

» Εἶναι φανερὸν ὅμως ὅτι ἂν ἡ ζωὴ ἥτο αὐτόματος, κατὰ τὴν φαντασιόπληκτον θεωρίαν τῶν ὑλιστῶν..., ούδεμίᾳ ἀνάγκη ύπῆρχε νά ύποταχθῆ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἐνώσεως τῶν δύο διχασμένων γεννῶν, τοῦ ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεος. Ἡ διαμόρφωσις δρᾶ τούτων, ἡ ὅλως ἔξιδιασμένη καὶ λελογισμένη ἐκ προτέρου διά τὴν ἔνωσιν... καὶ ἡ ἔξάρτησις τῆς γονιμοποιήσεως ἢ τῆς κυτταρώσεως (ἥτοι αὐτῆς τῆς συνεχείας τῆς ζωῆς τῶν ἀνωτέρων ὄργανισμῶν) ἐκ τοῦ νόμου τῆς ἐνότητος τῶν δύο διχασμένων γενῶν, ἐκ προτέρου πρός τὴν ἔνωσιν ταύτην διαμορφουμένων..., ἀναγγέλλει ούσιωδέστατον τῆς νοητικῆς δυνάμεως (σ.σ. τοῦ Δημιουργοῦ) τὸν χαρακτῆρα..., ὃν Αὕτη ν' ἀπεικονίσῃ ἡθέλησε καὶ ἐν τῷ ὑπερόχῳ αὐτῆς ἔργῳ τῆς ζωῆς...».

B. ΤΟ ΑΓΕΦΥΡΩΤΟΝ ΧΑΣΜΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΦΥΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΜΨΥΧΩΝ ΟΝΤΩΝ

Εἰς τάς ἀμαχήτους ταύτας ἀποδείξεις τάς ἀποκλειούσας τὴν **αὐτόματον** γένεσιν, τυχαιότητα καὶ φυσικήν ἐπιλογήν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν **μορφὴν** ἔξελίξεως τῶν ἐνοργάνων ὄντων, προστίθενται αἱ βιολογικαί, καὶ αἱ **ψυχικαὶ** ἴδιότητες τῶν ἐμψύχων ὄντων, ἥτοι αἱ αἰσθήσεις αὐτῶν, τὰ αἰσθήματα, τὰ συναισθήματα, τὰ ἔνστικτα καὶ αἱ φωναὶ των, αἴτινες - βιοψυχικαὶ ἴδιότητες - δέν εἶναι δυνατὸν νά θεωρηθοῦν ἀποτέλεσμα πείρας, πρός ἀπόκτησιν τῆς ὁποίας δέον νά ὑπάρχῃ νόησις⁶⁹. Ἀποτελοῦν δέ αἱ ἴδιότητες αὗται τό **2ον γενικὸν** καὶ ἀπολύτως ἐπίσης ἀγεφύρωτον **χάσμα** μεταξὺ τῶν ἐμψύχων ὄντων καὶ τῶν ἀψύχων ἐνοργάνων τοιούτων, ἥτοι τῶν φυτῶν καὶ τῶν δένδρων. Καί διακηρύττουν ὄμοίως, ὅτι εἶναι καὶ αὗται **ἴδιότητες** θέσει καὶ **ὅχι φύσει**, ἴδιότητες δηλ. **δοταί** ἔξωθεν, ἥτοι ἐκτὸς τῆς μάζης - ὕλης, εἰς τὰ ἐμψυχα ὄντα, ὅπως εἶναι ἔξωθεν δοταί ώσαύτως πᾶσαι αἱ ὄργανικαὶ ἴδιότητες πάντων τῶν ὄργανισμῶν τῶν ἐνοργάνων ὄντων, ἔφόσον δέν ὑπάρχουν

⁶⁹ "Οτι καὶ οἱ βιοψυχικαὶ ἴδιότητες τῶν ἐμψύχων ὄντων δέν εἶναι ἀποτέλεσμα πείρας ἀτελέστερων ὄργανισμῶν, βεβαιοῦται, ἐκ τοῦ ὅτι οἱ προηγηθέντες ἀτελέστεροι ὄργανισμοὶ δέν εἶχον τὴν ἱκανότητα τῆς ἀποκτήσεως οἰασδήποτε πείρας, ώς στερούμενοι νοήσεως. Ἐξ ἄλλου ἀποκλείεται ἡ ἀπόκτησις πείρας ἱκανῆς ὅπως μεταβάλη οἰονδήποτε ὄργανισμὸν ἐκ τῆς ἀπαραβιάστου ἐν πᾶσιν, ἐπιβολῆς τοῦ νόμου τῆς κληρονομικότητας, τοῦ περιορίζοντος, κατὰ τὰ προεκτεθέντα, τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐνοργάνων ὄντων εἰς ὠρισμένα καὶ ἀπαραβίαστα πλαίσια.

οῦτε εἰς τὸν φυτικὸν κόσμον (ὅστις ἐδημιουργήθη πρὸ τῆς δημιουργίας τῶν ἐμψύχων ὅντων, ἀλλὰ δέν ἐπροικίσθη μὲψ ψυχικὰς ἰδιότητας), μήτε εἰς τὴν ἀνόργανον μᾶζαν - ὥλην. Οἱ ὄργανισμοὶ δέ καὶ τῶν ἐμψύχων ὅντων, ὥπως καὶ τῶν ἀψύχων ἐνοργάνων τοιούτων σχηματίζονται ἐπίσης ἐξ ὥρισμένων χημικῶν στοιχείων αὐτῆς. Πάντως θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι καὶ αἱ βιοψυχικαὶ αὗται ἰδιότητες τῶν ζώων, ὡς καὶ τὰ εἰς ἔκαστον γένος αὐτῶν - καὶ δὴ εἰς τὰ ἀνώτερα - δοθέντα ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ ἰδιαίτερα ψυχικὰ χαρακτηριστικά, καίτοι ἀποτελοῦν χάσμα ἀγεφύρωτον μεταξὺ τῶν ἐμψύχων ὅντων καὶ τοῦ φυτικοῦ κόσμου, δέν καθιστοῦν ἐν τούτοις καὶ τάς ψυχὰς τῶν ζώων ἰδιαίτερας, πνευματικάς, ἅρα δέ καὶ ἐνσυνείδητους ὑποστάσεις, ὥστε νά ἐπιζοῦν αὗται μετὰ τὴν θανὴν αὐτῶν. Αἱ ἐκδηλώσεις, αἱ κινήσεις, αἱ ἐνέργειαι καὶ ἡ ζωὴ, ἐν γένει, τῶν ζώων διαφέρουν βεβαίως τῶν ἀπλῶν μηχανοφυσικῶν - ἀνακλαστικῶν ἀντιστοίχων τοιούτων τοῦ φυτικοῦ κόσμου, δέν εἶναι ὅμως ἐνσυνείδητοι, λογικαὶ - πνευματικοί. Εἶναι ἐκδηλώσεις - ἐνέργειαι ἀπλῶς **ἔνστικτοι** ἐν αἷς δέν ὑπάρχει ούδ' ἀκτίς λογικοῦ, τοῦτο δέ ἀποδεικνύεται: α) Ἐκ τοῦ ὅτι ὅλα τὰ ζῶα εἶναι ἀδίδακτα ἀπὸ γενετῆς, πολλὰ δέ γένη ἐντόμων καὶ ἐναλίων - ὑδροβίων δέν γνωρίζουν κάν τούς γεννήτορας αὐτῶν, β) Ἐκ τοῦ ὅτι πάντα τὰ ζῶα ἐκάστης συνομοταξίας ὁμοιομόρφως πάντοτε ἐκτελοῦν τό αὐτὸ ἔργον - πρόγραμμα. Καὶ γ) Ἐκ τοῦ ὅτι πάντοτε ἐπίσης ἐπιδεικνύουν τὴν αὐτὴν γνῶσιν καὶ σοφίαν, δι' ὅ καὶ μία ὄλόκληρος συνομοταξία δύναται νά θεωρηθῇ ὡς ἔν ζεῦγος, τοῦτο δέ πάλιν εἶναι ἀπολύτως πανομοιότυπον πρός τούς πρωταρχικούς προγόνους του, κατ' ούδὲν διαφέρον κατὰ τὴν γνῶσιν, τὴν σοφίαν, τὴν ἐπιστήμην. Πάντα λοιπὸν ταῦτα ἐπιβάλλουν νά δεχθῶμεν ὅτι τὰ ζῶα ἔχουν εἰς τὴν ζωὴν των συμφυές τι **ἔνστικτον** πρόγραμμα, ἀνάλογον καὶ σύμφωνον πρός τάς ἴδιας ἐκάστου γένους ἀνάγκας. Καί τοῦτο εἶναι ἡ συντηρητικὴ καὶ διαιωνιστικὴ δύναμις των, ἡ δοθεῖσα εἰς αὐτὰ ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ, ἥτις τὰ βοηθεῖ πρός ἐπιτέλεσιν τοῦ προορισμοῦ των, ἀλλὰ καὶ τὰ προφυλάσσει ἀπὸ τοῦ ἀφανισμοῦ.

Καὶ ὥπως παρατηρεῖ καὶ ὁ Cuvier (Dictionair theolog Dogmatig, τ. 1. p. 623 ἐξ.), τὰ ζῶα λαμβάνουν διά τῶν αἰσθήσεων ἐντυπώσεις, ὃν διατηροῦν τὰ ἵχνη ὥχι μόνον διά τοῦ ἐνστίκτου ἀλλὰ καὶ διά τῆς μνήμης, τὰ ἀνώτερα βεβαίως ἐξ αὐτῶν. Αἱ ἐντυπώσεις δ' αὗται, διά συνδυασμῶν παράγουν ποικίλας ἐνώσεις καὶ συνδέσμους, ἐξ ὃν σχηματίζουν σκέψεις πρός ἐκτέλεσιν ἐνεργειῶν ἀποβλεπουσῶν εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν ἥ

τῶν ἐπιθυμιῶν των. Άλλ' ἡ τοιαύτη διανοητικότης τῶν ζώων μέχρι τούτου ἔξικνεῖται. Δέν ύψοῦται μέχρι τῆς λογικῆς σκέψεως. Τοιουτοτρόπως τὰ ζῶα, διά τῶν βιοψυχικῶν ἰδιοτήτων των, χωρίζονται ἀποτόμως ἀπὸ τοῦ συνόλου τοῦ Φυτικοῦ Κόσμου, μηδὲ τῶν **ζωοφύτων** ἔξαιρουμένων καὶ τῶν σαρκοφάγων φυτῶν καὶ δένδρων, ὃν αἱ κινήσεις καὶ αἱ ὄργανικαι ἐνέργειαι εἴναι ἀπλῶς ἀνακλαστικαί. Καί διακηρύσσουν καὶ οὕτως ὅτι δέν ἔξειλίχθησαν ποτέ ἐκ τοῦ φυτικοῦ κόσμου, δεδομένου μάλιστα ὅτι καὶ αἱ ψυχικοὶ αὐτῶν ἰδιότητες ὅπως καὶ αἱ ὄργανικαι, οὔσιώδεις παραλλαγὰς ἔχουσαι εἰς ἔκαστον γένος ἢ συνομοταξίαν γενῶν, δέν εἴναι δυνατόν νά ὀφείλωνται εἰς πεῖραν. Άλλα χωρίζονται ἀποτόμως ἐπίσης τὰ ζῶα καὶ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπου δι' ἀγεφύρωτου ὁμοίως χάσματος τόσον ὄργανικοῦ, ὅσον καὶ ψυχικοῦ - πνευματικοῦ.

"Οτι δέ τά ζῶα - καὶ τά ἀνώτερα - χωρίζονται ἀποτόμως ἀπό τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅτι πᾶσαι, αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν, καὶ αἱ σοφώτεραι, ἀποτελοῦν ἀπλῆν ἐκτέλεσιν ἐπιταγῶν τῶν ἐνστίκτων, μαρτυρεῖ, σύν ἄλλοις, καὶ ἡ πρόσκαιρος καὶ βραχεῖα διάρκεια τῆς αὐτομάτως ἐμφανιζόμενης ἐνστίκτου συζυγικῆς ἀρετῆς καὶ ἀγάπης εἰς τίνα ἔξ αὐτῶν, ὡς καὶ τῆς ἐντόνου μητρικῆς στοργῆς εἰς τά πλεῖστα τῶν ἀνωτέρων. Διότι πρό τοῦ συζυγικοῦ βίου των γνωρίζουν μόνον τά εἰς τό πρῶτον στάδιον τῆς ζωῆς των ἀναγκαῖα. Όλίγον ὅμως πρό αὐτοῦ, καὶ κατά τήν διάρκειάν του, ἀναπτύσσονται ὅλαι αἱ προμνησθεῖσαι ἀρεταί διά τάς νέας πλέον ἀνάγκας, ἀλλ' ἀφανίζονται αὗται πάλιν μετ' ὀλίγον, μόλις ὡς ἐκπληρωθῆ ὁ δι' αὐτῶν ἔξυπηρετούμενος σκοπός.

Καί ὅτι τέλος τά ζῶα στεροῦνται λογικῆς ψυχῆς - καὶ λογικῆς σκέψεως - ἀποδεικνύεται ἐπίσης καὶ ἐκ τῆς ύπ' αὐτῶν ἀναλλοίωτου συνεχῶς ἐπιτελέσεως τῶν ὑπό τῶν ἐνστίκτων των ἐπιβαλλομένων ἔργων, καὶ ὅταν αἱ συνθῆκαι, δι' ἃς ταῦτα ὑπό τοῦ Δημιουργοῦ ὠρίσθησαν, δέν ύφίστανται. Οὕτως ὁ κάστωρ, προορισθείς νά ζῇ παρά τάς ὅχθας ποταμῶν καὶ προικισθείς μέ τήν ἴκανότητα νά ἐγείρῃ φράγματα πρός ἀναχαίτισιν τῆς ὄρμῆς τοῦ ρεύματος, διά νά κατασκευάζῃ ἀσφαλῆ τήν κατοικίαν του, συνεχίζει τήν κατασκευήν φραγμάτων καὶ ὅταν εύρισκεται ἔγκλειστος εἰς ζωολογικούς κήπους, ἔνθα οὕτε ρεύματα, μήτε σχετικοί κίνδυνοι διά τήν κατοικίαν του ὑπάρχουν. "Όλα ἐπίσης τά ζῶα, περιοριζόμενα ἢ γεννώμενα εἰς ζωολογικούς κήπους ἢ πτηνοτροφεῖα, συνεχίζουν ἀναλλοιώτως ζῶντα τήν ἐλευθέραν τοῦ γένους των φυσικήν ζωήν.

Τοιουτοτρόπως καί τὰ σοφώτερα καί τὰ τελειότερα τῶν ἔργων ὡρισμένων ζώων καί δὴ τῶν ἐντόμων, ἥτοι ἡ ἴδιόρρυθμος ἀλλ' ὁμοιόμορφος πάντοτε κατασκευὴ τῶν φωλεῶν καὶ τῶν κατοικιῶν αὐτῶν, χωρὶς νά προηγῆται οὔδεμία σχετικὴ διδασκαλία ἢ πεῖρα· ἡ πρόνοια διά τὴν διατροφὴν καὶ τὴν προφύλαξιν αὐτῶν καὶ τῶν τέκνων των (τὰ ὅποια πολλάκις οὔδε κᾶν γνωρίζουν) ἀπὸ τῶν ἔχθρῶν των καὶ ἀπὸ ἄλλων κινδύνων, τούς ὅποίους μέχρι τῆς ἐνηλικιώσεώς των διατρέχουν· ἡ ἔξεύρεσις πάντοτε τῶν αὐτῶν τόπων καὶ μέσων, δι' ᾧ διευκολύνεται ἡ διαιώνισις τοῦ γένους των, ἡ γνῶσις ὑπερόχων λεπτομερειῶν τῶν φυσικῶν νόμων τῆς βαρύτητος, ἔλξεως, ὡς καὶ τῆς μηχανικῆς καὶ τῆς χημείας, ἡ ὑπὸ τῶν μελισσῶν, ἵδιᾳ, τοῦ μεταξοσκώληκος, πολλῶν ὁστρακοδέρμων, ἀραχνῶν καὶ ἄλλων ζώων ἐκδηλουμένη ἡ διατροφὴ ἐκάστου γένους δι' ὡρισμένων μόνον τροφῶν καὶ ἡ δι' ὑπερόχων τρόπων καὶ μέσων ἀνεύρεσις καὶ ἐναποθήκευσις πολλάκις αὐτῶν· ἡ ἐν ὑπερόχῳ κοινωνικῇ ὄργανώσει ζωὴ τῶν ὁμαδικῶν ζώντων, ἥτις, ἐν τίσι (ώς ἡ τῆς μελίσσης καὶ τῶν τερμιτῶν) ἀποτελεῖ ἀναντιρρήτως καταισχύνην... διά τὴν κοινωνικὴν ζωὴν τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου...· ἡ ἀμετάβλητος διά μέσου τῶν αἰώνων καὶ ἔξ ἐπιδράσεως ἔξωτερικῶν ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῶν αἰτίων μετανάστευσις καθ' ὡρισμένας ἐποχὰς ὡρισμένων ζώων χερσαίων τε καὶ ἐναλίων, καὶ τόσα ἄλλα ἔργα αὐτῶν, προκαλοῦντα ἐνίστε τὸν θαυμασμὸν τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου, δέν ἀποτελοῦν εἰμὴ ἐνεργείας καὶ πράξεις «ἐνστίκτους», οἷονεὶ τυφλὰς μηχανικάς, ἀλόγους καὶ ἀσυνειδήτους, τῶν ὅποίων τό γενεσιούργὸν αἴτιον καὶ τὸν σκοπὸν οὔδέποτε τὰ ζῶα ἐγνώρισαν, οὔδὲ θὰ γνωρίσουν. Διότι ἂν εἶχον ἔστω καὶ ἀμυδρὸν φῶς λογικοῦ, θὰ προσηρμόζοντο ἐκάστοτε πρός τάς νέας συνθήκας τῆς ζωῆς των. Θὰ ἐδιδάσκοντο ἐκ τῆς πείρας των καὶ ἐκ τῆς σοφίας καὶ τῶν γνώσεων ἄλλων ζώων. Θὰ ἀπεμιμοῦντο τὰ τυχὸν καλλίτερα ἔργα ἄλλων ζώων. Θὰ προήγαγον, τέλος, καὶ θὰ ἀνέπτυσσον ἐπὶ τό τελειότερον τὴν ἐν γένει ζωὴν των. Ἀλλ' οὐδὲν πάντων τούτων. "Εκαστον ζῶον ἔχει ἵδιαν ἐνστιγματικὴν σοφίαν καὶ σύνεσιν ἴδιαζοντος χαρακτῆρος, μηδεμίαν σχέσιν ἔχουσαν μὲ τάς ἀντιστοίχους ἄλλων ζώων καὶ δὴ διαφόρου γένους. Ὁ πίθηκος δύναται νά βλέπῃ τὸν κάστορα ἐπὶ αἰῶνας νά οἰκοδομῇ, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ μιμηθῇ τὴν τέχνην ἐκείνου... Οὔτε ὁ κύων, οὔτε ἄλλο ζῶον ἢ πτηνὸν ἐκ τῶν σοφωτέρων θὰ μιμηθοῦν ποτέ τὰ ἔργα ἄλλων ζώων, θὰ προσοικειωθοῦν τάς φυσικὰς ἴδιοτητας αὐτῶν, θὰ δυνηθοῦν νά

έκμαθουν τάς γλώσσας των.

Έπομένως πᾶσαι αἱ ψυχικαὶ ἴδιότητες ὅλων τῶν ζώων εἶναι ἴδιότητες καὶ ἐκδηλώσεις ἄλογοι, τυφλαί, ἀνακλαστικοί, ἐνστικτώδεις, οἷονεὶ μηχανικαῖ. Εἶναι βεβαίως μορφῆς ἀνωτέρας ἀπὸ τῶν ὄργανικῶν τοιούτων τῶν φυτῶν καὶ τῶν δένδρων. Συνυφασμέναι ὅμως ἀπολύτως μετὰ τῶν σωμάτων - ὄργανισμῶν τῶν ζώων, δέν ἀποτελοῦν, ὡς ἐκ τούτου, ἴδιαιτέρας πνευματικὰς ψυχὰς ἐν ἐκάστῳ ζώῳ. Διά τοῦτο δέ καίτοι μεταβιβάζονται πᾶσαι ἀναλλοιώτως εἰς τὰ νεογεννώμενα, διά τοῦ ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ καὶ πάλιν τεθέντος ἀτέγκτου νόμου τῆς κληρονομικότητος, συναφανίζονται ἐν τούτοις τελείως κατὰ τὴν θανὴν ἐκάστου ζώου, ὅπως συναφανίζονται κατὰ τὴν κοπήν, καῦσιν, ἢ διάλυσιν, ὅπως δήποτε, τῶν κορμῶν τῶν φυτῶν καὶ τῶν δένδρων πᾶσαι αἱ ὄργανικαὶ ἴδιότητες αὐτῶν. Διότι οὕτως ἔδοξε τῷ Δημιουργῷ.

Πρόσθετον δέ, βεβαίωσιν καὶ τῆς ἐν προκειμένῳ ἀληθείᾳς ἀποτελεῖ καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ πλέον διαπίστωσις, ἡ γενομένη ἀρχικῶς ὑπὸ τῶν Cuviet, Flurens κ.ἄ.⁷⁰, ὅτι τὰ ἀνώτερα τῶν μαστοφόρων ὡς ὁ οὐραγγοτάγκος - Γορίλλας, ἀναπτύσσουν τὴν μεγίστην αὐτῶν διανοητικότητα μέχρι τῆς νεανικῆς ἡλικίας, μεθ' ἧν αὐτὴ προοδευτικῶς ἐλαττοῦται, αὔξανόμενων τῶν διαστάσεων καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ σώματος. Ἀποτελεῖ καὶ τοῦτο ἀπόδειξιν τῆς μὴ ὑπάρξεως ἐν τοῖς ζῷοις ἴδιαιτέρας πνευματικῆς ὑποστάσεως, ἐνσυνειδήτου δηλ. καὶ λογικῆς ψυχῆς, ἐν ἀντιθέσει πρός τὸν ἄνθρωπον οὗτινος ἡ ψυχή, συναναπτυσσομένη μετὰ τοῦ σώματος, ὅχι μόνον δέν ὑφίσταται μείωσιν τίνα τῶν ἀρχικῶν αὐτῆς δυνάμεων, ἀλλ' ἀντιθέτως φθάνει εἰς τὴν ἀνωτάτην ἐκδήλωσιν αὐτῶν ὅταν ἀκριβῶς τό σῶμα - σκήνωμά της εἰσέρχεται καὶ διανύει τὴν περίοδον τῆς παρακμῆς. Καί ἀνυψοῦται εἰς τελείαν κυριαρχίαν ἐπὶ τοῦ σώματος. Χωρίζονται ὡς ἐκ τούτου ὅλα τὰ ζῷα καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου δι' ἀγεφύρωτου χάσματος. Καί τό χάσμα τοῦτο εἶναι ὅχι μόνον ψυχικὸν ἀλλὰ καὶ ὄργανικὸν.

Γ. ΤΟ ΑΓΕΦΥΡΩΤΟΝ ΧΑΣΜΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΝΟΡΓΑΝΩΝ ΚΑΙ ΕΜΨΥΧΩΝ ΟΝΤΩΝ

Πάσας τάς ἀποδείξεις περὶ τοῦ ἀδυνάτου τῆς ἐξελίξεως τῶν ἐνοργάνων ὄντων, ἀψύχων καὶ ἐμψύχων, ἐπισφραγίζει τό γενικόν, ὡσαύτως καὶ ἀπολύτως ἀγεφύρωτον, χάσμα μεταξὺ τοῦ

⁷⁰ Πρβλ. Κ. Νεστορίδου «Περὶ ψυχῆς», σελ. 32 καὶ βιβλ. αὐτ.

άνθρωπου καί πάντων τῶν λοιπῶν ἐνοργάνων ὅντων, δι' οὗ ἔχωρίσθη ἀποτόμως ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ πάντων τῶν ἐνοργάνων ὅντων, ἀψύχων καί ἐμψύχων, καί τό ὅποιον εἶναι ὅχι μόνον πνευματικόν-Ψυχικόν, ἀλλὰ καὶ ὄργανικόν. Διότι ἔχει ὁ ἄνθρωπος καὶ βασικὰς ὄργανικάς-ἀνατομικὰς διαφοράς, ὡς καὶ βιολογικὰς τοιαύτας, ἀπὸ ὅλα τὰ εἴδη τῶν τόσον ύμνηθέντων πιθήκων (ὅπως βεβαίως, καὶ κατὰ μείζονα λόγον, ἀπὸ ὅλα τὰ λοιπὰ ἐνόργανα ὅντα) χωριζόμενος οὕτως - καὶ κατὰ πάντα - ἀπολύτως ἀπ' αὐτῶν. Οἱ Ἀγγλοι ἀνατόμοις Κέηβ, συγκρίνας, κατὰ τὸν Ζώρζ Γκραναί 1965 ἀνατομικούς χαρακτῆρας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ἀνθρωποειδῶν πιθήκων, κατήρτισε τὸν ἀκόλουθον πίνακα: "Οτι 312 χαρακτηριστικὰ ἀπαντῶνται μόνον εἰς τὸν ἄνθρωπον, 396 χαρακτηριστικὰ εἶναι κοινὰ τόσον εἰς τὸν ἄνθρωπον ὃσον καὶ εἰς τὸν Γορίλλαν, 354 χαρακτηριστικὰ εἶναι κοινὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς τὸν Ὁραγγούταγκον, 117 χαρακτηριστικὰ εἶναι κοινὰ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ Γίββωνος καὶ 313 χαρακτηριστικὰ εἶναι κοινὰ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν κατωτέρων πιθήκων. Διακρίνεται λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ὅλων τῶν πιθήκων κλπ. - τῶν ὡς προγόνων του ἢ ἄλλως ὡς αὐταδέλφων ἢ ἐξαδέλφων του!!! φερομένων -βιολογικῶς τε καὶ ἀνατομικῶς, διά 312 χαρακτηριστικῶν, ἄτινα ἀπαντῶνται μόνον εἰς αὐτόν.

Πῶς ἀνεπτύχθησαν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰ ἴδιαίτερα ταῦτα χαρακτηριστικά, ἐν οἷς διακρίνεται ὡσαύτως ἴδιαιτέρα δι' ἔκαστον σκοπιμότης καὶ πρόνοια; Θὰ ἀπαντήσουν ἀναμφιβόλως πάλιν οἱ ἐξελικτικοί, ὅτι ἀνεπτύχθησαν διά τῆς ἐξελίξεως, τῆς πραγματοποιούμενης διά τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς καὶ τῆς προσαρμογῆς, προηγηθείσης ἵσως καὶ ἀποτόμου τινὸς ἐξελίξεως ἀπὸ εἴδους εἰς εἴδος. Ἐν τούτοις αὕτη εἶναι ἡ βασικὴ των πλάνη. Ἡ ψευδὴς βάσις, ἐπὶ τῆς ὁποίας καὶ ἐν τῇ προθέσει των, οἱ ύλισται ἐξελικτικοί, νά ἀρνηθοῦν τὴν Ὑπαρξιν Δημιουργοῦ καὶ τὴν ὑπ' Αὐτοῦ δημιουργίαν τῶν ὅντων, ἐν γένει, ἀνήγειραν ὅλον τό φανταστικὸν καὶ ψευδὲς οἰκοδόμημα τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως. Ἀποδεικνυομένης λοιπὸν ἀναληθοῦς καὶ ἀνυπάρκτου τῆς βάσεως ταύτης, ὄλοκληρον τό πομφολυγῶδες τοῦτο οἰκοδόμημα διαλύεται καὶ ἀφανίζεται παταγωδῶς.

Καί εἶναι ἀνύπαρκτος καὶ ὅλως φανταστικὴ ἡ ὑπὸ τῶν ἐξελικτικῶν τιθεμένη, ὡς ἀνωτέρω, βάσις, διότι ἡ ἱκανότης τῶν ἐνοργάνων καὶ ἐμψύχων ἐν γένει ὅντων πρός προσαρμογὴν εἰς τό περιβάλλον ἢ ἐπιλογὴν εἶναι ἀπολύτως ὡρισμένη καὶ περιωρισμένη δι' ἔκαστον εἴδος καὶ γένος, μὴ δυναμένη νά

ύπερβη τὰ ἔξυπηρετοῦντα μόνον τὴν εἰδικὴν ἐκάστου εἴδους ἡ γένους ζωὴν **πλαίσια**. "Οταν τὰ πλαίσια ταῦτα δι' οἰονδήποτε λόγον διαταραχθοῦν ἡ παραβιασθοῦν, ἐπακολουθεῖ ὅχι τοῦ εἴδους ἡ γένους ἡ ἔξελιξις κ.λπ., ἀλλ' ὁ **Θάνατος**, ὁ **ἀφανισμός** αὐτῶν. Τοῦτο διδάσκει ἡ πεῖρα τῶν αἰώνων ἃν ἡ ρηθεῖσα ἄποψις ἥτο ἀληθής, τότε τά ὑπάρχοντα σήμερον ἀνώτερα ἔμψυχα ὅντα, καὶ δή ὁ ἄνθρωπος, θά ἡδύναντο - ὡς ὄργανισμοί ἀνωτέρων ἔξελικτικῶν ἀναμορφώσεων καὶ μεταβολῶν - νά ύπερπηδήσουν τά ὅρια ταῦτα. Δέν συνέβη ὅμως τοιοῦτον τι μέχρι σήμερον καὶ δέν θά συμβῇ ποτέ. Ούδεμίᾳ ὄργανική μεταμόρφωσις ἡ μετάμειψις εἴδους ἡ γένους θά ἐπιτευχθῇ. Αἱ διασταυρώσεις, αἱ τεχνητῶς ὑπό τοῦ ἀνθρώπου γενόμεναι (διότι, κατά τὴν μαρτυρίαν τοῦ Dufrenou, τά ἔμψυχα ὅντα τά ἀνήκοντα εἰς διάφορα γένη ἔξ ἐνστίκτου ἀποφεύγουν τάς μεταξύ των ἐπιμιξίας)⁷¹ εἶναι περιωρισμέναι μεταξύ ἀπολύτως συγγενῶν πάντοτε εἰδῶν καὶ γενῶν, καὶ δέν θὰ ύπερβοῦν ποτέ τὰ ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ, πρός ἔξυπηρέτησιν τῆς δημιουργίας καὶ πάλιν τεθέντα ὅρια, ἄτινα καὶ περιωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ ἴδιου κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὕστε, πᾶσαι αἱ διασταυρώσεις νά διέπωνται ὑπὸ τῶν τριῶν μορφῶν τοῦ παγκρατοῦς νόμου τῆς κληρονομικότητος (Μεντελισμοῦ), ἥτοι τῆς Μέσης, τῆς Μωσαϊκῆς καὶ τῆς **Ἐναλλασσομένης**, καθ' ἃς, ὡρισμένος ἀριθμὸς ἀπογόνων τῆς πρώτης μορφῆς ἐν σταθερῇ ἀναλογίᾳ 1 : 2: 1, ἐπανέρχεται εἰς τὸν καθαρὸν τύπον τῶν ἀρχικῶν προγόνων. Ωρισμένοι δέ τεχνητοὶ μεσάζοντες, ὡς ὁ ἡμίονος κλπ., εἶναι στεῖροι ἡ ἄγονοι, μὴ ἔχοντες, κατὰ τὸν νόμον τῆς «ἄγονίας», τὴν ἱκανότητα ἀναπαραγωγῆς⁷².

"Οταν δέ ούδεμίᾳ **τεχνητή** παραλλαγή ἡ μεταλλαγὴ συγγενῶν πάντοτε καὶ ἀνηκόντων εἰς τό αὐτὸ εἴδος ἡ γένος ὅντων, δύναται νά ἐκφύγῃ τοῦ πλαισίου τῶν Νόμων τούτων τῆς κληρονομικότητος (ἢ τῶν νόμων τῆς ἐπικρατήσεως, τῆς ἀποσχίσεως ἡ διασπάσεως καὶ τῆς καθαρότητος τῶν γαμετῶν) ὅπως καὶ τῶν συναφῶν Νόμων: α) τοῦ Quetelep, καθ' ὃν πάντα τὰ πρός ἔνα οἰονδήποτε χαρακτῆρα παραλλάσσοντα εἴδους τινός κατατάσσονται περὶ μέσον τινὰ τύπον καὶ αἱ διαφοραὶ ἀπὸ τοῦ μέσου τούτου τύπου

⁷¹ μακαριστοῦ Π. Τρεμπ., μν. ἔργ., σελ. 59 καὶ βιβλ. αὐτόθι.

⁷² Εἰς τάς σπανιωτάτας διαμέσου τῶν αἰώνων περιπτώσεις τῆς γονιμότητος μιᾶς ἡμιόνου ἐν τῷ κήπῳ τῆς ἐγκληματίσεως τῶν Παρισίων καὶ ἐνὸς νόθου ἀπογόνου κονίκλου καὶ λαγωοῦ, τὸν ὄποιον διεφήμισαν Ca καὶ οἱ περὶ αὐτόν, οἱ ἀπόγονοι τῆς μὲν πρώτης ἀπὸ τῆς δευτέρας γενεᾶς, τοῦ δὲ δευτέρου ἀπὸ τῆς τρίτης, ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἐπικρατέστερα ἀρχικὰ γένη τοῦ ἵππου καὶ τοῦ λαγωοῦ, κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον τοῦ Μέντελ. Πρβλ. καὶ μακαριστοῦ Π. Τρεμπ. μν. ἔργ., σελ. 60-63 καὶ βιβλ., αὐτόθι.

είναι τοσούτω σπανιώτεραι, ὅσω περισσότερον μεμακρυσμέναι
ἀπ' αύτοῦ τυγχάνουν· καὶ β) τῶν Welmorin καὶ Johansen, περὶ⁷³
«παλινδρομήσεως», καθ' ὃν οἱ ἀπόγονοι τείνουν νά ἐπανέλθουν
πρός τὸν μέσον τύπον, ἀπὸ τοῦ ὄποίου οὕτω παρουσιάζονται
μεμακρυσμένοι ὄλιγώτερον ἢ οἱ γονεῖς των⁷³. Ὄταν φύσει τὰ
ἔμψυχα ὅντα ἀποφεύγουν τάς μεταξὺ των ἐπιμιξίας, εἰς δέ τὰ
ἄψυχα -φυτὰ δένδρα - δέν είναι δυνατὸν νά νοηθῇ κāν τοιαύτη
τάσις, πῶς θὰ γίνη ἀποδεκτὴ τυχαία μεταλλαγή οίουδήποτε
εἴδους ἢ γένους καὶ μετατροπὴ αύτοῦ εἰς ἔτερον;

Μήπως ὅμως οἱ προμνησθέντες νόμοι, οἱ πρός φρούρησιν
προφανῶς τοῦ ἀμεταβλήτου τῶν εἰδῶν ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ
ταχθέντες, ἐν συνδυασμῷ καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν τοιούτων, διά τὴν
συντήρησιν, γενικώτερον, τοῦ φαινομένου τῆς ζωῆς, δέν
στρέφονται ἐξ ἵσου καὶ κατὰ τῶν ὄπαδῶν τῆς τελολογικῆς ἢ
θεϊστικῆς ἐξελίξεως, κατὰ τούς ὄποίους ἢ ἐξέλιξις τῶν ὅντων
ἐγένετο τῇ συνεργείᾳ φυσικῶν δυνάμεων, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν
τοῦ Θεοῦ;

Μυωπάζοντες, ἐν τούτοις, ἵνα μὴ εἴπωμεν τυφλώποντες οἱ
ὑποστηρικταὶ τῆς ἐξελικτικῆς Κοσμοθεωρίας πρὸ τῶν ἀμαχήτων
τούτων ἀληθειῶν, τάς ὄποίας πᾶσαι αἱ πρόοδοι τῆς Ἐπιστήμης,
ἀλλὰ καὶ αἱ παλαιοντολογικαὶ ἔρευναι βεβαιοῦν πανηγυρικῶς
(κυροῦσαι τό ἐπιστημονικὸν ἀπόφθεγμα «πᾶν ζῶν ὅν, μόνον ἐξ
ὅμοίου ὅντος γεννᾶται καὶ ἀναπαράγεται») ὁμιλοῦν - ίδια οἱ
ύλισται ἐξελικτικοὶ - περὶ δημιουργικῆς ικανότητος τῆς Φύσεως,
χωρὶς εἰς τὸν ὄρον τοῦτον νά δύνανται νά δώσουν οὐδένα
συγκεκριμένον χαρακτηρισμόν.

Άλλ' ἡ λεγομένη **Φῦσις** δέν είναι τὶ ἄλλο είμὴ ἢ συμπαντικὴ
μᾶζα-ένέργεια, ἡ ἀπαρτιζόμενη καὶ σχηματιζόμενη, ἐκ τῶν
γνωστῶν 102 ἥδη χημικῶν στοιχείων -καὶ τῶν ισοτόπων αύτῶν,
καὶ συγκειμένη ... ως ἐκ τούτου, ἐκ μονάδων σταθερῶν ἡλεκτρικῶν
πεπερασμένων (τῶν θετικοίων, καὶ οὐδετεροίων τῶν πυρήνων,
τῶν ἡλεκτρονίων περὶ τούς πυρῆνας κ.ἄ.) ἢ καὶ τοῦ
πολυδιαφημισθέντος μποζονίου τοῦ Χίγγς πού ὄνομάζουν φύσιν,
μὴ ἔχουσῶν πρός ἀλλήλας οὐδὲ συνοχήν!!! ἐκ μονάδων
ἡλεκτρισμοῦ, στερουμένων νοήσεως καὶ εἰδέναι, συνειδήσεως τῆς

⁷³ μακαριστοῦ Π. Τρεμπ., μν. ἔργ., σελ. 82-95 καὶ βιβλ. αύτόθι.

έσαυτῶν ὑπάρξεως ὅπως καὶ ἐλευθερίας, καὶ ὑποτεταγμένων εἰς ἀτέγκτους ἐννόμους δυνάμεις (φυσικοὺς Νόμους), ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ὁποίων ἐπιτελοῦν μηχανικῶς, τυφλῶς καὶ ἀναλλοιώτως ὥρισμένας κινήσεις, μεταμορφώσεις καὶ μεταβολὰς⁷⁴.

Παραθέτομεν σχετικῶς πρός τὸ μποζόνιον τοῦ Χίγγις τὸ ἄρθρον τοῦ Ὄμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Ἑθνικοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου Ἡλία Κατσούρα (περιοδικό ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ ΙΟΥΛΙΟΣ – ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2012) ὃ καὶ διαφωτίζει ἵκανῶς διά τάς ἀπόψεις συγχρόνων ἐπιστημόνων.

«Εἰσαγωγικά, θά ἡθελα νά ὑπενθυμίσω τά ἔξῆς: Στίς 4 Ίουλίου, οἱ ἐπικεφαλῆς τῶν ἐπιστημονικῶν Συνεργασιῶν C.M.S. καὶ A.T.L.A.S. ἀνακοίνωσαν στό Εὐρωπαϊκό Ἐργαστήριο Σωματιδιακῆς Φυσικῆς, C.E.R.N., στή Γενεύη, ἀποτελέσματα τῆς ἀνάλυσης τῶν μέχρι σήμερα πειραματικῶν δεδομένων, πού ἐλήφθησαν μέ τούς ὁμωνύμους πολυσύνθετους ἀνιχνευτές τους. Οἱ ἀνιχνευτές αύτοί εἶναι ἐγκατεστημένοι σέ χώρους περί τά 100 μέτρα κάτω ἀπό τήν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς, ὅπου φέρονται ἐπανειλημμένα σέ σύγκρουση κυκλικά καὶ ἀντίθετα κινούμενοι συρμοί δεσμίδων πρωτονίων. Αύτά κινοῦνται ἐπί ὥρες σέ σωλῆνες ὑψηλοῦ κενοῦ καμπτόμενα καὶ ἐστιαζόμενα ἀπό τούς μαγνήτες τοῦ νέου κυκλικοῦ Μεγάλου Ἐπιταχυντή Ἀδρονίων, L.H.C., μήκους 27 χιλιομ., ἀφοῦ ἔχουν ἐπιταχυνθεῖ τελικά ἀπό αύτόν σέ πολύ ὑψηλές ἐνέργειες καὶ ταχύτητες 99,999% τῆς ταχύτητος τοῦ φωτός.

»Μεταξύ τῶν προϊόντων πού προκύπτουν κατά τίς συγκρούσεις κάποιων ζευγῶν πρωτονίων, παρατηρεῖται, μέ τήν ἀπαιτούμενη στατιστική βεβαιότητα, καὶ ἡ παραγωγή ἐνός πολύ σπανίου νέου βαρυοῦ καὶ ἀσταθοῦς σωματιδίου πού διασπᾶται κυρίως σέ δύο πολύ ἐνεργητικά φωτόνια («ἀκτίνες» ἡλεκτρομαγνητικῆς ἐνεργείας). Τό σωματίδιο αύτό ἀνήκει στήν

⁷⁴ "Οτι και αι ἔννομοι δυνάμεις οι φυσικοί Νόμοι, αι διέπουσαι τάς κινήσεις, μεταμορφώσεις κλπ., τῆς Συμπαντικῆς μάζης, εἶναι δυνάμεις «θέσει», και ὅχι «φύσει», δυνάμεις δηλονότι δοθεῖσαι τῇ ὑλῃ ἔξωθεν, ἢτοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀποδεικνύεται: α) ἐκ τοῦ ὅτι αἱ δυνάμεις αὗται διέπουν τάς κινήσεις και μεταβολάς τῆς ὑλῆς - Μάζης και ἰθύνουν ταύτας πρός ὥρισμένον πάντοτε τέλος - σκοπόν β) ἐκ τοῦ ὅτι ὥρισμέναι iδιότητες και δυνάμεις τῆς ὑλῆς (μαγνητισμός, φῶς, θερμότης κλπ.) ἐμφανίζονται εἰς ὥρισμένας μόνον μορφάς και πυκνώσεις αύτῆς· και γ) ἐκ τοῦ ὅτι ὥρισμέναι δυνάμεις (Νόμοι χημικοί, βιολογικοί κλπ) και δή οι ἔξυπηρετοῦντες τό φαινόμενον τῆς ζωῆς ἐμφανίζονται ὅχι ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὑπάρξεως τῆς ὑλῆς - ἐνεργείας, ἀλλά ἀπό τῆς ἐμφανίσεως τῆς ζωῆς και κατά τά διάφορα αὐτῆς στάδια, προοδευτικῶς. Η θεωρία δέ τῆς «Σχετικότητος», ούδολως θίγει τάς ἀληθείας ταύτας. Διότι ἀληθῶς αι ἔννομοι δυνάμεις, αι ἰθύνουσαι τό ὑλικόν Σύμπαν, εἶναι ἀνάλογοι και σχετικαί πρός τούς σκοπούς τούς ὅποιους ὁ Δημιουργός ἔταξε δι' ἔκαστον τῶν μερῶν και τῶν μορφῶν αύτοῦ.

κατηγορία τῶν μποζονίων, δηλαδή τῶν σωματιδίων πού ἔχουν ἀκέραιο ἡ μηδενικό σπίν («συστροφή»), σέ ἀντίθεση μέ τήν ἄλλη κατηγορία τῶν γνωστῶν θεμελιωδῶν σωματιδίων ὕλης (π.χ. ἡλεκτρόνιο, κουάρκ, κ.λπ.), πού ἔχουν σπιν 1/2.. Τό θεωρητικό σχῆμα τό ὅποιο περιγράφει τίς θεμελιώδεις ἀλληλεπιδράσεις (δυνάμεις μεταξύ) τῶν θεμελιωδῶν σωματιδίων (ἐκτός τῆς βαρύτητας) καὶ ἔχει ἐπαληθευθεί πειραματικά μέ ἔξαιρετική ἀκρίβεια, ὃνομάζεται **Καθιερωμένο Πρότυπο** τῆς Σωματιδιακῆς Φυσικῆς.

» Τό σωματίδιο πού ἀνακαλύφθηκε εἶναι πολύ πιθανόν νά εἶναι τό λεγόμενο σωματίδιο τοῦ Higgs (Χίγγς), ἀπό τό ὄνομα τοῦ ἐρευνητή Peter Higgs, ὁ ὅποῖος συνέβαλε μέ ἄλλους, ἀνεξάρτητα καὶ σχεδόν ταυτόχρονα, στή διατύπωση ἐνός μηχανισμοῦ μέ τόν ὅποιο ἔξηγεῖται ἡ ἔξαιρετική διαφορετικότητα δύο ἀπό τίς θεμελιώδεις δυνάμεις, τῆς ἡλεκτρομαγνητικῆς (μέ τήν ὅποία π.χ. δομοῦνται τά ἄτομα) καὶ τῆς ἀσθενοῦς πυρηνικῆς (ἢ ὅποία π.χ. ἐλέγχει κρίσιμα τόν ἀργό ρυθμό παραγωγῆς ἐνέργειας στόν "Ηλιο"). Οἱ δυνάμεις αύτές σέ πολύ ὑψηλές ἐνέργειες ἔχει ἀποδειχθεῖ πειραματικά ὅτι συγκλίνουν (εἶναι «συμμετρικές») καὶ «ἐνοποιοῦνται» στή μαθηματική περιγραφή τους, ἐνῶ στην καθημερινότητά μας ἐμφανίζονται ἔξαιρετικά διαφορετικές σέ ἰσχύ καὶ ἐμβέλεια!

» Ο μηχανισμός αύτός των F Englert, R Brout καὶ P Higgs παράγει θεωρητικά τό ἀνωτέρω «σπάσιμο» τῆς συμμετρίας, καὶ ἔξηγεῖ γιατί τά φωτόνια (φορεῖς - μεσολαβητές τῆς ἡλεκτρομαγνητικῆς δύναμης) εἶναι ἄμαζα καὶ ἡ αντίστοιχη δύναμη ἔχει ἄπειρη θεωρητικά ἐμβέλεια, ἐνῶ οἱ φορεῖς τῆς ἀσθενοῦς πυρηνικῆς δύναμης, W καὶ Z, ἔχουν μᾶζα (καὶ μάλιστα ὅση 80-90 πρωτόνια!) μέ ἀποτέλεσμα ἡ δύναμη αύτή νά ἔχει πολύ μικρή εμβέλεια. Ἐπιπλέον δίνει καὶ μία ἔξήγηση γιά τό πώς ἀποκτοῦν τή μᾶζα πού ἔχουν τά θεμελιώδη σωματίδια. Τέλος, προβλέπει καὶ τήν ὑπαρξη ἐνός σωματιδίου, τό ὅποιο ἔχει ἐπικρατήσει ἐπιστημονικά νά ἀναφέρεται μέ τό ὄνομα τοῦ Higgs, ἐνός ἀπό τούς ἐρευνητές, γιατί μόνον αύτός τό πρόβλεψε καὶ ὑπολόγισε μερικές ἀπό τίς ἴδιοτητές του.

» Χρειάζονται περαιτέρω μελέτες τῶν ἴδιοτήτων τοῦ νέου σωματιδίου καὶ τῶν τρόπων διάσπασής του μέ μεγαλύτερα δείγματα δεδομένων, πού θά ληφθοῦν μέχρι τό τέλος τοῦ ἔτους καὶ μετά, γιά νά δείξουν ἂν εἶναι αύτές πού ἀναμένονται, στά πλαίσια τοῦ Καθιερωμένου Προτύπου, γιά τό θεμελιῶδες

σωματίδιο Χιγγς, όπότε θά έχει δοιθεῖ μία έπιστημονική άπαντηση στά σημαντικά έρωτήματα «γιατί έχουν μᾶζα τά θεμελιώδη σωματίδια;» και «γιατί προκαλεῖται ή άσυμμετρία τῶν δύο θεμελιωδῶν δυνάμεων, δηλαδή τῆς ήλεκτρομαγνητικῆς και τῆς άσθενοῦς πυρηνικῆς;» πού άναφέρθηκαν.

»Θά μποροῦσε, ὅμως, νά πρόκειται γιά ἔνα σύνθετο σωματίδιο, στά πλαίσια ἄλλων θεωρητικῶν μοντέλων, ἢ τό έλαφρότερο ἀπό μία σειρά ἀπό σωματίδια «τύπου Χίγγς», πού προβλέπεται ἀπό τό θεωρητικό σχῆμα τῆς λεγόμενης **ύπερσυμμετρίας**. Αύτό ἐντάσσει ὅλα τά θεμελιώδη σωματίδια ὕλης και δυνάμεων σέ μιά μαθηματική συμμετρία, μέ τό ἴδιο τό χίγγς τοῦ Κ.Π. και νά προβλέπει τήν **ύπαρξη** πολλῶν νέων σωματιδίων, πού ὅμως δέν έχουν παρατηρηθεῖ ἀκόμα στό L.H.C. Αύτά (και ἄλλα θεωρητικά σχήματα, ὅπως τῆς **ύπαρξης** π.χ. μικροσκοπικῶν χωρικῶν διαστάσεων ἐπιπλέον τῶν γνωστῶν μας τριών!) θά ἀποσαφηνιστοῦν μέ τή λήψη πολύ περισσότερων δεδομένων, ἀφοῦ ὁ ἐπιταχυντής και οι ἀνιχνευτές ἀναβαθμιστοῦν κατά τό 2013-14, ὥστε νά λειτουργήσουν ἀπό τό 2015 και ἔξῆς στήν ἐνέργεια τῶν 14 τρισεκατομμυρίων ήλεκτρονιοθόλτ, γιά τήν ὅποια και σχεδιάστηκαν.

» Σέ ἔνα ἀπειροστό χρονικό διάστημα ἀπό τήν ἀρχή τῆς Δημιουργίας μέ τή **Μεγάλη Έκρηξη**, ἐνέργεια μετατράπηκε σέ πολλῶν εἰδῶν ἐνεργητικά σωματίδια. Ο μικρότατος σέ διαστάσεις χῶρος τοῦ Σύμπαντος ἦταν γεμάτος ἀπό ἔνα πεδίο (τῶν Englert-Brout-Higgs, ΕΒΗ), μιά ἰδιότητα δηλαδή τοῦ χώρου μέ τήν ὅποια αύτό ἀλληλεπίδρασε μέ τά κινούμενα στό χῶρο σωματίδια, προσδίδοντας σέ αύτά μᾶζα, ἀνάλογη μέ τό βαθμό σύζευξής του μέ αύτά. Τό πεδίο αύτό ὑποτίθεται ὅτι συνεχίζει νά γεμίζει τό Σύμπαν και ἐπειδή εἶναι κβαντικό, ἔχει τήν ἰδιότητα νά γεννῶνται ἀπό αύτό και νά ἔξαφανίζονται σωματίδια, τά λεγόμενα κβάντα (ἢ μέ **ἰσοδύναμη είκόνα**, «**κυματικές**» διεγέρσεις) τοῦ πεδίου. Αύτά τά σωματίδια ὄνομάζονται δυνητικά σωματίδια χίγγς, ἐπειδή μποροῦν νά ύπάρξουν γιά πολύ μικρό χρονικό διάστημα, σύμφωνα μέ τήν ποσοτική διατύπωση τῆς ἀρχῆς τῆς ἀπροσδιοριστίας, ἔστω και ἄν παραβιάζουν τήν ἀρχή διατήρησης τῆς ἐνέργειας γιά τό διάστημα αύτό.

» Κατά τίς ἀλληλεπιδράσεις («**συγκρούσεις**») μεταξύ δύο πολύ ἐνεργητικῶν πρωτονίων στά πειράματα στό C.E.R.N., ἀλληλεπιδροῦν τά συστατικά τους κουάρκ και γλοιόνια και, ὅταν

αύτά ᜔χουν άρκετή ᜓνέργεια, διεγείρεται τό πεδίο EBH και συντονίζεται σέ μιά ᜓνέργεια πού ἀντιστοιχεῖ στή μᾶζα τοῦ σωματιδίου Χίγγς. "Όταν «είσαχθεῖ» άρκετή ᜓνέργεια τοπικά στό πεδίο EBH, ἔνα δυνητικό σωματίδιο χίγγς γίνεται «όρατό», δηλαδή πραγματικό σωματίδιο χίγγς, σύμφωνα και μέ τή σχέση ἰσοδυναμίας μάζας M και ᜓνέργειας E , τοῦ Αἰνιστάῖν, $E = MC^2$, ὅπου C εἶναι ἡ ταχύτητα τοῦ φωτός. "Οσο μεγαλύτερη εἶναι ἡ ᜓνέργεια τῶν συγκρουόμενων πρωτονίων, τόσο μεγαλύτερη εἶναι ἡ πιθανότητα παραγωγῆς ἐνός πραγματικοῦ Χίγγς. Αύτό ὅμως διασπᾶται σχεδόν ἀκαριαία μέ ποικίλους τρόπους, δίνοντας διάφορα σωματίδια ώς προϊόντα. Μέ τήν ἀνίχνευση αὐτῶν τῶν σωματιδίων ἀπό τούς ἔξειδικευμένους ἀνιχνευτές τοῦ C.M.S. και A.T.L.A.S. - δηλαδή τή μέτρηση τῆς ᜓνέργειας ἡ ὄρμῆς τους και τῆς τροχιᾶς κίνησής τους, εἶναι δυνατόν νά ύπολογιστεῖ ἡ μᾶζα τοῦ ἀρχικοῦ σωματιδίου πού διασπάστηκε.

»Οἱ διάφορες ὄνομασίες πού τοῦ δόθηκαν εἶναι δημοσιογραφικές, - μᾶλλον, παρά ἐπιστημονικές. Ἐπειδή ἡ πειραματική ἐπιβεβαίωση τοῦ σωματιδίου χίγγς ἔχει μακρά ἴστορία δεκαετιῶν ἀνεπιτυχοῦς ἀναζήτησης (λόγω τῆς ἄγνωστης θεωρητικά, ἀλλά μεγάλης (τελικά;) τιμῆς τῆς μάζας του), ὁ βραβευθεὶς μέ Νομπέλ φυσικός *Lederman* ἥθελε νά τιτλοφορήσει σχετικό βιβλίο του ώς «*The God-damned particle*» (Τό Θεοκατάρατο σωματίδιο!). Ό ἐκδότης προτίμησε ὅμως τον τίτλο «Τό σωματίδιο τοῦ Θεοῦ». "Ενας συμβολικός λόγος, πού θά μποροῦσα νά δώσω γιά τήν ὄνομασία αύτή εἶναι ὅτι μέσω τοῦ πεδίου τοῦ σωματιδίου αύτοῦ ὁ Δημιουργός προσέδωσε ὑλική ὑπόσταση λίγο μετά τή Μεγάλη "Ἐκρηξη, στά διάφορα θεμελιώδη και ἄλλα σωματίδια. Ἀλλοι ἀναφέρονται σέ αύτό ώς *god particle* (σωματίδιο θεός), γιά ἀνάλογο λόγο, ὁ δέ γνωστός γιά τόν ἀθεϊσμό του ἐκλαϊκευτής (και προπαγανδιστής) *Lawrence Krauss* τό ἀποκαλεῖ «*The Godless particle*» (τό ἀθεο σωματίδιο) στό τελευταίο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ *Newsweek* (16.7.12)! Η δημοσιογραφική χρήση τῶν διαφόρων ὄνομάτων, πιθανόν νά ἐκφράζει τίς μεταφυσικές προτιμήσεις τῶν ἀριθρογράφων και τίποτε ἄλλο.

»Αύτές οι ὄνομασίες δέν ύπονοοῦν ὅτι πρόκειται γιά μία ἀνακάλυψη τῆς ἐπιστήμης ὅτι ὑπάρχει ἡ ὅτι δέν ύπάρχει Θεός, ἀφοῦ ὁ Ἀκτιστος Θεός εἶναι «ἐπέκεινα» τῆς φύσεως τοῦ κτιστοῦ κόσμου, πού μπορεῖ νά ἐρευνᾶ και νά μελετᾶ ὁ ἀνθρωπος μέ τήν ἐπιστήμη. Ἀπλᾶ, πρόκειται γιά ἄλλη μία ἀνακάλυψη τοῦ «πῶς», στά σημαντικά ἔρωτήματα πού ἀναφέρθηκαν παραπάνω, σχετικά

μέ τίς ίδιότητες τῶν θεμελιωδῶν σωματιδίων καὶ θεμελιωδῶν δυνάμεων πού λειτουργοῦν στό Σύμπαν. Οἱ ἐπιστήμονες καὶ ὅλοι μας, γενικά, γοητευόμαστε ἀπό τὸν καταπληκτικό πλοῦτο τῶν ὄντων καὶ τὴν νομοτέλεια τῆς φύσεως, ἀπό τὸν βάθος τοῦ μικροκόσμου τῶν στοιχειωδῶν σωματιδίων, τῶν ἀτόμων - μορίων, τοῦ DNA, μέχρι τὰ κύτταρα καὶ τούς πολύπλοκους ζῶντες ὄργανισμούς, τὸ γήινο περιβάλλον καὶ ύπόθαυρο, τὸν ἄνθρωπο, τὸ ἥλιακό σύστημα, τὸν γαλαξία μας, τὰ δισεκατομμύρια τῶν γαλαξιῶν στό Σύμπαν. Οἱ ἐπιστήμονες, ἀνάλογα μέ τὴν ίδιαίτερη ἔλξη ἀπό κάποια ἀπό αὐτές τίς περιοχές προσπαθοῦν νά ἐμβαθύνουν στίς λεπτομέρειές τους, νά βροῦν σχέσεις τῶν μερῶν, νά περιγράψουν φυσικούς μηχανισμούς, νά διατυπώσουν κανόνες καὶ νόμους πού διέπουν τὴν λειτουργία τους σέ μαθηματική γλῶσσα. Προχωροῦν λογικά μέ τὴν παρατήρηση, τὸ πείραμα, τίς θεωρητικές ύποθέσεις - προβλέψεις, τίς ἀπαιτούμενες πειραματικές ἐπιβεβαιώσεις, προσπαθῶντας νά δώσουν φυσικές ἔξηγήσεις. Αύτή εἶναι ἡ καθιερωμένη καὶ ἐπιβεβαιωμένη ἐπιστημονική διαδικασία αἰῶνες τώρα γιά τὴν μελέτη καὶ γνώση τοῦ φυσικοῦ κόσμου.

» Στήν πορεία αύτή τοῦ ἐρευνητικοῦ ζήλου ἡ καὶ τῆς συνεχοῦς ἐμβριθοῦς ἐνημέρωσης, οἱ ἐπιστήμονες δέν μποροῦν νά ἀγνοήσουν θεμελιώδη ἐρωτήματα, ὅπως «γιατί ὑπάρχει ὁ κόσμος;», «γιατί ὑπάρχουν οἱ φυσικοί νόμοι;», «γιατί μποροῦμε καὶ γνωρίζουμε βαθύτερα καὶ πληρέστερα;», «ὑπάρχει ἀρχὴ τῶν πάντων;» καὶ ἄλλα. Ἐξάλλου, ἐπιστημονικὰ ἔχουν διαπιστωθεῖ πάρα πολλὲς καταπληκτικές ίδιαιτερότητες («συμπτώσεις;») στήν ίσχὺ τῶν θεμελιωδῶν δυνάμεων, κάποιων φυσικῶν μεγεθῶν, ὅπως μάζες τῶν κουάρκ, κ.λπ., κ.λπ., οἱ ὄποιες ἀν ἦσαν λίγο διαφορετικές δέν θά μποροῦσαν νά δημιουργηθοῦν ἀστέρες-ἥλιοι, ἄτομα, δευτέριο καὶ βαρύτεροι πυρῆνες, ὅπως ἄνθρακας, (ποῦ εἶναι βασικὸ στοιχεῖο τῆς ὄργανικῆς ὕλης), ζωή, ὁ ἄνθρωπος.

» Εἶναι φυσικὸ οἱ ἐρευνητές, λόγῳ τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου, νά ἀναζητοῦν συνεχῶς περαιτέρω φυσικὲς ἔξηγήσεις, ἔστω καὶ μὲ ἀπίθανες είκασίες, τῶν ὄποιων οἱ προβλέψεις θὰ πρέπει, φυσικά, νά ἐπαληθεύονται πειραματικά. Αύτό, ὅμως, μπορεῖ νά μὴν εἶναι ἐφικτό. Ή συνέχιση αὐτῆς τῆς μεθοδολογίας, ἐπίσης, προϋποθέτει ἔνα εἶδος ἐπιστημονικοῦ «δόγματος», ὅτι ὁ ἄνθρωπος θὰ μπορεῖ ἐσαεὶ νά ἔξηγεῖ καὶ νά κατανοεῖ μὲ μόνη τη λογική του, χωρὶς ὅρια. Αντίθετα, ἡ ἴδια ἡ φύση καὶ ἡ ἐπιστήμη μᾶς βάζουν ὅρια! (Θεώρημα τοῦ Goedel, θεώρημα τοῦ Turing,

άρχη τῆς ἀπροσδιοριστίας τοῦ Heisenberg, κ.λπ.).

»Ἄρκετοὶ ἐπιστήμονες, ἔξαιτίας καὶ τῶν παραπάνω καταπληκτικῶν «συμπτώσεων», ἀναγνωρίζουν σκοπιμότητα καὶ σχεδιασμό στό Σύμπαν ἀπὸ τὸν Θεό, καὶ λόγω τῶν πνευματικῶν βιωμάτων καὶ ἐμπειριῶν τους, βλέπουν νά ἐπαληθεύεται ἡ ρήση τοῦ Ἀπ. Παύλου, ὅτι «τὰ γάρ ὄρατὰ αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ) ἀπό κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἢ τέ αἴδιος (αἰώνια) αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τό εἶναι αὐτούς ἀναπολογήτους (Ρωμ. Α', 20) καὶ ὅτι ὁ Θεὸς θέλησε νά ὑπάρξουμε καὶ μᾶς καλεῖ ἐλεύθερα σὲ μία σχέση φιλίας μαζὶ Του. Μέσα ἀπὸ τίς ἔξαιρετικὲς ἐπιστημονικὲς διαπιστώσεις τοῦ «πῶς», διακρίνουν τό «ποῖος», «δι' ἐσόπτρου (θαμπὸ καθρέφτη) ἐν αἰνίγματι (ἀσαφῶς)» (Α' Κορ. Ιγ 12).

»Ἄλλοι ἐπιστήμονες, δέν τὰ βλέπουν αὐτά, εἴτε γιατὶ δέν ἔχουν προβληματιστεῖ ἀρκετά, ἀπορροφημένοι ἀπὸ καυτά ἐπιστημονικὰ ἐρωτήματα, εἴτε γιατὶ θαμπώνονται ἀπὸ τίς ἐπιτυχίες τους, εἴτε γιατὶ θέλουν νά ἐντυπωσιάσουν διαφημίζοντας τόν ἔαυτό τους μέ τήν ἀμφισβητήση τοῦ Θεοῦ, («πουλᾶνε» τά βιβλία τους, ἔστω καὶ ἀν εἶναι ρηχά, ἢ περιέχουν ἀναπόδεικτες εἰκασίες), εἴτε καὶ λόγω τῆς ἀνεπάρκειας τῆς πνευματικῆς τους παράδοσης».

Εύλογως ἐρωτᾶται ὅθεν εἶναι λογικόν τό «πῶς» νά ἀνάγεται εἰς «ποῖος» καὶ νά θεοποιεῖται καὶ μάλιστα ὅταν τό «πῶς» εἶναι ἄλογον καὶ ἀσυνείδητον;

Εἰς τὴν **ἄνουν** λοιπὸν ταύτην καὶ **ἄνευ συνοχῆς** ἡλεκτρικὴν μᾶζαν - ἐνέργειαν ἀπέδωκαν καὶ δυστυχῶς ἀποδίδουν ἀντιθέως καὶ σατανικῶς τὴν δημιουργικὴν ἱκανότητα τῆς διαμορφώσεως τοῦ τόσον ἐκπάγλου ύλικοῦ Σύμπαντος, τοῦ βροντοφωνοῦντος τὴν ὕπαρξιν τοῦ Ἀπείρου Δημιουργοῦ του. Ναὶ. Διότι τό ἐκπαγλον τοῦτο ύλικὸν Σύμπαν, μὲ τούς ἀναριθμήτους εἰσέτι Γαλαξίας ὕλης καὶ ἀντιῦλης καὶ τὰ ἀναριθμητα ὡσαύτως εἰσέτι εἴδη καὶ γένη τῶν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου πολυειδῶν καὶ πολυμόρφων ἐνοργάνων ὅντων, ἐν οἷς ἀπὸ τῶν φωσφοριζόντων βυθῶν τῶν ἀβύσσων μέχρι τῶν ἀπροσπελάστων οὔρανίων ἐκτάσεων ἔξαστράπτει ἡ ὑπερκόσμιος σφραγὶς μιᾶς ὑπερόχου «σκοπιμότητος» καὶ ἀπείρου προνοίας, σοφίας καὶ δυνάμεως, εἶναι ἡ τρανότερα καὶ μεγαλειωδεστέρα, ἀναντιρρήτως ἀπόδειξις τῆς ὑπάρξεως τοῦ Ἀπείρου Δημιουργοῦ Τρισυποστάτου Θεοῦ.

Εἶναι ἄκρως λυπηρόν, ὅτι οἱ ὑποστηρικταὶ τῆς ύλιστικῆς θεωρίας ὑπάρξεως τοῦ κόσμου (τινὲς τῶν ὀποίων διεκδικοῦν καὶ τὸν θριγκὸν τῆς Ἐπιστήμης) παρέμειναν ἀδιάφοροι πρὸ τοσούτων

έκδηλώσεων τῆς Θείας Σοφίας καί παντοδυναμίας καί προνοίας, τῶν ἐμφαινομένων σαφῶς εἴς τε τὰ ἐλάχιστα τῆς παρούσης ύλικῆς Δημιουργίας (χημικὰ στοιχεῖα, κύτταρα κλπ.), ὅπως καί εἰς τὰ μέγιστα αὐτῆς, ἥτοι εἰς τάς ὄμάδας καί τάς συστροφὰς τῶν γαλαξιῶν⁷⁵.

Καί δέν συνεκινήθησαν ἀπὸ τὴν ὑπέροχον διάπλασιν καί ζωὴν τῶν ἀπλῶν μέν, ἀλλ' ἴδιαιτέρων κατ' εἶδος καί μὲ διάφορον μορφήν, μέγεθος καί περιεχόμενον ἀρχικῶν γεννητικῶν κυττάρων τῶν ὄργανισμῶν τῶν ἐνοργάνων ὄντων, ἐν οἷς διακρίνεται εἰδικὴ καί θαυμαστὴ βιολογικὴ - ζωϊκὴ μηχανοχημικὴ λειτουργία, διαγγέλλουσα εἰδικὸν ἐκάστου γεννητικοῦ κυττάρου προορισμόν, πρός πραγμάτωσιν ὡρισμένου ἔργου - σκοποῦ ἐν ὡρισμένῳ περιβάλλοντι καί ἐν ὡρισμένῳ χρόνῳ.

Δέν ἐπηρεάσθησαν ἀπὸ τὴν θαυμασίαν ἐπίσης καί μυστηριώδη ἀληθῶς τάξιν καί ἀρμονίαν, ἀλλὰ καί τὴν ἀπαραβίαστον καί ἀναλλοίωτον ἀκρίβειαν μεθ' ᾧ διαπλάσσονται οἱ πολυκύτταροι ὄργανισμοὶ ἐξ ἐνὸς ἀρχικῶς κυττάρου, διά διχοτομήσεως μέν, μέχρις ὡρισμένων ὀρίων, πολλαπλασιασμοῦ δέ ἀκολούθως, πάλιν μέχρις ὡρισμένων ἐπίσης ὀρίων, ὑπὸ τό κράτος ὅμως νόμου τοιαύτης ἐπιβολῆς, ὥστε, ἐξ ὡρισμένων μόνον, μετὰ τὴν τοιαύτην διχοτόμησιν, κυττάρων νά διαπλάσσονται τὰ καθ'

---

⁷⁵ Τάς συγχρόνους θεωρίας τῆς «κβαντομηχανικῆς» πού ἐπὶ ἔναν αἰῶνα περίπου διατυπώνει νόμους πού διέπουν τά φυσικά φαινόμενα σέ ἀτομική καί ὑποατομική κλίμακα καί προβλέπουν μόνον τὴν πιθανότητα τό σωματίδιο αὐτό νά εύρισκεται εἰς μίαν ὡρισμένην περιοχήν τοῦ χώρου, τῆς «ἀπροσδιοριστίας» τοῦ Heisenberg δυνάμει τῆς ὁποίας δέν εἶναι δυνατόν νά προσδιορισθῇ μετ' ἀκριβείας ἡ θέσις καί ἡ ταχύτητα ἐνός ὑποατομικοῦ σωματίδιου, τῆς «σχετικότητας» τοῦ Einstein «εἰδικής» πού μελετᾶ τὴν κινητικήν συμπεριφοράν ἐνός σώματος πού κινεῖται μέ πολὺ ψηλή ταχύτητα ὡς τοῦ φωτός καί «γεννικής» πού ἐπιχειρῇ ἐρμηνεία τῶν φαινομένων τῆς καμπυλώσεως τοῦ χωροχρόνου ὡς ἀπορροίας τῆς ὑπάρχειας βαρυτικῶν πεδίων, τῶν «χορδῶν» πού ἀποπειρᾶται νά ἔχηγήσῃ τὴν δομή τοῦ σύμπαντος καί εἰς ὑποατομικόν ἐπίπεδον θεωροῦσα καί τὴν ἐπίδρασιν τῆς βαρυτικῆς δυνάμεως μέ τὴν βοήθειαν ὅχι σωματίδιων, ἀλλά δομῶν μέ διαστάσεις τῶν λεγομένων χορδῶν, τῆς «Θεωρίας του Χάους», πού ἀσχολεῖται μέ τὴν συμπεριφοράν ὡρισμένων μή γραμμικῶν δυναμικῶν συστημάτων, πού χαρακτηρίζονται κυρίως ἀπό εύαίσθητον ἔξαρτησι ἐκ τῶν ἀρχικῶν συνθηκῶν καί ἐν συνεχείᾳ ἐκ τῆς ἀπουσίας περιοδικότητος, θεωροῦμεν ὡς προσπάθειαν τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος νά κατανοήσῃ τόν ὑπέροχον μακρόκοσμον καί τόν ἐκπληκτικόν μικρόκοσμον, ἡ ὑπέροχος ἀρμονία καί τάξις, αἱ διέπουσαι ἀρχαὶ τάς κινήσεις τῶν πλανητῶν τοῦ ἡλιακοῦ ἡμῶν συστήματος (ὅπως καὶ τοῦ συνόλου τῶν οὐρανίων σωμάτων ἐκ τῶν ὄποιων ἀπαρτίζεται ὁ ἡμέτερος Γαλαξίας) καὶ τά δισεκατομμύρια τῶν ἄλλων Γαλαξιῶν ἡ ἀσύλληπτος πρόνοια ἡ ιθύνουσα τὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀλληλεπίδρασιν ὅλων τῶν ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου ἐμβίων ὄντων, εἰς τὴν «μεταφυσικήν, ὑπαρξιακήν καί ὄντολογικήν ἐρμηνείαν των» ἀποδεικνύουν ὡς ἀβασίμους. Δέν ἀποτελοῦν δέ καὶ αἱ θεωρίαι αὗται εἰμὴ ἐκδήλωσιν τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ, ὅπως διακρίνη τοὺς πανσόφους νόμους τοὺς ιθύνοντας τὸ σύνολον τῆς παρούσης δημιουργίας, ἀπὸ τῶν κινήσεων τῶν ἡλεκτρονίων κλπ. περὶ τοὺς πυρῆνας τῶν στοιχείων μέχρι τῶν κινήσεων τῶν Γαλαξιῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν παντεποπτείαν ὡσαύτως τοῦ Ἀπείρου Νοῦ Δημιουργοῦ, τοῦ Τρισυπόστατου Θεοῦ, τοῦ ἐφορῶντος καὶ ιθύνοντος τὰ πάντα, ἐφόσον ἐν Αὐτῷ ζῷσι, κινοῦνται καὶ εἰσί. (Πράξ. ΙΖ' 28).

εξαστα συστήματα ή σύργανα τοῦ σύργανισμοῦ.

Έπικαλούνται ως ἀπόδειξιν τῆς ἐξελίξεως τῶν ἐμβίων ὅντων τὴν ὄμοιότητα ὡρισμένων σύργανων ὄμοιότητας μελῶν τῶν σύργανισμῶν τῶν συγγενῶν πάντοτε εἰδῶν καὶ γενῶν⁷⁶, ὅπως καὶ τὴν ἐν τοῖς σύργανισμοῖς των ὑπαρξιν εἰδικῶν τίνων σύργανων, τὰ ὅποια ἀπεκλήθησαν ὑποτυπώδη. Άλλ' ἡ μὲν ὄμοιότης σύργανων τινῶν ἡ συστημάτων τῶν ὅντων τούτων ἥτο ἀναπόφευκτος φύσει, ἐφόσον πρόκειται περὶ ἔργοστασίων καύσεως καὶ καταλλαγῆς τῆς ὕλης, ἔργοστασίων κινήσεως καὶ ἀναπαραγωγῆς, πρωρισμένων ὅπως διαμορφωθοῦν καὶ ἀναπτυχθοῦν - μέχρις ὡρισμένων ὄριων σύργανικῆς ἀναπτύξεως - ζήσουν καὶ ἀναπαραχθοῦν ἐν τῷ αὐτῷ φυσικῷ περιβάλλοντι καὶ ὑπὸ τό κράτος τῶν αὐτῶν φυσικῶν νόμων. Τῶν δέ ὑποτυπώδων σύργανων, ἄλλων μὲν ἀγνοεῖται εἰσέτι ὁ σκοπὸς καὶ ὁ προορισμός, ἄλλων δέ ἡ δῆθεν κατὰ τό φαινόμενον ἀτροφία ἡ ἀχρήστευσις εἶναι ἀπόδειξις ὅχι ἐξελικτικῆς ἰκανότητος τῶν ὅντων καὶ δημιουργίας νέων σύργανων εἰς τούς σύργανισμοὺς αὐτῶν, ἄλλὰ παλινδρομήσεως καὶ ἐκφυλισμοῦ τούτων, μερικοῦ ἡ καθολικοῦ, ὅταν ὑπέρτεραι τῆς προσαρμοστικῆς ἰκανότητος αὐτῶν συνθῆκαι ἐπὶ τῆς ζωῆς των ἐπιδράσουν⁷⁷.

Καὶ προκειμένου περὶ τοῦ ἀνθρώπου, προέβαλον μέχρι τῆς τελευταίας μεγάλης!! ἐν Ἀφρικῇ ἀνακαλύψεώς των ὡς διάμεσους τύπους - κρίκους μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ πιθήκου, τὸν ἀνθρωπὸν τῆς Ἰάβας, τοῦ Νεάντερταλ, τῆς Γερμανίας, τοῦ Πεκίνου ἡ ἄλλως τὸν «Σινάνθρωπον», τὸν ἀνθρωπὸν τῆς Μοραβίας, τῆς Ἀϊδελβέργης, τῆς Σαπέλ - ώ - Σαὶν κ.ἄ.

Άλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἀνθρώπου τῆς Ἰάβας, ἡ μεγάλη ἀποστολὴ Σελένκα, ἐκδώσασα κατὰ τό ἔτος 1912 τὰ πορίσματα αὐτῆς, ἀπεφάνθη ὅτι «δέν ἀνήκει οὗτος εἰς τὴν πλειόκαινον διάπλασιν τῆς τριτογενοῦς περιόδου, ὡς ὁ εὔρετης αὐτοῦ καθηγητὴς Ντυμπουὰ ὑπεστήριξεν, ἄλλ' εἰς τὴν τῶν καθολικῶν προσχώσεων, ἥτοι τὴν τεταρτογενῆ περίοδον, καθ' ἦν πλεῖστα ὅσα λείψανα τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου ἀνευρίσκονται»⁷⁸. Περὶ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Νεάντερταλ, διακεκριμένοι εἰδικοὶ ἐπιστήμονες, ὡς ὁ ἐν Βόνη καθηγητὴς Mayer, ὁ καθηγητὴς Rudolf Wagger, ὁ Dr Piunner Rey, ὁ καθηγητὴς Birchow κ.ἄ. ἀπεφάνθησαν ὡσαύτως ὅτι «πρόκειται

⁷⁶ Εἶναι ἀπολύτως πεπλανημένον τὸ ἀρχαῖον ἀπόφθεγμα, ὅτι ἡ ἀνάγκη διαπλάσσει τὸ σύργανον. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι, τὰ σύργανα διαπλάσσονται ἀνάλογα μὲ τάς μελλούσας ἀνάγκας τῶν σύργανισμῶν, καὶ ἔχουν ὡρισμένην μόνον ἰκανότητα προσαρμογῆς.

⁷⁷ Πρβλ. καὶ μακαριστοῦ Π. Τρεμπ. Μν. ἔργ. σελ. 95-103 καὶ βιβλ. αὐτ.

⁷⁸ Πρβλ. Ν. Σπηλ. μν. ἔργ. σελ. 58 καὶ βιβλ. αὐτόθι.

περὶ ἀνθρώπου». Περὶ δέ τῶν λοιπῶν, καί συγκεκριμένως περὶ τοῦ «όρθιοῦ πιθηκανθρώπου», ὁ γάλλος φυσιολόγος Charles Richet, γράφων εἰς τὴν γενικήν Ἐπιθεώρησιν τῶν Ἐπιστημῶν, τῆς 30ης Ὁκτωβρίου 1905, ἀποφαίνεται ὅτι: «Εἶναι τίς κατηναγκασμένος νά όμολογήσῃ ὅτι ἄβυσσος βαθεῖα ὑφίσταται μεταξὺ τοῦ πρώτου τῶν πιθήκων καί τοῦ τελευταίου τῶν ἀνθρώπων ούδετε θὰ δυνηθοῦν τὰ πενιχρὰ λείψανα τοῦ ὀνομασθέντος ὄρθιοῦ πιθηκανθρώπου νά μεταβάλουν τὴν ὄμόφωνον ταύτην γνώμην».⁷⁹

Τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ πιθηκανθρώπου κλπ., ἐπαναλαμβάνουν, ἔκτὸς ἄλλων: 1) ὁ ῥηθείς Elie de Cyon, 2) ὁ Γερμανὸς ἀνθρωπολόγος Hermann Claatsel, καθηγητὴς τῶν Πανεπιστημίων τῆς Χάϊντεμπερκ καί τοῦ Μπρεσλάου (1863 - 1916) καί 3) ὁ πολὺς Virchow τονίζοντες, χαρακτηριστικῶς, ὁ μὲν πρῶτος, ὅτι «ἡ Ἱδέα ὅτι τό ἀνθρώπινον γένος κατάγεται ἐκ τίνος οίουδήποτε πιθηκοειδοῦς εἴνε ἀναμφισβήτητως ἡ πλέον ΜΩΡΑ ἐκ τῶν ἔξαγγελθεισῶν περὶ τῆς ιστορίας τοῦ ἀνθρώπου» ὁ δεύτερος, ὅτι «ἔχει τὶς τό δικαίωμα νά ἔξαλείψῃ ὄριστικῶς τὸν ἀνθρωποειδῆ πίθηκον ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν προγόνων τοῦ ἀνθρώπου, ὡς καί τὸν περίφημον πιθηκάνθρωπον» καί ὁ τρίτος ὅτι «ματαίως ἀναζητεῖται τό διάμεσον, ὅπερ θὰ ἦν δῆθεν τὸν ἀνθρωπὸν πρός τὸν πίθηκον ἡ πρός ἄλλο ζωϊκὸν εἶδος... ὅτι πᾶσαι αἱ ἐπιχειρηθεῖσαι ἔρευναι ἀπέμειναν ἀνευ ἀποτελέσματος ὅτι δέν ὑπάρχει προάνθρωπος, δέν ὑπάρχει πιθηκάνθρωπος (ἀνθρωποπίθηκος)· καί ὅτι ὁ μεσάζων κρίκος παραμένει φάντασμα, ἀποκύημα φαντασίας»⁸⁰.

Εἰς ὅμοιον σχεδὸν συμπέρασμα, διά τούς αὐτοὺς δῆθεν μεσάζοντας μεταξὺ ἀνθρώπου καί πιθήκου τύπους, καταλήγει ὁ ἀρθρογράφος Ζώρζ Κραναὶ εἰς τό δεύτερον ἄρθρον του, ἐν τῷ περιοδικῷ "Ἡλιος" τῆς 15.3.52, διατυπώνων τό ἐξῆς περὶ αὐτῶν ἐρώτημα, ὡς καί τῶν περιφήμων νέων εύρημάτων: «Πρόκειται περὶ πιθήκων ἡ περὶ ἀνθρώπων; Θὰ ἦτο δύσκολον νά διακρίνῃ κανείς... ἀντιπροσωπεύουν ἄραγε οὕτοι ἀμέσους προγόνους μεταγενεστέρων ἐποχῶν; Νά βεβαιώσῃ κανεὶς κάτι τέτοιο, θὰ ἦτο πολὺ παρακινδυνευμένον»⁸¹.

⁷⁹ Ἱδίου, αύτόθι, σελ. 56-58

⁸⁰ Ἱδίου, αύτόθι, σελ. 39-61

⁸¹ Καθ' ὄμολογίαν τῆς ἐπιστήμης ὁ πραγματικὸς ἀνθρωπὸς (*Homo sapiens*) ἐνεφανίσθη ἐπὶ τοῦ πλανήτου πρὸ δέκα (ἀριθ. 10) περίπου χιλιάδων ἑτῶν. (Πρβλ. διατριβὴν Γ. Γουέλες ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἡλιος» τῆς 20ης Μαρτίου 1954, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Οἱ πρῶτοι πραγματικοὶ ἀνθρωποι...»). Όσαύτως εἰς τὸ αὐτὸ περιοδικὸν «Ἡλιος», τῆς 25ης Αύγουστου 1954, ἐδημοσιεύθησαν τὰ ἀκόλουθα; «Χάρις εἰς τὰ ῥαδιενεργὰ ίσότοπα G 14 τοῦ ἀνθρακος, ποὺ περιέχεται εἰς τάς ὄργανικὰς ὕλας,

Ναί, ἀληθῶς. Δέν πρόκειται **περὶ διαμέσων** τύπων μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ πιθήκου, ἀλλὰ περὶ ἀνθρώπων ἀφ' ἐνὸς καὶ πιθήκων ἡ πιθηκοειδῶν ἀφ' ἑτέρου, ἀπὸ τῶν ὅποιων ὅμως, ὅλως διάφορος ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ὄργανικῆς, ἐκ τούτου δέ καὶ ἡ ὅλως διάφορος σύστασις τοῦ αἵματος καὶ τοῦ λευκώματός του, ὅπως καὶ τὰ 312 ἰδιαίτερα ἀνατομικὰ χαρακτηριστικά, ἄτινα ἀπαντῶνται μόνον εἰς αὐτόν. Ἐχωρίσθη δέ ἀπολύτως ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ πάντων τῶν πιθήκων ἡ πιθηκοειδῶν ὅπως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν λοιπῶν ἐμψύχων ὄντων, οὐ μόνον διά τῆς διαφόρου συστάσεως καὶ διαπλάσεως τοῦ σώματος του, ἀλλά, καὶ κυρίως διά τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ψυχῆς, ἥτις, ὡς ἰδιαιτέρα ἐν αὐτῷ πνευματική - ἄρα δέ καὶ ἐνσυνείδητος καὶ ἐλευθέρα ὑπόστασις, ἀποτελεῖ, ἀναντιρρήτως, τὴν κορωνίδα τῶν ἀποδείξεων (προκειμένου ἴδια περὶ τοῦ ἀνθρώπου) ἐναντίον τῆς «Θεωρίας τῆς ἔξελίξεως» καὶ καθιστᾷ τό μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πάντων τῶν λοιπῶν ἐμψύχων ὄντων χάσμα ἀπολύτως ἀγεφύρωτον. Πρωτίστη δέ ἀπόδειξις τῆς ἰδιαιτέρας καὶ ἐνσυνείδητου ὑποστάσεως τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς εἶναι ἡ ὑλικὴ σύστασις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος.

*****

Ἐπιθυμοῦντες ὅπως ἀνυψωθῶμεν εἰς τὴν κατανόησιν τῆς φύσεως, τῆς γενέσεως, ἀλλά καὶ τοῦ προορισμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς (τῆς ὁποίας, ὡς διεκήρυξεν ὁ Κύριος - Ματθ. ΙΣΤ' 26 - «ούδεν ἵσαξιν ἀντάλλαγμα ὑπάρχει ἐν τῷ Κόσμῳ»), καλὸν ἐθεωρήσαμεν νά προτάξωμεν περὶ τῆς ὑλικῆς συστάσεως καὶ τοῦ τρόπου τῆς, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατά τήν δημιουργίαν τῶν πρωτοπλάστων, διαπλάσεως καὶ διαμορφώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος (ὅπερ προωρίσθη ὡς σκήνωμα τῆς ἐν τῇ παρούσῃ παρεπιδημίᾳ – Α' Πέτρ. Β' 11 καὶ Β' Πέτρ. Α' 13 κ.ἄ. - ἀλλὰ καὶ ὡς μέσον ἡ ὄργανον ἀθλήσεως καὶ τελειώσεως τῆς ψυχῆς ἡ, ἄλλως, τῆς «κατὰ χάριν» θεώσεως αὐτῆς - Ἰωάν. Ι' 44 κ.ἄ.), διά τῆς ὑλικῆς

κατωρθώθη ἡ διαπίστωσις τῆς ἡλικίας ὡρισμένων ἀντικειμένων τῆς προϊστορίας καὶ τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς, ὅπως συμβαίνει μὲ τὰ ὄρυκτά... Μία ὅμας Ἀμερικανῶν ἐπιστημόνων, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Γ. Φ. Λέιμπυ εἰδικεύθη εἰς τοιαύτης φύσεως ἐρεύνας καὶ δημοσιεύει ἐτησίως πολυάριθμα δείγματα ἀνευρεθέντα κυρίως εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν ἐγγὺς Ἀνατολήν. Αἱ γενόμεναι ἔρευναι εἰς τὴν Ἀμερικὴν δέν ἔδωσαν ἔχνη πού νά μαρτυροῦν τὴν παρουσίαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸ τῶν 10.000 χιλιάδων ἐτῶν». Κατόπιν καὶ τῶν ὄμολογῶν τούτων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τελείας ἄρα ἀπόδειξεως ὅτι τὰ «περὶ προανθρώπων καὶ πρωτανθρώπων» εἶναι προϊόντα ἀτελῶν φαντασιῶν, καθίσταται προφανές πόσον ἀληθής τυγχάνει καὶ ἡ περὶ τοῦ χρόνου τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δημιουργίας τῶν πρωτοπλάστων πληροφορία τῆς Γραφῆς.

δέ συστάσεώς του ἀποτελεῖ τὴν πρωταρχικὴν ἀπόδειξιν τῆς ἰδιαιτέρας ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πνευματικῆς ὑποστάσεως τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Καὶ εἶναι βεβαίως ἀληθὲς ὅτι καὶ εἰς τὰ σώματα - ὄργανισμοὺς ὅλων τῶν λοιπῶν ἐνοργάνων ὅντων ἰδίᾳ δέ τῶν ἐμψύχων, ἐκδηλοῦται ἡ πανσοφία καὶ ἡ παντοδυναμία τοῦ Δημιουργοῦ, ὅπως ἔκαστον ἔξυπηρετῇ διά πολυμόρφων ὄργάνων καὶ μελῶν τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἐδημιουργήθη, ἀλλὰ διά τὸν ἄνθρωπον ἐπεδείχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἰδιαιτέρα ὅλως πρόνοια καὶ εὔνοια καὶ εἰς αὐτὴν τὴν διάπλασιν τοῦ σώματός του, ὡς ρητῶς τονίζει τοῦτο καὶ ἡ Γραφή (Γένεσ. Α' 27 καὶ Β' 7). Ἐκτὸς τούτου (καὶ ἄλλων βεβαίως πλεονεκτημάτων) ἐπλάσθη μόνον τοῦτο, μεταξὺ ὅλων τῶν ἐμψύχων, μὲ τὴν κεφαλὴν πρός τὰ ἄνω, δυναμένην εύχερῶς νά στρέφηται πρός πάσας τάς κατευθύνσεις. "Οχι διά νά ἐνθυμῆται ὁ ἄνθρωπος τὴν ἄνωθεν καταγωγὴν του, ὡς πεπλανημένως ἐπίστευσαν πολλοὶ τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων ἐν οἷς καὶ ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλάτων. Ἀλλὰ διά νά διερευνᾶ, φιλοσοφικῶς, τὸν περιβάλλοντα ἡμᾶς Κόσμον πρός ὅλας τάς κατευθύνσεις καὶ ἔξευρίσκων οὕτω τὸν ἄπειρον, πάνσοφον καὶ παντοδύναμον Δημιουργὸν του (Πραξ. ΙΖ' 27-28 κ.ἄ.) νά κατανοῇ καὶ τὸν πρός τὰ ἄνω - τούς ούρανοὺς - πνευματικὸν καὶ αἰώνιον αὐτοῦ προορισμόν «ἄνω θρώσκων», ὡς ἄνθρωπος ὅπως ἐκπληκτικῶς ἡ εὔστοχος ἐλληνική γλῶσσα καταδεικνύει.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λοιπὸν δημιουργίαν τῶν πρωτοπλάστων, καθ' ἥν (καὶ ὅπως τονίζει καὶ ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης) τό τε σῶμα ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐδημιουργήθησαν ταυτοχρόνως⁸², ἡ διάπλασις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς μητρὸς γίνεται, ἐν συνόψει, ὡς ἔξης, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀτέγκτων καὶ ἐν προκειμένῳ καὶ ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ καὶ πάλιν τεθέντων φυσικῶν νόμων τῆς κληρονομικότητος καὶ τῆς ἀναπαραγωγῆς. Ἐνοῦται ἀρχικῶς ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς μητρὸς τό πρῶτον καταφθάνον - τό δυναμικώτερον⁸³ (ἢ τὰ πρῶτα, ἐὰν πρόκειται περὶ διδύμων, τριδύμων κ.ό.κ.) ἀνδρικὸν σπερματοζωάριον μετὰ τοῦ ἀναμένοντος ἐν τῇ μήτρᾳ γυναικείου ώφαρίου (ἢ τῶν περισσοτέρων τοιούτων ἐὰν πρόκειται περὶ διδύμων, τριδύμων κ.ό.κ.) καὶ ἐκ τῆς

⁸² «Περὶ κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου», Ε. Π. Afigne, τ. 44, σελ. 233... «Ἐν δὲ τῇ καθ' ἔκαστον δημιουργίᾳ μὴ προτιθέναι τοῦ ἐτέρου ἔτερον, μή τε πρὸ τοῦ σώματος τὴν ψυχήν, μήτε τὸ ἐμπταλινόν».

⁸³ Πάνσοφος πρόνοια ἐκδηλοῦται καὶ ἐν προκειμένῳ διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν δυναμικότερων σπερμάτων πρὸς ἀναπαραγωγὴν τῶν ἐνόργανων ὅντων καὶ δὴ τῶν ἐμψύχων. Εἰς τοῦτο ἀποβλέπει καὶ τὸ ὑπέροχον γαμήλιον πτερύγισμα τῆς βασιλίσσης τῶν μελισσῶν εἰς μέγα ὑψος, ἵνα συζευχθῇ μετ' αὐτῆς ὁ δυναμικότερος κηφήν, ἐπίσης δὲ καὶ ἄλλαι παράλληλοι ἐνέργειαι διαφόρων ἄλλων ζώων χερσαίων τε καὶ ἐναλίων.

ένώσεως ταύτης διαμορφοῦται τό ένιαῖον πλέον ἀρχικὸν κύτταρον τό γονιμοποιηθὲν ώάριον, ἐξ οὗ θὰ προέλθῃ, διά τοῦ ἐννόμου καὶ μυστηριώδους μέχρις ώρισμένου ἀριθμοῦ πολλαπλασιασμοῦ, ὀλόκληρος ὁ ἀνθρώπινος ὄργανισμός. Τό ἀρχικὸν δηλ. ἐκεῖνο κύτταρον διαιρεῖται ἀκολούθως εἰς δύο, τὰ δύο εἰς 4, τὰ 4 εἰς 8, τὰ 8 εἰς 16 καὶ τὰ 16 εἰς 32 κύτταρα. Ἐνῶ δέ ἡ εἰδικὴ αὕτη καὶ μυστηριώδης διχοτόμησις τερματίζεται, ἄρχεται ἡ διαμόρφωσις τῆς λεγομένης μορούλας, τῆς πρωταρχικῆς ἐν τῇ μήτρᾳ μορφῆς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος⁸⁴.

Καθ' ὅν ὅμως χρόνον, καὶ κατὰ τὸν προεκτεθέντα τρόπον, διαμορφοῦται ἡ πρώτη ἐν τῇ μήτρᾳ μορφῇ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, τὰ 32 πλέον κύτταρα, χωριζόμενα μυστηριωδῶς καὶ πάλιν εἰς ἴδιαιτέρας ὁμάδας καὶ προσλαμβάνοντα ἴδιαιτερον σχῆμα καὶ ἴδιαιτέρας διαστάσεις, διαμορφώνουν διά διαιρέσεως ἐκ νέου, ἀλλὰ καὶ μέχρις ώρισμένων αὐθίς ὄριων πολλαπλασιασμοῦ, τὰ ἴδιαιτερα μέλη, ὄργανα καὶ συστήματα τοῦ σώματος μὲ τοιαύτην ἄτεγκτον ἀποκλειστικότητα, ὥστε ώρισμένα μὲν σχηματίζουν μόνον τὴν κεφαλήν, ἄλλα τάς χεῖρας καὶ τούς πόδας, ἄλλα τὴν καρδίαν καὶ τὰ ἀναπνευστικὰ ὄργανα κ.ο.κ. Τὰ πρωταρχικὰ δηλ. 32 κύτταρα, ἅμα ως συμπληρώνουν τὸν ἀριθμὸν τοῦτον, ἀναλαμβάνουν μυστηριωδῶς, μεμονωμένως ἔκαστον, ἢ καθ' ώρισμένας ὁμάδας τὴν ἐπιτέλεσιν ώρισμένου μόνον ἔργου ἐν τῇ δομῇ τοῦ ὅλου σώματος, τὴν διάπλασιν δηλ. ἡ διαμόρφουν ώρισμένων μόνον ὄργάνων ἢ μελῶν αύτοῦ. Τόση δέ εἶναι ἡ ἀποκλειστικότης τοῦ ἔργου των τούτου, ὥστε ἐὰν τὰ κύτταρα τὰ πρωρισμένα διά τὴν διάπλασιν τῆς κεφαλῆς τὰ μεταθέσωμεν, δι' ἐγχειρίσεως, εἰς τὴν θέσιν τῶν κυττάρων ἄτινα θὰ σχηματίσουν τούς πόδας εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην θὰ διαπλασθῇ ὑπὸ τῶν πρώτων ἡ κεφαλή. Όμοία ἄτεγκτος ἀποκλειστικότης χαρακτηρίζει καὶ τὰ κύτταρα ἐξ ὧν διαμορφοῦνται καὶ, τὰ λοιπὰ ὄργανικὰ συστήματα ἢ μέλη. Ἐπίσης δέ καὶ τὰ ὄργανα τῆς ἀναπαραγωγῆς δι' ἣ ὑποστηρίζεται ὅτι χρησιμοποιεῖται μέγα μέρος (τὸ 1/2 περίπου) τοῦ πρωταρχικοῦ κυττάρου (τῆς ὅλης δηλ. πρωτοπλασματικῆς μάζης τοῦ σώματος), ἐξ οὗ καὶ εἶναι τόσον ἔντονος ἡ γενετήσιος ὄρμη⁸⁵.

⁸⁴ Πρβλ. Γ. Σκλαβούνου, «Ἀνατομικῆς», Α' τομ., σελ. 62 εξ.

⁸⁵ Καὶ μόνη, ἐπίσης, ἡ μυστηριώδης αὔτη, σταθερὰ καὶ ἀναλλοίωτος τάξις τῆς σχάσεως καὶ τοῦ μέχρις ώρισμένου ἀριθμοῦ πολλαπλασιασμοῦ τοῦ ἀρχικοῦ γεννητικοῦ κυττάρου ἐκάστου ὄργανισμοῦ σώματος, καὶ ἡ ὑπὸ ώρισμένων, ἐν συνεχείᾳ, κυττάρων, ἢ ὁμάδων ἐξ αὐτῶν, μυστηριώδης καὶ πάλιν διαμόρφωσις τῶν κατ' ιδίαν μελῶν ὄργάνων καὶ συστημάτων αύτοῦ μέχρις ώρισμένων ἐπίσης καὶ ἀναλλοιώτων διαστάσεων, σχημάτων καὶ

Διά τὸν λόγον δέ τοῦτον εἶναι τόσον σκληρὰ καὶ ἡ πρός τὴν σάρκα καὶ τάς ὄρμὰς αὐτῆς πάλη τῆς πνευματικῆς ἡμῶν ψυχῆς (πρός Γαλατ. Ε' 17 κ.ἄ.), προκειμένου νά νικηθῇ – νεκρωθῇ, σταυρωθῇ (πρός Γαλ. Ε' 24. πρός Κολασ. Γ' 5 κ.ἄ.), διά τῆς προοδευτικῆς ἐπιβολῆς καὶ τῆς κυριαρχίας τῆς ψυχῆς ἐπὶ τοῦ σώματος, μέγα μέρος τοῦ ὅλου ὄργανικοῦ δυναμισμοῦ, ὅστις ἔδόθη σκοπίμως βεβαίως ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ εἰς τὰ γενετήσια ὅργανα διά τὴν ἔξυπηρέτησιν τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐν τούτοις ἡ ψυχὴ δύναται νά τὸν κατανίκησῃ καὶ νά τὸν νεκρώσῃ, ὅταν μάλιστα ἀναπτύσσεται πνευματικῶς ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας καὶ χρῆται, ἐκάστοτε καταλλήλως, καὶ τὰ πάντοτε ἀπαραίτητα βοηθητικὰ μέσα, ἥτοι τὴν ἐγκράτειαν εἰς τάς λαμβανομένας τροφὰς (νηστείαν), τὴν ἐργασίαν - ὑποπίασιν, τοῦ σώματος (Α' πρός Κορ. Α' 27) καὶ τὴν προσευχήν καὶ κυρίως τήν Θείαν διά τῶν μυστηρίων τῆς Ἑκκλησίας Χάριν, ὅτε ἔχει κληθεῖ δι' αὐτό ὑπὸ τοῦ Θεοῦ (Ματθ. ΙΘ' 11-12).

Ἡ τοιαύτη δέ κυριαρχία τῆς ψυχῆς ἐπὶ τοῦ σώματος καὶ ἡ νέκρωσις τῆς γενετησίου ὄρμῆς καὶ κατὰ τὴν ἀναπαραγωγικὴν περίοδον, οὐδόλως εἶναι ἐπιβλαβής, ὄργανικῶς τε καὶ ψυχικῶς. Οὐδ' ἔχει ώς ἀναπόφευκτα ἐπακόλουθα ψυχικὰς νευρώσεις, ώς ὑποστηρίζουν οι ἀγνοοῦντες τό μυστήριον τῆς ὑποστάσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὴ οἱ ύλισται. Ἀντιθέτως, καθίσταται αὐτὴ καὶ λίαν ὠφέλιμος, ψυχικῶς καὶ σωματικῶς, ώς ἔχομεν πλεῖστα παραδείγματα ἀγαθῶν καὶ ἄλλων πνευματικῶν ἀνθρώπων. Εἰς δέ τούς χωροῦντας πρός τό γῆρας ἔξασφαλίζει, προσέτι μακροβιότητα ἀσφαλῆ, ἀκμαίας τάς σωματικὰς καὶ τάς ψυχικὰς δυνάμεις καὶ διαύγειαν πνεύματος ἀξιοθαύμαστον μέχρι τέλους τῆς παρούσης ζωῆς.

Τοιουτοτρόπως λοιπὸν σχηματιζόμενου ἐκ τοῦ πρώτου κυττάρου (τοῦ γονιμοποιούμενου ώφαρίου) ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς μητρὸς καὶ διαμορφουμένου, ἐν ὥρισμένῳ χρόνῳ, τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ἀπορροφᾶται ὑπ' αὐτοῦ ἡ ἐν τῇ μήτρᾳ καὶ πάλιν, καὶ ἐν εἴδει ἀκτινοβολίας ὅλων τῶν ἐν τῷ μεταξὺ πολλαπλασιαζομένων, διά τῆς διαιρέσεως, κυττάρων, ἐμφανιζόμενη χρωματίνη, ἥτις, ώς πιστεύεται, ἐνέχει πάσας τάς ἐκ τῶν γονέων μεταδιδομένας εἰς τὰ τέκνα κατωτέρας ψυχικὰς ἴδιοτητας. Τῶν ἴδιοτήτων τούτων ἡ

μορφῶν, εἶναι ἀρκεταὶ ὡσαύτως ἀποδείξεις διὰ τὸν ἀποκλεισμὸν καὶ τὴν καταδίκην πάσσης «μορφῆς» ἡ ἐννοίας ἐξελίξεως καὶ μεταμορφώσεως τῶν ἐνόργανων ὅντων, τόσον τῆς προοδευτικῆς - βραδείας, ὅσον καὶ τῆς ἀποτόμου - τῆς ἀλματικῆς. Διότι οἱ διέποντες ταύτας νόμοι εἶναι ἀπαραβίαστοι.

έπίδρασις εἶναι ἄμεσος μὲν μέχρι τριῶν γενεῶν, ἔμμεσος δέ μέχρις ἐπτὰ ἥ καὶ περισσοτέρων κατὰ τάς νέας ἐκδοχάς, διά τὸν λόγον δέ τοῦτον κληρονομοῦνται ὑπὸ τῶν τέκνων ψυχικὰὶ ἴδιότητες καὶ ὄργανικὰ στίγματα (φυσιογνωμικὴ ὁμοιότης κ.ἄ.) ὅχι μόνον τῶν γονέων ἢ τῶν ἀμέσων προγόνων μέχρι τριῶν γενεῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπωτέρων τοιούτων μέχρις ἀκαθορίστου ἀριθμοῦ. Ἐκ παραλλήλου, προσλαμβάνει εἰδικὴν φυσικοχημικὴν σύνθεσιν τὸ ἀνθρώπινον αἷμα, **βασικῶς** διαφέρον ἀπὸ τοῦ αἵματος ὅλων τῶν αἵματοφόρων ζώων (καὶ τοῦ τόσον ὑμνηθέντος πιθήκου, ὡς καὶ ὅλων τῶν πιθηκοειδῶν), ἐκ τούτου δέ καὶ ἡ μετάγγισις αἵματος οἰουδήποτε ζώου εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἀδύνατος ἐπιφέρουσα ἀμέσως τὸν θάνατον. Καὶ, τέλος, διαμορφοῦται ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἀνθρώπου, διάφορος ἐπίσης ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου ὅλων τῶν ζώων. Τὸν ἐγκέφαλον δηλ. ὅλων τῶν ἔχόντων τοιοῦτον ζώων περιέβαλεν ἐξ ὀλοκλήρου ὁ Δημιουργὸς διά νεύρων, ἐξ οὗ καὶ δέν δύνανται ταῦτα νά ἀντιδράσουν εἰς τάς ἔξωτερικὰς ἀντανακλαστικὰς ἐπιδράσεις, ὅπως καὶ εἰς τάς ἐνδοοργανικὰς λειτουργίας καὶ ἐκκρίσεις τῶν διαφόρων ὄργάνων καὶ ἀδένων των. Τὸν ἐγκέφαλον ὅμως τοῦ ἀνθρώπου διέπλασεν ὅχι μόνον διά τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν αἰσθήσεων κλπ. ἀλλὰ καὶ τῶν πνευματικῶν του ἐφέσεων. Καὶ οὕτω παρεσχέθησαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ μηχανικὰ ὄργανικὰ πλέον μέσα, ἵνα δεσπόζῃ πνευματικῶς (διά τοῦ ἐγκεφάλου) ἐφ' ὅλων τῶν λειτουργιῶν τοῦ σώματος, τῶν ἐκ τῶν ἔξωτερικῶν ἐπιδράσεων ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἐκκρίσεων κλπ. τῶν ἐνδοκρινῶν καὶ μὴ ἀδένων προκαλουμένων, καὶ καθιστᾶ οὕτω τοῦτο - ὅταν θέλῃ - ἀπλοῦν ὄργανόν της πρός ἐκπλήρωσιν τοῦ θείου της προορισμοῦ.

Τοιαύτη, ἐν συνόψει, ἡ μυστηριώδης ἔννομος φυσικὴ τάξις, ὑπὸ τὴν ἄτεγκτον ἐπίδρασιν καὶ ἐπιβολὴν τῆς ὁποίας τελεῖται ἡ ἀρχικὴ σύλληψις, ὁ προοδευτικὸς σχηματισμὸς καὶ ἡ τελικὴ διάπλασις καὶ διαμόρφωσις τοῦ ὑπεροχωτέρου ἀληθῶς ἄνθους τῆς παρούσης δημιουργίας, τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ὡς ἐργοστασίου κινήσεως καὶ καύσεως - καταλλαγῆς τῆς ὕλης καὶ ἀναπαραγωγῆς, ἀφθάστου τελειότητος καὶ σοφίας, ὅπως καὶ ἀσυλλήπτων ἐν πολλοῖς, φυσικοχημικῶν καὶ μηχανικῶν λειτουργιῶν, ἐξυπηρετουμένων διά τῶν λεπτοτάτων καὶ θαυμασίων ὄργάνων καὶ συστημάτων τῆς ἀναπνοῆς, τῆς πέψεως, τῆς ἀφομοιώσεως καὶ τῆς ἀφετεροιώσεως, τῆς ἀφῆς, τῆς δράσεως, τῆς γεύσεως, τῆς ὀσφρήσεως, τῆς ἀκοῆς κλπ.

Διαφεύγει βεβαίως τοῦ πλαισίου τῆς παρούσης ἡ

λεπτομερής περιγραφή ὅλων τῶν ὑπερόχων καί αὐτομάτως, λειτουργούντων ἐνδοκρινῶν καί μή ἀδένων, ὡς καί ὅλων τῶν συστημάτων καί ὄργάνων τοῦ σώματος ἡμῶν δι' ᾧ, καί ἐν ἐκδηλώσει ἀσυλλήπτου σοφίας, δυνάμεως καί προνοίας, ἔξυπηρετοῦνται εἰδικοί σκοποί, πᾶσαι δηλ. αἱ ὄργανικαι ἀνάγκαι καὶ αἱ ψυχικαὶ ἔφεσεις καὶ ἐπιθυμίαι ἡμῶν. Ἐρευνῶμεν ἵκανῶς ἐν τῷ Ζ' τμήματι τοῦ παρόντος Κεφαλαίου, μερικά ἐκ τῶν θαυμασίων ὄργανικῶν συστημάτων. Διάσημοι καὶ σύγχρονοι εἰδικοί ἐπιστήμονες διεκήρυξαν τὴν ἀπόλυτον πίστιν των εἰς τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἀληθῶς ἔξωκοσμίου καὶ ὑπερκοσμίου, ἀλλὰ καὶ «προσωπικοῦ» Τρισυποστάτου πανσόφου καὶ παντοδυνάμου Δημιουργοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπ' Αὔτοῦ δημιουργίαν καὶ ἡμῶν μόνον ἐκ τῆς διαπλάσεως καὶ διασκευῆς τῶν ὁφθαλμῶν ἡμῶν, τῶν ἀπαρτιζόντων τελειότατον ὄπτικόν, φωτογραφικόν ἀλλὰ καὶ κινηματογραφικόν συνάμα σύστημα, διά τὴν κατά διαλείμματα πρόσληψιν καὶ μεταβίβασιν εἰς τὸν ἐγκέφαλον τῶν ἔξωτερικῶν εἰκόνων. Ἐκ τῆς διαπλάσεως καὶ διασκευῆς ἐπίσης τῶν ὥτων, τῶν ἀποτελούντων ὑπέροχον ἀκουστικόν σύστημα ἐνέχον καὶ τὴν περίφημον κιθάραν τοῦ Κοτύ μέ τάς 6000 χορδάς της!!! Ἐκ τῆς μυστηριωδεστέρας, τέλος, διαπλάσεως τοῦ ἐγκεφάλου (ὅστις, κατά τό πλεῖστον μέρος, εἶναι εἰσέτι χώρα ἄγνωστος διά τὴν Ἐπιστήμην), ἐν ᾧ μυριάδες νευριδίων καὶ ἐκατομμύρια κυττάρων συλλειτουργοῦν μυστηριωδῶς πρός ἐπιτέλεσιν **ώρισμένων** ἔργων καὶ ἔξυπηρέτησίν **ώρισμένων** σκοπῶν ἐκδηλοῦται ἡ ἄπειρος σοφία τοῦ Πλάστου. Διότι εἶναι ἀδύνατον νά γίνῃ δεκτόν ὅτι τά ὄργανα καὶ τά συστήματα ταῦτα (ὅπως καὶ πάντα βεβαίως, τά λοιπά συστήματα καὶ ὄργανα τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος), ἐν οἷς καὶ δι' ᾧ ἔξαστράπτει καὶ διακηρύσσεται ὡσεὶ διά τυρηννικῶν σαλπίγγων ἀσύλληπτος πανσοφία, σκοπιμότης, παντοδυναμία καὶ πρόνοια, εἶναι ἀποτελέσματα – ἔργα οἰασδήποτε μορφῆς ἔξελίξεως, ὑπό τό κράτος οἰωνδήποτε ἐπιδράσεων φυσικῶν – τυφλῶν πάντοτε καὶ μηχανικῶν ἐπιλογῶν - καὶ **οἰασδήποτε** ἐπίσης προσαρμοστικῆς ἵκανότητος τοῦ σώματος ἡμῶν, ἐφόσον τό σῶμα ἡμῶν εἶναι ἀπολύτως **ύλικόν!!!** Σύγκειται δηλ. ἐξ ὠρισμένων καὶ ἀπολύτως γνωστῶν πλέον εἰς ἡμᾶς **χημικῶν στοιχείων**, ᾧ η βασική σύστασις εἶναι ἀπλαῖ, πεπερασμέναι καὶ σταθεραί μονάδες ἡλεκτρισμοῦ. Ναί. Μονάδες ἡλεκτρισμοῦ..., ὅχι μόνον ἄλογοι - στερούμενοι δηλ. νοήσεως καὶ συνειδήσεως (αὐτονοήσεως) καὶ ἵκανότητος ἄρα τοῦ εἰδέναι - ἀλλὰ μή ἔχουσαι πρός ἀλλήλας μηδέ συνοχήν!!

Είναι δέ άπολύτως γνωστή ή άλήθεια αύτή. "Οτι δηλ. τὰ 99935 ἐκ. χιλιοστὰ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὄξυγόνον, ἄνθρακα, ὑδρογόνον, ἄζωτον, ἀσβέστιον, θεῖον, φωσφόρον, νάτριον, κάλιον, χλώριον, μαγνήσιον καὶ σίδηρον τό δέ ὑπόλοιπον μέρος, ἐξ 20 περίπου ἄλλων χημικῶν στοιχείων. Γνωρίζομεν ἀπολύτως ἐπίσης (μετὰ τὴν ἐπιτευχθεῖσαν διάσπασιν τοῦ πυρῆνος τοῦ ἀτόμου), ὅτι ἡ βασικὴ σύστασις ὅλων τῶν χημικῶν τούτων στοιχείων, ὥπως καὶ τῶν λοιπῶν ἐξ ὧν σύγκειται ἡ συμπαντικὴ ὕλη, εἴναι ὡρισμέναι, δι' ἔκαστον στοιχεῖον, καὶ σταθεραί, πεπερασμέναι μονάδες ἡλεκτρισμοῦ, πρωτόνια δηλ. ἡλεκτρόνια, ποζυτρόνια κ.ἄ.. ὅτι αἱ ἡλεκτρικαὶ αὗται μονάδες ἀποτελοῦν, δι' ἔκαστον στοιχεῖον, ἡλιακὰ συστήματα ἐν μικρογραφίᾳ καὶ τέλος ὅτι ὅχι μόνον στεροῦνται νοήσεως καὶ εἰδέναι ἄλλὰ καὶ ἀπλῆς συνοχῆς. Εἴναι τυφλαί, ἄλογοι μονάδες ἡλεκτρισμοῦ.

Ἐνῷ ὅμως τοιαύτη είναι ἡ ούσία, ἡ ζύμη ἐξ ᾧς τό σῶμα ἡμῶν ἀποτελεῖται, διακηρύσσουσα καὶ αύτή, τό ἀδύνατον τῆς ὑπ' αὐτῆς τυχαίας, ἡ δι' οἰωνδήποτε τυφλῶν μηχανικῶν ἐξελίξεων, διαμορφώσεώς του (έφόσον διά τῶν διαφόρων ὄργάνων καὶ συστημάτων του - ἐν οἷς ἐκδηλοῦται ἀσύλληπτος σοφία καὶ πρόνοια - ἀποτελεῖ, ἐν τῷ συνόλῳ του, ἐν ὑπέροχον ἐργοστάσιον καταλλαγῆς τῆς ὕλης, κινήσεως κ.λπ.)⁸⁶, παρατηροῦμεν προσέτι ἐν

⁸⁶ "Οπως ὁ Ἀριστοτέλης παρεσύρθη εἰς τὴν πλάνην ὅτι ἔχουν ψυχὰς τὰ φυτὰ καὶ τὰ δένδρα, περιλαμβάνων ἐν τῷ ὅρῳ «ἐντελέχεια» πάσας τάς ὄργανικὰς αύτῶν ἰδιότητας καὶ λειτουργίας, ὡς ἐπίσης καὶ τάς ὄργανικὰς ἄλλὰ καὶ τάς ψυχικὰς ἰδιότητας καὶ ἐκδηλώσεις ὅλων τῶν ἐμψύχων ὄντων περιλαμβανομένου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, δι' ὃν μόνον ἐφρόνει ὅτι ἔχει καὶ «νοῦν» ἐκ τῆς ούσίας τοῦ Θεοῦ, οὕτως καὶ πολλοὶ τῶν συγχρόνων φιλοσόφων καὶ συγγραφέων, τῶν ἀσχοληθέντων μὲ τὸ θέμα τῆς «Ψυχῆς», ἔχαρακτήρισαν καὶ τάς αὐτομάτους - ἀσυνειδήτους ὄργανικὰς λειτουργίας καὶ ἰδιότητας τῶν ὄργανισμῶν ὅλων τῶν ἐμψύχων ὄντων (καὶ τοῦ ἀνθρώπου) ὡς ψυχικὰς τοιαύτας, ἄλλοι δὲ καὶ ὅτι ἡ τοιαύτη ψυχὴ - ἐντελέχεια «κατασκευάζει αὔτη τὸ σῶμα, προσλαμβάνουσα κατάλληλον ὕλην, καὶ φροντίζει περὶ τῆς διατηρήσεως καὶ λειτουργίας αὐτοῦ, ἐπινοοῦσα πολλοὺς καὶ ποικίλους τρόπους ἐπανορθώσεως τῶν βλαβῶν τῶν διαφόρων ὄργάνων τοῦ κ.ο.κ. (Πρβλ. Σπ. Καλλιάφα «Τὸ περὶ ψυχῆς πρόβλημα», σελ. 26 κ.ἄ.). "Οτι ὅμως πᾶσαι αἱ ἰδέαι αὗται εἴναι σφοδρὰ πεπλανημένοι, παρέλκει φρονοῦμεν νά τονίσωμεν μετὰ τὰ προαναπτυχθέντα. Διότι οἱ ὄργανισμοὶ ὅλων τῶν ἐνόργανων ὄντων ἐπροικίσθησαν βεβαίως ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ δι' ὡρισμένων ἐμφύτων φυσικῶν ἰδιοτήτων καὶ αὐτομάτων ὄργανικῶν καὶ φυσικοχημικῶν λειτουργιῶν (αύξήσεως, θρέψεως - ἀναπτύξεως, μέχρις ὡρισμένων ὀρίων, αὐτοαμύνης αὐτοθεραπείας κ.ἄ.), πλὴν αἱ ἰδιότητες αὗται οὐδόλως εἴναι ψυχικαί, ἄλλὰ ὄργανικαί, ὡς ψυχικῶν ἰδιοτήτων νοούμενων μόνον τῶν αἰσθημάτων, τῶν συναισθημάτων καὶ τῶν ἐνστίκτων ἐν γένει, προκειμένου δὲ περὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν πνευματικῶν ἐκδηλώσεων αὐτοῦ. Δέν ἔχουν, ἐπομένως, ψυχὰς τὰ φυτὰ καὶ τὰ δένδρα. Άλλὰ καὶ τῶν ζώων αἱ ψυχικαὶ ἰδιότητες καὶ ἐκδηλώσεις, δέν συνιστοῦν ἐν τοῖς σώμασιν αὐτῶν ἰδιαιτέρας ὑποστάσεις ψυχῶν. «Ψυχὴ», ἐν τῇ κυριολεξίᾳ, εἴναι μόνον ἡ ἀνθρωπίνη, ἄλλὰ καὶ αὔτη δέν κατασκευάζει τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου - τὸ σκήνωμά της... Συνδημιουργεῖται ἀπλῶς μετ' αὐτοῦ καὶ συναναπτυσσομένη, ἔχει τὴν ἱκανότητα νά κυριαρχήσῃ ἐφ' ὅλων τῶν λειτουργιῶν

ήμιν ἐκδηλώσεις πνευματικῶν δυνάμεων καὶ ἴδιοτήτων μηδόλως ὑπαρχουσῶν ὅχι μόνον εἰς τὴν ἀνόργανον ὕλην γενικῶς, ἀλλά καὶ εἰς πάντα τά κατώτερα ἡμῶν ἐνόργανα ὄντα, ἄψυχα τε καὶ ἔμψυχα. Αἱ πνευματικαὶ δὲ αὗται ἴδιότητες καὶ δυνάμεις εἶναι, ἀναντιρρήτως, ἐκδηλώσεις τῆς **πνευματικῆς** ἄρα δέ καὶ **ἐνσυνείδητου** ἡμῶν ψυχῆς, ἐδρευούσης ἐφ' ὀλοκλήρου του σώματος τὴν ὁποίαν ἐκάστην φοράν δημιουργεῖ ἄφθαρτον καὶ αἰωνίαν ἐξ ἄκρας ἐνώσεως σπεραματοζωαρίου καὶ ὡαρίου, ὁ Αἰώνιος Θεός ἐκ τοῦ μηδενός. Καὶ αὐτό εἶναι ἐν ἐπίσης ὑπέροχον καὶ ἔξαιρετον θαῦμα, τῆς διαρκείας τῆς προσωπικῆς Θείας δημιουργίας καὶ παρεμβάσεως καὶ τῆς ἀτευλευτήτου Θείας Προνοίας.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι καὶ εἰς τὰ φυτά, κατ' ἀρχήν, καὶ τὰ δένδρα (τὰ ἄψυχα ἐνόργανα ὄντα) ἐκδηλοῦνται ὄργανικαὶ δυνάμεις καὶ ἴδιότητες μὴ ὑπάρχουσαι εἰς τὴν ἀνόργανον ὕλην ἐξ ἣς καὶ οἱ ὄργανισμοί-κορμοί αὐτῶν σχηματίζονται. Εἰς τὰ κατώτερα ἡμῶν ἔμψυχα ὄντα ἐκδηλοῦνται ψυχικαὶ ἴδιότητες, ὡν στεροῦνται τελείως τὰ φυτὰ καὶ τὰ δένδρα, ἀλλὰ καὶ ὄργανικαὶ τοιαῦται ἀνώτεραι (κινήσεως κ.ἄ.) μὴ ὑπάρχουσαι οὐδόλως ὅχι μόνον εἰς τὴν ἀνόργανον ὕλην ἀλλὰ καὶ εἰς τό σύνολον τοῦ φυτικοῦ κόσμου. Πᾶσαι ὅμως αἱ ἴδιότητες αὗται καὶ αἱ δυνάμεις οὖσαι ἐπίσης, ἴδιότητες καὶ δυνάμεις «θέσει» καὶ ὅχι «φύσει» (δοθεῖσαι δηλ. εἰς πάντα τὰ κατώτερα τοῦ ἀνθρώπου ὄντα ὑπὸ τοῦ πανσόφου καὶ παντοδυνάμου Δημιουργοῦ) δέν ἀποτελοῦν, ἐν τούτοις, καὶ ἴδιαιτέρας ὑποστάσεις ψυχῶν ἐν τοῖς ὄργανισμοῖς - σώμασι τῶν κατωτέρων τοῦ ἀνθρώπου ἐμψύχων ὄντων. Ἐκ τούτου δέ καὶ ἀφανίζονται ἅμα τῇ θανῇ αὐτῶν. Ἀντιθέτως ὅλως αἱ πνευματικαὶ δυνάμεις καὶ ἐκδηλώσεις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἀποδεικνύουν ταύτην ὑπόστασιν ἴδιαιτέραν ἐν τῷ σώματι ἡμῶν, ὑπόστασιν ὑπερυλικήν - πνευματικήν, ἄρα δέ ἐνσυνείδητον καὶ ἐλευθέραν καὶ ὡς τοιαύτην, ἀναντιρρήτως δημιουργηθεῖσαν ὑπό τοῦ Θεοῦ «κτισθεῖσαν» ἐπαναλαμβάνομεν ἄφθαρτον-ἀθάνατον, ἐπιζῶσαν δηλ. καὶ ἔχουσαν συνείδησιν τῆς ὑποστάσεως της καὶ μετὰ τὸν λεγόμενον θάνατον, ὅπως καὶ τὴν ἐπακολουθοῦσαν, συνεπείᾳ τούτου, διάλυσιν τοῦ ὑλικοῦ σώματος αὐτῆς. Αἱ πνευματικαὶ δέ αὗται ἐκδηλώσεις καὶ δυνάμεις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς εἶναι, ἐν συνόψει αἱ ἔξης:

α) Τό ἐνσυνείδητον πνεῦμα ἡμῶν (ὸ ἐνσυνείδητος ἡμῶν

τοῦ - καὶ τῶν αὐτομάτων, καταλλήλως δὲ ἀσκούμενη καὶ ἀνδρουμένη, - τελειουμένη πνευματικῶς (πρὸς Ἔφεσ. Δ' 13) καὶ νά ἀναστέλλῃ ἥ καὶ νά ἐκμηδενίζῃ ταύτας.

νοῦς), τό χαρακτηριζόμενον διά τῆς ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως-θελήσεως, τῆς λογικῆς καὶ τῆς κρίσεως, δι' οὗ νοοῦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὑπάρχοντας κεχωρισμένως ἀπὸ τοῦ λοιποῦ περὶ ἡμᾶς κόσμου, κατὰ τό ὥραῖον ἀπόφθεγμα τοῦ Καρτεσίου «νοῶ ἄρα ὑπάρχω...» νοοῦμεν συνειδητῶς ὡς ὑπάρχοντα πάντα τὰ ὅντα - φαινόμενα τοῦ Κόσμου τούτου, ὅπως καὶ τούς λόγους τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, καὶ, ἔξαντικειμενεύοντες τό ἴδιον ἡμῶν σῶμα ἐλέγχομεν καὶ κρίνομεν αὐτὰ τὰ αἰσθήματα καὶ συναισθήματα ἡμῶν καὶ τάς ἴδιας ἡμῶν σκέψεις - ἴδεας καὶ πράξεις⁸⁷. Ἐν τῷ πνεύματι δέ - νοῦ ἡμῶν τούτῳ διαμορφοῦται, ἀπὸ νηπιακῆς ἡλικίας, καὶ ἡ περὶ ἡμῶν αὐτῶν ἴδεα, τό προσωπικὸν ἀτομικόν, ἐνσυνείδητον καὶ ἀναλλοίωτον ἐγὼ ἡμῶν, ὅπερ ἀπομονούμενον ὅχι μόνον ἔξαντικειμενεύει τό ἴδιον ἡμῶν σῶμα, ἀλλὰ καὶ καθίσταται κριτής καὶ αὐτῶν τῶν συναισθημάτων του, αὐτοῦ τοῦ ἔαυτοῦ του.⁸⁸

β) Ἡ συνείδησις ἡμῶν καὶ ἡ συνειδητὴ ἀντίληψις τῶν ἐννοιῶν τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ καθήκοντος, τοῦ ἡθικοῦ νόμου, τοῦ

⁸⁷ Ἡ νοητικὴ ἐνέργεια νοεῖται καὶ ἀποδεικνύεται οὐ μόνον ἐν τῇ ἐλευθέρῳ ἐνσυνείδητῳ βουλήσει, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ διπλότητι, τουλάχιστον τῆς νοητικῆς ἀκτίνος. Διακρίνεται δὲ οὕτω τῆς τε τυφλῆς μηχανικῆς κινήσεως τῆς ἀνόργανου ὕλης, ἀλλά καὶ τῆς ὄργανης ἐνεργείας ἡ κινήσεως πάντων τῶν ἐνόργανων ὅντων, (ὡς καὶ τῆς ἐνστίκτου τῶν ἐμψύχων), ὑπεικουσῶν ἐπίσης εἰς ὡρισμένους φυσικοὺς νόμους.

⁸⁸ Τό ἐνσυνείδητον ἐγὼ τῆς προσωπικῆς ὑποστάσεως ἡμῶν, δ' οὗ νοοῦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὑπάρχοντας κεχωρισμένως ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ ὅλου Κόσμου, μένει, ὡς γνωστόν, ἀναλλοίωτον καὶ ἐνιαίον ἐφ' ὅρου ζωῆς, ἐν μέσῳ συνεχῶν καὶ ἀδιακόπων ἀλλοιώσεων τοῦ σώματος ἡμῶν, ἀνανεουμένου ἐξ ὀλοκλήρου, καθ' ὠρισμένα χρονικὰ διαστήματα, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τοσούτῳ πλήθει ἔξωτερικῶν ἐπιδράσεων, ἐναλλασσομένων διηνεκῶν. Διατηρεῖται ὡσαύτως κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ φυσιολογικοῦ ὕπνου καὶ δὴ ἐν τοῖς διαφόροις ἐνυπνίοις καὶ ὄράσεσιν, ὅπως καὶ κατὰ τάς ἐκτάκτους ψυχοοργανικὰς διαταραχὰς (λιποθυμίας κ.ἄ.), ἐκδηλούμενον πάλιν αὐτομάτως ἂμα τῷ πέρατι αὐτῶν. Ἐξαίρεσιν ἀποτελούσιν οἱ ὑπνωτιζόμενοι, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὑπνωτισμοῦ, οἱ ὑφιστάμενοι τὴν ἐπίδρασιν ὠρισμένων ναρκωτικῶν, κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπιδράσεως αὐτῶν καὶ οἱ παράφρονες. Ἄλλ' εἰς μὲν τάς περιπτώσεις τοῦ ὑπνωτισμοῦ, ὑποτασσομένη ἡ ὑπνωτισμένη ψυχὴ εἰς τὴν δυναμικωτέραν ψυχὴν τοῦ ὑπνωτιστοῦ ἡ εἰς ξένον πνεῦμα, πονηρὸν πάντοτε δαιμόνιον, παραδίδει τὴν θέλησιν βούλησιν της, τὴν κρίσιν καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ σώματος ἡ σκηνώματός της εἰς τὴν βούλησιν τοῦ ὑπνωτιστοῦ ἡ τοῦ δαιμονίου, καὶ σκέπτεται καὶ ἐνεργεῖ μηχανικῶς, ὡς παρ' αὐτῶν διατάσσεται. Εἰς τάς περιπτώσεις χρήσεως ἀναισθητικῶν, ἐφόσον ταῦτα ἐπιδροῦν ἐφ' ὡρισμένων κέντρων τοῦ ἐγκεφάλου (ἀναστέλλοντα, πρὸς καιρόν, τὴν φυσιολογικὴν αὐτῶν λειτουργίαν), προκαλοῦν τὴν ἀναισθησίαν ἀντιστοίχων μελῶν ἡ καὶ ὅλου τοῦ σώματος, ὡς καὶ τὴν τεχνητὴν ὑπνωσίν του. Ως ἐκ τούτου δὲ, στερεῖται ἡ ψυχὴ τῶν ἀπαραιτήτων σωματικῶν ὄργάνων, δι' ᾧ συνήθως ἐκδηλοῦται, δυναμένη βεβαίως νά ἐκδηλωθῇ καὶ ἀνευ αὐτῶν, ὡς παρατηρεῖται εἰς τάς βλάβας καὶ ἐγχειρήσεις τοῦ ἐγκεφάλου. Τέλος, εἰς τάς περιπτώσεις τῆς τελείας παραφροσύνης, καθ' ἃς μειοῦται ἡ ἐκλείπει τελείως ἡ συνείδησις τῆς ἀτομικότητος, παρεμβαίνουν πονηρὰ ἐπίσης πνεύματα, δαιμόνια. "Οσον δ' ἀφορᾶ εἰς τάς ἐλαφροτέρας μορφῆς σχιζοφρενείας ψυχοπαθείας, οἱ γενεσιούργοι λόγοι αὐτῶν δύνανται νά εἶναι συμμιγεῖς, ψυχικοί, δηλονότι καὶ σωματικοί. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ θεραπεύονται αὐταὶ διὰ φαρμάκων καὶ φυσιοθεραπειῶν, ὑποβοηθούμενης τῆς φυσιολογικῆς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου, ἣν ἐπακολουθεῖ ἡ ὁμαλὴ ἐκδήλωσις τῆς ψυχῆς.

δικαίου, τοῦ τελείου, τοῦ ἀρτίου καὶ τοῦ ὡραίου, ἐπίσης δέ καὶ τῶν ἀντιστρόφων τῶν ἐννοιῶν τούτων (ήτοι τοῦ κακοῦ, τοῦ ἀνήθικου, τοῦ ἀτελοῦς κλπ.), διά τῆς λογικῆς συγκρίσεως τῶν ὅποιών συνετελέσθη - καὶ συντελεῖται ἡ ἀνθρωπίνη πρόοδος καὶ Πνευματικὴ ἀνύψωσις. Τὴν ἐξ ἀντικειμένου ὑπαρξιν τῶν ἐννοιῶν τούτων ἀπέδειξεν πρῶτος ὁ Σωκράτης. Καὶ ὡς συμβατικαὶ ὅμως καὶ μεταβληταὶ αὗται νοούμεναι προϋποθέτουν - καὶ μαρτυροῦν - τὴν ἐν ἡμῖν ὑπαρξιν νοούσης ἐνσυνειδήτου ὑποστάσεως καὶ δυνάμεως, δι' ᾧς, κατὰ καιρούς ἥ κατὰ τόπους, γίνεται ἡ σύλληψις καὶ ἡ διαμόρφωσις αὐτῶν ὡς καὶ τῶν ἀφηρημένων ἐν γένει οὐσιαστικῶν, ὃν ὁ ἀριθμὸς εἶναι ἀνάλογος πρός τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν πρόοδον τῆς Ἀνθρωπότητος.

γ) Ἡ μεταβολὴ εἰς ἰδέας πασῶν τῶν ἐπὶ τοῦ σώματος ἡμῶν ὑλικῶν ἐπιδράσεων - ἐντυπώσεων, ἐσωτερικῶν (ἐνδοοργανικῶν) καὶ ἔξωτερικῶν, καὶ ἡ γέννησις ἰδεῶν - σκέψεων καὶ συλλογισμῶν ἄνευ ούδε μιᾶς σχετικῆς ἔξωτερικῆς ἀνακλαστικῆς ἐπιδράσεως ἥ αἰτίας. Ὁσαύτως τὰ συναισθήματα τῆς συνειδητῆς χαρᾶς καὶ λύπης, τῆς ἐλπίδος καὶ τοῦ φόβου, ὅπως καὶ τὰ θρησκευτικὰ, ἥθικά, διανοητικά, ἐν γένει καὶ καλλιτεχνικὰ τοιαῦτα.

δ) Ἡ δυνατότης τῆς μὴ ἰκανοποιήσεως, διά τῆς βουλήσεως καὶ τῆς θελήσεως (ὅταν μάλιστα καταλλήλως αὗται ἀσκηθοῦν καὶ ἀναπτυχθοῦν), ὅπως καὶ διά τῆς λογικῆς βεβαίως καὶ τῆς κρίσεως, πασῶν τῶν ἐπὶ τοῦ σώματος ἡμῶν ἔξωτερικῶν ἐπιδράσεων καὶ τῶν ἀνακλαστικῶν, ἐκ τούτων, ἀντιδράσεων καὶ ἐρεθισμῶν καὶ ἡ ἐκμηδένισις τούτων. Ἡ δυνατότης ἐπίσης τῆς μὴ ἰκανοποιήσεως ἐκζητήσεων τοῦ σώματος προκαλουμένων ἐξ ἐνδοοργανικῶν λειτουργιῶν καὶ ἐκκρίσεων τῶν διαφόρων ἀδένων καὶ ὁ ἐξαναγκασμὸς του νά πράξῃ ἀντιθέτως ὅλως ἀφ' ὅ,τι αἱ αἰσθήσεις καὶ αἱ ἐνδοκρινικαὶ λειτουργίαι καὶ ἀνάγκαι ἀπαιτοῦν ἵδια αἱ γενετήσιαι. Ἡ συνειδητὴ προσφορὰ τοῦ σώματος εἰς θυσίαν καὶ θάνατον διά πνευματικούς λόγους ἥ ὑπὲρ ἰδεώδους τινός, ὁ ἀλτρουϊσμός καὶ ἡ αὐτοθυσία. Καὶ τέλος ἡ δυνατότης τῆς μεταβολῆς καὶ τῆς ἀπαρνήσεως προηγουμένων συνηθειῶν ὡς καὶ πνευματικῶν ἰδεωδῶν καὶ ἀρχῶν, καὶ τῆς προσοικειώσεως πρός νέας καὶ ἀντιθέτους ἐνίοτε τῶν προηγουμένων, διά τῆς μετανοίας.

ε) Ἡ συνειδητὴ καὶ δυναμικὴ ἐπίδρασις - τόσον ἐπωφελῶς ὅσον καὶ ἐπιβλαβῶς - τῆς πνευματοβολίας τῆς ψυχῆς ἡμῶν ὅχι μόνον ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἡμῶν σώματος, ἐνδοστρεφῶς (αὐθυποβολὴ κ.ἄ.), ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλων ὄντων καὶ ἀντικειμένων, ἐμψύχων τε καὶ ἀψύχων, ἔξωστρεφῶς (βασκανία, τηλεπάθεια, ὑπνωτισμὸς κ.ἄ.)

καί ἡ συνειδητὴ ἄσκησις - γυμναστικὴ τοῦ σώματος κατὰ βιούλησιν, ἡ ἔξικνουμένη μέχρι τοῦ σημείου τῆς ἔξασκήσεως ὥρισμένων μελῶν τοῦ σώματος ὅπως ἐκτελοῦν λειτουργίας μὴ περιλαμβανομένας ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ φυσικοῦ αὐτῶν προορισμοῦ. Ἡ «αἰώρησις» τοῦ σώματος καὶ ἡ «άκαΐα» εἶναι ἐκδηλώσεις κατοχῆς τοῦ ἀνθρώπου ὑπό δαιμονικῶν δυνάμεων ὡς σύν Θεῷ θά ἀποδείξωμεν ἐν ἐτέρᾳ ἐργασίᾳ ἡμῶν περὶ τῶν ψυχικῶν φαινομένων καὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς.

στ) Ὁ προφορικὸς λόγος ἀλλὰ καὶ ἡ «νοερὰ ὄμιλία», ἄνευ χρήσεως τῆς γλώσσης («... λογισμοὶ κατηγοροῦντες ἢ ἀπολογούμενοι» - πρός Ρωμ. Β' 15), ἡ νοερὰ ἐπεξεργασία ίδεων καὶ σχεδίων, ἐν γένει.

ζ) Ἡ συνειδητὴ μνήμη, ἀνάπλασις καὶ ἀναγνώρισις, ἡ συνειδητὴ προσοχή, γνῶσις, ἐπιστήμη καὶ φαντασία καὶ ἡ συνειδητὴ ἐπίσης ἀντίληψις τῆς ἐννοίας τοῦ «ἀπείρου».

η) Ἡ πνευματικὴ ἰκανότης - ἴδιοφυῖα καὶ μεγαλοφυῖα, ἀσχέτως τῶν διαστάσεων, τοῦ βάρους καὶ τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως τοῦ σώματος καὶ τοῦ ἐγκεφάλου, ὡς καὶ τῆς ποσότητος ἢ ποιότητος τῶν λαμβανομένων τροφῶν, καὶ ἡ διατήρησις τῆς λογικότητος καὶ μετὰ βαρυτάτας ἐγκεφαλικὰς νόσους. Ωσαύτως αἱ ὁμαλαὶ ψυχικαὶ ἐκδηλώσεις καὶ μετὰ τὴν βλάβην ἢ καὶ τὴν τελείαν ἀφαίρεσιν ἀντιστοίχων ἐγκεφαλικῶν κέντρων⁸⁹, ὡς καὶ ἡ

⁸⁹ Πρβλ. καὶ περιοδικὸν «Ἡλιος», Αθηνῶν, 8.3.1953, σελ. 93. Ωσαύτως ἐν τῇ ἐφημερίδι «Μακεδονίᾳ» τῆς 20.1.1959 καὶ ἐν τῇ στήλῃ «ἡ Θεο/νίκη καὶ ὁ Κόσμος» ἐδημοσιεύθησαν τὰ ἀκόλουθα; «Υπάρχει καμμιὰ σχέσις μεταξὺ ἐγκεφάλου καὶ διανοητικῶν λειτουργιῶν;» ἐρωτᾶξ ἔνος ἐπιστήμων. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἡ ἐρώτησις αὐτὴ δέν θὰ εἴχεν ἀσφαλῶς κανὲν νόημα. Ἡ ὑπαρξίς αὐτῆς τῆς σχέσεως ἐθεωρεῖτο αὐταπόδεικτος. Αἱ νεώτεραι ὅμως ἔρευναι τῆς ἐπιστήμης, ἵσως νά μὴ κατέρριψαν ἐντελῶς, μὲ πολλὰς ἄλλας καὶ τὴν δοξασίαν ταύτην, ἐδημιούργησαν ὅμως πολλὰς ἀμφιβολίας ὡς πρὸς τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς τῆς σχέσεως. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὁ Αμερικανὸς καθηγητὴς Χάρβλευ κατώρθωσε νά ἀφαίρεση ὀλόκληρον τὸ ἔνα ἡμισφαίριον ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλον ἐνὸς πιθήκου. Τὸ ζῷον ἔχηκολούθησε νά ζῇ, χωρὶς νά παρουσιάζῃ οὐδεμίαν μεταβολὴν τῶν διανοητικῶν του λειτουργιῶν. «Ἐνας ἄλλος ἐπιστήμων, ὁ Λάρτιγκ, ἀναφέρει περίπτωσιν ἐνὸς παιδίου, ποὺ εἰς ἡλικίαν 5 ἐτῶν ἔχασε μέγα μέρος τῆς ἐγκεφαλικῆς ούσίας, κατόπιν ἐνὸς αὐτοκινητικοῦ δυστυχήματος, καὶ ὅταν ἐμεγάλωσεν, ὅχι μόνον δέν ἦτο ἡλίθιον ἢ διανοητικῶς ἀνώμαλον, ἀλλὰ καὶ ἔγινεν εύφυεστατος νέος μὲ τετράγωνον κυριολεκτικῶς νοῦν. Ὁ ἕδιος ἐπιστήμων ἀναφέρει πολλὰς περιπτώσεις νεκροψιῶν εἰς ἀνθρώπους οἱ ὄποιοι πρὶν ἀποθάνουν ἐθεωροῦντο λογικοὶ καὶ ἔξυπνοι. Καὶ ὅμως ἡ ἐγκεφαλικὴ τους ούσία ἀπετελεῖτο ἀπὸ ὀλίγας μεμβράνας καὶ ὀλίγον νερό. Κατὰ τούς Α' καὶ Β' Παγκοσμίους Πολέμους ἔγιναν ἄπειραι ἐγχειρήσεις στρατιωτῶν, κατὰ τάς ὁποίας ἀφηρέθησαν σημαντικὰ τμήματα τοῦ ἐγκεφάλου των, χωρὶς ἡ ἀφαίρεσις αὐτὴ νά φέρῃ ἀλλοίωσιν εἰς τάς ἐγκεφαλικάς πνευματικάς λειτουργίας. Τὸ μόνον πού κατώρθωσεν ἡ σημερινὴ ἐπιστήμη εἶναι νά καθορίσῃ τὴν ἔδραν μερικῶν κέντρων... εἰς τὸν ἐγκέφαλον, ποὺ φαίνεται νά ἔφορεύουν ἐπὶ τῶν διαφόρων λειτουργιῶν τοῦ σώματος. Καμμίαν ἐν τοσούτῳ δέν ἔχομεν ιδέαν περὶ τοῦ μέρους εἰς ὃ ἐδρεύει ἡ διάνοια, ἡ θέλησις καὶ πολὺ ἀκόμη ὀλιγώτερον ἡ συνείδησις καὶ ἡ ψυχή. Πρέπει ἄραγε νά ύποθέσωμεν ὅτι αἱ

άναμφισβήτητος συνέχεια τῆς ψυχικῆς ζωῆς των συνεπεία εἰσπνοῆς ἀτμῶν αἰθέρος ἢ χλωροφορμίου εἰς ὄλικὴν ἀναισθησίαν περιερχομένων.

Θ) Ἡ ὅρασις ἄνευ φυσιολογικῆς λειτουργίας τῶν ὄφθαλμῶν καὶ ἡ ἀκοὴ ἄνευ φυσιολογικῆς λειτουργίας τῶν ὀτῶν καὶ ἀντιστρόφως, ἡ ἀδυναμία ὀράσεως ἢ ἀκοῆς ἐν ἐγρηγόρσει, καίτοι τὰ ἀντίστοιχα αἰσθητήρια ὅργανα εύρισκονται ἐν καλῇ καταστάσει.

ι) Τὰ ὅνειρα, καὶ ἴδιως τὰ προγνωστικὰ καὶ προφητικὰ ὄράματα.

ια) Αἱ ἐν ἔκστάσει ἢ ἐν ἡμιεγρηγόρσει ὄπτασίαι.

ιβ) Αἱ συναισθηματικαὶ καὶ αἱ ἡθικαὶ ἀτέλειαι καὶ ἀνεπάρκειαι τῆς παρούσης ζωῆς πού μαστίζεται ἀπό τήν σχετικότητα, τήν ἔλλειψιν καὶ τὸ ὅριον συνεπεία τῆς πτώσεως τῶν πρωτοπλάστων καὶ τῆς ἐκ τοῦ Δημιουργοῦ σχάσεως καὶ δὴ ἡ ἔντονος ἐν ἡμῖν ἰδέα περὶ ἀθανασίας καὶ αἰωνιότητος καὶ ὁ πόθος ἡμῶν δι' ἀτέρμονα ζωήν. Ὁ ἔμφυτος ἀποτροπιασμὸς τοῦ θανάτου, ἐνῶ πρόκειται περὶ τόσον φυσικοῦ φαινομένου. Ἡ ἄσβεστος καὶ μέχρι τέλους τῆς ζωῆς ἡμῶν ἀκόρεστος δίψα - ἔρως τῆς μαθήσεως καὶ τῆς γνώσεως. Ἡ πρός ὥρισμένας προσφιλεῖς ὑπάρξεις διατηρούμενη ἐφ' ὅρου ζωῆς συνειδητὴ ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις. Ὁ Ἱερὸς πόθος τῆς πραγματικῆς ἐλευθερίας, ὅστις διά τούς περισσοτέρους ἀνθρώπους μένει μέχρι τοῦ θανάτου των ἀνεκπλήρωτος. Ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ, ἡτις οὐδέποτε σχεδὸν πληροῦται ἐν τῷ παρόντι βίῳ. Ἡ ἐν τῷ παρόντι βίᾳ μὴ ἀπόδοσις, ὡς ἐπὶ τό πολὺ τῆς ἀπολύτου δικαιοσύνης, ἐνίστε δέ μηδὲ σχετικῆς. Ἡ ἐπιθυμία τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ τελείου, τοῦ ὡραίου, τοῦ δικαίου ἡτις ἐπίσης οὐδέποτε σχεδὸν πληροῦται ἐν τῷ παρόντι βίῳ. Ἡ συμμαρτυρία τῆς συνειδήσεως τῶν πνευματικῶν ἀναγεγεννημένων ὅτι «εἴμεθα τέκνα Θεοῦ», πρωτοισμένα διά τήν αἰωνιότητα (πρός Ρωμ. Η' 16). Ἡ ἔννοια τοῦ «ὅσιου βίου» καὶ ἡ ὑπὸ πολλῶν διαβίωσίς του. Ὁ κοινωνικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ συνυφασμένη μετ' αὐτοῦ ἔννοια τοῦ ἡθικοῦ νόμου (τῆς ἡθικῆς καὶ τῆς ἀρετῆς). Καὶ τέλος ὁ προορισμὸς ὑπὸ τῆς θείας προνοίας (πρός Ρωμ. Η' 18, Πράξ. ΙΖ' 26 κ.ἄ.), ἵνα ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν πάντα τὰ ἔθνη τὰ πιστεύοντα εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεόν καὶ τηροῦντα τάς ἐντολὰς του, γίνουν «συμμέτοχα καὶ συγκληρονόμα» τῆς αἰωνίας δόξης τοῦ Θεανθρώπου

έγκεφαλικαὶ λειτουργίαι εύρισκονται ἔξω ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ ὄνομάζομεν ὑλικὸν σῶμα μας, εἰς κάτι ἐντελῶς ἄϋλον, ἀόρατον».

παμβασιλέως Κ.ή.Ι. Χριστοῦ (πρός Ἐφ. Γ' 6).

Πᾶσαι λοιπὸν αἱ ῥηθεῖσαι πνευματικαὶ ἐκδηλώσεις καὶ δυνάμεις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς (καὶ αἱ λοιπαὶ, σχετικαὶ πρός αὐτάς, φιλοσοφικαὶ καὶ Γραφικαὶ προσμαρτυρίαι) διακηρύσσουν πανηγυρικῶς τὴν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὑπαρξιν αὐτῆς, ὡς ἴδιαιτέρας πνευματικῆς ὑποστάσεως, ὑποστάσεως ἐλευθέρας, λογικῆς καὶ ἐνσυνειδήτου, ἐπιζώσης, μετὰ τὸν θάνατον. Ὡς πνευματικὴ ὅμως ὑπόστασις, ἐνσυνείδητος, λογικὴ καὶ ἐλευθέρα ἢ ἀνθρωπίνη ψυχὴ δέν ἦτο δυνατὸν νά προέλθῃ ἐξ οἰασδήποτε μορφῆς ἐξελίξεως τῶν κατωτέρων τοῦ ἀνθρώπου ὄντων ἀψύχων τε καὶ ἐμψύχων, ἐφόσον ταῦτα ἀναντιρρήτως, εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου ἀλογα - ὑλικά, στερούμενα νοήσεως καὶ συνειδήσεως, ἅρα δέ καὶ ἐλευθερίας. Δέν ἀποτελεῖ ἐπίσης, ἐξ ἵσου, ἢ ἀνθρωπίνη ψυχὴ οἰαδήποτε μορφῆς ἀπόρροιαν ἢ συνισταμένην τῶν διαφόρων φυσικοχημικῶν λειτουργιῶν, κινήσεων καὶ ἐκκρίσεων κλπ. τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Διότι καὶ αὐταὶ εἶναι καθαρῶς μηχανικαὶ ὑλικαί. Ἡ νόησις - τό πνεῦμα, δέν εἶναι δυνατὸν νά ἔχῃ πηγὴν τὴν ἄνοιαν, ἢ λογικὴ τὴν ἀλογίαν, ἢ ἐλευθερία τὴν ἀνάγκην..., ἐνστικτώδη ἢ μηχανικήν... Τὴν ἀλήθειαν δέ ταύτην διεκήρυξαν πάντες οἱ ἀληθεῖς ἐπιστήμονες διά μέσου τῶν αἰώνων.

Οἱ ἰατροὶ οἱ μετάσχοντες εἰς τό 2^{ον} διεθνὲς ἰατρικὸν συνέδριον τοῦ Bossoy (22-29 Αύγουστου 1948), ἀπεφάνθησαν ὅτι, «ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη ὁφείλει νά ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ὑλιστικῆς μηχανικῆς σκέψεως. Μὲ τὴν κατάχρησιν τῆς ἀναλύσεως ἔχασε τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀνθρώπου. Αἱ κατακτήσεις τῆς συγχρόνου φυσικῆς, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τό «κοσμοείδωλον» τό ὅποῖον εἶναι μηχανιστικὸν – ντετερμινιστικόν, αἱ πρόοδοι τῆς βιολογίας, τόσον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ζωήν, ἢ ὅποια δέν εἶναι ἀπλῶς ἐν φυσικοχημικὸν σύστημα, ὅσον καὶ εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὴν θέσιν τοῦ ἀνθρώπου ἔναντι τῶν ἄλλων ἐμβίων ὄντων, αἱ πρόοδοι, τέλος, τῆς ψυχολογίας ἐπὶ τῆς προσωπικότητος δέν ἐπιτρέπουν πλέον εἰς τὴν ἰατρικὴν νά ἀκολουθῇ ὑλιστικὰς ἀντιλήψεις...».

Τέλος, ἐπεβεβαίωσαν τό ἀνωτέρω σχετικὸν πόρισμα ἐπιστημονικοῦ συνεδρίου Βρεττανῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων (ἀνατόμων, φυσιολόγων, ψυχολόγων, φιλοσόφων κ.ἄ.) ἔχον ὡς ἔξῆς:⁹⁰ «Δέν ὑπάρχει κανεὶς δυνάμενος νά ἔξηγήσῃ πῶς ἔν φυσικοχημικὸν φαινόμενον ἥμπορεῖ νά μεταμορφωθῇ εἰς

⁹⁰ Τὰ πορίσματα τοῦ συνεδρίου τούτου ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ Rene Sudr ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἡλιος», Αθηνῶν, τῆς 16ης Μαρτίου 1952, σελ.136.

φαινόμενον πνευματικόν... Τό νευρικὸν ἡμῶν σύστημα εἶναι ἀνάλογον μὲ τούς δευτερεύοντας ἐκείνους μηχανισμούς, εἰς τούς ὅποιους μία παλινδρομική ἐνέργεια χρησιμεύει εἰς τό νά διευθύνῃ καὶ νά ῥυθμίζῃ τὴν διεύθυνσιν τῆς κινήσεως..., ἀλλὰ δέν ὑπάρχει μηχάνημα, ὅσον δήποτε λεπτεπίλεπτον καὶ ἄν εἶνε, τό ὅποῖον νά ἔξηγῇ τό παίξιμον τοῦ πιανίστα πού παίζει μίαν φαντασίαν τοῦ Λίστ καὶ τοῦ Σοπέν. Ό ἐγκέφαλος ἡμπορεῖ νά εἶναι ἔνα θαυμαστὸν σύστημα μεταλλακτῶν, ἀλλὰ πρέπει νά ὑπάρχῃ καὶ ἔνας χειριστὴς εἰς τό ταμπλώ, **χειριστὴς ἐνσυνείδητος**... Ό ἐγκέφαλος εἶναι ἀπείρως περίπλοκον σύστημα ἀνακλαστικῶν μηχανισμῶν, ποὺ ἀνταποκρίνεται μὲ μικρὰν ἥ μεγάλην ἐπιβράδυνσιν εἰς τούς ἐρεθισμοὺς τοῦ ἔξωτερικοῦ Κόσμου (σ.σ. καὶ τῶν ἐνδοοργανικῶν λειτουργιῶν καὶ ἐκκρίσεων), τὴν συνείδησιν δέ ἥ τό πνεῦμα δέον νά τοποθετήσωμεν καθ' ὅλον τὸν ἐγκέφαλον, χωρὶς νά τοῦ προσδιορίσωμεν ἀκριβεστέραν θέσιν... Ό ἐγκέφαλος παίζει ἀπλῶς τὸν ῥόλον τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, ὅταν οὗτος προκαλῇ μίαν ἀνακλαστικὴν κίνησιν... καὶ δέν εἶνε ὅργανον παραστάσεων, ἀλλὰ μᾶλλον ἐνεργείας»⁹¹.

---

⁹¹ Ολίγον χρόνον μετὰ τὸ συνέδριον τῶν Ἀγγλῶν εἰδικῶν, συνῆλθεν ὅμοιον συνέδριον καὶ ἐν Παρισίοις. Ό ἔξεχων δὲ Γάλλος νευροψυχίατρος καθηγητὴς Λερμίτ, μετασχὼν τοῦ συνεδρίου, ἔξέδωκεν ἀκολούθως ἀξιόλογον σύγγραμμα, εἰς τὸ ὅποιον ἀναπτύσσει τάς ἐπὶ τοῦ θέματος ἀπόψεις τοῦ συνοψιζομένας εἰς τὰ ἔξῆς: «Ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ ψυχολογίας ἀνθρώπου καὶ ζώου». Καὶ προσθέτως ὅτι: «Εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ πέραν τοῦ ψυχολογικοῦ ὑπάρχει ἡ αὐτοσυνείδησις, ἡ ὅποια δέν εἶναι ἐπιφαινόμενον ἥ ἐγκεφαλικὸς φωσφορισμός. Οὐδέποτε τὸ «νοῶ, ἄρα ὑπάρχω» τοῦ Καρτεσίου ἢτο πληρέστερον νοήματος ἀπὸ σήμερον»... Σχετικὸν ἐπίσης πρὸς τ' ἀνωτέρω εἶναι καὶ τὸ ἔξης δημοσίευμα εἰς τὴν ἐφημερίδα «Μακεδονία», τῆς 7^{ης} Νοεμβρίου 1953. «Θὰ ἔπρεπε νά προσέξουν ὅλοι κάπως καλύτερα τὰ συμπεράσματα τοῦ ἐν Βιέννη συνελθόντος συνεδρίου ψυχολόγων, ψυχιάτρων καὶ νευρολόγων. Άπὸ τὴν Βιέννην, ἀπὸ τὴν ὅποιαν διεσάλπισεν ὁ Φρόϋντ τὴν περίφημον θεωρίαν του, ποὺ φέρει σήμερον τὸν τίτλον «Φροϋδισμός», ἀπὸ τὴν ίδιαν αὐτὴν Βιέννην διεσαλπίσθη καὶ πάλιν ὅτι εἶναι καιρὸς νά ἀναθεωρηθῇ ἡ κρατούσα γνώμη, σύμφωνα μὲ τὴν θεωρίαν ταύτην, ὅτι ὅλοι οἱ ἀνθρώποι εἶναι κτηνῶδεις εἰς τὸ ὑποσυνείδητον των, ὅτι ὅλαι αἱ πράξεις ὑπαγορεύονται ἀπὸ ἔνστικτα ἀπωθημένα. Άπεκρούσθη ἐπίσης, ἀπὸ κορυφαίους ἐπιστήμονας, ἡ γνώμη ὅτι ἡ τέχνη, ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ θρησκεία ἀκόμη εἶναι ἀπόρροια τῶν ἀπωθημένων αὐτῶν ἐνστίκτων καὶ ὅτι αἱ πράξεις τῶν μεγάλων ἀνδρῶν ἔχηγοῦνται καὶ ἔρμηνεύονται ἀπὸ τὰ κρυφὰ μόνον σεξουαλικὰ ἔνστικτα. Εἰς τὸ συνέδριον ἡκούσθησαν καὶ ἀλλα πολλὰ ἐνδιαφέροντα πράγματα, τὰ ὅποια ὁ χῶρος δέν ἐπιτρέπει νά ἀναπτυχθοῦν εύρυτερον. «Ολα ὅμως μαζὶ ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ ἐπιστήμη, ἀφοῦ ἐπελαγοδράμησεν ἐπ' ἀρκετὸν διάστημα χρόνου ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν καινοτόμων θεωριῶν τοῦ Δ/ρος Φρόϋντ, ἐπανέρχεται καὶ πάλιν εἰς τάς ὑγιεῖς καὶ λογικάς της βάσεις». Τέλος, εἰς τὴν αὐτὴν ἐφημερίδα τῆς 10.2.1959 ἐδημοσιεύθη ἐπιστολὴ τοῦ Ιατροῦ Ἐμμ. Περῆ ἔχουσα ὡς ἔξῆς: «Ἄξιότιμε κ. διευθυντά. Στο 112 συνέδριο τῆς ἀμερικανικῆς ψυχιατρικῆς ἐταιρίας πού συνῆλθε τὸν Μάϊον τοῦ 1956 στὸ Σικάγο, τίς ἐργασίες τοῦ ὅποιον παρηκολούθησαν 4.600 περίπου ψυχίατροι καὶ ψυχαναλυτές, μὲ σκοπὸ νά ἐγκωμιάσουν τὴν προσωπικότητα τοῦ Φρόϋντ μὲ τὴν εύκαιρία τῆς ἐκατοστῆς ἐπετείου ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του, ὁ σύνεδρος Δρ. Περσεβάλ Μπέιλυ, πού εἶναι διευθυντής τοῦ ψυχοπαθολογικοῦ ίνστιτούτου Ιλλινόις κι' ἔνας ἐπιστήμων διεθνοῦς κύρους, ἔξεφώνησε ἔνα φιλιππικὸ κατὰ τοῦ πατρὸς τῆς ψυχαναλύσεως καὶ τῆς θεωρίας του, ποὺ οὕτε λίγο, οὕτε πολύ, τὴν ἔχαρακτήρισε σὰν κοινὴ ἀπάτη, τὸν δὲ Φρόϋντ «ψευδεπιστήμονα» για τὰ ἔργα δὲ τοῦ δασκάλου τῆς Βιέννης, εἴπε πῶς κανένα ἀπ' αὐτὰ δέν δικαιοῦται νά χαρακτηρισθῇ ἐπιστημονικό... Πρόκειται για ἔξεζητημένες θεωρίες ἐνὸς χειρομάντεως πού κυριαρχοῦνται ἀπὸ τίς

Εἶναι ἄλλως τε σύμφωνα πρός τάς διαπιστώσεις τῆς χειρουργικῆς καί τῶν τελευταίων δεκαετιῶν, καθ' ἄς, γενομένων, ἐγχειρήσεων εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ἐγκεφάλου, μέχρις ἀφαιρέσεως ἐξ αὐτοῦ καί ὀλοκλήρου ἡμισφαιρίου (εἰς μίαν περίπτωσιν τοῦ δεξιοῦ καὶ εἰς τὴν ἄλλην τοῦ ἀριστεροῦ), δέν ύπέστη μείωσιν ἡ πνευματικότης τῶν ἐγχειρησθέντων, ούδ' ἔξελιπεν ἡ συνείδησις αὐτῶν. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος καὶ ύπὸ τοῦ ἀειμνήστου I. Σκαλτσούνη ἀναφέρονται ἐν τῷ μνησθέντι συγγράμματι αὐτοῦ «Δημώδης ἀπολογητικὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ» (σελ. 82 - 83), ὅπως καὶ εἰς τάς Φιλοσοφικὰς αὐτοῦ Μελέτας σελ. 236 (ἔνθα παραπέμπει καὶ εἰς ἀριθ. 95 Literaturblatt, 1868) τὰ ἔξῆς: «Ἀνοιχθέντος κρανίου νέου τινός, ἀποθανόντος ἐξ ἐγκεφαλικῆς νόσου, δέν εὔρεθη ἐν αὐτῷ ἐγκεφαλικὴ ὕλη, ἀλλ' ὀλίγον αἷματῶδες ῥευστόν. Ἐν τούτοις ὁ ἀσθενής διετήρει σώας τάς διανοητικὰς του δυνάμεις (κρίσιν, λογικήν, μνήμην) μέχρι τοῦ θανάτου του». Υπὸ τοῦ ίδιου δέ προστίθενται ἐν ταῖς «Φιλοσ. Μελέταις» του (σελ. 246 καὶ 237), ὅτι οἱ Νόιμαν, Χούφελαντ καὶ Ἐνεμόζερ, ἀναφέρουν πληθὺν περιπτώσεων, καθ' ἄς, ἐν τελικῇ σχεδὸν καταστροφῇ τοῦ ἐγκεφάλου διετηρήθησαν ἀναλλοίωτοι καὶ ἡ συνείδησις καὶ ἡ μνήμη καὶ ἡ γνωστικὴ δύναμις (Σχαϊδερμάχερ, Μελέται περὶ Ὑλισμοῦ, τελ. κεφ.).

Καθορίζεται οὕτω κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, ἡ ἀκριβής - θέσις τοῦ ἐγκεφάλου ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι καὶ βεβαιοῦται ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἀποτελεῖ οὗτος, εἰμή ἀπλοῦν ἀνακλαστικὸν ὄργανον, πολύπλοκον μὲν καὶ ύπεροχον ἀπὸ ἀπόψεως δομῆς καὶ συνθέσεως, ὑλικὸν ὅμως καὶ ἀμοιρὸν νοήσεως καὶ εἰδέναι... Διότι τὰ γνωστὰ χημικὰ στοιχεῖα ἐκ τῶν ὅποιων οὗτος (ὅπως καὶ ὀλόκληρον τό σῶμα ἡμῶν) σχηματίζεται, δέν ἔχουν οὐδὲ δύνανται νά παράγουν ΝΟΗΣΙΝ - ΠΝΕΥΜΑ, ἐφ' ὅσον, ὡς γνωστόν, σύγκεινται κατὰ βάθος ἀπὸ πεπερασμένας ἡλεκτρικὰς μονάδας (Θετικόνια, ἡλεκτρόνια κλπ.) μὴ ἔχούσας πρός ἀλλήλας οὕτε συνοχήν!!

Καί προβάλλει περιφανής ἡ ἴδιαιτέρα πνευματικὴ ύπόστασις τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ύπόστασις καὶ ούσία ύπερυλική - πνευματική, ἐδρεύουσα καὶ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ (τὸν ὅποιον χρησιμοποιεῖ ὡς ὄργανον αὐτῆς) καὶ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, μὴ ἀπορρέουσα ὅμως ἐκ τῆς φυσικοχημικῆς ἡ τῆς μηχανικῆς

σεξουαλικές ἀντιλήψεις».

λειτουργίας αύτοῦ καὶ τοῦ ὅλου ὄργανισμοῦ. Διότι, ἀσχέτως τῶν προεκτεθέντων, ἂν ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἦτο ἀπόρροια τῆς φυσικοχημικῆς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου ἢ τοῦ σώματος, οὐ μόνον αἱ ψυχικαὶ ἡμῶν ἐκδηλώσεις καὶ αἱ πνευματικαὶ ἡμῶν ἱκανότητες θὰ ἔδει νά εἶναι ἀνάλογοι καὶ πρός τό βάρος τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ σώματος, ὅπως καὶ πρός τὴν ὑγιεινὴν κατάστασιν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ σκέψεις καὶ ἐνέργειαι ἡμῶν θὰ ἔδει νά εἶναι ἀπλαὶ συνέπειαι τῶν ἔξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν - ἐνδοοργανικῶν ἐπιδράσεων ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου ὡς καὶ τῶν ἀνακλαστικῶν ἀντιδράσεων αύτοῦ..., ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει μὲ τούς τεχνητοὺς - μηχανικοὺς ἐγκεφάλους, τούς ὅποίους κατεσκευάσαμεν. Πῶς ἐρμηνεύονται ἄλλως τά συναισθήματα, ἡ ἡθική ἀντίληψις τοῦ δικαίου, ἡ αύτοθυσία καὶ ὁ ἀλτρουϊσμός, ἡ ἀνάσχεσις τῆς γενετησίου ὀρμῆς, πού ὑπερνικοῦν, τήν αύτοσυντήρησιν καὶ τήν διαιώνισιν τοῦ εἴδους, τό συμφέρον καὶ τήν ἡδονικήν συμφόρησιν.

Μόνη δέ ἡ ἔλλειψις νοήσεως καὶ εἰδέναι εἰς τὰ χημικὰ στοιχεῖα ἐξ ὧν ὁ ἐγκέφαλος ἀλλὰ καὶ ὅλον τό σῶμα ἡμῶν σχηματίζονται, ὅπως καὶ τό ἀναντίρρητον γεγονὸς ὅτι διά τῆς νοήσεως, οὐ μόνον ἀντιδρῶμεν, κατὰ τῶν ἔξωτερικῶν ἐπιδράσεων καὶ τῶν ἐνδοοργανικῶν ἐκκρίσεων καὶ λειτουργιῶν ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ ὑποχρεοῦμεν δι' αὐτῆς τό σῶμα (τοῦ ἐγκεφάλου χρησιμοποιουένου ὡς ὄργάνου) νά πράξῃ ἀντιθέτως ὅλως ἀπὸ ὅτι αἱ ἔξωτερικαὶ ἐπιδράσεις καὶ αἰσθήσεις, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐνδοοργανικαὶ λειτουργίαι καὶ ἐκκρίσεις μηχανοχημικῶς μᾶς ἐπιβάλλουν, εἶναι ἀμάχητοι ἀποδείξεις τῆς ὑπάρξεως ἐν ἡμῖν τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἐνσυνειδήτου κυβερνήτου τοῦ σώματος ἡμῶν, ἥτοι τῆς πνευματικῆς ἡμῶν ψυχῆς, τῆς ὅποίας ὄργανα εἶναι ὅ τε ἐγκέφαλος ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρον τό σῶμα ἡμῶν.

Δ. ΤΟ ΠΕΠΕΡΑΣΜΕΝΟΝ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

Ἐτέρα ἀπόδειξις τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου ὑπό τοῦ πανσόφου Θεοῦ εἶναι τό πεπερασμένον τοῦ ὑλικοῦ Σύμπαντος.

Σήμερον ἀποδεικνύεται ὅτι τό ὑλικόν Σύμπαν εἶναι πεπερασμένον. Οἱ θεωρίες πού κάμνουν λόγον διά «άνοικτόν» ἢ «ἄπειρον σύμπαν» καὶ σχετίζονται μέ τήν «γεωμετρικήν δομήν» τοῦ Σύμπαντος εἶναι ἀβάσιμοι καὶ ἀνεπέρειστοι διότι ἡ ἐσχάτως ἐπιτευχθεῖσα διάσπασις τοῦ πυρῆνος τοῦ ἀτόμου διακηρύσσει τοῦτο πανηγυρικῶς. Διότι τό ἄτομον, τό θεωρούμενον μέχρι τινός

ώς ή ἐσχάτη καί ἄτμητος μονάς τῆς συμπαντικῆς ὕλης (ἐξ οὗ καί ἀπεκλήθη ἄτομον ὑπό τῶν ἡμετέρων ἀρχαίων προγόνων Λευκίππου καὶ Δημοκρίτου)⁹², ἀποτελεῖ, ως ἀπεδείχθη ἥδη ἐκ τῶν τελευταίων προόδων τῆς ἐπιστήμης, ὑπέροχον ἡλιακόν σύστημα ἐν μικρογραφίᾳ. Σχηματίζεται δηλαδή ἐκ τοῦ κεντρικοῦ πυρῆνος - ἡλίου καὶ τῶν περί τὸν πυρῆνα, δίκην πλανητῶν οὐρανίων σωμάτων, περιφερομένων ἡλεκτρονίων. Καὶ τά μέν ἡλεκτρόνια εἶναι σωματίδια ὡρισμένης μάζης, ἀληθῶς ἄτμητα πλέον, φορτισμένα μὲν ἀρνητικόν ἡλεκτρισμόν, ταῦτα δέ (ὅπως καὶ τά ἵσης μάζης σωματίδια, τὰ φορτισμένα μὲν θετικόν ἡλεκτρισμόν, ἄτινα ἀπεκλήθησαν ποζιτρόνια) θεωροῦνται ἥδη ως τά ἔσχατα συστατικά τῆς ὕλης⁹³. Ό δέ πυρήν, σχηματίζεται ὡσαύτως ἐκ πρωτονίων, ἥτοι ὁμοίων σωματιδίων φορτισμένων μὲν θετικόν ἡλεκτρισμόν ως καὶ τῶν νετρονίων ἢ οὐδετερονίων, σωματιδίων ἵσης μάζης μὲν τὰ πρωτόνια, ἀλλά μή φερόντων φορτίον ἡλεκτρικόν⁹⁴.

Τά σωματίδια λοιπόν ταῦτα, ἥτοι τό ἡλεκτρόνιον καὶ τό ποζιτρόνιον, τό πρωτόνιον καὶ τό νετρόνιον, εἶναι τά βασικά συστατικά, αἱ θεμελιώδεις μονάδες ὕλης, ἐξ ᾧν σχηματίζεται ἡ συμπαντική ὕλη. Εἰς τά σωμάτια ταῦτα αἱ ἐπιστημονικαὶ πρόοδοι τῶν τελευταίων δεκαετιῶν προσέθεσαν καὶ τά σωματίδια: α) τοῦ ἀντιπρωτονίου, ἥτοι σωματίου ἵσης μάζης μὲ τό πρωτόνιον, φορτισμένου ὅμως μὲ ἀρνητικόν ἡλεκτρισμόν· β) τοῦ ἀντινετρονίου, διαφέροντος τοῦ νετρονίου μόνον διότι παρουσιάζει ἴδιότητας μικροῦ μαγνήτου (συνδεδεμένου μὲ τήν περιστροφήν ἐνός μαγνητικοῦ φορτίου)· γ) τῶν μεσονίων (πιονιῶν, μιονίων καὶ ὑπερονίων), μάζης διαφόρου, ἀλλά διαμέσου μεταξὺ ἡλεκτρονίου καὶ ποζιτρονίου ἀφενός, καὶ πρωτονίου καὶ ἀντιπρωτονίου ἀφ' ἐτέρου· καὶ, τέλος, τῶν νετρίνων καὶ ἀντινετρίνων, μάζης ἐλαχιστοτάτης, μικροτέρας τῶν μεσονίων, καὶ στερουμένων ἐπίσης φορτίου ἡλεκτρικοῦ⁹⁵.

Ἐξ ὡρισμένου ὅθεν ἀριθμοῦ τῶν πεπερασμένων τούτων σωματιδίων ἀποτελουμένη ἡ συμπαντική ὕλη εἶναι ἀναντιρρήτως πεπερασμένη. Ἐφόσον δηλαδή τά ἐλάχιστα συστατικά της εἶναι

⁹² Προβλ. καὶ Samuel Glasstone, συμβούλου τῆς Ἀμερικανικῆς Ε.Α. Ἐνεργείας «Ἡ ἀτομική ἐνέργεια», (μετάφρ. Δ. Κρέμου), σελ. 9.

⁹³ Ἱδίου, αὐτόθι, σελ. 41-46, 53, 54 καὶ 93.

⁹⁴ Ἱδίου, αὐτόθι, σελ. 119, 121, 247 καὶ 394.

⁹⁵ Samuel Glasstone, μνημ. ἔργ. σελ. 54-61 εξ., 73-77, 110-119, 212- 217, 275, 355, ἐξ. καὶ 631-637.

σωμάτια πεπερασμένα, μή ἔχοντα συνοχήν, πεπερασμένον ἄρα καί ὡρισμένον, ἀναντιρρήτως, δέον νά εῖναι καί τό ἄθροισμα τῶν σωματίων τούτων, ὅσον μέγα καί ἀν εύρεθῇ, δεδομένου μάλιστα ἥδη, κατά τάς τελευταίας διαπιστώσεις τῆς Ἐπιστήμης, ὅτι δέν ὑπάρχει πέραν τῶν σωματίων τούτων ἄλλη μορφή ὕλης, ὁ αἰθήρ, ὃς πλανηθέντες ἐπίστευσαν τινές τῶν ἀρχαίων ἄλλα καί τῶν μεταγενεστέρων φιλοσόφων, ὅπως καί ὁ πνευματισμός, φρονοῦντες ὅτι αἱ βασικαὶ αὗται μονάδας τῆς ὕλης εῖναι ἡ πρώτη μορφή συμπυκνώσεως τοῦ αἰθέρος. (Πρβλ. Β.Γ. Τσινούκα, «Δὲν ὑπάρχει θάνατος», σελ. 13, 15, 18-20 καὶ 23). Κατά τήν νεωτέραν θεωρίαν τῆς περιωρισμένης ἄλλα καί τῆς γενικῆς σχετικότητος (Άϊνστάϊν, Maxwell - Lorenz) δέν ὑπάρχει αἰθήρ, ἄλλα μόνον ὕλη - ἐνέργεια, τῆς ὅποιας μορφαὶ εῖναι αἱ διάφοροι ἀκτινοβολίαι, καί ἀφ' ἑτέρου ἡλεκτρομαγνητικά πεδία, διαμορφούμενα ἀναλόγως τοῦ χωροχρόνου. Μεταξὺ τῶν πυρήνων τῶν διαφόρων στοιχείων καί τῶν πέριξ αὐτῶν περιφερομένων ἡλεκτροφόρων ἡ μή σωματίων ὕλης ὑπάρχει πράγματι ἀπόλυτον κενόν. Ὁ ἐν καταπληκτικῇ δ' ἀκριβείᾳ καθορισμός τῆς ἐκ τῆς διασπάσεως τοῦ ἀτομικοῦ πυρήνος ἐκλυομένης ἐνεργείας, καί τῆς ἐν τῷ χώρῳ - διαστήματι οὕτω κινήσεως πυραύλων, διαστημοπλοίων κ.ἄ. μεθ' ὑπερμαθηματικῆς ἀκριβείας, ὑφ' ἡμῶν προκαθοριζομένης καί κατευθυνομένης, ἀποτελοῦν ἀναντιρρήτως ἀπόλυτον ἐπαλήθευσιν τῆς νεωτέρας ταύτης θεωρίας εἰς τὸν χῶρον τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης καί μόνον καί ὅχι εἰς τὸν χῶρον τῆς ὑπερλόγου καί ὑπερβατικῆς ἐρμηνείας τοῦ φαινομένου τῆς ζωῆς καί τήν βεβαίωσιν ὅτι ἐκτός τῶν θεμελιωδῶν τούτων σωματίων δέν ὑπάρχει οὐδεμία ἄλλη μορφή ὕλης καί δή ὁ ἀποκληθεὶς αἰθήρ.

Ἐκ τῶν σωματίων δέ τούτων τοῦ ἀρνητικοῦ καί τοῦ θετικοῦ ἡλεκτρισμοῦ, ὃς καί τῶν προμνησθέντων λοιπῶν σωματίων τῶν μή φερόντων ἡλεκτρικόν φορτίον, σχηματίζονται ὅλα τά ἄτομα, κατ' ἀρχήν, καί τά στοιχεῖα⁹⁶, ἐν συνεχείᾳ, ἐξ ὧν σχηματίζεται ἡ συμπαντική ὕλη. Τά ἄτομα - στοιχεῖα ταῦτα ὑπετίθετο μέχρις ἐσχάτων ὅτι ἀνήρχοντο εἰς 92, ἐξ ὧν τά 90 εἶναι βέβαιον ὅτι ὑπάρχουν εἰς τήν Γῆν. "Ηδη ἀνεβιβάσθησαν εἰς 102, προστεθέντων

⁹⁶ Ως ἄτομον δύναται νά ὄρισθῇ τό μικρότερον σωματίδιον ἐνός στοιχείου, τό ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ εἰδικοῦ πυρήνος καί τῶν περὶ αὐτόν περιφερόμενων ὡρισμένων, δι' ἔκαστον πυρῆνα, ἡλεκτρονίων. Ως στοιχεῖον, δέ, δύναται νά χαρακτηρισθῇ τό σωματίδιον τό συγκείμενον ἐκ περισσοτέρων ὁμοίων ἀτόμων. Καὶ ὁ ὄρος «στοιχεῖον» ἀνήκει ἀρχικῶς εἰς τὸν ἐξ Ἀκράγαντος "Ελληνα φιλόσοφον Ἐμπεδοκλῆν. Τήν ἐξ ἀτόμων, δέ σύνθεσιν τῆς ὕλης ἐδίδαξαν κατ' ἀρχήν οἱ ἀρχαῖοι "Ελληνες, ἐπίσης, φιλόσοφοι Λεύκιππος καί Δημόκριτος, ὅστις, κατά τούς ἀρχαίους συγγραφεῖς, ἐνεπνεύσθη τήν ἀτομικήν θεωρίαν ἀπό τὸν Πυθαγόραν.

έτέρων 10 τεχνητῶς. Πιστεύεται ὅτι θά παρασκευασθοῦν τεχνητῶς καὶ ἄλλα στοιχεῖα καὶ πέραν τοῦ ἀτομικοῦ τούτου ἀριθμοῦ⁹⁷.

Καὶ ἔχουν πάντα τά ἄτομα ὅλων τῶν στοιχείων, ἐξ ᾧν σχηματίζεται ἡ συμπαντική ὕλη, ἵδιον, ἐκαστον ἀτομικόν πυρῆνα σχηματιζόμενον ἐξ ὥρισμένου ἀριθμοῦ πρωτονίων καὶ νετρονίων καὶ περιβαλλόμενον ὑφ' ὥρισμένου ἐπίσης ἀριθμοῦ ἡλεκτρονίων, μέ τήν ταχύτητα τοῦ φωτός, ὡς ἐπὶ τό πολύ, περιφερομένων περὶ αὐτόν. Ἀποτελοῦν οὕτω πάντα ἡλιακά συστήματα ἐν μικρογραφίᾳ, δεδομένου ὅτι μεταξὺ πυρῆνος καὶ ἡλεκτρονίων ὑπάρχει χῶρος, κενός. Υφ' ὥρισμένας δέ, καὶ ἐννόμους πάλιν, ὡς θά ἀποδείξωμεν ἐν τῇ συνεχείᾳ, πυκνώσεις καὶ ἐνώσεις, σχηματίζουν τά χημικά στοιχεῖα τῆς συμπαντικῆς ὕλης, ὑπὸ τήν συνήθη αὐτῶν σύστασιν καὶ μορφήν. Έάν π.χ. ἔχωμεν πυρῆνα σχηματιζόμενον ἐξ ἐνός μόνον πρωτονίου, πέριξ δ' αὐτοῦ περιφερόμενον ἐν μόνον ἡλεκτρόνιον, ἔχομεν τό ἄτομον – στοιχεῖον τοῦ ὑδρογόνου, ὅπερ θεωρεῖται τό ἐλαφρότερον τῶν στοιχείων. Έάν ἔχωμεν πυρῆνα ἀποτελούμενον ἐκ δύο πρωτονίων, πέριξ δέ αὐτοῦ περιφερόμενα δύο ἡλεκτρόνια, ἔχομεν τό ἄτομον τοῦ ἡλίου, ὅπερ ἔρχεται δεύτερον εἰς τήν κλίμακα τῶν στοιχείων. Ό πυρήν τοῦ λιθίου, ἐν συνεχείᾳ, τοῦ ἔχοντος τόν ἀριθμόν 3, φέρει τρία θετικά πρωτόνια καὶ ἴσαριθμα πλανητικά ἡλεκτρόνια κ.ο.κ. Τό βαρύτερον ἐν τῇ φύσει ὑπάρχον στοιχεῖον, τό ούρανιον, ἔχει ἀτομικόν ἀριθμόν 92. Τό ἴδιαίτερον δηλαδή ἄτομον τοῦ στοιχείου τούτου ἀποτελεῖται ἐκ πυρῆνος μέ 92 θετικά πρωτόνια καὶ ἐξ ἴσαριθμων πλανητικῶν ἡλεκτρονίων ἔξωπυρηνικῶν...⁹⁸.

Ο ἀριθμός λοιπόν τῶν πρωτονίων καὶ τῶν νετρονίων τῶν σχηματιζόντων τόν πυρῆνα (ἄτινα ὁμοῦ ὀνομάσθησαν νουκλεόνια) καὶ ὁ ἀριθμός τῶν περὶ τόν πυρῆνα πλανητικῶς περιφερομένων ἡλεκτρονίων, προκαλοῦν τάς διαφοράς τοῦ βάρους καὶ τῶν διαφόρων ἴδιοτήτων - τοῦ εἴδους τῶν στοιχείων τῆς συμπαντικῆς ὕλης⁹⁹. Τά λοιπά σωματίδια, ἀντιπρωτόνια καὶ ἀντινετρόνια, μεσόνια καὶ νετρίνα, δέν ἀποτελοῦν, ὡς ἐπὶ τό πολύ, ούσιώδη συστατικά τῶν στοιχείων. Συντελοῦν μᾶλλον εἰς τήν ἔξυπηρέτησιν τῶν ἐλκτικῶν καὶ μαγνητικῶν ἴδιοτήτων τῶν σωματίων τῶν ἀποτελούντων τά ἄτομα ἡ τούς πυρῆνας. Τά στερούμενα δέ ἡλεκτρικοῦ φορτίου (ἀντινετρόνια καὶ νετρίνα) καὶ

⁹⁷ Samuel Glasstone μνημ. εργ. σελ. 12, 17, 27, 102, 334 καὶ 553.

⁹⁸ Ἱδίου, αύτόθι, σελ. 119.

⁹⁹ Ἱδίου, αύτόθι, σελ. 119, 121, 247, καὶ 394.

είς τήν διάσπασιν ἥ καὶ ἀνασύστασιν αὐτῶν¹⁰⁰.

Πρόκειται, κατά ταῦτα, περί πεπερασμένων καὶ ὡρισμένων, πάντοτε, εἰς μέγεθος καὶ βάρος - μονάδων ἡλεκτρισμοῦ, αἴτινες, ὅταν σχηματίζουν ἡλιακά συστήματα ἐν μικρογραφίᾳ, συνέχονται ύπό ὡρισμένης ἐπίσης ἔλξεως, ὅπως ἀκριβῶς οἱ πλανῆται περί τόν ἥλιον. Ἡ ἀπόσπασις δέ ἐνός ἥ καὶ περισσοτέρων ἰόντων (πλανητῶν) ἐκ τῶν κεντρικῶν πυρήνων- ἡλίων ἐπιφέρει τοιαύτην διαταραχήν εἰς τήν σύστασιν τοῦ στοιχείου, ὥστε ἐπακολουθεῖ ἡ καθολική αύτοῦ μεταβολή. Τοῦτο ἐπιτελεῖται φυσιολογικῶς εἰς τὰ διάφορα ραδιενεργά σώματα. Μεταστοιχειοῦνται ταῦτα αύτομάτως συνεπεία τῆς ἐκπεμπομένης ὑπ' αὐτῶν ἀκτινοβολίας καὶ μετατρέπονται τόσον εἰς ἀπλῆν ἀκτινοβολίαν, ὅσον καὶ, τελικῶς, εἰς στοιχεῖα μικροτέρας μάζης καὶ βάρους, ὅπως π.χ. τό ράδιον μεταβάλλεται τελικῶς εἰς μόλυβδον. Πραγματοποιεῖται ὅμως ἥδη ἡ μεταστοιχείωσις αύτή καὶ τεχνητῶς διά βομβαρδισμοῦ, δι' ἀκτινοβολιῶν μεγάλης ἐντάσεως, καὶ ἀποσπάσεως οὕτως ἐκ τοῦ πυρῆνος - ἡλίου πλανητῶν (ἰόντων), ἐπίσης δέ διά τῆς διασπάσεως αύτοῦ τοῦ πυρῆνος. Αἱ διασπάσεις αὗται ἐθεωροῦντο ἄλλοτε ἀδύνατοι. Οἱ Λόρδος ὅμως Ράδερφορδ ἐπέτυχε πρῶτος τήν διάσπασιν τοῦ στοιχείου καὶ οὕτως ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ούσία τῆς συστάσεως ὅλων τῶν στοιχείων εἶναι πεπερασμέναι σταθεραὶ πλέον μονάδες καθαρῶς ἡλεκτρικαὶ¹⁰¹.

Ἐνῷ ὅμως τοιαῦτα καὶ τόσον σαφῆ εἶναι σήμερον τά πορίσματα τῆς Ἐπιστήμης διά τά βασικά συστατικά ἐξ ᾧν ἡ συμπαντική ὕλη σχηματίζεται, ἐβεβαιώθησαν δέ τά πορίσματα ταῦτα πειραματικῶς μέχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν, διῆσχυρίσθησαν τινες ὅτι ὕλη δέν ὑπάρχει ἄλλα μόνον ἐνέργεια. Ή γνώμη αύτή εἶναι ἀπολύτως πεπλανημένη καὶ ἐπιστημονικῶς ἀστήρικτος. Οἱ Ἀϊνστάϊν πρῶτος ὄρθως περὶ αὐτῆς ἀπεφάνθη, εἰπὼν ὅτι ὕλη - μᾶζα καὶ ἐνέργεια εἶναι ἐν καὶ τό αύτό νόμισμα, ἡ ἄλλως αἱ δύο πλευραὶ τοῦ αύτοῦ νομίσματος. Οἱ μαθηματικός τύπος του περί ἐνεργείας: $E = Mc^2$ (ἥτοι ἡ ἐνέργεια ισοῦται πρός τό γινόμενον τῆς μάζης ἐπὶ τό τετράγωνον τῆς ταχύτητος τοῦ φωτός) τήν ἀλήθειαν ταύτην ἀκριβῶς βεβαιοῦ¹⁰². Τά αύτά ἐπανέλαβεν ὁ

¹⁰⁰ Ἰδίου, αύτόθι, σελ. 54, 61, 63, 73, 75, 78, 212-217 καὶ 630-647

¹⁰¹ Ως ἀπέδειξεν ὁ Blank, καὶ παρεδέχθη ἡ νεωτέρα Φυσική, τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης ἐκπέμπονται κατ' αὐτοτελεῖς μονάδας. Ἡ θεωρία δὲ τοῦ Blank, βελτιωθεῖσα ὑπὸ Bohr καὶ Sommerfeld, παρέσχεν εἰς τήν Φυσικήν τὰ μέσα διὰ τήν ἐπίλυσιν τοῦ πλείστου μέρους τῶν προβλημάτων τῆς Φυσικῆς τοῦ ἀτόμου, ἐπιτευχθείσης ἥδη καθολικῆς συμφωνίας μεταξύ θεωρίας καὶ παρατηρήσεως.

¹⁰² Πρβλ. Samuel Glasstone, μνημ. ἔργ. σελ. 102-103 καὶ 105-107, ἐνθα καὶ ἄλλαι

Νόρδμαν, γράφων ότι «ἡ ἐνέργεια δέ νοεῖται ἄνευ ἀτόμων ἡλεκτρισμοῦ» (σωματιδίων ὕλης)¹⁰³. Τέλος τά αύτά ἐπὶ λέξει τονίζει καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ μνημονευθέντος συγγράμματος «ἡ Ἀτομική Ἐνέργεια», σελ. 104. «Οτι δηλαδή «ἡ μᾶζα - ἐνέργεια εἶναι δύο διαφορετικαὶ ἐκδηλώσεις μιᾶς θεμελιώδους ἰδιότητος τῆς ὕλης. Εἰς πᾶν δέ φαινόμενον ἡ πᾶσαν μεταβολήν, τό ποσόν τό ὅποιον διατηρεῖται ἀμετάβλητον εἶναι ὁ συνδυασμός μάζης-ἐνεργείας».

«Οτι δέ ἡ ἀποκληθεῖσα ἐνέργεια εἶναι ἀπλῶς ὡρισμέναι ἰδιότητες τῆς ὕλης, διαφόρων μάλιστα μορφῶν, μόλις παρίσταται ἀνάγκη σήμερον νά ὑποστηρίξωμεν. Διότι ἡ ἐνέργεια εἶναι κινητική (μηχανική), ἡλεκτρική, φωτιστική, θερμική καὶ μαγνητική (έλκτική). Ἡ «ἀτομική ἐνέργεια» εἶναι μορφή ἐνεργείας μή διαφέρουσα ὡς ἀνωτέρω, ὡσαύτως δέ καὶ ἡ ραδιενέργεια. Πᾶσαι ὅμως αἱ μορφαὶ αὗται τῆς ἐνεργείας δέν εἶναι δυνατόν νά νοηθοῦν ἄνευ σωματιδίων ὕλης, σωματίων, φορτισμένων μέ θετικόν ἡ ἀρνητικόν ἡλεκτρισμόν, ἡ καὶ οὐδετέρων. Ἡ κινητικότης τῶν σωματίων τούτων καὶ ἡ ταχύτης τοῦ φωτός, μεθ' ἧς, ὡς ἐπὶ τό πολύ, κινοῦνται, προκαλεῖ τήν κινητικήν - μηχανικήν ἐνέργειαν, ἀλλά καὶ τήν φωτιστικήν, τήν ἡλεκτρικήν, τήν θερμικήν, ὡς καὶ τήν ραδιενέργειαν. Ἰδιότητας ὡσαύτως ὡρισμένων σωματιδίων, μεμονωμένων ἡ ἡνωμένων εἰς ὄμάδας (πυρῆνας, ἄτομα- στοιχεῖα) ἀποτελοῦν ἡ ἔλξις καὶ ὁ μαγνητισμός.

Καὶ εἶναι πᾶσαι αἱ «ἰδιότητες» αὗται τῆς ὕλης (αἱ ἀποκληθεῖσαι «ἐνέργειαι» διότι ἐπιτελοῦν ἡ προκαλοῦν ὡρισμένον ἔργον¹⁰⁴) ἰδιότητες θέσει καὶ ὅχι φύσει¹⁰⁵. Ἐδόθησαν

μαθηματικαὶ ἔξισώσεις μάζης καὶ ἐνεργείας.

¹⁰³ Νόρδμαν. «Ο Ἀϊνστάϊν καὶ τό Σύμπαν», σελ. 102.

¹⁰⁴ Πρβλ. Samuel Glasstone, μνημ. ἔργ. σελ. 79

¹⁰⁵ «Οτι πᾶσαι αἱ ἰδιότητες τῆς ὕλης, αἱ ἀποκληθεῖσαι «ἐνέργειαι», εἶναι ἰδιότητες ἀπλαῖ, καὶ ἰδιότητες θέσει, τῶν θεμελιωδῶν σωματιδίων ἔξ ὥν αὐτὴ σχηματίζεται, ἀποδεικνύεται πανηγυρικῶς ἐκ τῆς ἀδρανείας τῶν ἰδιοτήτων τούτων ἐφ' ὡρισμένον χρόνον, ἡ καὶ ἐκ τοῦ παντελοῦς ἀφανισμοῦ των, ὅταν οἱ φορεῖς των, ἥτοι τὰ περὶ ὥν βασικὰ καὶ θεμελιώδη σωματίδια τῆς ὕλης, εύρεθοῦν ὑπὸ τήν ἐπίδρασιν ὡρισμένων εἰδικῶν συνθηκῶν. Οὕτως ἔν σωματίδιον κινούμενον μὲ τήν ταχύτητα τοῦ φωτός, καὶ ἀκτινοβολοῦν, ὡς ἐκ τούτου, ὅταν προσπέσῃ ἐπὶ πυρῆνος ἀτομικοῦ καὶ αἰχμαλωτισθῆ ὑπ' αὐτοῦ, χάνει οὐ μόνον τήν ταχύτητά του καὶ τήν ἀκτινοβολίαν του, ἀλλὰ καὶ τὸ ἡλεκτρικὸν φορτίον του ἀκόμη, μετατρεπόμενον πολλάκις ἀπὸ οὐδέτερον εἰς θετικὸν κ.ο.κ. (πρβλ. Samuel Glasstone μνημ. ἔργ. σελ. 355-357 ἔξ.). Μὴ δυνάμενοι νά ἐπεκταθῶμεν εἰς πλείονας σχετικὰς λεπτομερείας, λόγω τοῦ εἰδικοῦ σκοποῦ τῆς παρούσης, θὰ θέσωμεν ὑπ' ὅψιν τῶν ἐρευνητῶν τῆς ἀληθείας τάς μεταμορφώσεις κλπ., ἃς ὑφίσταται ἡ ἡλιακὴ ἀκτινοβολία- ἔξ ἡλεκτρικῶν καὶ φωτιστικῶν σωματίων ἀποτελουμένη - ὅταν προσπίπτῃ ἐπὶ τῶν διαφόρων ἐνοργάνων ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνοργάνων ὅντων τοῦ ἡμετέρου πλανήτου καὶ ἀπορροφᾶται ὑπ' αὐτῶν. Τὰ ἡλεκτρικὰ καὶ φωτιστικὰ σωματίδια χάνουν τάς κινητικάς, φωτιστικὰς κλπ... ἰδιότητάς των καὶ μεταμορφοῦνται εἰς ἄλλας μορφάς ὕλης, ἐνούμενα

δηλαδή είς τά βασικά συστατικά τῆς ὕλης, είς τά θεμελιώδη, σωματίδια, ἐξ ᾧν αύτή σύγκειται, προδήλως ὑπό ἔξωκοσμίου, πανσόφου καὶ παντοδυνάμου δοτῆρος - τοῦ Θεοῦ, ἵνα δι' αὐτῶν καὶ ὑπό τό κράτος ἀτέγκτων καὶ ἀναλλοιώτων φυσικῶν νόμων, τούς ὅποίους Αὔτός πάλιν ἔθεσε (καὶ περὶ τῶν ὅποίων θά ἀσχοληθῶμεν ἐν τῇ συνεχείᾳ) σχηματίζουν, ὑπό διαφόρους πήξεις-πυκνώσεις ἢ θερμοκρασίας, ἐνώσεις καὶ μορφάς, τά διάφορα φαινόμενα τῆς δημιουργίας, ἄτινα ἀντιμετωπίζομεν διά τῶν αἰσθήσεων. Οὕτω σχηματίζονται τά 102 χημικά στοιχεῖα τῆς συμπαντικῆς ὕλης, ἄτινα εύρισκονται ἐν τῇ φύσει, ὡς καὶ τά 10 ἄτινα μέχρι σήμερον παρεσκευάσαμεν τεχνητῶς.

Ἐκ τῆς ἐνώσεως δέ τῶν στοιχείων τούτων μεταξὺ των, είς ὥρισμένας πάντοτε ἀναλογίας καὶ μίξεις, ὑπό τό κράτος, ἐπαναλαμβανομένων, φυσικῶν νόμων (ἐννόμων δυναμικῶν νομοτελειῶν) ἀτέγκτων καὶ ἀναλλοιώτων, σχηματίζονται καὶ διαμορφοῦνται ὅλα τά φαινόμενα τοῦ ὑλικοῦ Σύμπαντος, ὡς καὶ ὄργανισμοὶ τῶν ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου ἐνοργάνων ὅντων. Ἔνωσις δηλαδή ὁξυγόνου καὶ ὑδρογόνου, είς ὥρισμένας ἀναλογίας καὶ πήξεις-θερμοκρασίας, σχηματίζει τό ὕδωρ ἐνώσις ὁξυγόνου, ἀζώτου καὶ ἀνθρακος, είς ὥρισμένας ἀναλογίας καὶ πῆξιν - θερμοκρασίαν, σχηματίζει τόν ἀέρα ἐνώσις χλωρίου καὶ νατρίου, είς ὥρισμένας ἀναλογίας καὶ πήξεις, σχηματίζει τό ἄλας κ.ο.κ. Ἡ ούσια, ἡ ὕλη, ἐξ ἣς σχηματίζονται πάντα τά φαινόμενα - ὅντα, ἡ κυριολεκτικώτερον τά κτίσματα - γεγονότα τοῦ ὑλικοῦ Σύμπαντος εἴναι τά 92 ἢ 102 χημικά στοιχεῖα τῆς συμπαντικῆς ὕλης. Βαθύτερον δέ καὶ γενικώτερον, τά προμνημονευθέντα βασικά σωματίδια, αἱ θεμελιώδεις μονάδες ὕλης, ἐξ ᾧν καὶ τά στοιχεῖα ταῦτα σχηματίζονται, ἥτοι σωματίδια θετικοῦ καὶ ἀρνητικοῦ ἡλεκτρισμοῦ, ἡ καὶ οὐδέτερα, οὐ μόνον στερούμενα νοήσεως καὶ εἰδέναι, ἀλλά μή ἔχοντα πρός ἄλληλα μήτε συνοχήν!!! τῆς περιωνύμου Θεωρίας τοῦ Peter Higgs καὶ τῶν ἐτέρων δύο καθηγητῶν, μή ἀποδειχθείσης εἰσέτι πλήρως, ἀλλά καὶ τυχόν ἀποδεικνουμένης ούδολως ἔξηγεῖται δι' αὐτῆς ἡ τελονομία, ἡ πολυπλοκότης, ἡ ἀρμονία, ἡ σκοπιμότης, ἡ πολυπλοκότης, ἡ ἀρμονία, ἡ Νόησις πού διέπει τό Σύμπαν διότι τά σωμάτια είναι ἄλογα καὶ ἀσυνείδητα!!

Ἐφόσον λοιπόν ἡ συμπαντική ὕλη σχηματίζεται, ἐν τῷ συνόλῳ της, ἐκ τῶν χημικῶν τούτων στοιχείων, τά δέ βασικά

μετ' ἄλλων τοιούτων. Πολλά δέ σχηματίζουν καὶ ζῶντας ίστούς καὶ ὄργανισμούς...

συστατικά τῶν στοιχείων τούτων εἶναι μονάδες σταθεραί, σωματίδια πεπερασμένα ἡλεκτρισμοῦ, ἄρα, τό σύνολον τῆς συμπαντικῆς ὕλης- ἐνεργείας εἶναι πεπερασμένον. Εἶναι ἄθροισμα - ἀσύλληπτον βεβαίως ἄχρι τοῦ νῦν - πεπερασμένων ὅμως καὶ σταθερῶν ἡλεκτρικῶν σωματίων ὥρισμένης μάζης. "Εχει ὅθεν, ὡς ἐκ τούτου, τέρμα - ὅρια, ὡς ἄλλως τε βεβαιοῦ καὶ ἡ σύγχρονος ἀστροφυσική. Καί εἶναι σφαιρικόν - κυρτόν κατά τήν θεωρίαν τῆς Σχετικότητος τοῦ Αἰνιστάϊν, τήν ὅποιαν παρεδέχθη ὁ "Ἐντιγκτον κ.ἄ.¹⁰⁶ Θά ἔλθῃ ἀσφαλῶς ἡ ἡμέρα καθ' ἓν, γνωρίζοντες, ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ, τήν μᾶζαν καὶ τό βάρος τῶν ἀποτελούντων τήν συμπαντικήν ὕλην βασικῶν καὶ θεμελιωδῶν σωματιδίων καὶ στοιχείων, θά ὑπολογίσωμεν, ἔστω καὶ κατά προσέγγισιν, καὶ τό ὅλον βάρος τοῦ ὑλικοῦ Σύμπαντος, ὡς ὑπελογίσαμεν ἡδη καὶ τήν διάμετρον αὐτοῦ ὡς ἔχουσαν μῆκος 10 περίπου δισεκατομμυρίων ἑτῶν φωτός... Ἡ καμπυλότης τοῦ χώρου - χρόνου, ἡ βεβαιωθεῖσα ἡδη, καὶ διά τῆς θεωρίας τῆς Σχετικότητος, μαρτυρεῖ καὶ τήν ἀλήθειαν ταύτην.

Ἐνταῦθα ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ἀρνούμεθα ὅχι τάς ἐπιστημονικάς προσεγγίσεις τῆς πραγματικότητος ὄντων ἐπαινετάς, διότι ἡ Ἐπιστήμη ἐδόθη ὑπό τοῦ αἰωνίου Θεοῦ, ἀλλά τήν «θεοποίησιν» καὶ στρεβλήν μεταφυσικήν καὶ ὑπαρξιακήν ἐρμηνείαν των ὑπό τῆς ἀθεϊστικῆς προπαγάνδας.

Ἀποδεικνυομένου ὅμως ἀπολύτως πλέον ὅτι τό ὑλικόν Σύμπαν εἶναι «πεπερασμένον», ἀκολουθοῦν, ἀναντιρρήτως, αἱ ἔξῆς ἀλήθειαι:

α) "Οτι εἶναι τοῦτο γεγονός - δημιούργημα, γενόμενον ἐξ οὐκ ὄντων. "Οτι εἶναι ἀποτέλεσμα - αἰτιατόν, καὶ, ὡς τοιοῦτον, δέν εἶναι ἄναρχον, ἔχει ἀρχήν. Αύτό δέ ἀποδέχεται καὶ ἡ θεωρία τῆς μεγάλης ἐκρήξεως (Bing Bang). Ωσαύτως δέ, ὅτι ἐδημιουργήθη παρ' ἄλλης τίνος ούσίας ἡ αἰτίας ἀνωτέρας αὐτοῦ, ἀνάρχου ταύτης καὶ ἀναιτίου, ἐφόσον, ὡς πεπερασμένον, δέν δύναται νά ἔχῃ τήν αἰτίαν τῆς ὑπάρξεώς του ἐν ἐαυτῷ, καὶ ἀποκλείεται ἐπίσης νά προῆλθεν ἐκ τοῦ μηδενός (-0-), πολὺ δέ περισσότερον ὅτι εἶναι αὐταπάτη (!!).

¹⁰⁶ Ο διακεκριμένος ἀστρονόμος μακαριστός Κ. Χασάπης, εἰς ἄρθρον του δημοσιευθὲν ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἡλιος» τῆς 16ης-2-1952, ἔγραψε σχετικῶς, σὺν ἄλλοις καὶ τὰ ἔξῆς: «...Ως πρώτης τάξεως «σύστημα» δύναται νά λογισθῇ αὐτὸ τοῦτο τὸ Σύμπαν ἐν τῷ συνόλῳ του (σ.σ. Ως δευτέρας τάξεως θεωροῦνται αἱ «συστροφαί» τῶν Γαλαξιῶν, ὡς τρίτης, οἱ Γαλαξίαι κ.ο.κ.). Έὰν θεωρηθῇ ὡς ἐνιαῖον συνολον, πρέπει νά εἶναι «κλειστόν», πεπερασμένον... Κατὰ τὸν Γκάμοβ δὲ (1946), ὀλόκληρον τὸ Σύμπαν δυνατὸν νά περιστρέφεται, (σ.σ. ὅπως δηλαδὴ καὶ ὅλα τὰ μικρότερα ἐν αὐτῷ «συστήματα»), περὶ ὥρισμένον ἄξονα».

β) "Οτι «χῶρος» και «χρόνος» (χωρὶς οὐδόλως νά ἀποτελοῦν «τετάρτην διάστασιν») δέον νά νοηθοῦν μόνον ἀφ' ἧς τό ύλικόν Σύμπαν ἐδημιουργήθη ἐξ ούκ ὅντων. Ή μέν ἔννοια τοῦ χώρου, ώς ἔκτασις- Θέσις, ἥν κατέλαβεν ἡ συμπαντική ὕλη ἀπό τῆς ἐξ ούκ ὅντων ὄντοποιήσεώς της ἐν τῷ ἀπείρῳ Θεῷ (Πραξ. ΙΖ' 28) ἡ δέ τοιαύτη τοῦ χρόνου-διαμορφουμένη ἐν τῇ συνειδήσει ἡμῶν ἐκ τῆς ἀλληλοδιαδοχῆς τῶν γινομένων - ώς ἔναρξις και διάρκεια τῆς ἐν τῷ χώρῳ κινήσεως, ἀλλοιώσεως, μεταμορφώσεως κ.λπ. αὐτῆς. Ή θεωρία τοῦ Ρενάν ὅτι ὁ «χρόνος» εἶναι δημιουργός τῆς ὕλης (!!!) εἶναι ὅλως μωρά και ἀναξία ἀνασκευῆς. Διότι χρόνος ἄνευ - περιεχομένου ύλικοῦ ἀποτελεῖ ἀφηρημένην ἔννοιαν, ἀνυπαρξίαν και ἰσοῦται τῷ μηδενί. Τό δέ -0- μηδέν, δέν δύναται νά παραγάγῃ ὄντότητας. Και διά τοῦτο ρητῶς τονίζει ἡ Γραφή ὅτι, μετά τήν διάλυσιν και ἀποπνευμάτωσιν τοῦ ύλικοῦ Σύμπαντος και τήν δημιουργίαν καινῶν ούρανῶν και καινῆς γῆς -τῶν πάντων καινῶν (Β' Πετρ. Γ' 13, Ἀποκ. ΚΑ' I κ.ἄ.) χρόνος, ἡμέρα και νὺξ ἡλιακή και φῶς ἡλιακόν δέν θά ύπάρχουν πλέον. (Ἀποκ. I' 6 και ΚΒ' 5). Θά εἶναι διηνεκὲς παρόν, αἰώνιότης και ὑπερκόσμιον- θεῖον φῶς. Άλλά τήν ἔννοιαν τῆς μεταβολῆς ταύτης μόνον ώς ἐν «ἐσόπτρῳ και αἰνίγματι» (Α' Κορινθ. ΙΓ' 12) δυνάμεθα ἀπό τοῦτο νά νοήσωμεν. Και

γ) "Οτι καθ' ὁ πεπερασμένον τό ύλικόν Σύμπαν, ού μόνον εἶναι δημιούργημα ἄλλης ούσιας, ἀλλά και ύπάρχει που. Διότι ὅπως δέν εἶναι δυνατόν νά δεχθῶμεν λογικῶς ὅτι τό ύλικόν Σύμπαν προῆλθεν ἐκ τῆς ἀνυπαρξίας, ἐκ τοῦ μηδενός -0- τοῦ ἀπαισίως χαίνοντος ώς ἀνοήτως ίσχυρίζονται οἱ ύλισται, και ὅτι τό μηδέν, ἥτοι τό μή ὅν, εἶναι ἡ αἰτία, ἡ ούσια και ἡ δύναμις ἡ δημιουργήσασα τό ἀσυλλήπτου κάλλους, ἀρμονίας και τάξεως κλπ ύλικόν Σύμπαν, οὕτως ἀποκλείεται ἀπολύτως νά νοήσωμεν, ὅτι ἐν τῷ -0- μηδενί ἵσταται τοῦτο και ύπάρχει, νοούμένης ἀνυπαρξίας- μηδενός πέραν τῶν ὄρίων αύτοῦ. Τό μηδέν -0-, κατά τε τήν λογικήν και τήν ἐπιστήμην, εἶναι ἄρνησις ύπάρξεως. Ός ἐκ τούτου λοιπόν δέν δύναται ποτέ νά ἐκληφθῇ ώς ἀρχή - αἰτία δημιουργική ὄντοτήτων και ώς ἐνέχον ὄντότητας (ώς εἶναι ἀπό τῆς ὄντοποιήσεώς της ἡ συμπαντική ὕλη) ἐν ἑαυτῷ.

Τό ύλικόν λοιπόν Σύμπαν, κατ' ἀρχήν, ἀποτελεῖ τήν μεγαλειωδεστέραν ἀληθῶς ἀπόδειξιν τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ ἀπείρου Θεοῦ και ὅχι τῆς ἀλόγου ἐξελίξεως, τυχαιότητος ἡ φυσικῆς επιλογῆς. Διότι ώς πεπερασμένον τοῦτο διακηρύσσει:

α) "Οτι ύπάρχει ἐτέρα Ούσια ἀπειρος μή ὕλη - ἀκατάληπτος

καί ἀπερινόητος εἰς ὅτι ἀφορᾶ εἰς τήν ούσίαν αὐτῆς καί τήν φύσιν- ἡτις τό ἔφερεν ἐξ ούκ ὄντων εἰς τό εἶναι δημιουργικῶς.

β) "Οτι ἡ ἄπειρος αὐτή μή ὕλη- Ούσια εἶναι ἀναίτιος καί ἄναρχος διότι ἄλλως θά ἦτο καί αὐτή πεπερασμένη.

γ) "Οτι ἀποκλειομένης ἀπολύτως τῆς ἐννοίας τῆς ἀνυπαρξίας- τοῦ μηδενός -0- πέραν τῶν ὄριων τοῦ ὑλικοῦ Σύμπαντος, ἡ ἄπειρος αὐτή μή ὕλη καί δημιουργός τοῦ Σύμπαντος Ούσια ἐνέχει προδήλως τό ὑλικόν Σύμπαν ἐν ἐαυτῇ¹⁰⁷, ἐφόσον δέν εἶναι δυνατόν νά νοηθῇ ὑπάρχον τοῦτο ἐκτός τοῦ Ἀπείρου. Καί

δ) "Οτι πρός τήν ἄπειρον ταύτην καί μή ὕλην - Ούσιαν, τό ὑλικόν Σύμπαν ἔχει σχέσιν αίτιατοῦ πρός αἴτιον, ἀποτελέσματος πρός αἴτιαν καί ἀρχήν.

Ἡ ἄπειρος λοιπόν αὕτη «μή ὕλη» - Ούσια, τήν ὁποίαν Πνεῦμα τά μεμυρωμένα χείλη τοῦ Κ.ἡ.Ι. Χριστοῦ ἀπεκάλεσαν (Ιωαν. Δ' 24), εἶναι ἡ Ούσια, ἡ δύναμις τήν ὁποίαν ἀποκαλοῦμεν Θεόν. Τό ἔρωτημα «ποῖος ἐδημιούργησε τόν Θεόν» εἶναι ἀφελές, ἀντιεπιστημονικόν, παράλογον. Τό Ἀπειρον ἐνέχει τόν λόγον, τήν αἴτιαν τοῦ ἐαυτοῦ εἶναι ἐν ἐαυτῷ. Εἶναι ἀναίτιον. "Ετερον Ἀπειρον εἶναι ἀδύνατον νά νοηθῇ, νά ὑπάρξῃ, διότι δύο ἄπειρα θά ἀντανήρουν ἄλληλα. Θά ἀπετέλουν τό ἐν πέρας διά τό ἄλλο. Καί τοῦτο ἀντιβαίνει εἰς τήν στοιχειώδη λογικήν.

Καταφαίνεται δέ ἐκ τῶν προεκτεθέντων - ὅπως καί τῶν ἐν συνεχείᾳ ἀναπτυχθησομένων - πόσον «ἀναγκαίᾳ» εἶναι ἡ παραδοχή τῆς «ὑπάρξεως» - τοῦ ἀναιτίου, ἀδημιουργήτου καί ἀνάρχου Θεοῦ, ἐφόσον πάντα τά ἐν τῷ ὑλικῷ Σύμπαντι φαινόμενα, καί τό Σύμπαν ἐν τῷ συνόλῳ του, ἀποδεικνύονται ως «αἴτιατά», δημιουργήματα, ως «ἔχοντα ἀρχήν», ως «ἐνδεχόμενα». ቙ πανηγυρική ἐπιστημονική καί φιλοσοφική ἀπόδειξις ὅτι τά πάντα εἶναι «κτίσματα», ἐπιβάλλει λογικῶς τήν ὑποχρέωσιν τῆς παραδοχῆς τῆς ὑπάρξεως τῆς ἀδημιουργήτου ἀνάρχου, καί

¹⁰⁷ Πρβλ. Ιωάν. ΙΖ' 21. «...”Ινα καί αύτοὶ ἐν ἡμῖν ἔν ὕσι». Πραξ. ΙΖ' 28. ...ἐν Αὔτῷ -τῷ Θεῷ -γάρ ζῶμεν, κινούμεθα καί ἐσμέν». Πρός Κολασ. Α' 16-17, «...”Οτι ἐν αύτῷ- (τῷ Κ.ἡ.Ι. Χριστῷ, ως Αἰωνίω Λόγω-Υἱῷ) ἐκτίσθη τά πάντα τά ἐν τοῖς ούρανοῖς καί τά ἐπὶ τῆς γῆς, τά ὄρατά, καί τά ἀόρατα... καί ἐν αύτῷ τά πάντα συνέστηκε». Καί πρός Ἐφεσ. Α' 10 «...ἀνακεφαλαιωθήσονται τά πάντα ἐν αύτῷ (τῷ Κ.ἡ.Ι. Χριστῷ, ως Αἰωνίω Λόγω-Υἱῷ) τά ἐν τοῖς ούρανοῖς καί τά ἐπὶ τῆς Γῆς». Διά τῶν δύο τελευταίων τούτων χωρίων τῆς Γραφῆς διακηρύσσεται πανηγυρικῶς καί τό ἄπειρον τοῦ Αἰωνίου Λόγου- Υἱοῦ. Διότι ἐάν ὁ Αἰωνίος Λόγος -Υἱός ἦτο κτίσμα- πεπερασμένος, ἀναντιρρήτως δέν ἦτο δυνατόν νά κτισθοῦν, νά ὑπάρχουν καί νά ἀνακεφαλαιωθοῦν ἐν αύτῷ τά πάντα, ἀόρατα καί ὄρατά. ቙ βεβαίωσις δέ αὕτη τῆς Γραφῆς ὅτι ἡ ὑλική δημιουργία, ἀλλά καί τά πνευματικά δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ (πρός Κολασ. Α'16 κ.ἄ.) ύπαρχουν, ζοῦν, κλπ. ἐν τῷ ἄπειρῳ Θεῷ, ούδεμιάν σχέσιν ἔχει μέ τήν νέαν θεωρίαν τοῦ Πανενθεϊσμοῦ, ἡτις ἀποτελεῖ κακοδοξίαν καί τρομακτικήν αἴρεσιν, «γνωστικοῦ περιεχομένου», τῆς Νέας Ἐποχῆς.

άναιτίου Ούσιας, ώς «άρχης» καί «αίτιας» πάντων τούτων. Θεοπνεύστως δέ καί ώς πρός τοῦτο ὁ Ἅγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός γράφει (Ἐκθ. Ὁρθοδ. Πιστ.) «Κτιστά ὅντα τά πάντα, πάντως ὑπό τίνος ἐδημιουργήθησαν. Δεῖ δέ τόν δημιουργόν ἄκτιστον εἶναι· εἰ γάρ κακεῖνος ἐκτίσθη, πάντως ὑπό τίνος ἐκτίσθη, ἔως ἂν ἔλθωμεν εἰς τό ἄκτιστον». Διά τοῦτο καί ἡ λέξις «Θεός» ἐρμηνεύεται, κατ' ἀρχήν ώς «γεννήτωρ»- Πατήρ, ἥτοι ἄναρχος καί ἀναίτιος Ούσια, ἐξ ἣς τά πάντα ἔλαβον ἀρχήν δημιουργικῶς, ἐξ «οὐκ ὅντων». Καί ἐν τῇ θεοπνεύστῳ Γραφῇ, ὅπως καί ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ Φιλοσοφίᾳ, νοεῖται ώς ἀγέννητος, ἀδημιούργητος, ἄναρχος, ἀναίτιος, ἀπειρος, παντοδύναμος, πανάγαθος, ἀπολύτως θαυμαστός, ἀπολύτως λαμπρός, ἀπολύτως ἀπαθής, ἔχων ἀπειρον ἀγάπην (αὕτη αὕτη ἡ ἐνυπόστατος ἀγάπη- Ἰωάν. Α' Καθολ. Δ' 8), ἀπείρως μακάριος καί εύδαιμων, ἀεὶ θέλων τό ἀγαθόν καί πρός αὐτό συνεργῶν, πανταχοῦ παρὼν καί τά πάντα πληρῶν, Δημιουργός τοῦ ὄρατοῦ καί τοῦ ἀοράτου Κόσμου, κυβερνήτης καί τροφεὺς τοῦ παντός¹⁰⁸, Ὁ ἐν Τριάδι εἶς καί μόνος ἀληθής Θεός.

Ε. Η ΑΕΝΑΟΣ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΣΥΜΠΑΝΤΙΚΗΣ ΥΛΗΣ-ΜΑΖΗΣ

...καί αὕτῃ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπό τῆς δουλείας τῆς φυσορᾶς.. (Πρός Ρωμ. Η' 21)

Ἐτέραν ἀπόδειξιν τῆς δημιουργίας ὑπό τοῦ Θεοῦ τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀναληθοῦς τῶν θεωριῶν τῆς ἐξελίξεως, τῆς τυχαιότητος, καί τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς ἀποτελεῖ ἡ διηνεκής κίνησις, ἀλλοίωσις, μεταμόρφωσις κλπ. τῆς συμπαντικῆς ὕλης- μάζης. Διότι ἐβεβαιώθη ἀπολύτως ὑπό τῆς ἐπιστήμης καί πάλιν, ὅτι ἡ Συμπαντική ὕλη ἀενάως κινεῖται, ἀλλοιοῦται, μετασχηματίζεται, μεταμορφοῦται κλπ, ὑπό τό κράτος ἀτέγκτων φυσικῶν νόμων περὶ τῶν ὄποιων, θά ἀσχοληθῶμεν ἐν τῇ συνεχείᾳ, πρός ἐπιτέλεσιν καί πραγμάτωσιν πάντοτε ὡρισμένων σκοπῶν. Τό ύπέροχον φιλοσοφικόν ἀπόφθεγμα τοῦ Ἡρακλείτου «τά πάντα ρεῖ», προσεπεκύρωσεν ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη διά τῆς θαυμασίας ἐπίσης διακηρύξεως ὅτι, «ἡ φῦσις ἐπεκρέμασε τήν ἐαυτῆς κατάραν κατά τῆς ἡρεμίας».

Ἡ διηνεκής ὅμως αὕτῃ κίνησις τῆς συμπαντικῆς ὕλης (καί αἱ ἐπακολουθοῦσαι τροπαί, ἀλλοιώσεις καί μεταμορφώσεις αὐτῆς) τόσον εἰς τά ἐλάχιστα συστατικά της- τά ἄτομα, στοιχεῖα κ.ἄ. -

¹⁰⁸ Πρβλ. καί μακαριστοῦ Ἀρχιμ. Ἰωακείμ Σπετσέρη «Θεός» σελ. 14-15 ἐξ. καί βιβλ. αὕτ.

ὅσον καὶ εἰς τά μέγιστα, ἥτοι τούς ἀστέρας, τούς Γαλαξίας, τάς ὁμάδας καὶ τάς συστροφάς τῶν Γαλαξιῶν, ἐπίσης δέ καὶ εἰς πάσας τάς μορφάς καὶ πυκνώσεις αὐτῆς, εἶναι ἀψευδεῖς ὡσαύτως μαρτυρίαι, ὅτι εἶναι αὐτή γεγονός, ἐν τῷ συνόλῳ της, δημιούργημα, ἐφόσον πάντα τά ὡς ἀνωτέρω κατηγοροῦνται μόνον ἐπὶ τοῦ γεγονότος, καὶ ὅχι ἐπὶ τοῦ ὄντως ὄντος, τοῦ ἀναιτίου, ἢ ἄλλως τοῦ ἔχοντος τὴν αἵτίαν τοῦ ἑαυτοῦ εἶναι ἐν ἑαυτῷ, ὅπερ εἶναι ἀἴδιον, ἄτρεπτον, ἀναλλοίωτον, κ.λπ., κατά τε τόν Πλάτωνα, ἀλλά, καὶ ἴδια, κατά τὴν ἀψευδῆ βεβαίωσιν τῆς Γραφῆς (Ἐξοδ. Γ' 14, Ἰακώβου Καθ. Α' 17).

Δόγμα δέ τῆς ἐπιστήμης εἶναι ὅτι «πᾶν κινούμενον ἔχει τήν αἵτίαν τῆς κινήσεώς του ἐκτός ἑαυτοῦ». Κινουμένη συνεπῶς ἡ ὕλη ἀενάως καὶ τρεπομένη, ἀλλοιουμένη, μετασχηματιζομένη κλπ. διηνεκῶς ἔξαγγέλει καὶ διά μόνης τῆς ἀπαύστου κινήσεως καὶ τῶν μεταβολῶν της, ὅτι τὴν αἵτίαν τῆς τε κινήσεως καὶ τῶν τροπῶν καὶ μεταμορφώσεώς της, ἀλλά καὶ τοῦ ἑαυτῆς εἶναι, ἔχει ἐκτός ἑαυτῆς. "Οχι βεβαίως ἐν τῷ μηδενί -0-. Ἄλλ' ἀναμφιβόλως καὶ ἀντιρρήτως ἐν τῷ ἀπείρῳ παντοδυνάμῳ καὶ πανσόφῳ Θεῷ, τῷ ὑποτάξαντι αὐτήν, κατά τόν ἀπόστ. Παῦλον (πρός Ρωμ. Η' 20), εἰς τήν δουλείαν τῆς διηνεκοῦς κινήσεως καὶ τῶν πολυειδῶν τροπῶν, ἀλλοιώσεων, μεταστοιχειώσεων, μετασχηματισμῶν κλπ., ἵνα δι' αὐτῶν καὶ ὑπό τό κράτος πανσόφων, ἀτέγκτων καὶ ἀναλλοιώτων νόμων, ἐπιτελῇ αὕτη ὡρισμένους σκοπούς. Ὁ Ἀριστοτέλης ὄρθως, ἐφρόνει περὶ τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἶναι «τό τά πάντα κινοῦν ἀκίνητον».

Ἐβεβαιώθη προσέτι ὑπό τῆς ἐπιστήμης, ὅτι ἐν τῷ συνόλῳ της ἡ συμπαντική ὕλη εύρισκετο κατ' ἀρχήν εἰς κατάστασιν ἡλεκτρισμοῦ, πυκνωθεῖσα δέ περιῆλθεν διαδοχικῶς εἰς τήν ἀερώδη, τήν ὑγράν καὶ τήν στερεάν τοιαύτην. Τοιουτορόπως, οὐ μόνον ἐπεκυρώθη πάλιν ἡ σχετική ἀψευδής μαρτυρία τῆς Γραφῆς ὅτι «ἡ Γῆ» ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος (Γενεσ. Α' 2), ἀλλά καὶ πανηγυρικῶς ἀπεδείχθη ὅτι, «τραπεῖσα» ἡ συμπαντική ὕλη, ἵνα προσλάβῃ διαδοχικῶς τάς προμνησθείσας μορφάς καὶ πήξεις-πυκνώσεις, ἀναμφιβόλως ἐπραξει τοῦτο ὅχι ἀφ' ἑαυτῆς, ἀλλ' ἐξ ἐπιδράσεως ἔξωτερικῆς καὶ παντοδυνάμου, ἐκδηλωθείσης προοδευτικῶς, ἐν «καιροῖς ἴδιοις» (Πραξ. Α' 7) καὶ πρός πραγμάτωσιν ὡρισμένων τελολογικῶν σκοπῶν. Τό ὅτι καὶ ἡ δύναμις αὕτη τῆς «τροπῆς» τῆς συμπαντικῆς ὕλης δέν ἐμφανίζεται ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὄντοποιήσεως τῆς ὕλης, ἀλλ' ἐκδηλοῦται προοδευτικῶς καὶ πρός πραγμάτωσιν ἴδιων τελολογικῶν πάντοτε καὶ πανσόφων σκοπῶν, ἀποτελεῖ πρόσθετον μαρτυρίαν ὅτι ἡ αἵτία

καί ἡ πηγή καί τῆς δυνάμεως ταύτης εύρισκεται ἐκτός τῆς ὕλης.

“Οσον δ' ἀφορᾶ εἰς τήν τελείαν ἄνοιαν- τήν ἔλλειψιν νοήσεως, τήν χαρακτηρίζουσαν τήν ὕλην ἀπό τῆς ἀρχῆς τῆς ὄντοποιήσεώς της, ἐπάναγκες κρίνομεν νά διευκρινίσωμεν, ὅτι ἡ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, καί μόνον, ἀπό τῆς δημιουργίας του καί ἐντεῦθεν ἐκδηλουμένη «νόησις» οὐδόλως ἀποτελεῖ τροπήν ἡ ἀνέλιξιν τῆς ὕλης, ἔστω καί ἐξ ἐπιδράσεως τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. Η ἀνθρωπίνη νόησις ἀποτελεῖ ίδιαιτέραν ὅλως δύναμιν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἥτις «ἐκτίσθη» καί «κτίζεται» εἰς ἔκαστον ἀνθρωπον νοοῦσα, ἐνσυνείδητος, ἅρα δέ καί ἐλευθέρα πνευματική ὑπόστασις, δι' ίδιαιτέρας δημιουργικῆς παρεμβάσεως τοῦ Θεοῦ δημιουργηθεῖσα κατ' εἰκόνα Αὐτοῦ καί προορισθεῖσα νά φθάσῃ εἰς τό καθ' ὁμοίωσιν πρός Αὐτόν, κατά χάριν Θεουμένη καί ἀποκτῶσα τήν πρός Αὐτόν «όμοήθειαν».

ΣΤ. ΟΙ ΦΥΣΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ

«Ἡ κτίσις ὑπετάγη οὐχ ἔκουσα ἀλλά διά τόν ὑποτάξαντα...»

(Πρός Ρωμ. Η' 20)

“Ἄλλη ἀπόδειξις τῆς δημιουργίας ὑπό τοῦ Θεοῦ καί τοῦ ψεύδους τῶν θεωριῶν τῆς ἔξελίξεως, τῆς τυχαιότητος καί τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς, ἵσης δυνάμεως, εἴναι οἱ αἰώνιοι, ἀϊδιοι, ἀναλλοίωτοι ἀλλά καί πάνσοφοι φυσικοί νόμοι, (αἱ πάνσοφοι ἔννομοι δυνάμεις)¹⁰⁹, ὑφ' οὓς εἴναι ὑποτεταγμένη ἡ συμπαντική ὕλη, ἵνα ὑπό τήν ἄτεγκτον αὐτῶν δεσποτείαν ἐπιτελῇ ὠρισμένους πάντοτε σκοπούς. Διότι τίθεται καί πάλιν τό ἐρώτημα: Πόθεν προῆλθον οἱ φυσικοί λεγόμενοι νόμοι, αἱ πάνσοφοι αὗται καί ἔννομοι δυνάμεις, ὑφ' ἃς ὑποτεταγμένη καί δουλεύουσα ἡ συμπαντική ὕλη, ἀενάως, ἀλλά καί μετά προδήλου πάντοτε «σκοποῦ», κινεῖται, τρέπεται, ἀλλοιοῦται, μετασχηματίζεται καί μεταμορφοῦται, ἵνα διά τῶν ἀπαύστων κινήσεων, τροπῶν, ἀλλοιώσεών της κλπ. πραγματοποιοῦνται πάντοτε ὠρισμένοι τελολογικοί σκοποί; Ἡ διηνεκῶς δηλαδή κινουμένη, τρεπομένη, ἀλλοιουμένη κλπ. ὕλη, ἡ ἐξ ἀλόγων σωματίων μάζης ἡλεκτρικῆς ἀποτελούμενη, ἥτο δυνατόν νά ἐκπορεύσῃ δυνάμεις ἐννόμους,

¹⁰⁹ Νόμοι παγκοσμίου ἔλξεως καί βαρύτητος, νόμοι χημικοί, βιολογικοί, κλπ, ἐξ ὧν οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τήν ἐνόργανον ὕλην - τά ὄργανικά ὄντα, ἄψυχά τε καί ἔμψυχα - ἐμφανίζονται πολύ μετά τήν διαμόρφωσιν τοῦ ἡμετέρου πλανητικοῦ συστήματος (καί δή κατά τήν προδευτικήν ἐμφάνισιν ἐπί τῆς Γῆς τοῦ φαινομένου τῆς ζωῆς), ἀλλά καί δεσπόζουν ἐπί τῶν προηγουμένων γενικῶν νόμων τῆς κινήσεως, ἔλξεως κλπ.

σταθεράς καί ἀτρέπτους (ῶν μάλιστα αἱ νεώτεραι δεσπόζουν καὶ ἐπὶ τῶν προηγουμένων) καὶ νά ύποταγῇ συνάμα εἰς αὐτάς; Ἀναντιρρήτως ὅχι. Διότι ἐκ πηγῆς - μάζης ἀλόγου, στερουμένης νοήσεως, εἰδέναι καὶ συνοχῆς..., δέν εἶναι, δυνατόν, κατ' ἀρχήν, νά προέλθουν δυνάμεις, δι' ὃν ἐκδηλοῦται ἄπειρος σκοπιμότης, σοφία καὶ πρόνοια. Ούδέποτε ἐπίσης ἀποτέλεσμα, προϊόν τι ἡ παράγωγον προερχόμενον ἐξ οἰασδήποτε πηγῆς, δύναται νά ἡ ἀνώτερον τῆς πηγῆς ἐξ ἣς πηγάζει ἡ προέρχεται.. Ἡ ἐκδοχή ὅτι ἡ ἐξ ἀλόγων καὶ πεπερασμένων μονάδων ἡλεκτρισμοῦ ἀποτελουμένη συμπαντική ὕλη- ἐνέργεια, ἐνέχουσα ἐν ἑαυτῇ, ἄγνωστον πως, τήν ἰκανότητα τῆς ἐκπορεύσεως ἐννόμων δυνάμεων, ἐξεπόρευσε ταύτας μυστηριωδῶς!!!, καὶ ύπετάγη εἰς ταύτας ἀκολούθως καθ' ὃν τρόπον ὁ ἄνθρωπος ύποβάλλεται ἐκουσίως εἰς αὐτοπεριορισμόν, εἶναι ἐκδήλως παράλογος, ἀβάσιμος καὶ ἀστήρικτος. Κατ' ἀρχήν μέν, διότι πηγή (ἡ συμπαντική ὕλη- ἐνέργεια) ἄλογος, στερουμένη δηλαδή νοήσεως καὶ συνειδέναι, δέν ἡτο δυνατόν νά παραγάγῃ δυνάμεις, δι' ὃν ἐκδηλοῦται ἄπειρος σοφία καὶ πρόνοια. Ό ἔλλογος δέ καὶ σκόπιμος αὐτοπεριορισμός, εἰς ὃν ἐξ ὅλων τῶν κτισμάτων τῆς παρούσης δημιουργίας μόνον ὁ ἄνθρωπος συνειδητῶς ύποβάλλεται, τελεῖται δι' ἔλλογου πνευματικῆς δυνάμεως, ἥτις δέν προέρχεται ἐκ τοῦ ὑλικοῦ σώματος ἡμῶν. Εἶναι ἀπόρροια καὶ ἀποτέλεσμα ἐκδηλώσεως τῆς βουλήσεως τῆς ψυχῆς ἡμῶν, ἥς τήν ἰδιαιτέραν πνευματικήν, ἐν ἡμῖν, καὶ ἐνσυνείδητον ἄρα ύπόστασιν ἀποδεικνύομεν ἀρκούντως καὶ ἐν τῷ παρόντι. Ἡ πνευματική δέ καὶ ἐνσυνείδητος ψυχή ἡμῶν ἔχει βεβαίως τήν ἰκανότητα τῆς τελείας κυριαρχίας ἐπί τοῦ σώματος ἡμῶν (καὶ τῆς ὅλης ύποστάσεώς μας) καὶ τοῦ ἐκουσίου ἐπομένως καὶ συνειδητοῦ ἡμῶν αὐτοπεριορισμοῦ. Στερουμένη ὅμως ἡ συμπαντική ὕλη- ἐνέργεια, εἰς τά βασικά αὐτῆς συστατικά, νοήσεως καὶ συνειδέναι, ἥτοι πνευματικῆς ύποστάσεως ἥ ψυχῆς, δέν ἡτο δυνατόν ἄρα οὕτε τούς φυσικούς νόμους (δι' ὃν ἐκδηλοῦται ἄπειρος σοφία κ.λπ.) νά παραγάγῃ, μήτε, καὶ ἀκολούθως, αὐτοπεριοριζομένη, νά ύποταγῇ σκοπίμως εἰς αὐτούς.

Εἶναι ἐπομένως ὅλως πρόδηλον, ὅτι οἱ ἀρχικοί, οἱ καθολικοὶ καὶ παγκρατεῖς φυσικοὶ νόμοι, οἱ ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὄντοποιήσεως - ύπάρξεως τῆς ὕλης ἐκδηλούμενοι, ἥτοι ὁ νόμος τῆς ἀενάου, καὶ μέ ὠρισμένας ταχύτητας, κινήσεως τῶν θεμελιωδῶν συστατικῶν σωματίων- μονάδων τῆς ὕλης (ἡλεκτρονίων, ποζιτρονίων, πρωτονίων κ.ἄ.) καὶ ὁ νόμος τῆς ἔλξεως ἥ βαρύτητος, οἱ ιθύνοντες

τάς κινήσεις, τάς ἔλξεις καί τάς ἐπακολουθούσας ἐνώσεις, πυκνώσεις - πήξεις, ἀλλοιώσεις καί μεταμορφώσεις τῆς συμπαντικῆς ὕλης, ώς ἄτεγκτοι δυναμικαί νομοτέλειαι, πρός ἐπιτέλεσιν πάντοτε ὡρισμένων τελολογικῶν σκοπῶν, δέν ἔξεπορεύθησαν ἐκ τῆς ὕλης, δέν προῆλθον ἐξ αὐτῆς. Διότι ἄλλως δέν θά ἦτο δυνατόν καί νά ὑποτάξουν αὐτήν, νά δεσπόσουν ἐπ' αὐτῆς. Τό αὐτό δέ ἰσχύει καί διά τούς μεταγενεστέρους, τούς νεωτέρους φυσικούς νόμους (χημικούς, βιολογικούς κλπ.), οἵτινες ἀπό τῆς ἐκδηλώσεώς των καί ἐντεῦθεν κυριαρχοῦν ού μόνον ἐπὶ τῆς ὕλης ἀλλά καί ἐπὶ τῶν προηγουμένων καί παγκρατῶν τοιούτων τῆς διηνεκοῦς κινήσεως καί ἔλξεως καί ἀφαιροῦν, οὕτως εἰπεῖν, μέρος τῆς ἐπὶ τῆς ὕλης προηγουμένης παγκυριαρχίας αὐτῶν.

Ἐνέχει δέ ὑψίστην σημασίαν καί τό ὅτι οἱ νεώτεροι φυσικοὶ νόμοι, οἱ ἐμφανιζόμενοι καί ἐκδηλούμενοι μετά τήν πήξιν - πύκνωσιν τῆς συμπαντικῆς ὕλης καί τήν περιέλευσίν της, διαδοχικῶς, εἰς τάς καταστάσεις τῶν ἀερίων, τῶν ὑγρῶν καί τῶν στερεῶν, ἥτοι οἱ χημικοὶ καί οἱ βιολογικοὶ κλπ. νόμοι (ἐξ ᾧν οἱ τελευταῖοι ἐκδηλοῦνται μόνον μετά τήν ἐμφάνισιν ἐπὶ τῆς Γῆς τοῦ φαινομένου τῆς ζωῆς) δεσπόζουν ού μόνον ἐπὶ τῆς ὕλης, ἀλλά καί τῶν παγκρατῶν προηγουμένων τοιούτων, τῆς κινήσεως καί τῆς ἔλξεως, καί ἀφαιροῦν, τρόπον τινά, μέρος τῆς ἐπὶ τῆς συμπαντικῆς ὕλης καθολικῆς κυριαρχίας αὐτῶν. Διότι πῶς εἶναι δυνατόν νά δεχθῶμεν ὅτι καί οἱ νεώτεροι οὕτοι φυσικοὶ νόμοι προῆλθον εἴτε ἐκ τῆς ὕλης, εἴτε ἐκ τῶν πρωταρχικῶν καί γενικωτέρων τοιούτων, τῆς κινήσεως καί τῆς ἔλξεως ἢ βαρύτητος; Ἐν ἔξεπορεύοντο ἐκ τῆς ὕλης, δέν ἦτο δυνατόν νά κυριαρχήσουν ἐπ' αὐτῆς. Ἐν προήρχοντο ἐκ τῶν προηγουμένων καί πρωταρχικῶν τοιούτων, ἀναντιρρήτως ἐπίσης ἔδει νά εἶναι ὑποτεταγμένοι εἰς αὐτούς.

Περί τῶν ἐννόμων τούτων δυνάμεων, αἵτινες διέπουν καί ιθύνουν πάσας τάς κινήσεις κλπ. τῆς συμπαντικῆς ὕλης-ἐνεργεία, ταπεινός στοχαστής ἔγραψεν, σὺν ἄλλοις, καί τά ἔξῆς:...

«...Θά ἦτο ἀληθῶς ἄπειρος ἡ ὕλη, ἂν κατηγοροῦντο ἐπὶ ταύτης ἡ ἀϊδιότης, τό πρώταρχον, τό πάμπρωτον... Ἐν ἀποδώσωμεν εἰς τήν ὕλην ἀϊδιότητα ὑπάρξεως, ὁφείλομεν ἄρα νά συμπαραδεχθῶμεν ὅτι ἀναγκαίως «αἱ δυνάμεις τῆς δράσεως ἐκπορεύονται ἐξ αὐτῆς...». Φύσει δ' ἐνταῦθα τό ἔξῆς ἀνακύπτει ζήτημα: Πότερον αἱ ὡς εἴρηται δυνάμεις... ἔδρων ἀνάρχως, ἢ ἦν ποτε ὅτε ούκ ἔδρων, ἐν λανθανούσῃ τελοῦσαι καταστάσεις (σ.σ. ὅπως π.χ. ίδια οἱ χημικοὶ καί βιολογικοὶ νόμοι οἱ ἐκδηλούμενοι

μετά τήν δημιουργίαν τῶν ἐνοργάνων ὅντων), τῆς δράσεως τούτων ἐντεῦθεν ὄριου τινός ἀρξαμένης, καὶ ἄρα ἐγχρόνου οὕσης, τοῦ ὄριου τῆς ἐνάρξεως τῆς δράσεως, τοῦ χωρίζοντος ταύτην ἐκ τῆς ἀδρανείας, ἀναγκαίως τήν ἔννοιαν τοῦ χρόνου καθορίζοντος.

» Άλλ' ἐάν ὑπῆρχε περίοδος ἀδρανείας τῶν δυνάμεων..., τότε δέον ἀναγκαίως νά ζητηθῇ τῆς ἀδρανείας ὁ λόγος, τῆς λανθανούσης αὐτῶν καταστάσεως ἡ αἵτια ἐντός αὐτῆς τῆς ὕλης, διότι ἂν ἐκζητήσωμεν ἀλλαχοῦ τόν λόγον τόν τηρήσαντα ταύτας ἐν ἀδρανείᾳ, τότε ἀναγκαίως παραδεχόμεθα ούσιαν ἐτέραν, ἐκτός τῆς ὕλης, συνύπαρξιν δηλαδή δύο ἀπείρων, ὅπερ ἀποκλείεται ἀπολύτως....

» Άλλ' ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ ἐστία, ἀφ' ἣς ἐκπορεύονται αἱ δυνάμεις τῆς δράσεως, ἐνοικεῖ ὁ λόγος τῆς μεταβολῆς, ὅτε μέν ἐν ἀδρανείᾳ τάς δυνάμεις τηρῶν, ὅτε δέ δρᾶσιν τούτων ἐπιτρέπων, αἴρομεν διά τῆς παραδοχῆς ταύτης τήν ἀναιτιότητα τῆς ὕλης, ἀφοῦ ούσιωδῶς τάς δυνάμεις ταύτας χαρακτηρίζει ἡ τροπή, ἡ ἀλλοίωσις, ἡ μεταβολή. Διότι τροπή καὶ ἀϊδιοτης αἴρουσιν ἄλληλα. Ούδεν δύναται νά νοηθῇ ως ὃν ἀεὶ ἴδιον ἔαυτῷ καὶ πάλιν τρεπόμενον, μεταβαλλόμενον, ἀλλοιούμενον....

» Ἐπομένως ἐπὶ τῆς ὕλης, ούσιωδῶς διά τῆς τροπῆς χαρακτηριζομένης, δέν δύναται ἄρα νά κατηγορηθῇ τό «εἶναι» ἐν τῇ φιλοσοφικῇ αὐτοῦ σημασίᾳ (τό ὅποιον ἀποκλείει ἀδυσωπήτως ἀφ' ἔαυτοῦ τήν τροπήν) ἀλλά τό «γίγνεσθαι»...

»Οπως ἀποφευχθῇ τοῦτο, τό ὅποιον αἴρει ἄρδην τήν ἀϊδιότητα... τῆς ὕλης, ὄφείλομεν νά δεχθῶμεν ὅτι αἱ δυνάμεις, ἀπό ταύτης ἐκπορευόμεναι, εἶναι τῆς τροπῆς ἀνώτεραι... καὶ ἀνάρχως δροῦν... "Εχομεν ἄρα: "Υλην, ούσιαν πρώταρχον, ἐστίαν ἐκπορεύουσαν δυνάμεις, ἡ δρᾶσις τῶν ὅποίων ἔχει ἀντικείμενον τήν ὕλην, ἀπό τῆς ὅποίας ἐκπορεύονται. Άλλα τοῦτο εἶναι ἀντικρυς παραλογισμός..., διότι: Ή ὕλη ἐκπορεύουσα τάς δυνάμεις τῆς δράσεως, πῶς, ἀφοῦ εἶναι αἵτια τούτων, δύναται ἐν ταυτῷ νά μεταπίπτῃ εἰς τήν ἥσσονα τοῦ «αἵτιατοῦ θέσιν» μεταβολάς πάσχουσα ὑπό τῶν δυνάμεων, ἃς αὕτη ἐκπορεύει, καὶ αἵτινες ὄφείλουν νά εἶναι ἀϊδιοι..., ἀϊδιοι δέ οὔσαι, πῶς ἀπό τρεπτοῦ ἐκπορεύονται, πῶς τρεπτόν ἐργάζονται... καὶ καθιστοῦν ὅτι, ἐξ ἀρχῆς (ὑποθετικῶς) ἀϊδιον παρεδεξάμεθα, πρώταρχον αἵτιότητα τήν ὕλην ὄμολογήσαντες;

» Η χαώδης αὕτη ἀντίφασις, εἰς ᾧ κατελήξαμεν παραδεξάμενοι τήν ὕλην ως πρώταρχον ούσιαν, ἀναγκάζει ήμᾶς νά

άπορρίψωμεν... τήν περί άϊδιότητος κλπ. τῆς ὕλης ὑπόθεσιν καὶ νά κηρύξωμεν ταύτην αἴτιατόν, ἀποτέλεσμα, γεγονός.

»Ἄλλ' ἔκτος τοῦ ἀνωτέρω συμπεράσματος... ἀνακύπτει καὶ τό ἔξῆς ἄκαμπτον ἐρώτημα: Αἱ ὡς εἰρηται δυνάμεις... ἐργάζονται μετά σκοποῦ ἢ χωρὶς τούτου, ὅλως ἀσκόπως; Ἰδοὺ ζήτημα πανυπέρτιμον, λεπτεπίλεπτον... Έάν ἡ ἀΐδιος τῶν δυνάμεων δρᾶσις φέρῃ ὡς χαρακτῆρα τήν ἐρημίαν τοῦ σκοποῦ τότε ἅπασα ἡ φῦσις... οὐδέν ἄλλο δύναται νά εἶναι εἰμή τυφλός τις μηχανισμός, ἔξελισσομένων τῶν ὑπό ἀσυνειδήτων... δυνάμεων καθοριζομένων φαινομένων εἰς τρεῖς ἀναβαθμούς, οἷον τόν «χημικόν ἔξελιγμόν», τόν ἡλεκτρισμόν καὶ τόν καθολικόν μαγνητισμόν. Άλλα τίς, ἔξαιρέσει παραφροσύνης, νά δεχθῇ τοῦτο δύναται, ἀφοῦ ἀπό τῶν φωσφοριζόντων βυθῶν τῶν ἀβύσσων μέχρι τῶν ἀτερμόνων οὐρανίων ἔκτάσεων μία ἀκούεται φωνή, ὡσεὶ φωνή βροντῆς, ἀσυλλήπτω ὅλως δυνάμει ἔξαγγέλλουσα ὅτι ἀπανταχοῦ σελαγίζει τῆς σκοπιμότητος ἡ ὑπέροχος σφραγίς;....»

Πάντες ἐπομένως οἱ φυσικοὶ νόμοι, αἱ πάνσοφοι καὶ ἔννομοι δυνάμεις αἱ διέπουσαι καὶ ιθύνουσαι τάς κινήσεις, τάς μεταβολάς, τάς μεταμορφώσεις κλπ τῆς συμπαντικῆς ὕλης, ὑφ' ὅλας αὐτῆς τάς πυκνώσεις καὶ μορφάς, εἶναι δυνάμεις θέσει καὶ ὅχι φύσει, δυνάμεις δηλαδή δοταί ταχθεῖσαι τῇ ὕλῃ ἔξωθεν, ἵνα ὑπό τό κράτος καὶ τήν ἐπιβολήν αὐτῶν ἐπιτελῇ αὕτη ὠρισμένους πάντοτε σκοπούς. Τούς νόμους δέ τούτους ἔχρησιμοποιήσαμεν διά τήν τεχνητήν μεταστοιχείωσιν τῆς ὕλης, ἥτοι διά τήν μεταβολήν βαρυτέρων στοιχείων εἰς ἐλαφρότερα, ἥ ἀντιστρόφως, ὡς ἐπίσης καὶ διά τήν τεχνητήν μετουσίωσιν φυσικῶν τίνων προϊόντων.

Καὶ ἐπειδή ἡ στοιχειώδης λογική, ἄλλα καὶ ἡ ὑγιής ἐπιστήμη καὶ φιλοσοφία ἀποκλείουν ἀπολύτως νά δεχθῶμεν, ὅτι αἱ ἔννομοι αὗται δυνάμεις, αἱ δεσπόζουσαι ἐπὶ τῆς συμπαντικῆς ὕλης, δι' ᾧν ἐκδηλοῦται ἀσύλληπτος παντοδυναμία, πανσοφία, σκοπιμότης καὶ πρόνοια, μή προερχόμεναι προδήλως ἐκ τῆς ὕλης, ἥτο δυνατό νά προέλθουν ἐκ τοῦ μηδενός (-0-), ἄρα καὶ αἱ δυνάμεις αὗται ἀποτελοῦν ὑπερόχους καὶ ἀμαχήτους μαρτυρίας τῆς δημιουργίας ὑπό τοῦ ὑπερκοσμίου, παντοδυνάμου καὶ πανσόφου νομοθέτου καὶ δοτῆρος των, ἥτοι τοῦ ἀπείρου Θεοῦ.

Δὲν ἀποτελοῦν ὅμως ἀμαχήτους μαρτυρίας τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου ὑπό τοῦ ἀπείρου, πανσόφου καὶ παντοδυνάμου Δημιουργοῦ οἱ φυσικοὶ νόμοι μόνον διά τῆς ἐπιβολῆς των ἐπὶ τῆς συμπαντικῆς ὕλης. Ἀποτελοῦν ὡσαύτως καὶ διά τῆς σκοπίμου ἐν

τίσι παραβιάσεώς των, πρός τελειοτέραν ἔξυπηρέτησιν τῆς δημιουργίας. Τοιαύτη παραβίασις τοῦ γενικοῦ φυσικοῦ νόμου, καθ' ὃν «πᾶν σῶμα θερμαινόμενον διαστέλλεται, πηγνύμενον δέ συστέλλεται» (παραβίασις ἔξυπηρετοῦσα τὸν σκοπὸν τῆς δημιουργίας) παρατηρεῖται εἰς τὴν διαστολήν τοῦ ὕδατος- ἐν ὥρισμένου βαθμοῦ ψύξει καὶ πήξει καὶ εἰς τὴν συστολήν, ἀντιθέτως, τῆς ἀργίλου κατὰ τὴν μέχρις ὥρισμένων ἐπίσης βαθμῶν θέρμανσιν. Διά τῆς παραβιάσεως ταύτης ἔξυπηρετεῖται ἡ δημιουργία πολλαπλῶς. Διαστελλόμενον τό ὕδωρ, εἰς ὥρισμένον βαθμόν ψύξεως καὶ πήξεως, καθίσταται ἐλαφρότερον, ὡς ἐκ τούτου δέ οἱ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας του σχηματιζόμενοι πάγοι ἐπιπλέουν εἰς τούς πόλους καὶ εἰς τάς λίμνας τῶν πλησίον αὐτῶν περιοχῶν καὶ δέν βυθίζονται εἰς τούς βυθούς. Ἀποφεύγεται οὕτως ἡ σύν τῷ χρόνῳ αὔξησις αὐτῶν καὶ ἡ ἀναπόφευκτος, ὡς ἐκ τούτου, βλάβη τῆς ζωῆς τόσον ἐν ταῖς λίμναις, ταῖς θαλάσσαις καὶ ταῖς περιοχαῖς αὐτῶν, ὅπως καὶ γενικώτερον ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς. Ωσαύτως ὅμως καὶ ἄλλως ἡ ὥφελιμότης τῶν πάγων εἶναι πολλαπλή. Πολύτιμος π.χ. εἶναι ἡ συμβολή των εἰς τὴν διάσπασιν τῶν πετρωμάτων τῶν ὄρέων καὶ τῶν λόφων (τά ὅποια θρυμματιζόμενα οὕτως γίνονται χῶμα ἀνανεῶντον τό ἔδαφος τῶν πεδιάδων), διά τὴν διατήρησιν ἀσήπτων τῶν τροφίμων κ.ἄ.

Ἡ ἀργίλλος, ἀντιθέτως, θερμαινομένη συστέλλεται, ἵνα ἐμποδίζηται ἡ προσέγγισις τῶν ὑποχθονίων ὑδάτων εἰς τό περίκεντρον τοῦ πλανήτου καὶ ἡ μεταβολή αὐτῶν εἰς ἀτμούς, λόγῳ τῆς ἐπικρατούσης ἐκεῖ μεγάλης θερμοκρασίας. Διά τοῦτο τό περίκεντρον τοῦ πλανήτου περιβάλλουν παχύτατα στρώματα ἀργίλλου. Ἄλλως μεγάλα τμήματα τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς θά ἀνετινάσσοντο συχνάκις εἰς τό κενόν ὑπό τῶν ὑποχθονίων μεγάλων ποσοτήτων ἀτμῶν, οἵτινες θά ἐσχηματίζοντο ἐκ τῆς ἔξατμίσεως τῶν ὑπογείων ὑδάτων, ἐάν ταῦτα, διά τῆς διακρινούσης τό ὕδωρ διεισδυτικῆς καὶ διαβρωτικῆς ἴδιότητος, ἔφθανον μέχρι τοῦ κέντρου τοῦ πλανήτου.

Παραβίασιν ἐπίσης ἐτέρου φυσικοῦ νόμου, διακοσμητικήν προφανῶς τῆς δημιουργίας, ἀποτελοῦν αἱ ἀνάδρομοι κινήσεις τριῶν ἐκ τῶν 11 δορυφόρων τοῦ πλανήτου Διός, τῶν δορυφόρων τοῦ Οὐρανοῦ, ἐνός ἐκ τῶν 10 δορυφόρων τοῦ Κρόνου, ὡς καὶ τῶν δορυφόρων τοῦ Ποσειδῶνος, κινουμένων κατ' ἀντίθετον φοράν πρός τὴν κίνησιν τῶν ἐν λόγῳ πλανητῶν, ὡσαύτως δέ καὶ αἱ δυσεξήγητοι κινήσεις ὥρισμένων ἄλλων ἀπλανῶν ἀστέρων, περὶ τῶν ὅποιων θά ἀσχοληθῶμεν καὶ ἐν τοῖς ἐπομένοις.

Προσμαρτυροῦν καί πᾶσαι αἱ παραβιάσεις καὶ κινήσεις αὗται τήν ἄπειρον δύναμιν σοφίαν καὶ πρόνοιαν τοῦ παντοδυνάμου καὶ πανσόφου Νομοθέτου τῶν φυσικῶν νόμων, προσέτι δέ καὶ τό ὅτι πάντες οἱ φυσικοὶ νόμοι εἶναι δυνάμεις θέσει καὶ ὅχι φύσει, διότι ἄλλως θά ἦτο ἀδύνατος ἡ παραβίασις αὐτῶν.

“Οτι δέ πάντες οἱ φυσικοὶ νόμοι, οἱ διέποντες καὶ ἰθυνοντες τάς κινήσεις κλπ. τῆς συμπαντικῆς ὕλης, εἶναι δυνάμεις θέσει καὶ ὅχι φύσει, δυνάμεις δηλαδή δοταὶ τῇ ὕλῃ ἔξωθεν καὶ ὅχι πηγαῖαι, ἐκ τῆς ὕλης δηλονότι προερχόμεναι, πανηγυρικῶς διακηρύσσεται ὅχι μόνον ἐκ τῶν ὡς ἀνωτέρω ἀμαχήτων ἐπιχειρημάτων, ἀλλά καὶ ἐκ τῆς ἐπιτευχθείσης ἐσχάτως διασπάσεως τοῦ ἀτομικοῦ πυρῆνος. Διότι ἂν αἱ δυνάμεις αἱ ἐκλυόμεναι ἐκ τῆς διασπάσεως τῶν ἀτόμων (καὶ τῶν ἀτομικῶν πυρῆνων) ἥσαν πηγαῖαι, δυνάμεις δηλαδή φύσει, οὐδέποτε θά ἦτο δυνατόν νά διασπασθοῦν καὶ νά ἐκλυθοῦν. Εἶναι ἀδύνατον νά ἀφαιρεθῇ ἢ νά ἐλλατωθῇ ἢ ἔστω, ἀπό σῶμά τι δύναμις φύσει ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσα, ἅρα δέ καὶ πηγαίως, ἀτρέπτως καὶ ἀναποσπάστως συνυφασμένη μετ' αὐτοῦ.

Ἄλλα ἐκ τῆς διασπάσεως τοῦ ἀτομικοῦ πυρῆνος δέν ἐβεβαιώθησαν μόνον αἱ ὡς ἀνωτέρω ἀλήθειαι. Διεκηρύχθη, προσέτι, ἄπαξ ἔτι, ἡ πανσοφία, ἡ παντοδυναμία καὶ ἡ ἀσύλληπτος ἐν πολλοῖς πρόνοια τοῦ ἀπείρου Δημιουργοῦ. Διότι ἀπεδείχθη πανηγυρικῶς, σὺν τοῖς ἄλλοις, ὅτι ὠρισμένη ἀπολύτως εἶναι ἡ ἐλκτική δύναμις, ἡ συνέχουσα καὶ συγκρατοῦσα πρός ἄλληλα τά σωματίδια τῶν πρωτονίων καὶ τῶν νετρονίων, τά σχηματίζοντα ἔκαστον ἀτομικόν πυρῆνα, ὅτι ὠρισμένος ἀπολύτως εἶναι, ὁ ἀριθμός τῶν πρωτονίων κλπ., ἐξ ᾧν ἔκαστος τῶν ἀτομικῶν πυρῆνων σχηματίζεται, καὶ ὠρισμένος, ὡσαύτως, ὁ ἀριθμός τῶν ἡλεκτρονίων, ἄτινα πλανητικῶς περιφέρονται περί αὐτόν. “Οτι ὠρισμένη ἀπολύτως εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ ἐλκτική δύναμις ἡ συγκρατοῦσα τά ἡλεκτρόνια ὡς πλανήτας πέριξ τῶν πυρῆνων¹¹⁰.

Καί γνωσθείσης ἐπακριβῶς, ὡσαύτως, τῆς μάζης καὶ τῆς ταχύτητος, ἣν ἀναπτύσσουν ἐν τῷ χώρῳ τά ἐλευθερούμενα μετά τήν διάσπασιν σωμάτια (πρωτόνια καὶ νετρόνια), τά σχηματίζοντα ἔκαστον πυρῆνα, ὅπως καὶ τά ἡλεκτρόνια τά περιφερόμενα πλανητικῶς περί αὐτόν, ὑπελογίσθη, ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ, ἡ ἐκ τῆς διασπάσεως ἐνός ἀτόμου, ὡς συνόλου (πυρῆνος καὶ ἡλεκτρονίων) ἐκλυομένη δύναμις - ἐνέργεια, τόσον ἡ κινητική, ὅσον καὶ ἡ φωτιστική, ἡ θερμική, ἀλλά καὶ ἡ ραδιενεργός (προερχομένη, ἡ

---

¹¹⁰ Προβλ. Samuel Glasstone, μνημ. ἔργ. σελ. 392-496.

τελευταία, ἐξ ὡρισμένων μόνον στοιχείων, ως τό ράδιον, τό ούράνιον κ.λπ.¹¹¹), ἥτις, καὶ ὑφ' ὅλας αὐτῆς τάς μορφάς, εἶναι πολύμορφοι ἀπλαῖ ίδιότητες τῶν ἐλευθερουμένων σωματίων, ἐκδηλούμεναι ὅταν κινοῦνται ταῦτα ἐν τῷ χώρῳ μέ τήν ταχύτητα τοῦ φωτός. Ἐκ παραλλήλου ἐγένετο γνωστόν ὡσαύτως, ὅτι καὶ τό βάρος τῆς μάζης ὅλων τῶν σωματίων τῶν ἀπαρτιζόντων ἔκαστον ἄτομον (πυρῆνα καὶ ἡλεκτρόνια ὁμοῦ) εἶναι ἐπίσης ἀπολύτως ὡρισμένον. Δι' ἀπλοῦ ὅθεν μαθηματικοῦ ὑπολογισμοῦ εύρεθη εύκόλως ἡ ποσότης τῶν ὁμοίων ἀτόμων- στοιχείων, ἥτις ἀπητεῖτο διά τήν ἔκλυσιν ὡρισμένης μεγάλης ποσότητος δυνάμεως, κινητικῆς, φωτιστικῆς, θερμικῆς κλπ, πρός πραγμάτωσιν ὡρισμένου ἔργου - σκοποῦ. Ἡ ἀτομική ἐνέργεια - δύναμις ἐτέθη τοιουτοτρόπως εἰς τήν διάθεσιν τῆς ἐπιστήμης. Ἡ ἀνακάλυψίς της καὶ ἡ εἰρηνική χρησιμοποίησίς της εἶναι ἀναντιρρήτως μία εἰσέτι διακήρυξις τῆς ἀπείρου σοφίας, οἰκονομίας καὶ προνοίας τοῦ Θεοῦ.

Αἰσθάνεται, κατόπιν τούτων, ὅχι ἀπλοῦν θαυμασμόν, ἀλλά πραγματικόν δέος ἡ «ἐν πνεύματι ἀληθείας» φιλοσοφοῦσα ψυχή, διαβλέπουσα, ὑπέρ πότε ἄλλοτε σήμερον, τήν ἄπειρον ταύτην δύναμιν, σοφίαν καὶ πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, τήν ἐκδηλουμένην καὶ εἰς τά ἐλάχιστα - τά ἔσχατα συστατικά τῆς ἐκπάγλου ταύτης δημιουργίας, ὅπως βεβαίως καὶ εἰς τά μέγιστα, ἥτοι εἰς τούς ἀστέρας, τά νεφελώματα καὶ τούς Γαλαξίας, τάς ὁμάδας καὶ τάς συστροφάς τῶν Γαλαξιῶν. Προβάλλει δέ περιφανής καὶ περίλαμπρος ἡ ἄπειρος αὐτή δύναμις, σοφία, ἀλλά καὶ πρόνοια τοῦ πανσόφου καὶ παντοδυνάμου Δημιουργοῦ διά τῶν θαυμασίων ἀληθῶς λεπτομερειῶν καὶ τῶν μαθηματικῶν ἀναλύσεων καὶ ἔξισώσεων, τῆς ἐπιστήμης πού διευρευνᾶ τό «πῶς» τῆς δημιουργίας.

Διότι, ἐβεβαιώθη ἀπολύτως πλέον ὑπό τῆς ἐπιστήμης, ὅτι ἐξ ἀλόγων καὶ ἐλαχιστωτάτων σωματίων μάζης θετικοῦ καὶ ἀρνητικοῦ ἡλεκτρισμοῦ, ως καὶ ούδετέρων (μή ἔχόντων πρός ἄλληλα συνοχήν), σχηματίζεται καὶ ἀποτελεῖται ἡ συμπαντική ὕλη. Τά σωμάτια ταῦτα ἔχοντα ἔκαστον ὡρισμένην μᾶζαν καὶ ὡρισμένον βάρος, ἐνοῦνται εἰς ὡρισμένας ἀναλογίας θετικοῦ καὶ ἀρνητικοῦ ἡλεκτρισμοῦ, καὶ ὑπό τό κράτος ἀτέγκτων ἐννόμων δυνάμεων κινήσεως καὶ ἔλξεως σχηματίζουν τά 102 ἄτομα - στοιχεῖα, ἐξ ᾧ τό σύνολον τῆς συμπαντικῆς ὕλης ἀποτελεῖται καὶ

---

¹¹¹ Προβλ. αὐτόθι, σελ. 81 -106 καὶ 141-162

ῶν τό εἰδικόν βάρος εἶναι κατόπιν τούτου ἀπολύτως ἐπίσης ὡρισμένον. Τά ἄτομα - στοιχεῖα ταῦτα ἐνούμενα, ὑπό τό κράτος πάλιν εἰδικῶν νόμων θερμοκρασίας καὶ πιέσεως, σχηματίζουν, εἰς ὡρισμένας πυκνώσεις, τά μόρια τῶν στοιχείων ἔχοντα ὥσαύτως ἔκαστον εἰδικόν βάρος, διαιροῦνται δέ εἰς ὄμάδας καὶ ὑποομάδας, μέ ίδιας ἐκάστη ὄμάς ἴδιότητας περιοδικῶς ἐκδηλουμένας, ὥστε ἡ ἔνωσις τῶν μετ' ἄλλων νά γίνεται μόνον καθ' ὡρισμένην ἀπαραβίαστον ἔννομον τάξιν, ἐνῶ τινα ἐξ αὐτῶν (ώς τό ἥλιον, τό ἀργόν, τό κρυπτόν κ.ἄ.), ούδόλως ἐνοῦνται μετ' ἄλλων καὶ διά τοῦτο ἀπεκλήθησαν εὔγενη ἡ μονοατομικά.

Ο ἡλεκτρισμός εἶναι ροή-ρεῦμα τῶν θεμελιωδῶν τούτων συστατικῶν σωματίων τῆς ὕλης, ρεόντων- κινουμένων τό ἔν μετά τό ἄλλο ἐννόμως πρός ὡρισμένην πάντοτε κατεύθυνσιν, ἀναλόγως τοῦ εἴδους τοῦ ἡλεκτρικοῦ φορτίου, καὶ μέ ὡρισμένην ταχύτητα, κυματοειδοῦς, ἥτοι εἰς κύματα ὡρισμένου μήκους, βραχέα ἡ μακρά, ἀνάλογα μέ τήν μᾶζαν τῶν σωματίων, σταθερά πάντως, ὡρισμένα, ἀμετάβλητα (αύτόθι, σελ. 35-78). Τό φῶς καὶ ἡ θερμότης, ώς ἴδιότητες ἡ δυνάμεις ὡρισμένων στοιχείων τῆς ὕλης, εἶναι ὥσαύτως ἀποτελέσματα τῆς ἐλευθέρας ἐν τῷ χώρῳ κινήσεως τῶν αὐτῶν σωματίων, μέ ὡρισμένην ταχύτητα, πᾶσαι δέ αἱ ἀκτινοβολίαι ἔχουν ἐκάστη ὡρισμένην ἔντασιν, ὅπως καὶ οἱ βαθμοὶ τῆς θερμότητος, ἀλλά καὶ τοῦ «μαγνητισμοῦ», ὅστις ἐκδηλοῦται ἐπίσης μόνον δι' ὡρισμένων στοιχείων¹¹².

Η δομή ἐκάστου ἀτόμου (πυρῆνος καὶ ἡλεκτρονίων) εἶναι σταθερά καὶ ὡρισμένη καὶ ὡρισμέναι ὥσαύτως καὶ αἱ εἰδικαὶ ἴδιότητες τῶν ἡλεκτρονίων καὶ τῶν ποζιτρονίων, τῶν πρωτονίων καὶ τῶν ἀντιπρωτονίων, τῶν νετρονίων καὶ τῶν ἀντινετρονίων, τῶν νετρίνων καὶ τῶν ἀντινετρίνων, ἵνα πραγματοποιοῦνται διά τῶν ἐκδηλώσεών των, καὶ ὑπό ὡρισμένας ἐννόμους πάντοτε συνθήκας, ὡρισμέναι ἐνώσεις, διασπάσεις, μεταβολαὶ¹¹³, μεταστοιχειώσεις,

¹¹² "Οτι πᾶσαι αἱ ἴδιότητες τῆς ἀνοργάνου ὕλης (ἀκτινοβολίαι, θερμότης, μαγνητισμός κ.ἄ.) εἶναι, ἴδιότητες «θέσει», καὶ ὅχι «φύσει», ἴδιότητες δηλ. ὅχι «πηγαῖοι», ἀλλά δοταί τῇ ὕλῃ ἔξωθεν, ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι τά διάφορα ἀκτινοβολοῦντα σώματα, ὑπό ὡρισμένας ἐπιδράσεις, χάνουν ἐν μέρει, ἡ ἐν ὅλῳ τήν ἀκτινοβολίαν αύτῶν, ἡ θερμότης τῶν σωμάτων ὑποβαθμίζεται ἡ καὶ ἐκλείπει τελείως· μαγνῆται ἐπί μακρόν ἀνεπηρέαστοι ἀφηνόμενοι χάνουν μέρος τῆς μαγνητικῆς τῶν δυνάμεως· τεμάχιον χρυσοῦ, 22 π. καρατίων, ὑποβαθμίζεται μετά πάροδον ὡρισμένου χρόνου κατά τινα καράτια κ.ο.κ.

¹¹³ Τήν ἔνωσιν ζεύγους ποζιτρονίου καὶ ἡλεκτρονίου καὶ τήν συνεπεία ταύτης μετατροπήν ἀμφοτέρων εἰς ἀκτίνα καὶ δή ἀκτίνα γ' ἀπεκάλεσαν τίνες ἔξαϋλωσιν!!! Άλλ' ὅτι ούδόλως πρόκειται περί ἔξαϋλώσεως, ἥτοι ἀφανισμοῦ τῆς ὕλης, ἀλλά μόνον περί ἀπλῆς μεταβολῆς ἡ μετατροπής τῶν σωματιδίων τούτων, μόλις, μετά τά προεκτεθέντα, παρίσταται ἀνάγκη νά εἴπωμεν. Διότι ἐν τῇ ἀκτίνι εἰς ἦν μετατρέπονται τά σωματίδια ταῦτα, ὑφίσταται τό βάρος τῆς μάζης των καὶ αὐτή ἡ μᾶζα των, ὅπως συνυπάρχει εἰς πᾶσαν ἀκτινοβολίαν ἡ μᾶζα ὅλων τῶν προκαλούντων ταύτην σωματίων,

πυκνώσεις κλπ. Όρισμένα ώσαύτως είναι τά ραδιενεργά στοιχεῖα-περί τά 40, μέ διαιτέρας ἔκαστον ἰδιότητας, καὶ εἰδικὸν τέλος νόμοι ἰθύνουν τάς σχέσεις τῶν ἴσοτόπων στοιχείων, φυσικῶν τε καὶ τεχνητῶν, πρός τὲ τά ἐν τῇ φύσει ὑπάρχοντα 92 στοιχεῖα, ὅσον καὶ πρός ἄλληλα. Διά τῆς χρησιμοποιήσεως δέ ὑφ' ἡμῶν πασῶν τῶν ἐννόμων τούτων δυνάμεων ἐπετεύχθη καὶ ἡ τεχνητή μεταστοιχείωσις, ἡ τεχνητή παρασκευή τῶν δέκα ὑπερουρανίων στοιχείων καὶ ὁ τεχνητός σχηματισμός συνθέτων πυρήνων.

Καὶ ἐρωτᾶται καὶ πάλιν, μετά τάς τοιαύτας διαπιστώσεις τῆς ἐπιστήμης. Υπό τίνος ἐτάχθησαν αἱ ἔννομοι αὗται δυνάμεις, ἵνα ὑπό τό κράτος αὐτῶν καὶ ὑπό τήν ἄτεγκτον αὐτῶν ἐπιβολήν καὶ δεσποτείαν κινουμένη ἡ συμπαντική ὕλη, τρεπομένη, πυκνουμένη, μετασχηματιζομένη κλπ., καὶ διαφόρους, ἀλλ' ὠρισμένας πάντοτε μορφάς προσλαμβάνουσα, ἐμφανίζῃ τήν ὑπέροχον καὶ τόσον ἐναρμόνιον ποικιλίαν τῶν φαινομένων τοῦ Κόσμου τούτου, τόσον εἰς τά ἐλάχιστα ὅσον καὶ εἰς τά μέγιστα; Ποῖος ἔταξε τούς πρωταρχικούς νόμους τῆς κινήσεως καὶ τῆς ἔλξεως ἢ βαρύτητος τῆς συμπαντικῆς ὕλης, ποῖος ἔχώρησε τριαδικῶς τά θεμελιώδη συστατικά της σωματίδια εἰς φορεῖς θετικοῦ καὶ ἀρνητικοῦ ἡλεκτρισμοῦ, ὡς καὶ εἰς ούδετερα, καὶ ποῖος διήρεσε τά σωματίδια μέ εἰδικήν καὶ ὠρισμένην δι' ἔκαστον μᾶζαν; Ποῖος ἔταξεν ἀκολούθως καὶ τούς νεωτέρους φυσικούς νόμους - τούς χημικούς, βιολογικούς κλπ. - τούς δεσπόζοντας καὶ ἐπί τῶν πρωταρχικῶν καὶ παγκρατῶν τοιούτων, τῆς κινήσεως καὶ τῆς ἔλξεως, καὶ ποῖος τέλος ἐνηρμόνισε πάσας τάς ἐννόμους ταύτας δυνάμεις, οὐ μόνον διά νά πραγματοποιῆται ἡ ἀσύλληπτος ἐν πολλοῖς τάξις καὶ ἀρμονία ἐν τῇ ὑλικῇ ταύτῃ δημιουργίᾳ (καὶ ἔξυπηρετῆται ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ διαιώνισις ἐπί τοῦ πλανήτου τούτου τοῦ φαινομένου τῆς ζωῆς), ἀλλά καὶ ἵνα τάς χρησιμοποιῆται καὶ ὁ λογικός ἀνθρωπος (ὅπως, ἐνστικτωδῶς, καὶ τινα ἄλλα ἔμψυχα ὅντα) διά τήν ἔξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν; Ω ὕψος καὶ βάθος δυνάμεως καὶ σοφίας Θεοῦ!!! Καὶ ὅμως τήν ἄπειρον ταύτην δύναμιν, σοφίαν καὶ πρόνοιαν τοῦ πανσόφου καὶ παντοδυνάμου Δημιουργοῦ ἀπέδωκαν οἱ ὑλισταί εἰς τά ἄβουλα, ἄλογα, ἀσυνείδητα, ἔψυχα σωματίδια τοῦ ἡλεκτρισμοῦ τά σχηματίζοντα ἐν τῷ συνόλῳ τήν συμπαντικήν ὕλην, καὶ μή ἔχοντα πρός ἄλληλα μήτε συνοχήν !!!

ἄτινα ἀπό τῆς καταστάσεως τῆς ἀκτινοβολίας μετατρέπονται πάλιν εἰς σωματίδια μή φωτεινά, μόλις προσπέσουν εἰς μή φωτεινόν τι σῶμα ἢ ὑποστοῦν τήν ἐπίδρασιν ὠρισμένων παραγόντων ἔξωτερικῶν. Πρβλ. Samuel Glasstone, μνημ. ἔργ. σελ. 106-109.

Z. ΤΟ ΑΓΕΦΥΡΩΤΟΝ ΧΑΣΜΑ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΟΡΓΑΝΟΥ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΚΗΣ ΥΛΗΣ

‘Άλλη άπόδειξις τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου ύπό τοῦ Θεοῦ εῖναι ὁ δι’ ἀγεφυρώτου χάσματος χωρισμός τῆς συμπαντικῆς ὕλης εἰς δύο βαθμίδας, ἡτοι, α) τήν ἀνόργανον (ἡλεκτρόνια καὶ λοιπά σωματίδια, ἄτομα, στοιχεῖα, ἀέρια, ὑγρά, ὄρυκτά) καὶ β) τήν ἐνόργανον, ἥ ἄλλως τήν ζῶσαν, ἐν ᾧ αἱ μυριάδες τῶν εἰδῶν καὶ γενῶν ὅλων τῶν ἐνοργάνων ὄντων, ἀψύχων τε (φυτῶν-δένδρων) καὶ ἐμψύχων, ἀπό ἀπόψεως βεβαίως μόνον ὄργανικῆς.

Καὶ εἶναι ὄντως ἀγεφύρωτον τό χάσμα μεταξὺ ἀνοργάνου καὶ ἐνοργάνου ὕλης. Διότι ἡ μέν πρώτη - ὑπείκουσα, ὡς ὅγκος, ύπό τὸν παγκρατῆ νόμον τῆς βαρύτητος - χαρακτηρίζεται διὰ τῆς ψιλῆς μόνον κινήσεως, ἡτοι τῆς μηχανικῆς καὶ τυφλῆς (ἀλόγου) κινήσεως τῶν ἡλεκτρονίων περὶ τούς πυρῆνας, τῶν πρωτονίων καὶ νετρονίων, ὅταν διασπῶνται οἱ πυρῆνες, καὶ τῶν λοιπῶν θεμελιωδῶν σωματίων τῆς ὕλης, ἐπίσης δέ καὶ διὰ τῆς μηχανικῆς ὡσαύτως μεταστοιχειώσεως, μεταμορφώσεως καὶ μεταβολῆς, ἀπασῶν τῶν κινήσεων καὶ μεταβολῶν τούτων τελουμένων, ύπό τὸ κράτος αἰωνίων φυσικῶν νόμων - ἐννόμων δυνάμεων- πανσόφων καὶ ἀναλλοιώτων, πρός ἐπίτευξιν πάντοτε ὠρισμένων τελολογικῶν σκοπῶν. Ἡ δέ δευτέρα, ἡ ἐνόργανος ἥ ζῶσα, χαρακτηρίζεται καὶ διακρίνεται, ἀπό ἀπόψεως ὄργανικῆς κατ’ ἀρχήν, α) ὑπὸ κινήσεως ὄντοτικῆς καὶ ὄντοποιητικῆς, κινήσεως δηλαδή ὄργανικῆς - ζωϊκῆς, κινήσεως θρέψεως, ἀφομοιώσεως καὶ ἀνομοιώσεως, ἥ ἀφετεροιώσεως καὶ καταλλαγῆς τῆς ὕλης, κινήσεως, τέλος, πάντοτε σκοπίμου (ἥν ἄλλοι ἀπεκάλεσαν «ζωϊκήν δρᾶσιν», ἄλλοι «ζωϊκήν δύναμιν», ἄλλοι «διευθυντήριον καὶ δημιουργικήν ἰδέαν», ἄλλοι «ζωϊκήν ὄρμήν», ὁ δέ Ἀριστοτέλης «ἐντελέχειαν»)¹¹⁴ διὰ τῆς κατ’ εἰδικούς τρόπους προσλήψεως ξένων καὶ νεκρῶν - ἀνοργάνων ούσιῶν καὶ μεταβολῆς αὐτῶν εἰς ἵδια ζῶντα κύτταρα καὶ ἰδίους, διαφόρους εἰς ἔκαστον εἴδος καὶ γένος, ἴστοὺς καὶ ὄργανισμούς· β) ὑπὸ σκοπίμου ἐπίσης (ἐλλόγου) κινήσεως ἀναπτύξεως - αὐξήσεως τῶν ὄργανισμῶν μέχρις ὠρισμένων καὶ ἀναλλοιώτων πάντοτε ὄρίων γ) ὑπὸ κινήσεως σκοπίμου ζωῆς καὶ ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ ἐν γένει περιβάλλοντος, μέχρις ὠρισμένων πάλιν ὄρίων καὶ μέ ὠρισμένας καὶ ἀναλλοιώτους ἱκανότητας προσαρμογῆς καὶ ἐπιλογῆς, καὶ δ) ὑπὸ κινήσεως- ἱκανότητος σκοπίμου ὡσαύτως καὶ ἐλλόγου ἀναπαραγωγῆς καὶ διαιωνίσεως

¹¹⁴ Ἐν τῷ ὅρῳ «ἐντελέχεια» περιελαμβάνοντο ἀναντιρρήτως καὶ αἱ ψυχικαὶ ἐκδηλώσεις τῶν ἐμψύχων ὄντων, ἔξαιρουμένου τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

τῶν ὄργανισμῶν δι' ὥρισμένων πάντοτε καὶ ἀναλλοιώτων ὄργάνων, συστημάτων καὶ τρόπων ἀναπαραγωγῆς. Τάς ἴδιότητας ταύτας δέν ἔχει ἡ ἀνόργανος ὕλη, καίτοι οἱ ὄργανισμοὶ τῶν ἐνοργάνων ὅντων σχηματίζονται ἐξ αὐτῆς. Καὶ τό χάσμα τοῦτο μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν ἐνοργάνων ὅντων δέν θά γεφυρωθῇ ποτέ. Τυχαίως ἡ τεχνητῶς δέν θά παραχθῇ ποτέ ἐκ τῆς ἀνοργάνου ὕλης ζῶν ὄργανισμός¹¹⁵.

Εἶναι δέ ἀνόητος καὶ ἐπιστημονικῶς ἀβάσιμος ὡς προαναπτύξαμεν καὶ αὕθις ἐπαναλαμβάνομεν ἡ ἀπόπειρα τῶν ἰδρυτῶν καὶ τῶν ὄπαδῶν τῶν ὑλιστικῶν θεωριῶν, ὅπως χαρακτηρισθῇ ὁ σταλακτίτης ὡς συνδετικός κρίκος μεταξὺ ἀνοργάνου καὶ ἐνοργάνου ὕλης ἡ ἡ τεχνητῶς παρασκευασθεῖσα ἐξ ἀμμωνίου ούρια διότι ὁ σταλακτίτης εἶναι ἀπλή φυσική- μηχανική συσσώρευσις ἀλάτων. "Οσον ἀφορᾷ δέ εἰς τήν ούριαν οὔτε ζωϊκήν- ζωτικήν κίνησιν (έντελέχειαν) ἔχει, μήτε θρέψιν ἀποκτᾶ, διά καταλλαγῆς ἄλλης ὕλης (ἀφομοιώσεως καὶ ἀνομοιώσεως), οὔτε ίκανότητα ἀναπαραγωγῆς κέκτηται!!!

Άλλα καὶ οἱ ἵοι (οἵτινες δέν ἀποκαλοῦνται πλέον «διηθητοί», διότι ἀπεκαλύφθησαν καὶ μή «διηθητοί» τοιοῦτοι) ούδόλως δύνανται νά πληρώσουν τό προμνησθὲν χάσμα μεταξὺ ἀνοργάνου καὶ ὄργανικῆς ὕλης. Διότι ὡς ἐβεβαιώθη ἀπολύτως διά τῶν νεωτάτων ἐπιτεύξεων τῆς ἐπιστήμης, εἶναι καὶ οὗτοι ἀπλῶς

¹¹⁵ Κατά τήν ὄμολογίαν διακεκριμένων χημικῶν, οῖοι ὁ Γερμανός Λίντικ (1806-1873), ὁ Γάλλος Σερβέλ, (1786-1889) καὶ οἱ Ἀγγλοί Σέρ Χάμφρεϋ Δαύγ (1778- 1828) καὶ Σέρ Έρρίκος Ροσκόλ (1833-1915), ούδ' ἐλαχίστη ἐπίπεδης ὑπάρχει ὅτι θά δυνηθῇ ποτέ ὁ χημικός νά ὑπερπηδήσῃ τό μέγα χάσμα, τό διαχωρίζον τά προϊόντα τῆς ἀνοργάνου φύσεως ἀπό τά ἐνόργανα ὅντα. Κατά τόν μέγαν ἐπίσης βιολόγον Εύτύχιον Χόππε Σέϋλε (1825-1898), καθηγητήν τῶν Πανεπιστημίων Βερολίνου, Τυβίγγης καὶ Στρασβούργου, ἡ «ζωή εἶναι μοναδικόν καὶ μέγα μυστήριον». Κατά τόν διάσημον ὡσαύτως Γερμανόν βιτανικόν Φερδινάνδον Cohn (1828-1898) «αἱ ἐν τοῖς ὄργανισμοῖς δυνάμεις δέν εἶναι δυνατόν νά ἀναλυθοῦν εἰς τάς γνωστάς δυνάμεις τῶν ἀτόμων, τό δέ μεταξύ ὄργανικῆς καὶ ἀνοργάνου φύσεως χάσμα οὔτε ἐγεφυρώθη, οὔτε θά γεφυρωθῇ ποτέ». Τάς αύτάς γνώμας διεκήρυξαν καὶ πολλοί ἄλλοι διακεκριμένοι σύγχρονοι εἰδίκοι ἐπιστήμονες. Όσαύτως, ὁ καθηγητής τῆς βιολογικῆς χημείας τοῦ Πανεπιστημίου Αθηνῶν μακαριστός Άναστ. Χρηστομάνος, ἐν σειρᾷ σχετικῶν διατριβῶν ἐν τῇ ἐφημερίδι «Βραδυνή» Αθηνῶν, ἔγραψε, σύν ἄλλοις, καὶ τά ἀκόλουθα: «Δέν γεννᾶται ἀμφιβολία ὅτι, καὶ ἄν ὑπερνικήσωμεν εἰς τό ἀπώτερον μέλλον τάς τεχνικάς δυσκολίας καὶ κατορθώσωμεν μίαν ἡμέραν νά συνθέσωμεν λεύκωμα τοῦ αὐτοῦ μοριακοῦ βάρους πρός τά ἐν τῇ φύσει εύρισκόμενα, πάλιν νεκρόν λεύκωμα θά ἔχωμεν... νομίζω ὅτι συμφώνως πρός τόν μεγάλον φυσιολόγον καὶ φύλοσοφον τοῦ π. αἰώνος Du Bois Raymond, δέν δυνάμεθα παρ' ὅλας τάς προόδους τῆς ἐπιστήμης, νά περιμένωμεν ὅτι θά κατορθώσωμεν νά ἐπιτύχωμεν ποτέ τήν σύνθεσιν τοῦ ζῶντος λευκώματος». Καὶ ἀληθῶς. Διότι η ζωή, ἀσχέτως τοῦ ὅτι δέν δύναται νά περιορισθῇ εἰς τήν σύστασιν τοῦ «ζῶντος λευκώματος», δέν εἶναι ἀποτέλεσμα οἰωνδήποτε χημικῶν ἐνώσεων ἡ φυσικῶν παραγόντων, μηχανικῶν καὶ τυφλῶν. Προήλθεν, ύφ' ὅλας αύτῆς τάς μορφάς, διά τῆς δημιουργικῆς παρεμβάσεως τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ, καὶ μόνον ἐπί τῆς Γῆς, ἀποδειχθέντος ἀπολύτως, διά τῆς ἀναλύσεως τοῦ φωτός διά τοῦ φασματοσκοπίου, ὅτι εἰς ούδέν ἄλλο ούρανον σῶμα ὑπάρχουν φυσικά συνθήκαι, ἐπιτρέπουσαι τήν ἐπ' αὐτοῦ ὑπαρξιν ζωῆς, μορφῆς ὄμοίας μέ τάς επί τοῦ πλανήτου τούτου ἡ καὶ παρεμφεροῦς.

αύτοπαραγόμενα λευκώματα, πολὺ ἐπίπλοκα χημικῶς, περιέχοντα ὡρισμένας ὀμάδας πυρηνικῶν ὁξέων. Εἶναι νοσογόνα σωματίδια, μή ὑπάρχοντα αύτοτελῶς, ἀλλά πολλαπλασιαζόμενα ἐννόμως, ὡς ζῶντα κύτταρα, μόνον ἐντός ζῶντος κυττάρου ἢ ἐπιζῶντος κυτταρικοῦ σώματος. Δὲν ἀποτελοῦν ἄρα ζῶντα κύτταρα ἢ ζῶντας ὄργανισμούς, ἀλλά παράσιτα αὐτῶν, ἀποτελοῦντα τό μεταίχμιον μεταξὺ ἀνοργάνου - νεκρᾶς, καὶ ὄργανικῆς - ζώσης ὕλης· ἡ δέ τεχνητή παρασκευή των ἐν τοῖς χημικοῖς ἡμῶν ἐργαστηρίοις ἀπεδείχθη ἀδύνατος, καίτοι διαθέτομεν ὅλας τάς φυσικάς συνθήκας καὶ θερμοκρασίας, ὑφ' ἃς εύρισκετο ἡ Γῆ, ὅταν ἐπ' αὐτῆς ἐνεφανίσθη τό φαινόμενον τῆς ζωῆς. Διά τοῦτο, δέν εἶναι δυνατόν νά ὑποστηριχθῇ ὅτι ἐγένοντο πότε καὶ οὗτοι αὐτομάτως, διά τυχαίας συναναμίξεως τῶν χημικῶν στοιχείων, ἐξ ὧν σχηματίζονται. Οὔτε, ἐπίσης, ὅτι ἐξ αὐτῶν προῆλθον προοδευτικῶς διά τῆς ἔξελίξεως ἄλλοι πολυσύνθετοι καὶ πολυκύτταροι ὄργανισμοί, ὑπό τήν ἐπίδρασιν οἰωνδήποτε φυσικῶν συνθηκῶν ἢ παραγόντων, διότι οὐδέποτε ἐγένετο, οὔτε θά γίνη ποτέ, οἰαδήποτε ἔξελιξις ἢ μεταμόρφωσις ἐνοργάνου τινός ὅντος εἰς ἔτερον. Ἐφόσον δέ καὶ διά τῶν ἵων ἐπεδιώχθησαν προφανέστατα, καὶ προκαλοῦνται ἐννόμως, καὶ ὑφ' ὡρισμένας προϋποθέσεις, ὡρισμένα καὶ πάλιν ἀποτελέσματα καὶ ὡρισμένοι εἰδικοὶ ἐκάστοτε σκοποί, βεβαιούμεθα ἀπλῶς καὶ δι' αὐτῶν περὶ τῆς παντοδυναμίας καὶ τῆς πανσοφίας τοῦ Δημιουργοῦ. Καὶ πειθόμεθα, ἄπαξ ἔτι, ὅτι ἀληθῶς «πάντα ὅσα ἡθέλησεν ἐποίησεν».

Τό ἀδύνατον λοιπόν τῆς αὐτομάτου γενέσεως καὶ τῆς παραγωγῆς τεχνητῆς ζωῆς ἐν τοῖς χημικοῖς ἡμῶν ἐργαστηρίοις (καίτοι ἔχομεν εἰς τήν διάθεσιν ἡμῶν, διά τεχνητῶν μέσων, ὅλας τάς φυσικάς καταστάσεις, ὑφ' ἃς διετέλεσεν ὁ πλανήτης ἡμῶν ἀπό τῆς πυκνώσεως αὐτοῦ, καὶ ἵδια ἀπό τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐμφανίσεως τῶν πρώτων ζώντων ὄργανισμῶν, μέχρι σήμερον) βεβαιοῦν τό ἀγεφύρωτον χάσμα μεταξὺ ἀνοργάνου καὶ ὄργανικῆς ὕλης, διαγγέλλει συνάμα πανηγυρικῶς ὅτι: α) Καί οἱ μονοκύτταροι ἀκόμη ὄργανισμοὶ δέν ἐγένοντο αὐτομάτως ἐκ τῆς ἀνοργάνου ὕλης, πολὺ δέ περισσότερον οἱ λοιποί, οἱ πολυκύτταροι, οἵτινες ὥσαύτως δέν προῆλθον ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ζωῆς οὔτε διά τῆς ἔξελίξεως, β) ὅτι ἀποκλειομένης τῆς αὐτομάτου γενέσεως τῶν πρώτων ἐνοργάνων ὅντων, δέν δύναται, λογικῶς ἐπίσης, νά γίνη δεκτή ἐκδοχή τῆς αὐτιαιτιότητος ἢ τῆς αὐτοδημιουργίας αὐτῶν, ὅτι δηλαδή ἐδημιούργησαν αὐτά ἔαυτά, γ) ὅτι αἱ ἴδιότητες τάς

όποίας έμφανίζουν οι Κόσμοι τῶν ἐνοργάνων ὅντων, ἀπό ἀπόψεως ὄργανικῆς κατ' ἀρχήν (καὶ τάς ὅποίας ἐμνημονεύσαμεν), μή ὑπάρχουσαι προηγουμένως εἰς τήν ἀνόργανον ὕλην, ἐξ ἣς οἱ ὄργανισμοὶ τῶν σχηματίζονται, εἶναι ἀναμφιβόλως ἴδιότητες θέσει καὶ ὅχι φύσει, ἴδιότητες δηλαδή δοταί, δοθεῖσαι προφανῶς εἰς τά ὄργανικά ὅντα ἔξωθεν (ὑπό δοτῆρος δηλαδή ἐκτός τῆς ὕλης), ἀφ' ἣς τά ὅντα ταῦτα ἐνεφανίσθησαν εἰς τό εἶναι δημιουργικῶς, καὶ δ) ὅτι, ἀποκλειομένης τῆς προελεύσεως καὶ τῶν ἴδιοτήτων τούτων ἐκ τοῦ μηδενός, ἀποδεικνύεται καὶ πάλιν ὅτι, Οὐσία καὶ δύναμις, ὑπερεπέκεινα καὶ ἀνωτέρα τῆς ὕλης, παντοδύναμος καὶ πάνσοφος, παρέσχε καὶ εἰς τά ὄργανικά ὅντα τάς ἴδιοτητας ταύτας (ἀφοῦ τά ἔφερεν εἰς τό εἶναι δημιουργικῶς), ἵνα δι' αὐτῶν καὶ ὑπό τό κράτος εἰδικῶν καὶ πανσόφων ἐννόμων δυνάμεων - ἥτοι τῶν εἰδικῶν βιολογικῶν κ.λπ. νόμων - ὑπ' Αὔτῆς καὶ πάλιν τεθεισῶν, ἐπιτελοῦν ἐν ἔκαστον, κατ' ἴδιαν, καὶ ἐν ὑπερόχοις σχέσεσι καὶ ἀλληλεπιδράσειν, ὡρισμένους πάντοτε σκοπούς.

Εἶναι δέ ὅλως ἀβάσιμος ἐπίσης καὶ ὁ ἰσχυρισμός τινων, ὅτι ἴδιαιτεροι χρωματισμοὶ τῶν ἐνοργάνων ὅντων δέν ὑπάρχουν οὐσιαστικῶς, καθ' ἔαυτούς, ἃτε προερχόμενοι ἐκ τῆς ἔξιδιασμένης διατάξεως τῶν στοιχείων τῆς ἔξωτερης ἐπιφανείας (ἐπιδερμίδος, τριχώματος, φλοιοῦ κλπ.) τῶν ἐνοργάνων ὅντων, καὶ τῆς εἰδικῆς ἐπίσης ἐξ αὐτῶν κυματοειδοῦς ἐκπομπῆς μονάδων ὕλης, ὡν οἱ κραδασμοί, ἐρεθίζοντες τόν ἀμφιβληστροειδῆ τῶν ὄφθαλμῶν, προκαλοῦν τόν σχηματισμόν τῆς ἐντυπώσεως τῶν χρωμάτων, σχετικῶν πάντοτε πρός τήν ἔντασιν καὶ τήν πυκνότητα τῶν κραδασμῶν. Διότι καὶ ἡ ἐπιστημονική αὕτη διαπίστωσις δέν αἴρει ποσῶς τήν ἀλήθειαν ὅτι πρόκειται πάλιν περὶ ἴδιοτήτων θέσει, δοθεισῶν εἰς τά ἐνόργανα ὅντα ἔξωθεν, πρός ἔξυπηρέτησιν ὡρισμένων σκοπῶν. Ἡ γενεσιουργός δηλονότι αἰτία καὶ τῆς ἔξιδιασμένης ταύτης διατάξεως τῶν στοιχείων τῆς ἔξωτερης ἐπιφανείας τῶν ὄργανισμῶν κλπ. τῶν ἐνοργάνων ὅντων (δερμάτων, τριχωμάτων, ὄστρακων, κ.ἄ) καὶ ἡ δύναμις τῆς ἐννόμου ἐκπομπῆς εἰδικῶν σωματίων ἐξ αὐτῶν, πρός παραγωγήν τοῦ φαινομένου τῶν εἰδικῶν χρωματισμῶν, εὐρίσκεται μέν εἰς τά ὅντα, ἐκδηλοῦται ὅμως ἀφ' ἣς ταῦτα ἐμφανίζονται εἰς τό εἶναι ὡς ἐνόργανα τοιαῦτα, καὶ εἶναι διάφορος εἰς τε τά ποικίλα εἰδη καὶ γένη, ὡς καὶ κατά τάς περιόδους τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς παρακμῆς τῶν ὄργανισμῶν. Δι' ἀναλόγου δέ καὶ εἰδικῆς πάλιν μηχανοχημικῆς ἀλλά καὶ ψυχικῆς λειτουργίας ἐπροικίσθησαν τά ὄρῶντα ὅντα, ὥστε νά ἐπέρχηται, διά τῆς ἐπιδράσεως τῶν

κραδασμῶν ἐπί τῶν ὄργάνων τῆς ὄράσεως αὐτῶν, τό εἰδικόν πάντοτε ἀποτέλεσμα τῆς ὄράσεως ὡρισμένων χρωμάτων. Τό αὐτό ἰσχύει καὶ διά τάς γεύσεις καὶ τάς ὁσμάς, δι' ᾧ ὡσαύτως προϋποτίθενται εἰδικαί πάντοτε ἐκπομπαί σωματίων ὕλης, ὡρισμένης πυκνότητος καὶ ἀναλογιῶν, ὅπως καὶ εἰδικά ὄργανα αἰσθήσεων, διά τήν αἴσθησιν αὐτῶν.

Ἐπομένως ούδεμίᾳ δύναται νά ὑπάρξῃ ἀντίρρησις, ὅτι καὶ αἱ προμνησθεῖσαι ἴδιότητες τῶν ἐνοργάνων ὄντων εἶναι ἴδιότητες θέσει καὶ ὅχι φύσει, ἐφόσον δέν ὑπάρχουν εἰς τήν ἀνόργανον ὕλην, ἐξ ἣς καὶ οἱ ὄργανισμοὶ τῶν ὄντων σχηματίζονται. Ἐδόθησαν δέ καὶ αὗται ὑπό τοῦ πανσόφου καὶ παντοδυνάμου Δημιουργοῦ, ἵνα διά τῆς ἀλληλεπιδράσεως αὐτῶν ἐπέρχηται ὡρισμένον πάντοτε καὶ ἀναλλοίωτον διά μέσου τῶν αἰώνων ἀποτέλεσμα. Ἡ πολλαπλὴ δηλαδή ἔξυπηρέτησις τῆς ζωῆς τῶν ἐνοργάνων ὄντων, ὄργανική τε καὶ ψυχική.

“Οτι δέ ὑπάρχει ἀγεφύρωτον χάσμα μεταξὺ τῆς ἀνοργάνου καὶ τῆς ὄργανικῆς ὕλης, ἐγένετο ὁμοφώνως σχεδόν δεκτόν ἥδη ὑπό τῶν κορυφῶν τῆς ἐπιστήμης τόσον τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ὅσον καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐποχῆς. Ἐγένετο δεκτόν ὡσαύτως ὅτι ὑπάρχουν ἀγεφύρωτα ἐπίσης χάσματα καὶ μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐνοργάνων ὄντων, ἥτοι μεταξὺ φυτῶν καὶ δένδρων, μεταξὺ τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ τῶν σχιζόντων τόν ἀέρα, μεταξὺ πάντων τῶν ζώων, καὶ, τέλος, μεταξύ τῶν ζώων καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Διότι καὶ τά σπέρματα τῶν διαφόρων εἰδῶν καὶ γενῶν εἶναι βασικῶς διάφορα, ἐξ οὗ καὶ αἱ διασταυρώσεις περιορίζονται εἰς ὡρισμένα μόνον εἴδη καὶ γένη στενῶς συγγενῆ, μή δυνάμενα νά ὑπερβοῦν τά ὑπό τοῦ Δημιουργοῦ τεθέντα ὅρια. Άλλα καὶ αἱ σάρκες καὶ τά αἷματα τῶν διαφόρων ἐμψύχων ὄντων ἔχουν ὡσαύτως βασικάς διαφοράς, ὅπως παρατηρεῖ καὶ ὁ Θεῖος Παῦλος (Α' πρός Κορ. ΙΕ' 39). Τό αἷμα δέ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὅλως διάφορον ἀπό τοῦ αἵματος ὅλων τῶν αἵματοφόρων ζώων, ἀλλά καὶ τοῦ τόσον ὑμνηθέντος πιθήκου, ἐξ οὗ τινες τῶν συνανθρώπων μας ἐπιθυμοῦν είσέτι νά κατάγωνται. Ἐπεκυρώθη οὕτω, ἐπαναλαμβάνομεν, κατόπιν τῶν ὡς ἀνωτερω, τό ἀπόφθεγμα «πᾶν ὅν, μόνον ἐξ ὁμοίου ὄντος γεννᾶται καὶ ἀναπαράγεται». Καὶ κατεδικάσθηκαν ὄριστικῶς αἱ θεωρίαι τόσον τῆς αὐτομάτου γενέσεως τῶν ἐνοργάνων ὄντων, ὅσον καὶ τῆς ἔξελίξεως αὐτῶν, ὑφ' ὅλας αὐτῆς τάς μορφάς¹¹⁶.

¹¹⁶ μακαριστοῦ Δ. Σπηλιώτου, χημικοῦ καὶ διδάκτορος φυσικῶν ἐπιστημῶν «Ἡ Θεωρία τῆς καταγωγῆς ἐν τῇ σφαιρᾷ τοῦ ἐπιστητοῦ», ἐκδοσ. 1938, ἐνθα παρατίθενται ἐν περιλήψει καὶ αἱ

Η. Η ΟΡΓΑΝΙΚΗ ΔΙΑΠΛΑΣΙΣ ΚΑΙ Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΕΝΟΡΓΑΝΩΝ ΟΝΤΩΝ

Έτέρα ἀπόδειξις τῆς δημιουργίας ὑπό τοῦ Θεοῦ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἔωλου καὶ ἀβασίμου καὶ ἀνεπερείστου τῶν θεωριῶν τῆς ἔξελίξεως, τῆς τυχαιότητος καὶ τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς εἶναι οἱ ὄργανισμοὶ τῶν πολυποικίλων καὶ πολυμόρφων ἐνοργάνων ὅντων τῶν διακοσμούντων, τόσον θαυμαστῶς, τό ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου ὑπέροχον φαινόμενον τῆς ζωῆς. Διότι μετά τήν ἀπόδειξίν τοῦ ἀναληθοῦς καὶ ἀβασίμου τῆς θεωρίας τῆς ἔξελίξεως τῶν ἐνοργάνων ὅντων ἐκ τῶν ἀπλουστέρων εἰς τά ἀνώτερα, ὡς καὶ τῆς θεωρίας τῆς αὐτομάτου γενέσεως καὶ τῶν μονοκυττάρων ἔστω ὄργανισμῶν ἐκ τῆς ἐνοργάνου ὕλης, δύο ἄλλαι ἐκδοχαὶ ἀπομένουν πρός ἔξήγησιν τοῦ φαινομένου τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ζωῆς ἐν γένει τῶν διαφόρων ἐνοργάνων ὅντων, ἀπό ἀπόψεως, κατ' ἀρχήν, μόνον ὄργανικῆς. α) Ἡ ἐκδοχὴ τῆς αὐτομάτου καὶ τυχαίας γενέσεως τῶν πρώτων εἰδῶν καὶ γενῶν ὅλων τῶν ἐνοργάνων ὅντων, ἄτινα ὑπάρχουν σήμερον, ὡς ἀπ' ἀρχῆς ἐνεφανίσθησαν ταῦτα καὶ εἶναι εἰσέτι ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ζωῆς- ἐπίσης δέ καὶ τῶν ἐν τῷ μεταξὺ ἐξαφανισθέντων. Καὶ β) Ἡ ἐκδοχὴ τῆς αὐτοαιτιότητος, ἢ ἄλλως τῆς αὐτοδημιουργίας αὐτῶν.

Καὶ ὅσον μέν ἀφορᾷ εἰς τήν πρώτην ἐκδοχήν, προβάλλει ἐνώπιον τῆς ἡμετέρας συνειδήσεως τό ἐρώτημα: Εἴναι δυνατόν νά δεχθῶμεν ὅτι οἱ ὄργανισμοὶ τῶν διαφόρων ἐνοργάνων ὅντων, οἱ ἀποτελοῦντες ὑπέροχα ἐργοστάσια καταλλαγῆς τῆς ὕλης, ἀσυλλήπτων καὶ αὐτομάτων φυσικοχημικῶν καὶ μηχανικῶν λειτουργιῶν, ἐν τῇ διαπλάσει τῶν ὅποιών ἐκδηλοῦνται σοφία, πρόνοια καὶ σκοπιμότης ἐκδήλως ἄπειροι, (διά τήν ἐξυπηρέτησιν τόσον τῆς ἴδιας ἐκάστου ὅντος ζωῆς, ὅσον καὶ ἄλλων ὅντων τοῦ αὐτοῦ εἴδους, ἢ καὶ συγγενῶν καὶ μή εἰδῶν καὶ γενῶν) ἐγένοντό ποτε αὐτομάτως, οἷοι εἶναι σήμερον, διά τῆς τυχαίας συναναμίξεως τῶν σχηματιζόντων αὐτοὺς χημικῶν στοιχείων, ὃν ἡ βασική σύστασις δέν εἶναι τὶ ἄλλο εἰμή ἄλογοι μονάδες ἡλεκτρισμοῦ; Άναντιρρήτως ὅχι.

Ἐρχόμεθα εἰς τήν δευτέραν ἐκδοχήν. Ἐρωτῶμεν πάλιν καὶ ὡς πρός ταύτην τόν ἄνθρωπον, τήν κορωνίδα τῶν ἐνοργάνων ὅντων, τόν ἄνθρωπον, γενικῶς, ἀσχέτως τόπου καὶ χρόνου. Ποία ἡ μαρτυρία τῆς συνειδήσεως σου; Μήπως ἐδημιούργησες σέ - αὐτον; Ἡ ἀπάντησις ἦν θά λάβωμεν, ἔξαιρέσει παραφροσύνης, θά

ἐναντίον τῶν θεωριῶν τῆς «αὐτομάτου γενέσεως» καὶ τῆς «Ἐξελίξεως» γνῶμαι πολλῶν καὶ διεθνοῦς φήμης ἐπιστημόνων.

εῖναι αὕτη: Δύο μαρτυρίαι προβάλλουν ἐν τῇ συνειδήσει μου· α) «ὅτι εἶμαι γεγονός, γενόμενον ἐν χρόνῳ»· καί β) «ὅτι δέν ἔδημιούργησα ἐμαυτόν». Ή ἐνδεχομένη ἀντίρρησις ὅτι ἔχομεν καὶ τρίτην μαρτυρίαν, ὅτι δηλαδή ἐγεννήθημεν ἀπό τούς γονεῖς ἡμῶν, εῖναι ἄνευ οὐσιαστικοῦ περιεχομένου ἀπλῶς λογικοφανῆς. Δέν μεταβάλλει τήν πραγματικότητα. Διότι ἡ κυρία ἀπάντησις τήν ὅποιαν ὑποχρεοῦται νά δώσῃ πᾶς ἄνθρωπος (καὶ οἱ γονεῖς ἡμῶν καὶ οἱ πρόγονοι μέχρι τῶν πρώτων ἀνθρώπων) εἰς τό ρηθέν ἔρωτημα, εῖναι ὅτι: «εῖναι γεγονότα καὶ ὅτι δέν ἔδημιούργησαν αύτοί ἐαυτούς».

Ἐάν ὅμως τήν μαρτυρίαν ταύτην τῆς συνειδήσεώς του ἔχει ὁ ἄνθρωπος, ὁ βασιλεὺς τῶν ἐνοργάνων ὄντων, πόσον μᾶλλον τά ὑπό τόν ἄνθρωπον, ζῷα, τά δένδρα καὶ τά φυτά; Θά ἦτο δυνατόν ποτὲ νά ὑποστηριχθῆ λογικῶς, ὅτι ταῦτα δέν εῖναι γεγονότα καὶ ὅτι ἔδημιούργησαν αύτά, ἐαυτά; "Οχι ἀσφαλῶς.

Εῖναι συνεπῶς τόσον ὁ ἄνθρωπος ὅσον καὶ τά λοιπά ἐνόργανα ὄντα, ἔμψυχά τε καὶ ἄψυχα, δημιουργήματα- γεγονότα, γενόμενα εἰς ὥρισμένους καιρούς, τήν ἀλήθειαν δέ ταύτην οὐδαμῶς μεταβάλλει ούδ' αὐτή ἡ παραδοχή τῆς θεωρίας τῆς ἔξελίξεως. Διότι ἡ ἐπιστήμη παρεδέχθη ἀπολύτως, ὅτι ὑπῆρχεν ἐποχή ὅλως ἀζωϊκή. Ἐποχή δηλαδή καθ' ἣν δέν ὑπῆρχεν ἐπὶ τοῦ πλανήτου ούδε ὕχνος ζωῆς. Ή μαρτυρία λοιπόν αὕτη τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως «ὅτι εῖναι γεγονός», ἐπεκτεινομένη οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἐνοργάνων ὄντων, ἀλλά καὶ ἐπὶ τοῦ ὑλικοῦ Σύμπαντος καθόλου¹¹⁷, διακηρύσσει καὶ πάλιν, ὅτι τά πάντα εῖναι γεγονότα, δημιουργήματα τοῦ πανσόφου καὶ παντοδυνάμου Δημιουργοῦ. Διότι ἀποκλειομένων: α) τῆς ἐκδοχῆς τῆς αὐτομάτου γενέσεως μονοκυττάρων ὄργανισμῶν, ὡς καὶ τῆς ἔξελίξεως αὐτῶν εἰς τελειοτέρους· β) τῆς ἐκδοχῆς τῆς τυχαίας αὐτομάτου γενέσεως τῶν πρώτων εἰδῶν καὶ γενῶν, ὅπως ταῦτα ἐνεφανίσθησαν καὶ ὑπάρχουν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ζωῆς, καὶ γ) τῆς ἐκδοχῆς τῆς αὐτοδημιουργίας τῶν πρώτων ὄντων καὶ τῆς αὐτοαιτιότητος αὐτῶν, ὑποχρεούμεθα νά δεχθῶμεν ὡς ἀληθῆ τήν μαρτυρίαν τῆς Γραφῆς, ὅτι πάντα τά ἐνόργανα ὄντα

¹¹⁷ Ιστάμεθα νοερῶς ἐπί τῶν ὄρίων τοῦ ὑλικοῦ Σύμπαντος, τοῦ ἀποτελοῦντος μίαν τεραστίαν σφαίραν ὥρισμένου ὄγκου, περιεχομένου καὶ βάρους καὶ λέγομεν πρός αὐτό: Ἐγώ, τό μόνον ἐν σοὶ ὃν τό ἔχον συνείδησιν τῆς ὑπάρξεώς μου, ἔχω μαρτυρίαν τῆς συνειδήσεώς μου ὅτι δέν εἶμαι αὐτοαἴτιος, δέν ἔδημιούργησα ἐμαυτόν καὶ ἄρα εἶμαι δημιούργημα, γεγονός. Σύ, ἐν τῷ συνόλῳ σου, ἀπαρτιζόμενον ἔξ ἀλόγων πεπερασμένων σωματίων ἡλεκτρισμοῦ, μή ἔχόντων ούδε συνοχήν, εῖναι δυνατόν νά είσαι αὐτοαἴτιον; Άναμφιβόλως ὅχι.

έδημιουργήθησαν ύπό τοῦ Θεοῦ. (Γενεσ. Α' καὶ Β'). Καί εἶναι ύπέροχοι ἀληθῶς μάρτυρες τῆς ὑπάρξεως, τῆς σοφίας καὶ τῆς παντοδυναμίας Αύτοῦ.

Ἐκδηλοῦται δέ ἡ ἀσύλληπτος, κατ' ἀρχήν, πρόνοια καὶ ἡ πάνσοφος παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῇ ὄργανικῇ διαπλάσει καὶ ζωῇ ὅλων τῶν ἐνοργάνων ὅντων, ἀψύχων τε καὶ ἐμψύχων (περιλαμβανομένου καὶ τοῦ ἀνθρώπου), διότι πάντα τά εἴδη καὶ γένη αὐτῶν ἐπλάσθησαν μέ όργανισμοὺς καταλλήλους καὶ μέ εἰδικά - καὶ ἀναλλοίωτα ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι σήμερον- ὄργανα ἀναπαραγωγῆς, ἵνα πανσόφως διαιωνίζηται τό «εἴδος» ἢ τό «γένος» ἐκάστου καὶ ἀσφαλῶς ἐπιτελῇ ἔκαστον τόν ἐαυτοῦ προορισμόν. Οἱ ὄργανισμοὶ καὶ τά ἰδιαίτερα αἰσθητήρια ὄργανα ἀπάντων ἐδημιουργήθησαν ἀνάλογα μέ τάς φυσικάς συνθήκας καὶ τό φυσικόν περιβάλλον ἐν ᾧ προωρίσθησαν νά ζήσουν, τῶν μέν ὑδροβίων ἀνάλογα πρός τήν πυκνότητα καὶ τήν πίεσιν τοῦ ὕδατος, τῶν δέ χερσαίων καὶ τῶν πετεινῶν κατάλληλα διά τήν πυκνότητα, τήν θερμότητα καὶ τήν πίεσιν τῆς ἀτμοσφαίρας, τήν ἀκτινοβολίαν τοῦ ἥλιου, ἀλλά καὶ πλείστων ὅλων γνωστῶν ἢ καὶ ἀγνώστων ἵσως ἔτι εἰς ἡμᾶς φυσικῶν συντελεστῶν, ἐπωφελῶν τε καὶ ἐπιβλαβῶν, ὡς αἱ κοσμικαὶ ἀκτῖνες κ.ἄ. Καί ὡς κορωνὶς καὶ τῆς ὄργανικῆς δημιουργίας ἐτέθη πάλιν ὁ ἀνθρωπός. Διότι καὶ ἡ ὄργανική καὶ μηχανοχημική διάπλασις καὶ λειτουργία καὶ τοῦ σώματός του ὑπερέχει πάντων τῶν λοιπῶν.

Θά παρατηρήσουν ἵσως τινὲς ὅτι ὁ ὄργανισμός τοῦ ἀνθρώπου οὕτε τήν ἱκανότητα τῆς ἐπὶ μακρόν παραμονῆς ἐν τῷ ὕδατι ἔχει, μήτε καὶ πτητικά ὄργανα διά νά ἵπταται ἐν τῷ ἀέρι. Ἐπίσης, ὅτι καὶ ὁ ὄφθαλμός τοῦ ἀνθρώπου δέν φθάνει τήν ὀξύτητα τῆς δράσεως τοῦ ἀετοῦ, ὡς καὶ τῶν ὄφθαλμῶν τῆς γαλῆς κ.ἄ. Πλήν πάντα ταῦτα ἀνεπλήρωσεν ὁ δημιουργός διά τοῦ εἰς τόν ἀνθρώπον μόνον διθέντος λογικοῦ καὶ ἐνσυνειδήτου πνεύματος, ὅπερ, οὐδόλως προέρχεται ἐκ τῆς φυσικοχημικῆς λειτουργίας τοῦ σώματος ἡμῶν. Καί διά τῶν κατακτήσεων τοῦ πνεύματος, διασχίζομεν σήμερον ὅχι μόνον τά ὑψηλότερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαίρας, ἀλλά καὶ αὐτό τό διάστημα μέ ὑπερηχητικήν ταχύτητα, βλέπομεν, καλλίτερον τοῦ ἀετοῦ, εἰς μακροτάτας ἀποστάσεις καὶ πλέομεν ἀνέτως, ἐν τέλει, καὶ ἐπὶ μακρόν καὶ εἰς τούς βυθοὺς τῶν θαλασσῶν. Πλασθεὶς ὁ ἀνθρωπός διά νά κυριαρχήσῃ καὶ βασιλεύσῃ ἐφ' ὅλων τῶν λοιπῶν ἐνοργάνων ὅντων, ἐμψύχων καὶ ἀψύχων (Γενεσ. Α' 26-31 κ.ἄ.), τινά τῶν ὅποιων εἶναι ἀσυγκρίτως ὑπέρτερα αὐτοῦ εἰς ὄργανικάς

διαστάσεις καί δύναμιν, ἐπροικίσθη ὑπό τοῦ Θεοῦ διά τῆς ἀνεκτιμήτου δωρεᾶς τοῦ λογικοῦ καί ἐνσυνειδήτου πνεύματός του, δι' οὗ ἀνεπλήρωσε πάσας τάς ἔναντι τῶν λοιπῶν ἐνοργάνων ὅντων ὄργανικάς ἀτελείας ἢ ἐλλείψεις του καί ἐν πολλοῖς ὑπερέβαλε καί τά εἰδικά τούτων προσόντα ἢ πλεονεκτήματα, τά ὑπό τοῦ δημιουργοῦ καί πάλιν εἰς αὐτά διθέντα πρός ἐπιτέλεσιν τοῦ εἰδικοῦ αὐτῶν προορισμοῦ. Ἀνεξαρτήτως ὅμως τοῦ ἀνεκτίμητου τούτου θείου δώρου καί τό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἐπλάσθη γενικῶς, κατά τρόπον ὁπωσδήποτε πληρέστερον καί πολυπλοκώτερον πάντων τῶν ὄργανισμῶν τῶν λοιπῶν ἐνοργάνων ὅντων. Καί ὡς ἐκ τούτου ἀπαρτίζει ἐν ὑπέροχον μηχανοχημικόν ἐργοστάσιον, κινήσεως, καύσεως καί καταλλαγῆς τῆς ὕλης, ἀσυλλήπτου, ἐν πολλοῖς, φυσικοχημικῆς καί μηχανικῆς λειτουργίας, ἐν τῇ φιλοσοφικῇ διερευνήσει τοῦ ὅποίου ἵλιγγιᾳ κυριολεκτικῶς ὁ ἀνθρώπινος νοῦς.

Ἐξετάζοντες λοιπόν φιλοσοφικῶς, ἐν γενικωτάτῃ πάντως φιλοσοφικῇ διερευνήσει, τόν τρόπον τῆς διαπλάσεως, τῆς λειτουργίας καί ἀλληλεπιδράσεως καί ἀλληλεξαρτήσεως τῶν διαφόρων ὄργάνων καί συστημάτων τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, διαπιστοῦμεν εὔκόλως τήν ἐν αὐτοῖς - καί δι' αὐτῶν- ἐκδηλουμένην ὑπέροχον σκοπιμότητα καί τήν ἅπειρον καί ἀσύλληπτον σοφίαν, δύναμιν καί πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, ἐκδηλουμένας βεβαίως ἀναλόγως καί ἐν τῇ διαπλάσει καί τῇ ὄργανικῇ ζωῇ καί πάντων τῶν κατωτέρων τοῦ ἀνθρώπου ἐνοργάνων ὅντων, ἄτινα, ὅπως καί ὁ ἀνθρωπός, οὕτε αὐτομάτως, μήτε δι' αὐτοδημιουργίας, ἀλλ' οὕτε καί διά τῆς ἐξελίξεως κατέλαβον τήν ἥν ἀπ' ἀρχῆς κατέχουν θέσιν ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς ζωῆς.

Οὕτως οἱ ὄφθαλμοὶ ἡμῶν, κατ' ἀρχήν (όμοίους σχεδόν τῶν ὅποίων ἔχουν καί τά πλεῖστα τῶν λοιπῶν ἐμψύχων ὅντων, ἐνῶ τά ἔντομα καί πολλά τῶν ἐναλίων καί ὑδροβίων ἐν γένει ἔχουν διάφορα καί πολυποίκιλα ἀλλ' ὑπέροχα ἐπίσης συστήματα ὄράσεως) ἀποτελοῦν τό τελειότερον ὄπτικόν, φωτογραφικόν ἀλλά καί κινηματογραφικόν συνάμα σύστημα. Τοῦτο ἔχοντες ὡς πρότυπον κατεσκευάσαμεν τήν φωτογραφικήν ἀλλά καί τήν κινηματογραφικήν μηχανήν, ἀναμφιβόλως ὅμως αὗται ούδέποτε θά φθάσουν τήν τελειότητα τῆς ἀνθρωπίνης ὄράσεως. Τά βλέφαρα, π.χ., ἀνοίγουν καί κλείουν αὐτομάτως διά νά ἐπιτρέψουν ἢ ἀποκλείσουν τήν δρᾶσιν εἴτε συνεπείᾳ ἐπιταγῆς τοῦ πνεύματος, τῆς ψυχῆς, ἢ καί λόγω ἀμεσου ἢ ἐμμέσου ἐπιδράσεως

τῶν γενικωτέρων σχετικῶν ἀναγκῶν τοῦ ὄργανισμοῦ, τοῦ ὕπνου π.χ. τῆς ἀφυπνίσεως κ.ο.κ. Αἱ βλεφαρίδες, ἐκφυόμεναι εἰς τὰ ἄκρα τῶν βλεφάρων, προφυλάσσουν τὸν βολβόν ἀπό τοῦ κονιορτοῦ ὡς καὶ ἄλλων μικροοργανισμῶν ἢ σωματιδίων μεταφερομένων ὑπό τοῦ ἀέρος, ἐνῶ αἱ ὄφρύες, ἀνωθεν τῶν βλεφάρων τοποθετημέναι, ἀπομακρύνουν τὸν ἐκ τοῦ μετώπου κατερχόμενον - καὶ ἐπιβλαβῆ εἰς τούς ὄφθαλμοὺς - ἰδρῶτα, κοσμοῦσαι, συνάμα, καὶ τό πρόσωπον. Διά τὴν ἀέναον δέ σχεδόν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐγρηγόρσεως, κίνησιν τῶν βλεφάρων ἐγχύνεται αὐτομάτως ἐπίσης ἀπό εἰδικῶν ἀδένων τό πολύτιμον, καὶ ἀπό ψυχικῆς ἀπόψεως, δάκρυ, ἡ ποσότης τοῦ ὅποιου αὐξάνει μόλις παραστῆ ἔκτακτος τὶς ἀνάγκη ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ βολβοῦ, ὡς ἡ εἰσβολή ξένου σώματος ἢ ἄλλῃ ἐξωτερική προσβολή.

Δέν θά περιγράψωμεν βεβαίως λεπτομερῶς τὸν ὑπέροχον μηχανισμόν καὶ τὴν ἐν γένει διάπλασιν τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ βολβοῦ, ὡς καὶ τὸν θαυμάσιον τρόπον τῆς δι' αἴματος τροφοδοτήσεώς του, ἐφόσον ἐκφεύγει τοῦτο τοῦ πλαισίου τῆς παρούσης, εἶναι δ' ἐξ ἄλλου ἔργον τῶν ὄφθαλμολόγων, οἱ πλεῖστοι τῶν ὅποιων, καὶ οἱ πλέον διακεκριμένοι, κατεδίκασαν τάς μωράς Θεωρίας τῆς «αὐτομάτου γενέσεως» καὶ τῆς «ἐξελίξεως» μόνον ἐκ τῆς ὑπερόχου σκοπιμότητος καὶ τῆς θείας ἀληθῶς προνοίας καὶ σοφίας, αἵτινες ἐκδηλοῦνται εἰς τὸν τρόπον τῆς διαπλάσεως καὶ τῆς λειτουργίας τῶν ὄφθαλμῶν. Θά περιορισθῶμεν εἰς τάς πολυτίμους μηχανοχημικάς ἴδιότητας καὶ λειτουργίας τοῦ φακοῦ του, προσαρμοζομένου ἐκάστοτε, αὐτομάτως καὶ ταχύτατα, μέ τάς ἀποστάσεις τῶν ἐξωτερικῶν εἰκόνων δι' ἀναλόγων, καὶ αὐτομάτων ἐπίσης, συστολῶν καὶ διαστολῶν τῆς κόρης, δι' ὃν ἵδιᾳ καθορίζεται ἡ ποσότης τοῦ ἀναγκαιοῦντος φωτός πρός φωτογράφησιν τῆς ἔξωθεν λαμβανομένης, ἀνακλαστικῶς, εἰκόνος καὶ τὸν σχηματισμόν ταύτης ἀνεστραμμένης ἐπὶ τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς, ὅπως ἀκριβῶς ἐπιτελεῖται εἰς τάς φωτογραφικάς μηχανάς. Ἔνω ὅμως ἡμεῖς ἐκ τοῦ κλειστοῦ θαλάμου τῆς φωτογραφικῆς μηχανῆς λαμβάνομεν ἀνεστραμμένην τὴν ἀποτυπωθεῖσαν φωτογραφίαν καὶ ἐνεργοῦμεν δευτέραν φωτογράφησιν ταύτης, διά νά ἔχωμεν τὴν ὄρθην εἰκόνα τοῦ φωτογραφηθέντος ἀντικειμένου, ἐν τῷ ὄφθαλμῷ ἡμῶν ἐπιτελεῖται καὶ πάλιν αὐτόματος πρός τοῦτο μηχανική λειτουργία, ὥστε διά μεταφορᾶς τῆς ἀνεστραμμένης εἰκόνος εἰς ἴδιαίτερον ἐσωτερικόν κέντρον (διά δευτέρας οὕτως εἰπεῖν φωτογραφήσεως) διαμορφοῦται ἡ φυσιολογική τοῦ δρωμένου ἀντικειμένου εἰκών.

Τό ὅτι εἰδικοὶ ἀδένες ἐκχύνουν ἰδιαίτερον ὑγρόν διά τὸν καθαρισμόν τῆς οὕτω σχηματιζομένης εἰκόνος, ὅπως ἀκριβῶς καθαρίζονται αἱ φωτογραφίαι εἰς τὰς φωτογραφικάς ἡμῶν μηχανάς, δίδει μικράν ἰδέαν τῆς λεπτοτάτης καὶ πολυποίκιλης μηχανοχημικῆς λειτουργίας τῶν ὄφθαλμῶν ἡμῶν, αὐτομάτως εἰς ἐνέργειαν τιθεμένης, εἴτε, τῇ ἐπιβολῇ τοῦ πνεύματος - τῆς ψυχῆς, εἴτε ὑπό τήν ἐπίδρασιν τῶν εἰδικῶν ἐνδοοργανικῶν ἥξωτερικῶν συντελεστῶν.

Ἐπὶ πλέον ὅμως τῆς ὑπερόχου ταύτης λειτουργίας, οἱ ὄφθαλμοὶ ἡμῶν ἔχουν πλεονεκτήματα, τά ὅποια δέν θά δυνηθῶμεν ἀσφαλῶς νά προσθέσωμέν ποτέ εἰς τὰς φωτογραφικάς ἡμῶν μηχανάς. Διότι αἱ δύο κεχωρισμέναι εἰκόνες τῶν δύο ὄφθαλμῶν ἐνοῦνται ἀκολούθως εἰς μίαν, αὐτή δέ διά βραχυτάτων διαλειμμάτων εἰς τὸν ἐγκέφαλον μεταφερομένη (ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὸν κινηματογράφον) καὶ ἀπό τῶν λοιπῶν συμβλεπομένων τυχόν εἰκόνων διαχωριζομένη, χωρὶς νά γίνῃ οὔδεμία σύγχυσις ἥ ἀλλαγή, μεταβάλλεται ἀκαριαίως ὑπό τῆς ψυχῆς ἡμῶν εἰς ἰδέαν, περιέχουσαν ὅχι μόνον καὶ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας τῆς μορφῆς τῶν διαφόρων ἀντικειμένων ἀλλά καὶ τούς ἰδιαιτέρους αὐτῶν χρωματισμούς. Ταυτοχρόνως ἥ ἐπιλεγεῖσα ὑπό τῆς ψυχῆς καὶ εἰς ἰδέαν μετατραπεῖσα εἰκὼν ἀποταμιεύεται εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς «μνήμης», διά νά ἀνασύρηται ἐκεῖθεν ἐκάστοτε, καὶ ἐφ' ὅρου ζωῆς, κατά τήν βούλησιν ἡμῶν. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ὅσον δήποτε καὶ ἂν προχωρήσωμεν εἰς ἐπιστημονικάς κατακτήσεις, οὔδέποτε θά δυνηθῶμεν νά κατασκευάσωμεν ὄπτικόν μηχανοχημικόν σύστημα τόσον τέλειον καὶ τόσον πλήρες (καὶ ἐν τόσῳ μάλιστα περιωρισμένω χώρῳ) ὅσον εἶναι τό σύστημα τῆς δράσεως τοῦ σώματος ἡμῶν¹¹⁸.

¹¹⁸ Η θεία παντοδυναμία, πανσοφία καὶ πρόνοια ἐκδηλοῦται βεβαίως, ὡς προείπομεν, πολυειδῶς μάλιστα καὶ πολυτρόπως, καὶ εἰς πάντα τὰ συστήματα ὄρασεως τῶν λοιπῶν ἐμψύχων ὄντων. Οὕτω π.χ. τὰ κήτη, ζῶντα εἰς τὰ μεγάλα βάθη τῶν βυθῶν τῶν ὀκεανῶν, ὅπου ἐπικρατεῖ ἀπόλυτον σκότος, ἐκτὸς τῆς ὑπερόχου ἐσωτερικῆς διαπλάσεως τοῦ σώματος αὐτῶν, δι' ἣς ἔξουδετερώνεται ἡ εἰς τὰ βάθη ἐκεῖνα μεγάλη πίεσις τοῦ ὅδατος, ἔχουν ἀντὶ ὄφθαλμῶν πραγματικούς ἡλεκτρικούς προβολεῖς, ἔνιοι μάλιστα τῶν ὁποίων εύρισκονται καὶ εἰς τὰ πλευρὰ αὐτῶν ἐν εἴδει ἡλεκτρικῶν πλακῶν. Η φωτιστική ἐντασίς τῶν προβολέων τούτων ὑπερβαίνει πολλάκις καὶ τὰ 15 μέτρα, ἡ δὲ μηχανική διάταξις αὐτῶν εἶναι ἀσυγκρίτως πληρεστέρα τῶν ὑφ' ἡμῶν κατασκευασθέντων τοιούτων, τόσον διὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ ἡλεκτρικοῦ φωτός, ὅσον καὶ διὰ τὴν αὔξησιν τῆς ἐντάσεώς του διὰ καταλλήλων πρισμάτων, ἀνακλαστικῶν φακῶν κ.ἄ. Οὕτω τὰ κήτη ταῦτα, ἀνάπτοντα τοὺς ἡλεκτρικούς αὐτῶν προβολεῖς κατὰ βούλησιν, οὐ μόνον ρυθμίζουν τάς κινήσεις αὐτῶν κατὰ τάς ἐκάστοτε ἀνάγκας των, ἀλλὰ φωτίζουν συνάμα καὶ τὰ ἐρεβώδη βάθη τῶν βυθῶν, διευκολύνοντα τὴν κίνησιν καὶ τὴν ζωὴν καὶ ἄλλων ὄντων στερουμένων τοῦ ὄπτικοῦ καὶ φωτιστικοῦ τούτου συστήματος. Πολλῶν ἐπίσης ἐντόμων οἱ ὄφθαλμοὶ ἀποτελοῦν πολυεδρικούς φακούς ὑπερόχου τέχνης!!! Τοῦ δὲ ἀετοῦ οἱ ὄφθαλμοι εἶναι κατὰ τοιούτον τρόπον διαπεπλασμένοι, ὥστε οἱ βολβοὶ αὐτῶν νά μεταβάλλουν θέσιν, ὅταν ἀπὸ μεγάλου ύψους κατέρχεται ὡς ἀστραπή, διὰ

Παράλληλον, καί ἵσης λεπτότητος ἀλλά καί μηχανοχημικῆς ὅπως καί τεχνικῆς διαπλάσεως καί λειτουργίας ὅργανον τοῦ ἡμετέρου σώματος ἀποτελεῖ τό οὗ. Ἡ ἔξωτερική διασκευή του, σχηματίζουσα λεπτοτάτην, ἀπό ἀπόψεως τεχνικῆς καί μηχανικῆς, χοάνην (βάσει δέ τῶν ἀναλογιῶν τοῦ σώματος, καί δή τῆς κεφαλῆς, ὡραιοτάτην καί ἀπολύτως συμμετρικήν) συγκεντρώνει τά κύματα τῶν παλμικῶν δονήσεων τῶν ἔξωτερικῶν ἥχων καί μεταφέρει ταῦτα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ λεπτοτάτου ἀκουστικοῦ τυμπάνου, ὅπερ κλείει τό κάτω μέρος τοῦ στομίου τῆς τελειοτάτης ταύτης ἀκουστικῆς καί τεχνικῆς συσκευῆς. Ὁ εἰς τήν μεβράνην οὕτω φθάνων ἥχος πολλαπλασιάζεται διά τῶν 6.000 χορδῶν (τῆς ἀποκληθείσης κιθάρας τοῦ Κοτύ), ἐξ ᾧν ἀποτελεῖται ἡ μεμβράνη, ἀλλά καί τονοῦται, προσέτι, ὑπό τῶν τριῶν ὁσταρίων, τῶν εύρισκομένων ὅπισθεν αὐτῆς, ἥτοι τοῦ ἀναβολέως, τῆς σφύρας καί τοῦ ἄκμονος, κατά τὸν ἐσχάτως μόλις γνωσθέντα φυσικόν νόμον τῆς μείζονος μεταδόσεως τοῦ ἥχου διά τῶν στερεῶν. Ἐκεῖθεν ὁ ἥχος μεταφέρεται, αὐτομάτως καί πάλιν, καί δι' ὑπερόχων ἐπίσης ἀλλά καί λεπτοτάτων ἀγωγῶν, εἰς τό εἰδικόν κέντρον τοῦ ἐγκεφάλου, διά νά μεταβληθῇ καί οὕτος εἰς ἰδέαν ἃμα τῇ ἐπαφῇ μετά τῆς ψυχῆς. Τό γεγονός ὅτι πλήν τῆς ὑπερόχου διαπλάσεως τοῦ ἀκουστικοῦ τυμπάνου, ἐτοποθετήθησαν ὅπισθεν αὐτοῦ καί στερεά σώματα, ἵνα μεταφέρηται εύχερέστερον ὁ ἥχος, δίδει καί αὖθις μικράν εἰκόνα τῆς παγγνωσίας ἀλλά καί τῆς ἄπειρου προνοίας, ἥτις προϋπελόγισε καί συνεδύασε τά πάντα τόσον εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅσον καί εἰς τὰ λοιπά ἔμψυχα ὅντα, πρός τελείαν (ἀναλόγως πάντοτε τοῦ εἰδικοῦ ἐκάστου προορισμοῦ) ἔξυπηρέτησιν καί τῆς ἀκοῆς.

Ἡ ρίς, ἐν συνεχείᾳ ἀποτελεῖ ἐπίσης λεπτοτάτην καί πληρεστάτην μηχανοχημικήν συσκευήν, ἔξυπηρετοῦσαν - πλήν τῆς διακοσμήσεως τοῦ προσώπου- τόσον τήν ἀναπνοήν ὅσον καί τήν ὄσφρησιν. Εἰς τάς καλλιτεχνικάς αὐτῆς εἰσόδους ἐτέθη πάλιν ὑπό τοῦ δημιουργοῦ πολύτιμον τρίχωμα, παρεμποδίζον τήν εἰσβολήν μικροοργανισμῶν ἡ μικροσωμάτων, τόσον δέ τοῦτο, ὅσον καί εἰδικοί, ἐν συνεχείᾳ, θάλαμοι, διά καταλλήλων ὑγρῶν αὐτομάτως περιβρεχόμενοι, διϋλίζουν καί θερμαίνουν συνάμα τόν εἰσπνεόμενον ἀέρα, ἵνα μή φθάσῃ ψυχρός καί ἀκάθαρτος εἰς τούς πνεύμονας. Λεπτότατοι, ἐκ παραλλήλου, εἰδικοὶ ἀδένες, ἡ

νά ἐπιτεθῆ κατὰ τῆς λείας του.⁷ Άν ύστεροῦντο τοῦ πλεονεκτήματος τούτου, θὰ ἐτυφλοῦντο ταχέως λόγω τῆς ἀποτόμου μεταβολῆς τῆς ἀποστάσεως. Άλλὰ καὶ πρὸ τῆς τυφλώσεως, δέν θὰ ἡδύνατο ὁ ἀετός νά διακρίνῃ τὸ θῦμα τοῦ κατερχόμενος ἀποτόμως πλησίον αὐτοῦ.

λειτουργία τῶν ὄποίων μέχρι σήμερον δέν εἶναι πλήρως γνωστή, ἔξυπηρετοῦν τήν αἴσθησιν τῆς ὁσφρήσεως, μεταφερομένης ἐπίσης ἀκαριαίως δι' ὑπερόχων ἀγωγῶν εἰς τὸν ἐγκέφαλον. Καὶ μεταβαλλομένης ὄμοίως εἰς ἴδεαν, ἅμα τῇ ἐπαφῇ αὐτῆς μετά τῆς ψυχῆς.

Όμοίαν πολλαπλήν λειτουργίαν καί συλλειτουργίαν, ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον, ἐπιτελοῦν τό στόμα, τά χείλη, ἡ γλῶσσα, ὁ λάρυγξ καί ὁ φάρυγξ. Καλλιτεχνικώτατα ὅργανα καί εἰδικοὶ ἀδένες, μέθαυμασίας ἰδιότητας, ἔξυπηρετοῦν τήν πολλαπλήν ταύτην λειτουργίαν, ἐν ᾧ περιλαμβάνεται, σὺν ἄλλοις, καί ἡ αἴσθησις τῆς γεύσεως, δι' ἣς διαχωρίζομεν τό γλυκὺ ἀπό τό πικρόν, τό ἀλμυρόν, τό ὄξινον κ.ο.κ. Τάς ἰδιότητας ταύτας δέν θά δυνηθῶμέν ποτέ νά προσδώσωμεν εἰς τούς μηχανικούς ἀνθρώπους τούς ὄποίους κατεσκευάσαμεν. Ἐξ ἄλλου, δέν γνωρίζει εἰσέτι ἡ Ἐπιστήμη, διατί τό α' εἶδος τό αἰσθανόμεθα γλυκὺ καί τό ἄλλο πικρόν. κλπ., ἐνῶ πρόκειται, κατά βάθος, περί τῶν αὐτῶν χημικῶν στοιχείων μέέλαχίστας διαφοράς ἀναλογιῶν. Ωσαύτως ἐν τῇ αὐτῇ «συλλειτουργίᾳ» περιλαμβάνεται ὁ «ἔναρθρος λόγος». Καί ὡς ἀπεδείχθη, διά προσφάτων σχετικῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν ἐν Ἀμερικῇ, ἡ φωνή τοῦ ἀνθρώπου εἶναι «ἐγγενής» καί ὅχι «ἐπίκτητος». Ο ἀνθρωπός μόνον ἔξ ὅλων τῶν ἐμψύχων ὅντων κατέχει σύστημα παραγωγῆς ἥχων ἀπολύτως μοναδικόν, δημιουργηθέν, προδήλως, διά τήν παραγωγήν τοῦ ἐνάρθρου λόγου. Ο φάρυγξ τοῦ ἀνθρώπου δέν ἔχει προηγούμενον ἢ παράλληλον φαινόμενον εἰς τό ζωϊκόν βασίλειον. Ο τρόπος μέ τόν ὄποῖον ὀμιλεῖ καί ὁ τρόπος μέ τόν ὄποῖον ἀκούει τούς ἥχους αὐτοὺς εἶναι ἀπολύτως ἀλληλένδετοι. Η ἀντίληψις δέ τῆς ἐπενεργείας ταύτης γίνεται εἰς τόν ἐγκέφαλον.

Εἰς τόν ἐγκέφαλον (τοῦ ὄποίου αἱ ἀπό μέρους ἵνες συνδέονται διά πολυπλόκων διακλαδώσεων κατά τρόπον κυριολεκτικῶς ἀφάνταστον - μυστηριώδη) καταλήγουν, δι' ὑπερόχων ἀγωγῶν, πᾶσαι αἱ ἔξωτερικαί ἀνακλαστικαί ἐπιδράσεις ἐπὶ τοῦ σώματος ἡμῶν, ὅπως καί αἱ ἐνδοοργονικαί λειτουργίαι ἢ ἐκκρίσεις τῶν διαφόρων ἀδένων, καί ἐνήμερον, οὕτως εἰπεῖν, αὐτῶν καθιστῶσαι τοῦτον, προκαλοῦν τήν δι' αὐτοῦ αὐτόματον ἀνακλαστικήν κίνησιν ἀντιστοίχων τοῦ σώματος ὄργάνων ἢ συστημάτων, πρός ἔξυπηρέτησιν τῶν ἐκ τῶν ἔξωτερικῶν ἡ τῶν ἐνδοοργανικῶν ἐπιδράσεων προκαλουμένων ἀναγκῶν. Πρός τοῦτο συλλειτουργοῦν ἔν τρισεκατομμύριον περίπου λεπτοτάτων νευριδίων καί κυττάρων, σχηματιζόντων πολυειδεῖς

μηχανοχημικάς όμάδας καιί ἀναλόγους ἀλληλεξαρτωμένους συνδυασμούς¹¹⁹. Ἡ ἐκάστοτε παρέμβασις τῆς ψυχῆς εἶναι ὅλως ἄσχετος. Δύναται βεβαίως ἡ ψυχή, καταλλήλως μάλιστα ἀσκουμένη, νά ἀντιδρᾶ ἐναντίον πασῶν τῶν ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου ἐπιδράσεων, διατάσσουσα μάλιστα καιί ὑποχρεοῦσα αὐτόν νά ἐνεργήσῃ ἀντιθέτως ὅλως ἀπ' ὅτι αὗται ἐπιβάλλουν. Ὁπως δήποτε ὅμως εἶναι τόσον λεπτή καιί τόσον πολύπλοκος ἡ λειτουργία τοῦ ἐγκεφάλου, ὥστε προκαλεῖ τόν θαυμασμόν. Εἰδικά π.χ. «κέντρα» καιί ὅργανα προκαλοῦν τούς ἐρεθισμούς καιί τήν κίνησιν τῶν ἀντιστοίχων συστημάτων καιί ὄργάνων τοῦ ὅλου σώματος. Εἰδικόν ὅργανον, αὐτομάτως λειτουργοῦν, προκαλεῖ τόν ὑπνον καιί τήν ἐκ τοῦ ὑπνου διέγερσιν, ὅταν μολυνθῇ ἡ ἀτμόσφαιρα ὑπερμέτρως καιί ἐπίκειται ὁ ἐξ ἀσφυξίας θάνατος. Πῶς, πράγματι, λογικοὶ ἄνθρωποι - καιί μάλιστα ἐπιστήμονες! - ἡδυνήθησαν νά φαντασθοῦν ὅτι πάντα ταῦτα, ἀλλά καιί ἡ ὅλη διάπλασις τῶν διαφόρων συστημάτων καιί ὄργάνων τοῦ σώματος ἡμῶν, διεμορφώθησαν αὐτομάτως καιί τυχαίως!!!, ἡ συνεπείᾳ οἰωνδήποτε ἔξελίξεων καιί ἐπιδράσεων τυφλῶν καιί μηχανικῶν, φυσικῶν ἐπιλογῶν;

Καιί μόνον ὅμως τό γεγονός ὅτι ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἀνθρώπου, ἐγκεκλεισμένος, πρός μεγαλυτέραν προφύλαξιν, ὅχι μόνον ἐντός τῆς ὄστεϊνης θήκης τοῦ κρανίου, ἀλλά καιί εἰς τό ὑπέροχον καιί τριπλοῦν περιτύλιγμα τῶν τριῶν μεμβρανῶν τῶν μηνίγγων, ἥτοι τῆς σκληρᾶς, τῆς ἀραχνοειδοῦς καιί τῆς μαλακῆς (διά τήν ἀποφυγήν προσκρούσεων ἡ τριβῆς ἐπὶ τῶν κρανιακῶν ὄστων κατά τάς διαφόρους κινήσεις, καιί δή τάς ἀποτόμους, τῆς κεφαλῆς καιί τοῦ σώματος) ἐπιπλέει προσέτι, τρόπον τινά, καιί ἐπὶ πυκνοτάτου ὑγροῦ, ὥστε κατά τάς διαφόρους καιί βιαίας πολλάκις κινήσεις τοῦ σώματος νά μή ὑφίσταται ούδεμίαν ἐπιβλαβῆ ἐπίδρασιν, δέν ἀποκλείει καιί δέν καταδικάζει πᾶσαν ἔξελικτικήν ὑπόθεσιν οἰασδήποτε μορφῆς; Διότι ἔάν καιί τό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου διεμορφοῦτο, ώς πιστεύουν οἱ διάφοροι... «ἔξελικτικοί», ἀπό ἐρπόντων, ἀρχικῶς, καιί τετραποδιζόντων ἀκολούθως ὄργανισμῶν,

¹¹⁹ Διεπιστώθη ἐσχάτως ὑπὸ τῆς Ἐπιστήμης ὅτι οἱ πυρηνικοὶ σχηματισμοὶ εἰς τὸν πυθμένα καιί τὰ τοιχώματα τῆς 3^{ης} κοιλίας τοῦ ἐγκεφάλου λειτουργοῦν ὡς «κέντρα», ἐφορεύοντα ἐπὶ τῆς ὑλανταλαγῆς τῶν θρεπτικῶν ούσιῶν, δηλαδὴ τῶν ὑδατανθράκων, τῶν λιπῶν καιί τῶν λευκωμάτων, ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ ὕδατος εἰς τὸν ὄργανον, ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας καιί ἐπὶ τῶν λοιπῶν νευροφυτικῶν ἡ ἀπλῶς φυτικῶν λειτουργιῶν. «Ολοι αὐτοὶ οἱ πυρῆνες, συνδέονται, κατὰ διαφόρους τρόπους, διὰ νευρικῶν δεσμίδων ἡ συρμῶν μεταξὺ τῶν καιί μετὰ τοῦ τελικοῦ ἐγκεφάλου, ίδια τοῦ ρινεγκεφάλου (όσφρητικῆς περιοχῆς), μετὰ τοῦ ὄπτικοῦ θαλάμου κ.ἄ. Ἐκπέμπουν δὲ κατιούσας φυτικάς ἵνας πρός τοὺς πυρῆνας τοῦ προμήκους καιί, διὰ μέσου τοῦ μυελοῦ τοῦ αὐχένος, πρός τὸ πάγκρεας, τὰ ἐπινεφρίδια καιί ἄλλους ἐνδοκρινεῖς ἀδένας.

φυσιολογική συνέπεια θά ἥτο ἡ βαθμιαία μετατόπισις, ἐλάττωσις καί ἔξαφάνισις τοῦ ὑγροῦ τούτου εἰς τήν βάσιν τοῦ ἐγκεφάλου (ἐφ' οὗ ἐπιπλέει κυριολεκτικῶς ὁ ἐγκέφαλος) πιεζομένου ὑπό τοῦ βαρυτάτου ὅγκου τοῦ ἐγκεφάλου, μόλις ὡς ὁ ἄνθρωπος θά ἵστατο ὅρθιος. Οὕτως ἡ ἔξελιξις!!! καί ἡ ὄρθη στάσις τοῦ ἀνθρώπου θά ἔβλαπτε καιρίως τό σπουδαιότερον ὄργανον τοῦ σώματος αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἂς κατέλθωμεν ἀπό τῆς κεφαλῆς εἰς τόν λαιμόν καί τά λοιπά συστήματα καί ὄργανα τοῦ σώματος ἡμῶν, ἵνα ἴδωμεν κατά πόσον θά ἥτο δυνατόν νά διαμορφωθοῦν καί ταῦτα αὐτομάτως καί τυχαίως ἢ καί δι' ἔξελίξεως οἰασδήποτε «μορφῆς»... Ὁ λαιμός ἡμῶν, θαυμαστῶς ἐπίσης ἔξυπηρετῶν πολλάς ἀνάγκας καί λειτουργίας τοῦ σώματος, ἀποτελεῖ συνάμα καί τό στερεόν βάθρον τῆς βαρυτάτης κεφαλῆς μέ iδιαίτερον καί μοναδικόν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ ὄργανισμῷ ὄργανον, τήν εἰδικήν κορυφήν τῆς σπονδυλικῆς στήλης, τόν ἄτλαντα, ἵνα στρέφηται ἡ κεφαλὴ ἡμῶν εύχερῶς πρός πάσας τάς κατευθύνσεις. Ἐάν ἥτο δυνατή ἡ τοιαύτη πρός τά ἄνω διάταξις τῆς σπονδυλικῆς ἡμῶν στήλης δι' ἔξελίξεως (ἐν ἀντιθέσει πρός πάντα τά λοιπά ἔμψυχα ὅντα, ὃν ἡ κεφαλὴ κλίνει πρός τά κάτω) πῶς θά ἔξηγηθῇ ἡ ἐλαττωματικότης τοῦ ἐλέφαντος, στερουμένου τελείως λαιμοῦ, ἀλλά καί τοῦ λύκου, μή δυναμένου νά στρέψῃ τήν κεφαλήν τοῦ δεξιά καί ἀριστερά;¹²⁰ Διατὶ τά ζῶα ταῦτα δέν ἡδυνήθησαν νά ἀπαλλαγοῦν τῶν ρηθεισῶν ἀτελειῶν των, ἐπίσης δέ καί τόσα ἄλλα, μέ ἀνωτέρας ὡσαύτως ψυχικάς iδιότητας (ώς ὁ κύων, ἡ γαλῆ, ἡ ἀλώπηξ κ.ἄ.) δέν ἡδυνήθησαν ὁμοίως νά ἀποκτήσουν τήν iκανότητα τῆς στροφῆς τῆς κεφαλῆς αὐτῶν καί πρός τά ἄνω, παρά τήν ἀναμφισβήτητον προσπάθειαν, τήν ὅποιαν ἀπ' ἀρχῆς προδήλως καταβάλλουν; Μόνον λοιπόν εἰς τόν λαιμόν τοῦ ἀνθρώπου συνεδυάσθησαν ὑπέροχα ὄργανα καί συστήματα, ὥστε, σὺν τοῖς ἄλλοις, νά δύναται οὕτος νά στρέψῃ τήν κεφαλήν του κατά βούλησιν πρός ὅλα τά σημεῖα τοῦ ὄρίζοντος. Καί ἐν αὐτῷ ἐπίσης ἐτοποθετήθησαν θαυμάσιοι ἐνδοκρινεῖς ἀδένες (ό θυρεοειδής μετά τῶν παραθυρεοειδῶν) δι' ὃν ρυθμίζεται ἡ θρέψις τοῦ σώματος,

¹²⁰ Κατά τήν βεβαίωσιν τῶν ποιμένων, ὁ λύκος δέν δύναται ὅχι μόνον νά στρέψῃ τήν κεφαλήν του δεξιά καί ἀριστερά, ἀλλ' οὐδέ νά ἀνοίξῃ εύκόλως καί τάς σιαγόνας του. Διά τοῦτο δέ καί ἐπιτίθεται κατά τῶν ποιμνίων μέ ἀνοικτόν στόμα. Αἱ ἀτέλειαι αὗται ἐδόθησαν προδήλως εἰς αὐτόν ὑπό τοῦ Δημιουργοῦ πρός περιορισμόν τῶν ἐπιβλαβῶν iδιοτήτων του. Ἐπίσης ὁ ἐλέφας σκοπίμως ἐστερήθη λαιμοῦ καί τραχήλου διότι, λόγω τοῦ μεγάλου ὅγκου καί βάρους τῆς κεφαλῆς του, θά ἐκινδύνευεν ὀσάκις θά ἔκλινε τήν κεφαλήν πρός τά κάτω διά νά φάγη ἡ νά πίει, ἔχων λαιμόν καί τράχηλον ἀνάλογον τοῦ ὕψους του. Άλλ' ἀντί τούτων ἐδόθη εἰς τόν ἐλέφαντα ἡ προβοσκίς, ἔξυπηρετοῦσα πλήρως πάσας τάς σχετικάς ἀνάγκας του.

καθαρίζεται τό αἷμα κ.ἄ. Εἰς κατάλληλον δέ θέσιν αύτοῦ, παρά τήν «παρεγκεφαλίδα» ἐτοποθετήθη ὁ μυστηριώδης ἀδήν τῆς «ύποφύσεως», ὅστις καὶ ἀπεκλήθη «δεύτερος ἐγκέφαλος» διά τήν ἄκρως πολύτιμον ἄλλα καὶ πολύμορφον ύπηρεσίαν, τήν ὥποιαν προσφέρει εἰς τὸν ὅλον ὄργανισμόν μὲ τήν αὐξητικήν σωματοτρόπον ὄρμόνην, τάς γοναδοτροπίνας ὄρμόνας καὶ τήν θυρεοτρόπον, ἄστινας ἐκ τῶν τριῶν λοβῶν αύτοῦ ἔκρινει.

Τοιουτοτρόπως δι' ἐνός ὄργάνου- καὶ ἐν ἐλαχίστῳ καὶ πάλιν χώρῳ - συνεδυάσθησαν αὔθις ὑπέροχοι, πολλαπλαὶ καὶ πολυειδεῖς μηχανοχημικαὶ λειτουργίαι καὶ ἔξυπηρετήσεις τοῦ ὅλου σώματος, δεδομένου μάλιστα ὅτι ἐν τῷ λαιμῷ ὑπάρχουν καὶ ὁ λάρυγξ ἄλλα καὶ ὁ φάρυγξ, ὡσαύτως δ' ἐξ αύτοῦ διέρχονται τόσοι ἀγωγοί τοῦ αἵματος καὶ τῶν νεύρων, συνδέοντες τήν κεφαλήν μετά τοῦ λοιποῦ σώματος. Τό πλεῖστον δέ καὶ τῶν προμνησθέντων ὄργάνων καὶ συστημάτων λειτουργοῦν αὐτομάτως, ὅπως καὶ τό ἀναπνευστικόν ἡμῶν σύστημα, τοῦ ὥποιού τά κύρια ὄργανα ἀποτελοῦν, ὡς γνωστόν, οἱ πνεύμονες ἡμῶν.

Διά τούς πνεύμονας, ἀρκεῖ φρονοῦμεν νά σημειωθῇ ὅτι ἡ ἔξωτερική αύτῶν ἐπιφάνεια καταλαμβάνει ἔκτασιν (80) ὁγδοήκοντα!! περίπου τετραγωνικῶν μέτρων. Καί εἶναι ὅλως πρόδηλον ὅτι οὕτε τυχαίως, μήτε ἔξελικτικῶς..., συνεπτύχθησαν καὶ οὗτοι εἰς τόσον ἐλάχιστον χῶρον, ἵνα διαμορφωθῇ οὕτως ὁ τόσον λεπτός καὶ τόσον ὑπέροχος αύτῶν μηχανισμός, ὥστε, χωρὶς κᾶν νά λαμβάνωμεν ἡμεῖς γνῶσιν τῆς πολυτίμου λειτουργίας του, ὁ διά τοῦ στόματος ἡ τῆς ρινός εἰσπνεόμενος ἀήρ (ὁ τόσον ἀπαραίτητος διά τήν ζωήν) νά συντελῇ καὶ εἰς τόν καθαρισμόν ὡς καὶ τήν ὄξυγόνωσιν τοῦ αἵματος, ὅπως καὶ εἰς τήν καῦσιν τῶν τοξινῶν κ.λπ., τάς ὥποιας συναποφέρει τοῦτο κατά τήν ἀέναον διαδρομήν του πρός τροφοδότησιν τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ ὄργανισμοῦ. Πρός τούτοις καὶ ἡ θαυμασία αὕτη ἄλλα καὶ τόσον πολύπλοκος μηχανοχημική λειτουργία (καθ' ἓν εἰσπνέονται καθ' ἐκάστην καὶ ἀποπνέονται ἐκατοντάδες κυβικῶν μέτρων ἀέρος) ἐπιτελεῖται, μηχανικῶς καὶ ὅλως αὐτομάτως τόσον ἐν ὑπνώσει ὅσον καὶ ἐν ἐγρηγόρσει. Αὐτομάτως δ' ἐπίσης προσαρμόζεται, μέχρις ὧρισμένων ὄρίων, καὶ κατά τάς διαφόρους ἔκτάκτους ἀνάγκας τοῦ ὄργανισμοῦ.

Άλλα καὶ ἡ λειτουργία τῆς καρδίας δέν εἶναι ὀλιγώτερον θαυμαστή. Άπαρτίζει καὶ αὕτη λεπτοτάτην καὶ τελειοτάτην ἀντλίαν ἀπορροφητικήν καὶ καταθλιπτικήν, ὅχι μόνον αὐτομάτως ἐπίσης

λειτουργοῦσαν ἄνευ διακοπῆς ἐφ' ὅρου ζωῆς, ἀλλά καὶ αὐτομάτως ὡσαύτως διανέμουσαν τό αἷμα μετά ὑπερμαθηματικῆς ἀκριβείας καὶ ὑπερόχου ἀρμονίας κατά τάς ἐκάστοτε ἀνάγκας τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ ὄργανισμοῦ. Διότι δέν συγκεντρώνει αὐτή μόνον τό πολύτιμον διά τό σῶμα αἷμα ἐκ τῆς ἐπεξεργασίας τῶν τροφῶν ὑπό τοῦ στομάχου. Ἐν συνεργασίᾳ μετ' ἄλλων ἐπίσης πολυτίμων ὄργάνων, μεριμνᾶ, οὕτως εἰπεῖν, προσέτι, διά τοῦ θαυμασίου ἐπίσης συστήματος τῶν ἀρτηριῶν καὶ τῶν φλεβῶν, καὶ διά τήν δικαίαν διανομήν τούτου εἰς τά διάφορα μέρη τοῦ σώματος, αὐτομάτως αὔξανουσα ἐκάστοτε τήν ποσότητα αὐτοῦδι' ἀναλόγου ἐλαττώσεως ἐξ ἄλλων μερῶν - ὅταν ἔκτακτος τίς ἀνάγκη (τραῦμα π.χ.) ὠρισμένου μέρους ἢ μέλους ἐπιβάλλει τήν τοιαύτην αὔξησιν. Ληγούσης δέ τῆς ἔκτακτου ἀνάγκης, ἐπαναλαμβάνεται ἡ προτέρα τάξις καὶ ἡ κανονική διανομή τοῦ αἵματος, ἐπανερχομένης τῆς σχετικῆς λειτουργίας εἰς τόν κανονικόν αὐτῆς ρυθμόν. Είδικαί καὶ θαυμάσιαι ἐπίσης βαλβίδες συντελοῦν ὥστε νά εἰσέρχηται τό αἷμα εἰς τούς κόλπους τῆς καρδίας μετ' ἀφάνταστου ἀκριβείας. Ἐπειδή δέ προωρίσθη νά πάλληται διηνεκῶς, διϋφάνθη προσέτι αὐτή, ὑπό τοῦ πανσόφου δημιουργοῦ, δι' ὅλως ἔξαιρετικῶν ἵνῶν γραμμωτῶν καὶ σταυρωτῶν, ἀλλά καὶ ἐλαστικωτάτων πρός πρόληψιν τῆς συγκοπῆς εἴτε ἐκ μεγάλης χαρᾶς ἢ καὶ ἐν ἴσχυρῷ θυμῷ, ἐν ὑπερεντάσει σωματικῶν δυνάμεων κ.ο.κ.

Ο στόμαχος, ὡσαύτως, ἀποτελεῖ θαυμάσιον μηχανοχημικόν σύστημα, μέ εἰδικόν τρόπον λειτουργίας καὶ εἰδικά ἐπίσης ὑποβιοηθητικά ὄργανα. Ἀμα τῇ γενέσει τῆς ἀνάγκης τῆς τροφῆς (ἰδία δέ ἄμα τῇ λήψει της), εἰδικοὶ ἀδένες ἐκχύνουν αὐτομάτως τό πολύτιμον γαστρικόν ὑγρόν, ἐνῷ ἐκ παραλλήλου, καὶ δή κατά τήν λήψιν τῆς τροφῆς, οἱ σιελογόνοι ἀδένες προσθέτουν τόν σίελον πρός πληρεστέραν ἔξυπηρέτησιν τῆς πέψεως. Αἱ τροφαὶ πολτοποιοῦνται ἀρχικῶς δι' αὐτομάτων παλμικῶν κινήσεων καὶ μεταβάλλονται ἐν συνεχείᾳ εἰς αἷμα καὶ ούσιας περιττάς..., ἢ ... ἀπόρριψις τῶν ὅποίων γίνεται διά τῶν γνωστῶν καὶ ὑπερόχων ἐπίσης ἀποχετευτικῶν ἀγωγῶν¹²¹. Τήν ὑπό τοῦ στομάχου δέ γινομένην ἐπεξεργασίαν τῶν τροφῶν διϋλίζουν καὶ συμπληροῦν προσθέτως, ἀλλά καὶ αὐτομάτως ἐπίσης, αἱ ὑπέροχοι καὶ σπουδαιόταται ὡσαύτως συνέργειαι καὶ λειτουργίαι τοῦ σπληνός, τοῦ ἥπατος, τοῦ παγκρέατος, τῆς σκωληκοειδοῦς ἀποφύσεως καὶ

¹²¹ Ο στόμαχος τῆς ἀγελάδος ἔχει τρεῖς θυλάκους διὰ τήν διαδοχικήν ἐπεξεργασίαν τῶν τροφῶν. Έκ τούτων δὲ τὸ γάλα τῆς ἀγελάδος εἶναι λεπτότερον.

τῶν νεφρῶν, τῶν τελευταίων ἵδιᾳ χρησιμευόντων καί ὡς τιμαλφῶν ἥθμῶν πρός ἀπαλλαγήν τοῦ σώματος ἀπό ἐπιβλαβεστάτων ούσιῶν ἐνίστε καί θανατηφόρων. Τοιουτοτρόπως ὅχι μόνον συμπληροῦται ἡ ὑπό τοῦ στομάχου γενομένη ἐπεξεργασία τῶν τροφῶν ἀλλά καί ρυθμίζονται, ἀνάλογως τῶν ἀναγκῶν τοῦ ὄργανισμοῦ, αἱ ποσότητες διαφόρων πολυτίμων ούσιῶν (ἀλάτων, ζακχάρου κ.ἄ.), δι’ ᾧν οὗτος τροφοδοτεῖται. Εἰς πάντα δέ τά θαυμάσια ταῦτα ὑποβοητικά τοῦ στομάχου ὅργανα προσετέθησαν καί οἱ πολυτιμότατοι ἐπίσης ἐνδοκρινεῖς ἀδένες τῶν ἐπινεφριδίων, εύρισκόμενοι ἐπὶ τοῦ ἥπατος καί δή ἐπὶ τῶν ἀποκληθεισῶν νησίδων τοῦ Λάγκεραντ, ἡ βλάβη τῶν ὀποίων προκαλεῖ τόν ζαχαροδιαβήτην. Ωσαύτως πολύτιμος εἶναι ἡ λειτουργία τοῦ ἐνδοκρινοῦς ἐπίσης ἀδένος «Θύμος», εύρισκόμενου ὅπισθεν τῆς λαβῆς τοῦ «στέρνου», διά τήν κανονικήν ἀνάπτυξιν τοῦ ὄργανισμοῦ. Ἐξαφανίζεται δέ ὁ ἀδήν οὗτος μετά τήν ἔφηβικήν ἡλικίαν, ἥτοι μετά τήν ὀλοκλήρωσιν τοῦ είδικοῦ αὐτοῦ προορισμοῦ. Τί νά εἴπῃ τις διά τόν γενετικόν κώδικα, τό περίφημον DNA. "Εχει ἀποκρυπτογραφηθῆ ὅτι περιέχονται ἐγγεγραμμέναι ἐν αὐτῷ πληροφορίαι ζωῆς ἀντιστοιχοῦσαι εἰς 10.000 τόμους βιβλίων!!!

Δὲν ὑπάρχει ἀσφαλῶς τεχνητόν μηχανοχημικόν συγκρότημα τόσον πλῆρες, τέλειον, ἀρμονικόν ἀλλά καί πολυσύνθετον, καί ἐν τόσῳ μάλιστα μικρῷ χώρῳ, δυνάμενον νά παραβληθῇ μέ τό ἀνθρώπιον σῶμα. Ἡ ζωτική καί μηχανοχημική κίνησις καί λειτουργία τῶν κυττάρων εἶναι ὅλως ἴδιαιτέρα καί διάφορος τῆς ἀντιστοίχου τοιαύτης τῶν ἐξ ὥρισμένου πάντοτε ἀριθμοῦ κυττάρων σχηματιζομένων διαφόρων ὄργάνων, συστημάτων καί μελῶν τοῦ σώματος. Ἔκαστον κύτταρον (καί ἐν τῷ συνόλῳ του τό σῶμα ἀποτελεῖ «συνομοσπονδίαν» κυττάρων) τρέφεται καί συντηρεῖται ἴδιαιτέρως, ἔχει ζωήν ἴδιαιτέραν. Ὡρισμένα κύτταρα διατηροῦνται ἐν ζωῇ ἐπ' ἀρκετόν καί μετά τόν θάνατον τοῦ ἀνθρώπου, ἔχοντα καί τήν ἱκανότητα τῆς καταλλαγῆς τῆς ὕλης, τήν αὐτήν δέ ἱκανότητα ἔχουν καί ὥρισμένα ἐπίσης ὅργανα τοῦ σώματος (ώς ἡ καρδία, τά νεφρά κ.ἄ.) τροφοδοτούμενα καί συντηρούμενα καταλλήλως¹²². Διά τοῦτο δέ καί ἐπετεύχθη

¹²² Κατὰ τήν ὄμολογίαν διασήμων συγχρόνων βιολόγων, ὡς ὁ Σπράγκερ κ.ἄ., πᾶν τὸ ὄργανικὸν κυριαρχεῖται ἀπὸ μίαν ἐσωτερικὴν πλαστουργὸν ὄρμὴν πρός ὥρισμένην λειτουργίαν καὶ διαμόρφωσιν, ἡ ὁποία δρᾷ μὲ τόσον ἰσχυρὰν ἐγγενῆ τελεολογίαν, ώς ἂν ἐνέχει ἴδιαν ψυχήν. Ἡ λειτουργία δ' αὕτη συντελεῖται μὲ ἔνα πολύπλοκον μηχανισμόν, εἰς τὸν ὁποῖον συνεργάζονται φυσικοχημικοί, ὄρμονικοί καὶ νευροφυτικοί παράγοντες, ἀκολουθοῦντες προδιαγεγραμμένον σχέδιον ὀλοκληρωτικοῦ τρόπου διαμορφώσεως καὶ λειτουργίας τῶν καθέκαστα ὄργάνων τοῦ σώματος, τὰ ὅποια πάλιν, ἀναλόγως τῆς λειτουργίας των, τείνουν πρός ὥρισμένον σκοπὸν.

έσχάτως καί ή ἀντικατάστασις αὐτῶν. Δι' ὡρισμένα μάλιστα ἐκ τῶν ὄργάνων τούτων, προορισθέντα δι' ἐπαχθεῖς ἢ ἔξαιρετικῶς λεπτάς λειτουργίας, ὑπάρχουν καί ὑποβοηθητικά τοιαῦτα, ἄλλα δέ ἐπλάσθησαν διπλᾶ (ώς τά νεφρά, οἱ ὄφθαλμοὶ κ.ἄ.), ὥστε βλαπτομένου τοῦ ἐνός νά ἔξυπηρετῆται ἢ σχετική ἀνάγκη ἢ αἴσθησις διά τοῦ ἄλλου.

Καί δέν ὑπάρχει σημεῖον τοῦ σώματος ἐξ οὗ νά μή ἐκδηλοῦται μία πάνσοφος σκέψις, σκοπιμότης καί πρόνοια, προβλέψασα καί συνδυάσασα τά πάντα καί διά τάς πλέον ἀπιθάνους ἐκδοχάς. Διά τούς πόδας ἡμῶν ἀναπτύσσονται καί διαμορφοῦνται, ἐκ τῶν αὐτῶν γενετικῶν κυττάρων, ὡρισμένα ὅστα, ὡρισμένων καί πάλιν σχημάτων, ἵνα βαδίζωμεν, τρέχωμεν, ἰστάμεθα ὅρθιοι ἢ καθήμεθα καθ' ὅλους τούς τρόπους εύχερῶς. Ἄλλων διαστάσεων ὅστα διαμορφοῦν καί σχηματίζουν τήν σπονδυλικήν στήλην, τόν θώρακα, τό κρανίον, τά βραχιόνια ὅστα κ.ο.κ., ὑπερόχως ἔξυπηρετοῦντα τόν ἴδιον ἔκαστον προορισμόν. Καλλιτεχνικώτατοι καί αύτομάτως ἐπίσης συστελλόμενοι καί διαστελλόμενοι μῆς (ἀνάλογως τῶν ἐκάστοτε ἀναγκῶν τοῦ σώματος) εἶναι τοποθετημένοι εἰς καταλλήλους θέσεις, ὥστε πᾶσαι αἱ κινήσεις ἡμῶν νά γίνωνται ἀνέτως καί εύκόλως. Καί, τέλος, τελειότατον καί πληρέστατον ἔξωτερικόν περίβλημα, τό δέρμα, καλύπτει τό σῶμα διά τῶν τριῶν στοιβάδων του (ἥτοι τῆς ἐπιδερμίδος, τοῦ χορίου καί τοῦ ὑποδερματίου ἢ ὑποδορίου πετάλου), προασπίζον τά εύπαθέστατα ἔσωτερικά μέρη καί ὅργανα ἐκ τῶν ἔξωτερικῶν ἐπιδράσεων καί μεταβολῶν, παραλλήλως πρός τάς λοιπάς ὑπηρεσίας του ὡς αἰσθητήριον ὅργανον τοῦ ψύχους, τῆς θερμότητος, τῆς ἔξωτερικῆς πιέσεως, τοῦ πόνου κ.ἄ. Διά τοῦ δέρματος προσέτι ἔξασφαλίζεται ἡ κανονική θερμοκρασία τοῦ σώματος δι' αύτομάτου συρρικνώσεως μέχρις ὡρισμένων βεβαίως ὁρίων, καί ἔξυπηρετεῖται ἐπίσης ἢ ἄδηλος ἀναπνοή, ἢ ἀποβολή ἐπιβλαβῶν ἀλάτων διά τοῦ ιδρῶτος κ.ἄ.

Ο διάσημος βιολόγος Καρέλ, ἐν τῷ πολυκρότῳ συγγράμματί του «Ο ἀνθρωπος, αύτό τό μυστήριον», ὁμολογεῖ, ἐκτός ἄλλων, ὅτι ἡ ὑπαρξις τῆς σκοπιμότητος εἰς τά ὅργανα τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος εἶναι ἀναντίρρητος. «Όλα τά μέρη τῶν ὄργάνων φαίνονται κατασκευασμένα δι' ἔνα σκοπόν..... Ως ἐπὶ τό πλεῖστον, θά προσθέσωμεν, ὅχι μόνον ἔνα, ἀλλά πολλούς....

Τοιαύτη, ἐν ἄκρᾳ συνόψει, ἡ πρόνοια, ἡ σκοπιμότης, ἡ σοφία, αἱ ἐκδηλούμεναι ἐν τῇ διαπλάσει καί λειτουργία τοῦ

άνθρωπίνου σώματος. Αἱ ἐπιστημονικαὶ κατακτήσεις τῆς τελευταίας ἐποχῆς συνεχῶς ἀποκαλύπτουν καὶ νέας, ἀγνώστους μέχρι τοῦδε, ὑπερόχους μηχανοχημικάς λειτουργίας καὶ ἀλληλεπιδράσεις τῶν διαφόρων συστημάτων καὶ ὄργάνων του. Γνωρίζομεν ἡδη ὅτι ὥρισμέναι ἀποχρώσεις τῆς ἔξωτερικῆς ἐπιφανείας τῶν βολβῶν τῶν ὄφθαλμῶν καὶ τῆς γλώσσης ἐκδηλοῦν ἀντιστοίχους ὁμαλάς ἢ ἀνωμάλους καταστάσεις ὥρισμένων ἐσωτερικῶν ὄργάνων ἢ συστημάτων τοῦ σώματος. Ο χρωματισμός ἐπίσης τῶν ὄνυχων τῶν δακτύλων, ἢ στερεότης, ὁ βαθμός τῆς αὐξήσεως αὐτῶν καὶ αἱ καλλιτεχνικαὶ, τέλος, λευκαὶ στεφάναι αἱ ἐμφανιζόμεναι ἀλλά καὶ ἔξαφανιζόμεναι εἰς τάς βάσεις τῶν ὄνυχων, ἵδια τῶν χειρῶν, εἶναι ἀψευδεῖς μάρτυρες τῆς καταστάσεως τοῦ αἷματος καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς εὔεξίας τῆς καρδίας καὶ τῆς ζωτικότητος τοῦ ὅλου σώματος. Τάς αὐτάς μαρτυρίας παρέχουν ὁ χρωματισμός τῶν χειλέων, ἢ στιλπνότης καὶ τό χρῶμα τοῦ δέρματος, ἐπίσης δέ ἢ στιλπνότης τῆς κόμης, ἀλλά καὶ τῆς γενειάδος καὶ τοῦ μύστακος, προκειμένου περὶ τῶν ἀνδρῶν.

Εἰς τάς πολυειδεῖς μηχανάς τῶν διαφόρων ἐργοστασίων καὶ ἄλλων πολυσυνθέτων μηχανισμῶν τάς ὅποίας καὶ ἡμεῖς ἐσχάτως ἵδια κατεσκευάσαμεν, ἔχομεν παραπλησίας μηχανικάς συσκευάς (μανόμετρα, βολτόμετρα, ὠρολόγια - μετρητάς ταχυτήτων, καύσεων, θερμάνσεων, δυναμικότητος κινητήρων κ.ἄ.), δι' ὃν δυνάμεθα, κατά τήν διάρκειαν τῆς λειτουργίας τοῦ ἐργοστασίου, νά ἔχωμεν τελείαν γνῶσιν τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως καὶ λειτουργίας τῶν διαφόρων ὄργάνων ἢ τμημάτων αὐτῶν. Τά προμνησθέντα λοιπόν ὅργανα τοῦ σώματος ἡμῶν (ὅπως καὶ ἄλλαι βεβαίως ἐνδείξεις πολλῶν ἄλλων) ἀποτελοῦν, ἀναντιρρήτως, πλήν τοῦ εἰδικοῦ προορισμοῦ των, καὶ θαυμασίους προσέτι δείκτας, δι' ὃν αὐτομάτως ἐκδηλοῦται καὶ ἀπεικονίζεται ἢ εἰδική ἢ γενική ἐσωτερική κατάστασις καὶ λειτουργία τῶν διαφόρων ὄργάνων ἢ συστημάτων αύτοῦ.

Οὕτω τό σῶμα ἡμῶν (καὶ ἐν σχετικῷ παραλληλισμῷ τά σώματα πάντων τῶν ἐνοργάνων ὅντων, ἐμψύχων τε καὶ ἀψύχων) ἀπαρτίζει, ἐξ ἐπόψεως ὄργανικῆς, ἐν ἀσύλληπτον καὶ ἀνεξερεύνητον εἰσέτι, ἐν πολλοῖς, μηχανοχημικόν ἐργοστάσιον καύσεως, πρωτίστως καὶ καταλλαγῆς τῆς ὕλης (ἀφομοιώσεως καὶ ἀφετεροιώσεως), ἔχον μηχανισμοὺς καὶ μηχανοχημικά ἐν γένει ὅργανα καὶ συστήματα ἀσυγκρίτως λεπτότερα καὶ πολυπλοκώτερα ὅλων – καὶ τῶν προσφάτων ἔτι - τεχνητῶν τοιούτων. Εἰς τό ἐργοστάσιον ὅμως τοῦτο ἐνυπάρχει καὶ ἡ πνευματική ἡμῶν ψυχή,

ἢτις ἀποτελοῦσα ἴδιαιτέραν πνευματικήν ὑπόστασιν, ἐνσυνείδητον καὶ ἐλευθέραν ἐποπτεύει, ἵδιᾳ ἐν ἐγρηγόρσει, ἐπὶ πασῶν τῶν λειτουργιῶν του, ἀλλά καὶ τό διευθύνει κυριαρχικῶς, καὶ κατά βούλησιν, ὡς κυβερνήτης, ἀσχέτως τῶν αὐτομάτων μηχανικῶν καὶ φυσικοχημικῶν αὐτοῦ λειτουργιῶν.

Παράλληλος δ' ὡς εἴπομεν, εἶναι καὶ ἡ σύνθεσις ὡς καὶ ἡ μηχανοχημική, ὅπως καὶ ἡ ζωτική βεβαίως κίνησις καὶ λειτουργία ὅλων τῶν ὄργανισμῶν τῶν διαφόρων καὶ πολυποικίλων ἐνοργάνων ὅντων, ἐμψύχων τε καὶ ἀψύχων. Τά πάντα καὶ ἐν τοῖς ὄργανισμοῖς τῶν θαυμασίων καὶ πολυμόρφων τούτων ζώντων ἐργοστασίων καύσεως καὶ τῆς καταλλαγῆς τῆς ὕλης (καὶ κινήσεως, βεβαίως, τῶν ἐμψύχων), ἀναπαραγωγῆς ὁμοίων κλπ., εἶναι συνδεδυασμένα μὲν ὑπερμαθηματικήν τάξιν, ἄφθαστον ἀρμονίαν, ἀλλά καὶ ἀσύλληπτον σοφίαν καὶ πρόνοιαν, ὥστε, λεπτότατα ὅργανα καὶ πολυπλοκώτατοι μηχανοχημικοὶ συνδυασμοί, ἔξυπηρετουμενοὶ δι' ἀναλόγων ἀπλῶν ἢ συνθέτων ὄργανων, αὐτομάτως, ὡς ἐπὶ τό πολύ, λειτουργούντων, ἀπαρτίζουν, ἐν τῷ συνόλῳ των, ἐνιαῖον - ἔκαστον - μηχανοχημικόν συγκρότημα- ὄργανισμόν- δι' ὥρισμένην πάντοτε ζωήν (κίνησιν καὶ δρᾶσιν), εἰδικόν τρόπον διαιωνίσεως τοῦ εἴδους ἢ γένους καὶ ἴδιον ἐπίσης τρόπον φθορᾶς- θανάτου. Μιμούμενοι δέ τά ἐργοστάσια ταῦτα, ἡδυνήθημεν ἐσχάτως νά κατασκευάσωμεν καὶ ἡμεῖς τεχνητά τοιαῦτα σχεδόν ὅμοια, ὑπερβάντες ἐν τίσι, εἰς τό μέγεθος κυρίως ἀλλά καὶ εἰς ἄλλας λειτουργίας, καὶ τά πρότυπα. Τό αὐτοκίνητον π.χ. εἶναι ἀπλή ἀπομίμησις τοῦ σώματος ἐνός τετραπόδου ζώου. Τό ἀεροπλάνον, ἐνός μεγάλου πτηνοῦ. Τό ὑποβρύχιον, ἐνός μεγάλου κήτους κ.ο.κ.

Τούτων ὅμως δεδομένων, προβάλλει ἀφ' ἐαυτοῦ τό ἐρώτημα: Εἶναι δυνατόν νά δεχθῶμεν ὅτι τά γνωστά ἡδη χημικά στοιχεῖα τῆς ὕλης (ῶν ἡ βασική σύστασις εἶναι ἀπλαῖ, πεπερασμέναι μονάδες ἡλεκτρισμοῦ ἄλογοι, στερούμεναι δηλαδή νοήσεως καὶ εἰδέναι), ἐξ ὧν εἶναι κατασκευασμένα τά διάφορα ἐργοστάσια καὶ μηχανήματα ἡμῶν, θά ἡδύναντο ποτέ, ὑφ' οίασδήποτε φυσικάς συνθήκας, μίξεις καὶ ἀλληλεπιδράσεις, αὐτομάτως καὶ τυχαίως ἢ καὶ δι' οἰωνδήποτε ἔξελίξεων ἀναμιγνυόμενα νά σχηματίσουν τά ἐργοστάσια καὶ τά μηχανήματα ταῦτα; Ἀναντιρρήτως ὅχι. Ἄλλ' ἐάν, προδήλως, ᾖτο ἀδύνατον νά σχηματισθῇ εἴτε αὐτομάτως ἢ δι' οἰασδήποτε ἔξελίξεως καὶ προσαρμογῆς ὁ μηχανισμός καὶ τοῦ πλέον ἀπλοῦ μηχανήματος ἡμῶν, πῶς δέον νά χαρακτηρισθοῦν οἱ διανοηθέντες καὶ

ύποστηρίζαντες (...καί ύπάρχουν, δυστυχῶς τόσοι ἀκόμη καί ἐν Ἑλλάδι,... μάλιστα καί καθηγηταὶ Πανεπιστημίων ἀκόμη καί ἀκαδημαϊκοὶ οἱ λεγόμενοι «ἀθάνατοι»...) ὅτι τά αὐτά σχεδόν πτωχά, κατά τόν ύπέροχον ὄρισμόν τοῦ ἀποστόλου Παύλου (πρός Γαλατ. Δ' 9), ὡς ἄμοιρα νοήσεως καί «εἰδέναι», στοιχεῖα, ἐξ ὧν ἀπαρτίζονται καί οἱ ὄργανισμοὶ ὅλων τῶν ἐνοργάνων ὅντων, ἐμψύχων τε καί ἀψύχων¹²³, εἰς ἀκαθόριστον ἐποχήν καί ύφ' οἰασδήποτε φυσικάς συνθήκας ἢ ἐπιδράσεις, ύπερπηδήσαντα θαυμαστῶς, κατ' ἀρχήν, τό ἀγεφύρωτον, ὡς ἀπεδείξαμεν, χάσμα μεταξὺ ἀνοργάνου καί ὄργανικῆς ὕλης, συνανεμίχθησαν τυχαίως, συνεδυάσθησαν ὁμοίως καί ἐσχημάτισαν ἀκολούθως εἴτε ἀποτόμως, ἢ καί ἔξελικτικῶς, τά ύπέροχα ἐργοστάσια τῶν σωμάτων καί ὄργανισμῶν ὅλων τῶν ἐνοργάνων ὅντων, ἐν τῇ διαπλάσει καί τῇ καθόλου λειτουργίᾳ (ζωῆ) τῶν ὀποίων ἔξαστράπτει πάνσοφος πρόνοια καί σκοπιμότης εἰς τε τά κατ' ίδιαν ὄργανα αὐτῶν, ὅπως καί, συνολικῶς εἰς τόν ὅλον ὄργανισμόν των;

Καί ύπεστήριξαν βεβαίως τινές, ὡς ὁ Arrenius κ.ἄ., (περὶ ὧν ἥδη ἀναφέρθημεν ἐν τοῖς πρόσθεν) ὅτι τό φαινόμενον τῆς ζωῆς ἥλθεν ἐπὶ τῆς Γῆς ἐξ ἄλλου πλανήτου, ὡς μονοκύτταρος ὄργανισμός ἢ πολλοὶ τοιοῦτοι, ὡς βάσιν ὅμως καί τῆς ύποθέσεως-θεωρίας ταύτης ἔθεσαν καί πάλιν τήν τυχαίαν καί αὐτόματον γένεσιν καί, ἀκολούθως, τήν προοδευτικήν ἢ καί δι' ἀλμάτων ἔξελιξίν του ἢ τῶν ὄργανισμῶν ἐκείνων ἐπὶ τῆς Γῆς. Ἐν τούτοις καί ἡ θεωρία αὐτή εἶναι προδήλως ἀπολύτως ἀναληθής καί ἀστήρικτος. "Οχι μόνον διότι- καθά σήμερον ἐβεβαιώθημεν ἐκ τῆς ἀναλύσεως τοῦ φωτός διά τοῦ φασματοσκοπίου- ούδαμοῦ τοῦ Σύμπαντος ύπάρχουν κατάλληλοι φυσικαὶ συνθήκαι διά τήν ὑπαρξίν καί τήν διατήρησιν ζωῆς οἰασδήποτε μορφῆς· ἀλλά, καί προσθέτως, διότι ἀποδεικνυομένων ἥδη ἀπολύτως ἐπίσης ἀβασίμων καί ἀστηρίκτων ἀμφοτέρων τῶν ἐπικουρικῶν καί τῆς ύποθέσεως... ταύτης θεωριῶν, ἥτοι τῶν θεωριῶν τῆς αὐτομάτου γενέσεως καί τῆς ἔξελίξεως, καθίσταται πασίδηλον πόσον

¹²³ Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἀπαρτίζεται ἐκ τῶν ἔχης κυρίως χημικῶν στοιχείων, α) Ὀξυγόνον, 62,81%, β) ἄνθραξ, 19,37%, γ) ύδρογόνον, 9,31%, δ) ἄζωτον, 5,14%, ε) ἀσβέστιον, 1,38%, στ) θεῖον, 0,64%, ζ) φωσφόρος, 0,63, η) νάτριον, 0,26, θ) κάλλιον, 022, ι) χλώριον 0,18, ια) μαγνήσιον, 004, ιβ) σίδηρος 0,005. "Ητοι ἐν ὅλῳ 99.895 τοῦ ὅλου σώματος. Τὰ ύπόλοιπα 15/100.000 εἶναι ἄλλα 24 χημικὰ στοιχεῖα εἰς ἐλαχίστας ποσότητας. Οὕτω τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος (τὰ 60%, κατὰ μέσον ὅρον) εἶναι κοινὸν ὕδωρ. Ἐκ τῶν αὐτῶν δὲ χημικῶν στοιχείων, μὲ ἐλαχίστας παραλαγάς εἰς τάς ἀναλογίας, ἀπαρτίζονται καὶ οἱ ὄργανισμοὶ ὅλων τῶν ἐμψύχων ἴδιᾳ ὅντων. Καὶ ἡ βασικὴ σύστασις καὶ τῶν χημικῶν τούτων στοιχείων εἶναι μονάδες ἡλεκτρισμοῦ ἄλογοι!!!

παράλογος καί ἀντιεπιστημονική εἶναι καί αὐτή, μεταθέτουσαι ἀπλῶς τό πρόβλημα τοῦ τρόπου τῆς ἀρχικῆς γενέσεως τῆς ζωῆς εἰς ἄλλους πλανήτας χωρὶς νά τό ἐπιλύῃ, καί προϋποθέτουσα-μετά τήν ἀπόδειξιν τοῦ ἀβασίμου τῆς «Θεωρίας τῆς ἔξελίξεως» - τήν διά διαστημοπλοίων, πυραύλων ἥ.... ἵταμένων δίσκων!!! μεταφοράν ἐπὶ τῆς γῆς πάντων τῶν πρώτων ἐνοργάνων ὅντων, τόσον τῶν ἥδη ὑπαρχόντων, ὅσον καί τῶν πρό πολλοῦ ἐκλιπόντων. (Τυγχάνει δέ τόσον γελοία καί ἀσφαλῶς σκόπιμος ὅλη ἡ παραφιλολογία περί δῆθεν U.F.O. διότι πᾶς ἔχέφρων ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἐάν ὑφίσταντο πολιτισμοί μέ τοιαύτην τεχνολογίαν πού νά ὑπερβαίνῃ τήν ταχύτητα τοῦ φωτός, ἀσφαλῶς δέν θά ἔπαιζαν τό «κρυφτούλι» μέ ὄνειροπαρμένους ἐραστάς τοῦ ἀπείρου!!!, ἀλλά θά εἶχον ἥδη ἐμφανισθῆ ἐνώπιον τῆς ἀνθρωπότητος). Οὕτως ἀπομένει (διά τούς μή πιστεύοντας βεβαίως ὅτι καί πάντα τά ἐνόργανα ὅντα ἐδημιουργήθησαν ὑπό τοῦ Θεοῦ, ώς ταῦτα ἔχουν - τά ὑπάρχοντα - ἥ εἶχον, τά ἥδη ἐξαφανισθέντα) ἡ ἐκδοχή τῆς αὐτοδημιουργίας τῶν πρώτων ἐνοργάνων ὅντων. Ἄλλα συνείδησιν αὐτοαιτιότητος καί αὐτοδημιουργίας δέν ἔχει οὕτε ὁ ἄνθρωπος, ἡ κορωνὶς τῶν ἐνοργάνων καί ἐμψύχων ὅντων, ἀσχέτως τόπου καί χρόνου. Ἀποκλείεται ὅθεν ἀπολύτως τοιαύτη ἀφ' ὅλων τῶν κατωτέρων αὐτοῦ ὅντων, διά τό προδήλως ἄλλως τε ἀντιεπιστημονικόν καί παράλογον αὐτῆς.

Ἐπὶ τοῦ ὠραίου συνεπῶς τούτου πλανήτου ἐνεφανίσθησαν προοδευτικῶς πάντα τά ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχοντα σήμερον ἀλλά καί τά ἐξαφανισθέντα ἥδη ἐνόργανα ὅντα, οἱ ὄργανισμοὶ τῶν ὄποίων, ἀπαρτίζοντες ὑπέροχα ἐργοστάσια καύσεως καί καταλλαγῆς τῆς ὕλης (τά δέ ἐμψυχα καί κινήσεως κλπ.), μέ τήν θαυμαστήν ἐπίσης «ζωτικήν» ἱκανότητα τῆς κατ' ἴδίους τρόπους καί δι' ἴδίων ἐπίσης ὄργάνων καί συστημάτων ἀναπαραγωγῆς, ούδεμίαν ὑπέστησαν διά μέσου τῶν αἰώνων μεταμόρφωσιν ἥ μεταβολήν. Καί ἐφόσον οἱ ὄργανισμοὶ πάντων τῶν πρώτων ὅντων (διά τῆς ἀναπαραγωγῆς τῶν ὄποίων ἐπολλαπλασιάσθησαν ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς) δέν ἥλθον ἐξ ἄλλων πλανητῶν..., δέν ἐγένοντο ὑπό τῶν ἴδίων, δέν προηλθον τυχαίως καί αὐτομάτως εἰς τό «εἶναι» καί δέν διεμορφώθησαν ἐπίσης δι' «έξελίξεως» οἰασδήποτε μορφῆς, εἶναι ὅλως πρόδηλον ὅτι, ὅπως τά ἡμέτερα ἀπλᾶ ἥ σύνθετα μηχανήματα (ἐργοστάσια, μηχανικαί συσκευαί, αύτοκίνητα κ.ἄ.) ἐπενοήθησαν, ἐσχεδιάσθησαν καί κατεσκευάσθησαν, διά τῆς ὑφεστώσης ὕλης, ὑπό τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, τοῦ ἀνθρωπίνου νοός, τοῦ μή

προερχομένου βεβαίως ἐκ τῆς ζωτικῆς καί μηχανοχημικῆς λειτουργίας τοῦ σώματος ἡμῶν, οὕτω, καί ἐν ἀντιπαραβολῇ, τό ἄπειρον Πνεῦμα, ὁ Θεός, εἶχεν, ἀρχικῶς, ἐν ψιλαῖς ἰδέαις τά μή ὑπάρχοντα προηγουμένως σχέδια ὅλων τῶν ἐνοργάνων ὅντων, καί, ἐν τῇ παντοδυναμίᾳ Του, διά τῶν πανσθενῶν προσταγμάτων Του (Γενεσ. Α'), ἔφερε ταῦτα εἰς τό εἶναι ἐξ οὐκ ὅντων δημιουργικῶς. Τοῦτο, ὑποχρεούμεθα νά δεχθῶμεν, κατόπιν καί τῶν προαναπτυχθέντων, ὡς ἄτεγκτον πλέον καί ἀμάχητον ἐπιταγήν τῆς στοιχειώδους λογικῆς ἀλλά καί τῶν πορισμάτων τῆς συγχρόνου Ἐπιστήμης. "Άλλως ἀπομένει ἡ ἐκδοχή ὅτι τά πάντα προῆλθον ἐξ οὐκ ὅντων εἰς τό εἶναι ἐκ τοῦ ἀπαισίως χαίνοντος μηδενός (-0-)¹²⁴.

Κατά τόν αύτόν δέ τρόπον ἔφερεν ὁ Θεός εἰς τό εἶναι ἐξ οὐκ ὅντων καί τό σύνολον τῆς συμπαντικῆς ὕλης, καί διεμόρφωσεν αύτήν εἰς τήν ἔκπαγλον ταύτην ὑλικήν κτίσιν - δημιουργίαν. Καί ὅπως ὑπό τοῦ πεπερασμένου ἀνθρωπίνου πνεύματος ἡ νοός προκαθωρίσθησαν νοερῶς, ἐν σχεδίῳ, πᾶσαι αἱ λεπτομέρειαι τῆς μηχανοχημικῆς λειτουργίας πάντων τῶν πολυποικίλων ἀπλῶν ἥ συνθέτων ἀνθρωπίνων μηχανημάτων, πρὶν ταῦτα δημιουργηθοῦν, ληφθείσης προνοίας ὥστε νά προεξασφαλισθοῦν ἄπαντες οἱ τεχνικοὶ καί «φυσικοὶ» ὅροι τῆς ὄμαλῆς λειτουργίας ἥ ἀλληλεπιδράσεως καί ἀλληλεξαρτήτως αύτῶν, οὕτω καί ὑπό τοῦ ἄπειρου Πνεύματος-τοῦ Θεοῦ - προεγνώσθησαν καί προκαθωρίσθησαν πᾶσαι αἱ λεπτομέρειαι τῆς ζωῆς, κινήσεως κλπ. ἐνός ἐκάστου ἐνοργάνου ὅντος, ὡς καί αἱ σχέσεις καί ἀλληλεπιδράσεις αύτῶν ἐν τῇ ὄμαδικῇ ἥ συλλογικῇ αύτῶν ζωή, ὡς εἰδῶν καί γενῶν, ὡς ὄμάδων καί ὡς συνόλου. Ἐν τῇ ἄπειρῳ ταύτῃ προγνώσει τοῦ Θεοῦ προωράθη, ἀναντιρρήτως, καί ἡ ἐπὶ τῶν ἐνοργάνων ὅντων ἐπίδρασις πάντων τῶν λοιπῶν κτισμάτων τῆς ὑλικῆς Δημιουργίας, καί δή τῶν ἀκτινοβολιῶν, τῆς ἀτμοσφαίρας, τοῦ ὕδατος κ.ο.κ., ὥστε τά πάντα ὡς σάλπιγγες τυρρηνικαί νά διαγγέλλουν τήν Ὑπαρξιν τοῦ πανσόφου Δημιουργοῦ των. Οἱ δέ ὄργανισμοί τῶν ἐνοργάνων ὅντων, ἐμψύχων τε καί ἀψύχων,

¹²⁴ Τήν «Θεωρίαν» τῆς Θεοσοφίας, «ὅτι πάντα τά «φαινόμενα» τῆς ὑλικῆς δημιουργίας εἶναι «μονάδες» τοῦ ἐνός τμήματος τῆς «Θείας ούσίας καί συνειδήσεως ἀποβαλούσης, ἐκουσίως, τήν ἐαυτῆς ἀδιότητα καί μακαριότητα καί σκοπούσης νά ἐπανακτήσῃ ταύτην διά συνεχῶν ἔξελικτικῶν μεταμορφώσεων» καθώς καί αἱ νεώτεραι «Πανθεϊστικαί» ἥ «πανενθεϊστικαί» θεωρίαι τοῦ Σπινόζα κ.ἄ..., κατά τάς ὄποιας ὅχι μόνον οἱ ὄργανισμοί τῶν ἐνοργάνων ὅντων, ἀλλά καί τά... ἀπορρίματα αύτῶν!!! δέον νά θεωρηθοῦν μέρη τῆς... «θείας ούσίας»!!! ἔφόσον πᾶσα ἡ συμπαντική ὕλη εἶναι «τμῆμα» αύτῆς, εἶναι φαιδραί καί ἔωλαι διότι περιορίζουν τόν ἀκτιστὸν Θεόν ἐντός τῆς κτιστῆς δημιουργίας, πού μάλιστα μαστίζεται ἐκ τῆς σχάσεως ἐξ Αύτοῦ ἐκ τοῦ ὄρίου, τῆς σχετικότητος καί τῆς ἐλλείψεως, τοῦ ἀνευχαρίστου καί τοῦ ἀνικανοποιήτου.

προσθέτως καί διά τῆς ὑπερόχου καί πανσόφου διαπλάσεως, τῆς ζωτικῆς καί μηχανοχημικῆς των λειτουργίας ὡς καί τῆς ἀλληλεπιδράσεως αὐτῶν.

Θ. ΑΙ ΨΥΧΙΚΑΙ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΩΤΕΡΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΕΜΨΥΧΩΝ ΟΝΤΩΝ ΚΑΙ Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΨΥΧΗ

Έτερα ἀπόδειξις τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου ὑπό τοῦ Θεοῦ εἶναι αἱ πολυποίκιλαι ψυχικαὶ ἴδιότητες καί δυνάμεις (ἔνστικτα-όρμέμφυτα κ.ἄ.), αἱ ἐμφανιζόμεναι εἰς τά κατώτερα τοῦ ἀνθρώπου ἔμψυχα ὅντα. Πᾶσαι αἱ ἴδιότητες αὗται καί δυνάμεις, μή προϋπάρχουσαι, ὡς ἀνεπτύξαμεν, εἰς τήν ἀνόργανον ὕλην, ἐξ ᾧς οἱ ὄργανισμοὶ τῶν ὅντων, ἀψύχων τε καί ἐμψύχων, σχηματίζονται, ὡσαύτως δέ εἰς τά ἔμψυχα μόνον ὅντα ἐκδηλούμεναι τό πρῶτον, καίτοι ταῦτα ἐμφανίζονται εἰς τό εἶναι πολὺ μετά τά φυτά καί τά δένδρα, ἐδόθησαν προδήλως ἔξωθεν - ὑπό τοῦ Θεοῦ καί πάλιν- εἰς τά ἔμψυχα ὅντα κατά τήν δημιουργίαν αὐτῶν. Όμοία δέ ἀπόδειξις εἶναι ἡ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ μόνον ἐμφαινομένη καί διά τοῦ ἀνθρώπου μόνον ἀμέσως ἐκδηλουμένη ἐνσυνείδητος νόησις, δι' ᾧς νοοῦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὑπάρχοντας (ὅπως καί τόν περιβάλλοντα ἡμᾶς κόσμον), τῶν πρό τῆς ἐμφανίσεώς τοῦ ἀνθρώπου ὅντων, ἐμψύχων τε καί ἀψύχων, χαρακτηριζομένων ὑπό τῆς τελείας ἀνοίας. Εἶναι ὅθεν καί ἡ ἀνθρωπίνη ἐνσυνείδητος νόησις πνευματική δύναμις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς δοτή ἔξωθεν. Ἐδόθη δηλαδή-καί δίδεται-δημιουργικῶς μόνον εἰς τόν ἀνθρωπόν, ἐξ οὗ καί μόνον ἡ ἀνθρωπίνη ψυχή εἶναι ἐνσυνείδητος πνευματική, ἄρα δέ καί ἐλευθέρα ὑπόστασις, κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ (Γενεσ. Α' 26).

Διά τῆς πνευματικῆς του δέ ψυχῆς ἔχωρίσθη ὁ ἀνθρωπὸς ἀποτόμως ἀπό τοῦ συνόλου τῶν ἐμψύχων ὅντων, ὅπως καί ἀπό τῆς λοιπῆς δημιουργίας καθόλου¹²⁵. Ἐνῷ δηλαδή σύμπασα ἡ ἀνόργανος ὕλη καί τό σύνολον τῶν ἐνοργάνων ὅντων, τῶν κατωτέρων τοῦ ἀνθρώπου, ἀψύχων τε καί ἐμψύχων, στεροῦνται τελείως νοήσεως, ἄρα δέ καί συνειδέναι, ἡ ψυχή τοῦ ἀνθρώπου μόνον, ἐμφανιζομένου ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ζωῆς μετά τήν ἐμφάνισιν ὅλων τῶν ἐνοργάνων ὅντων, φέρει τήν δύναμιν τῆς ἐνσυνειδήτου νοήσεως. Πόθεν λοιπόν καί ἡ δύναμις αὕτη, ἡ μή

¹²⁵ Σχετικῶς, ὁ πολὺς Πασκάλ γράφει τὰ ἔξῆς: «Ἐναντί τοῦ μεγαλείου τοῦ κόσμου ἐγώ εἰμι... σκιὰ καὶ κάλαμος. Ναί,... ἀλλὰ κάλαμος σκεπτόμενος...., προικισμένος διὰ τῶν ἀπεράντων τοῦ γνωστικοῦ δυνάμεων, ὃν στεροῦνται οἱ πλανῆται καὶ ἡ κτίσις».

ύπάρχουσα εἰς τό σύνολον τῆς συμπαντικῆς ὕλης (έξ ὥρισμένων στοιχείων τῆς ὁποίας καὶ τό σῶμα ἡμῶν σχηματίζεται) ἀλλά καὶ εἰς πάντα τά κατώτερα καὶ πρό τοῦ ἀνθρώπου ἐμφανισθέντα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ζωῆς ἐνόργανα ὅντα; Ἀναντιρρήτως καὶ πάλιν ἐκ τῆς δημιουργικῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ.

Καὶ αἱ ψυχικαὶ συνεπῶς ἴδιότητες ὅλων τῶν κατωτέρων τοῦ ἀνθρώπου ἐμψύχων ὅντων, ὅπως καὶ ἡ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ μόνον ἐμφαινομένη καὶ δι' αὐτοῦ ἀμέσως ἐκδηλουμένη ἐνσυνείδητος νόησις εἶναι περιφανεῖς ἐπίσης ἀποδείξεις τῆς δημιουργίας τῆς συμπαντικῆς ὕλης ὑπό τοῦ δοτῆρος καὶ τούτων, ἵτοι τοῦ πανσόφου καὶ παντοδυνάμου Θεοῦ. Ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ μόνον- καὶ διά τοῦ ἀνθρώπου- ἀμέσως ἐκδηλουμένης νοήσεως, καλόν ἐθεωρήσαμεν νά καταθέσωμεν τάς σκέψεις ταπεινοῦ στοχαστοῦ:

«...Ἡ ἐκφανσις τῆς νοήσεως ὑπῆρξεν ἐν χρόνῳ ἢ εἶναι ἄχρονος; Ἰδοὺ ἐν δίλημμα, μεταξὺ τῶν δύο θέσεων τοῦ ὁποίου συντρίβεται ἀφράστως ὁ ὑλισμός... Καὶ ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ διλήμματι (σ.σ. τῆς προελεύσεως δηλαδή τῶν Φυσικῶν νόμων, περὶ ᾧ ἡσχολήθημεν ἐν τοῖς προηγουμένοις) δύο θέσεις μόνον ὑπάρχουν... Ἡ ἡ ἐκφανσις τῆς νοήσεως ὑπῆρξεν ἐν χρόνῳ ἢ εἶναι ἄχρονος. Πάντως δέ ἡ μία ἐκ τῶν δύο τούτων θέσεων ἀληθεύει, τῆς ἐτέρας ἀναγκαίως φευδομένης διά τήν ἄκραν πρός τήν ἄλλην ἀντίφασιν. Φέρε λοιπόν διερευνήσωμεν ἐν ἐσχάτῃ ἀκριβείᾳ τήν πρώτην... Ἰδοὺ αὐτή: Ἡ ἐκφανσις τῆς νοήσεως ὑπῆρξεν ἐν χρόνῳ. Ἀλλ' ἡ ἔννοια τοῦ χρόνου περιέχει ἐν αὐτῇ φύσει τήν ἔννοιαν τοῦ ὄριου. Πᾶν τό γενόμενον ἐν χρόνῳ ἔχει ἀναγκαίως ὅριον, ἐντεῦθεν τοῦ ὁποίου ἄρχεται, ἐπέκεινα τούτου ἐπομένως μή ὅν. Ἀρα, ἐάν ἡ ἐκφανσις τῆς νοήσεως ὑπῆρξεν ἐν χρόνῳ, ἔπειται ἀναγκαίως ἐντεῦθεν ὅτι πρό τῆς χρονικῆς ἐκείνης στιγμῆς... νοοῦν δέν ὑπῆρχεν....

» Άλλ' ἂν ἡ θέσις αὐτή ἀληθεύῃ, ἂν δηλονότι ἐν χρόνῳ ἡ νόησις ὑπῆρξεν, ἀκολουθεῖ ἄρα ἐκ τούτου ὅτι ἡ ἔγχρονος ἐκφανσις τῆς νοήσεως, χωριζομένη δι' ἀποτόμου γραμμῆς, ὅλως ἀποκλειστικοῦ ὄριου, ἀπό τοῦ πρό ταύτης κρατοῦντος ἀπολύτου κυριολεκτικῶς ἐρέθους, προέκυψεν ἐκ τῆς ἀνοίας, ἀνοίας ἀπολύτου.

» Ἐν ἄλλαις λέξεσιν οἱ ἀριθμοὶ ἔν, δύο, τρία... ἐκατόν... χίλια... προέκυψαν ἐκ τοῦ μηδενός, ὅπερ ἀποτελεῖ πλήρη τῆς μονάδος ἄρνησιν... Τό μηδέν, καθ' οίονδήποτε τρόπον καὶ ἂν ἐπαναληφθῇ... εἶναι ἀνίκανον νά δώσῃ ἀριθμόν... Ἡ ἔννοια τοῦ

άριθμοῦ καὶ ἡ ἔννοια τοῦ μηδενός ἀποκλείονται.

» Οἱ ύλισται ἐνόμισαν ὅτι, ἂν παρεμβάλουν ἀπό τῆς χρονικῆς στιγμῆς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ἐμφάνειας τοῦ ἀνθρώπου 250.000 ἑτῶν μέχρι σήμερον, θά κατώρθουν, διὰ τοῦ ὅγκου τῶν χιλιάδων τούτων, νά ἔξηγήσουν τό θαυμάσιον φαινόμενον τῆς ἐλλόγου νοήσεως, τοῦ μυστηριώδους τούτου ὄντος, ὅπερ ὁ Ἰσοκράτης ὥριζεν ὡς μέγιστον ἐν ἐλαχίστῳ. Άλλ' ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι ψευδέστατος ὁ χρονικός οὗτος ὅγκος, δέν ἡδυνήθησαν νά ἔννοήσουν ὅτι ὅχι διά 250.000, ὅχι διά 250.000.000 ἑτῶν, ἀλλ' οὐδέ δι' οἰουδήποτε ἀφαντάστου ὅγκου χρόνου εἶναι δυνατή ἡ γεφύρωσις τοῦ χάσματος ἀναμέσου τῆς πλήρους καὶ ὀλοσχεροῦς ἀνοίας ἀφ' ἐνός καὶ τῶν θεσπεσίων τῆς νοήσεως ἀστραπῶν ἀφ' ἐτέρου...

» Ἡ νόησις - καὶ εἶναι τοῦτο πάσης ἀμφιβολίας ἐκτός - ἔξαστράπτει ἐν ὄργανισμοῖς. Άλλ' ἡ διαμόρφωσις τούτων προϋποθέτει ἡδη νόησιν, τόσῳ θαυμασίᾳ τά ὅργανα τούτων νοήσασαν καὶ διαπλάσσασαν, τόσον ὑπερφυῶς πρός ἄλληλα προσαρμόσασαν. Οἱ ύλισται εἶναι ἀνίκανοι νά ἔννοήσουν τόν φαῦλον κύκλον εἰς ὃν ἀνεπιστημόνως ἐμπίπτουσιν, ὡς ἐν κλοιῷ... Ἡ νόησις ἐμφαίνεται ἡμῖν ἐν ὄργανισμοῖς, ἀλλ' ἡ διαμόρφωσις τοῦ ὄργανισμοῦ καὶ συλλήθδην καὶ ἐν τοῖς μέρεσι, προϋποτίθησιν ἀναγκαίως νόησιν, διότι ταύτης εἶναι ἔργον.

» Έάν εἶναι ἀνάγκη νά προηγηθοῦν τεράστιαι... προπαρασκευαστικαὶ ἔργασίαι ὅπως μεταβληθῇ ἡ ἀπόλυτος ἀνοία εἰς νόησιν, δι' ἀνατολῆς ὄργανισμοῦ καταλλήλου ἀρχομένου ἐξ ἀτελεστάτης τινός κυτταρώδους ὑφῆς, ὅχι, ἐπαναλαμβάνομεν, 250.000 ἑτῶν ἂν παρεμβάλωμεν ἀπό τῆς ἐμφάνειας τοῦ ἀνθρώπου μέχρι σήμερον, ἄλλα 250 δισεκατομ. ἡ τρισεκ. κ.ο.κ., τό ζήτημα θά ὑπολείπηται πάλιν ἄλυτον, τῆς ἀνοίας μενούσης τοιαύτης, διότι ἡ διαμόρφωσις τῆς κυτταρώδους ἐκείνης ὑφῆς θά εἶναι ἀναγκαίως ἔργον νοῦ, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς λελογισμένης ἔννοίας τῶν μελῶν ἀποδιδόντων ὠρισμένην ἰδέαν, ἐκάστου ἐπιτελοῦντος ἰδίαν ἔργασίαν, θαυμασίως πρός τάς τῶν ἄλλων ἐναρμονιζομένην, πρός πραγμάτωσιν διά τε τῶν ἐπὶ μέρους ἔργασιῶν ἄλλα καὶ τῆς συλλογικῆς τοιαύτης ὠρισμένων σκοπῶν.

» Οἱ ύλισται εἰσίν ἀνίκανοι νά ἔννοήσουν ὅτι τό ἄπειρον δέν εἶναι ἐν ταυτῷ καὶ πεπερασμένον. Ἡ ἐγχρονος δ' ἀνατολή τῆς νοήσεως παρεμβάλλει, παρά τήν ἀδυναμίαν τῶν ύλιστῶν ὅπως νοήσουν τοῦτο, τήν ἔννοιαν τοῦ ἀπείρου - πεπερασμένου¹²⁶,

---

¹²⁶ σ.σ. Ἐφόσον βεβαίως οἱ ύλισται δέν παραδέχονται τήν ὑπαρξιν ἄλλης πηγῆς καὶ αἰτίας

έννοιαν ἀπολύτως ἀντιστρατευομένην εἰς ὑπατον τῆς λογικῆς νοήσεως νόμον. Διότι ἡ ἄνοια, ἀν εἶναι ἔγχρονος ἢ ἔκφανσις τῆς νοήσεως, τερματιζομένη ἐν τῷ ὀρίῳ τῆς ἐπαφῆς τῆς ἐν ὠρισμένῃ χρονικῇ στιγμῇ ἀνατελλούσης νοήσεως θά ἥτο οὕτως ἀπειρος μέν ἄνωθεν, πεπερασμένη, δ' ἐν τῷ ὀρίῳ τούτῳ (σ.σ. καὶ διότι ὑπέστη τροπήν...), ὅπερ ἀπολύτως ἀδύνατον. Διότι τό ἀπειρον εἶναι ἀπείρως ἀπειρον καὶ ὅχι ἀπειρόν τε καὶ πεπερασμένον.

» Ἀρα τῆς ἔγχρονου νοήσεως ἀποκλειομένης, ἡ νόησις εἶναι ἄχρονος, ἄναρχος, ἐπομένως παντός ὀρίου ἐλευθέρα. Ἐπειδή δέ δύο ἀρχαὶ ἀπόλυτοι ἀποκλείουν ἀλλήλας, ἀρα εἶναι αὐτή καὶ μόνη ἡ ἀρχή ἀπαξαπάντων τῶν πραγματικῶς ὑπαρχόντων (σ.σ. δηλαδή τῶν κτισμάτων ἡ δημιουργημάτων) καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς λειτουργουσῶν δυνάμεων).

Άλλα καὶ εἰς τούς ὑπερόχους καὶ ἀμαχήτους τούτους φιλοσοφικούς συλλογισμοὺς καλόν θεωροῦμεν νά προσθέσωμεν ὅτι, τό «ἄναρχον» τῆς νοήσεως καὶ ἡ ὑπ' αὐτῆς, ἡ δι' αὐτῆς, διαμόρφωσις τῶν διαφόρων φαινομένων τῆς Συμπαντικῆς ὕλης - ἐνεργείας δέν ἀποδεικνύεται μόνον ἐκ τοῦ ὅτι αὐτή ἐξαστράπτει - ἐμμέσως - ἐν ὄργανισμοῖς, ἡ σκόπιμος καὶ ἔλλογος διαμόρφωσις ἡ διάπλασις, ζωή, κίνησις, ἀναπαραγωγή καὶ ἀλληλεπίδρασις τῶν ὅποιών προϋποθέτουν ἀναντίρρήτως νόησιν. Ή προϋπαρξις καὶ τό ἄναρχον, ἀρα δέ καὶ ἄχρονον τῆς νοήσεως ἀποδεικνύεται ἐπίσης ἐμμέσως ἀλλ' ἐξ ἵσου, ἵνα μή εἴπωμεν καὶ περισσότερον πανηγυρικῶς, καὶ ἐκ τῆς ὕλης διαμορφώσεως καὶ διατάξεως τῆς συμπαντικῆς ὕλης ἐν τῷ χώρῳ, τόσον εἰς τά ἐλάχιστα αὐτῆς (ἥτοι εἰς τά ἡλεκτρόνια κλπ. καὶ τά ὑπ' αὐτῶν σχηματιζόμενα στοιχεῖα καὶ μόρια), ὅσον καὶ εἰς τά μέγιστα, τούς ἀστέρας δηλαδή καὶ τάς διαφόρους ἀστερισμούς, τούς Γαλαξίας, τάς ὄμάδας καὶ τάς συστροφάς τῶν Γαλαξιῶν. Ή ὕλη διαμόρφωσις τῆς μάζης καὶ τοῦ βάρους τῶν ἡλεκτρονίων κ.λπ. ὡς ἀπλῶν μονάδων, ὅπως καὶ ἡ ἀλληλεπίδρασις αὐτῶν· ἡ διαμόρφωσις, ἀκολούθως, τῶν ἐξ αὐτῶν σχηματιζομένων στοιχείων καὶ μορίων καὶ τῶν ἐκ τούτων, ἐν συνεχείᾳ, ἀποτελουμένων μεγαλυτέρων «φαινομένων» τῆς ὕλικῆς δημιουργίας· ἡ ἀναντίρρητος ἔννομος κίνησις, ἔλξις καὶ ἀλληλεπίδρασις πάντων, ὑπό τό κράτος πανσόφων Φυσικῶν νόμων (ἐννόμων δυνάμεων) ἀτέγκτων καὶ ἀναλλοιώτων καὶ ἡ ὑπέροχος, τέλος, συμπαντική τάξις καὶ ἀρμονία, ὑφ' ἃς

άναντιρρήτως συνέχεται ἡ κτίσις, ἀπ' ἀρχῆς τῆς «ἐξ ούκ ὅντων» ὃντοποιήσεώς της - πολύ δηλαδή πρό τῆς ἐμφανίσεως ἐπί τοῦ πλανήτου τούτου τῶν διαφόρων ἐνοργάνων ὅντων, ἀψύχων τε καὶ ἐμψύχων - ὡσεὶ τυρρηνικαί σάλπιγγες ἐμμέσως ἐπίσης διαγγέλλουν, ὅτι προϋπῆρξε πάντων «ΝΟΗΣΙΣ» - Νοῦς ἄπειρος, πάνσοφος καὶ παντοδύναμος, καὶ ὑπ' Αὐτοῦ ἐγένετο ἡ τόσον ἐναρμόνιος, περικαλλής καὶ θαυμαστή, ἐν κυριολεξίᾳ, διαμόρφωσις, συσχέτισις καὶ ἀλληλεπίδρασις ὅλων των κτισμάτων, διά νά ἀποτελοῦν ταῦτα καὶ κατ' ἴδιαν ἔκαστον, ἀλλά καὶ καθ' ὁμάδας, ὅπως καὶ ὡς σύνολον, τά θαυμάσια «φαινόμενα» τῆς ὑλικῆς δημιουργίας. Ἡ ἄχρονος δέ καὶ ἀναρχος, ἄρα δέ καὶ ἄπειρος αὕτη ΝΟΗΣΙΣ - ὁ Θεός - δέν ὑπῆρξε ἀπλῶς ὁ διακοσμητής τοῦ ὑλικοῦ σύμπαντος, ὅπως πλανηθεῖσα ἐπίστευσε καὶ ἡ ἀρχαία Ἑλληνική Φιλοσοφία. Εἶναι ὁ «ἐξ ούκ ὅντων» καλέσας τήν συμπαντικήν ὕλην εἰς τό «εἶναι» διά τῶν πανσθενῶν προσταγμάτων Του (Γενεσ. Α'), ὁ παντοδύναμος καὶ πάνσοφος δημιουργός αὐτῆς.

I. Η ΑΡΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

Ἐπιστέγασμα πασῶν τῶν προαναπτυχθεισῶν ἀποδείξεων τῆς δημιουργίας τοῦ Σύμπαντος ὑπό τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ φαιδροῦ τῶν θεωριῶν τῆς ἐξελίξεως, τῆς τυχαιότητος καὶ τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς, λαμπρότητος δέ καὶ κάλλους ἀληθῶς ὑπερκοσμίου, καὶ κρηπίδωμα αὐτῶν ὁμολογουμένως Θεῖον εἶναι ἡ ὑπερκοσμία ἀρμονία τοῦ ὑλικοῦ Σύμπαντος καὶ ἡ ἀσύλληπτος μαθηματική τάξις ἀλλά καὶ σκοπιμότης αἱ ἐκδηλούμεναι ἐν αὐτῷ. Δικαίως ὁ Πλάτων διεκήρυξεν ὅτι οἱ σοφοὶ τοῦ Κόσμου (... οἱ ἀληθῶς σοφοί) «ἐναβρύνονται πιστεῦσαι Θεῷ», ἀρνούμενοι δέξασθαι ὅτι τό περικαλλὲς τοῦτο Σύμπαν εἶναι ἀποτέλεσμα «τοῦ εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε». Τά ἔξοχώτερα πνεύματα τῆς οίκουμένης, διά μέσου τῶν αἰώνων, μετ' ἀληθῶς θρησκευτικοῦ δέους- φόβου ἐπίστευσαν καὶ πολυτρόπως διεκήρυξαν τήν πίστιν των πρός τον Τρισάγιον καὶ Πανυπερτέλειον Θεόν. Ὁ Ἀναξαγόρας, ὁ Σωκράτης, ὁ Πυθαγόρας, ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Γαλιλαῖος, ὁ Κοπέρνικος, ὁ Νεύτων, ὁ Κέπλερ, ὁ Λαβουαζιέ, ὁ Πικάρ, ὁ Ρισέ, ὁ Ούώλλας, ὁ Λινναῖος, ὁ Ἀμπέρ, ὁ Παστέρ, ὁ Ντρίς, ὁ Μαρκόνι, ὁ Βόλτα, ὁ Καρέλ, ὁ Φλέμιγκ, ὁ R. Millikan, ἐκ τῶν κορυφαίων συγχρόνων φυσικῶν, ὁ Arthur Compton, ὁ Max Plank, δημιουργός τῆς Φυσικῆς τοῦ 20^{ου} αἰῶνος, καὶ πλῆθος ἄλλο διασήμων εἰδικῶν ἐπιστημόνων ὅλων

τῶν ἐποχῶν ὑπῆρξαν - ἥ καὶ εἶναι, οἱ σύγχρονοι - εὐλαβέστατοι προσκυνηταί τῆς Θείας δυνάμεως καὶ σοφίας, αἵτινες ἐκδηλοῦνται εῖς τε τά ἐλάχιστα (ἄτομα, στοιχεῖα, κύτταρα...) τῆς παρούσης ύλικῆς δημιουργίας, ὅπως καὶ τά μέγιστα, ἥτοι τούς Γαλαξίας, τάς «όμάδας» τῶν Γαλαξιῶν ὡς καὶ τάς συστροφάς αὐτῶν¹²⁷.

Καὶ ἀποδεικνύεται περιφανῶς ἥδη πόσον δικαίως αἱ ὑπέροχοι αύταί φιλοσοφικαὶ ἄλλα καὶ ἐπιστημονικαὶ διάνοιαι ὅλων τῶν ἐποχῶν ἐπίστευσαν εἰς πάνσοφον καὶ παντοδύναμον δημιουργόν Θεόν. Διότι, ὅπως εἰς τά ἐλάχιστα συστατικά τῆς συμπαντικῆς ὕλης (ἐν συνεχείᾳ δέ καὶ εἰς τούς ὄργανισμοὺς πάντων τῶν ἐνοργάνων ὄντων, εἰς τάς ψυχικάς ἐκδηλώσεις τῶν ἐμψύχων τοιούτων, καὶ, ἰδιαιτέρως, εἰς τάς πνευματικάς τοιαύτας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς), οὕτω καὶ εἰς τάς κινήσεις καὶ ἀλληλεπιδράσεις τῶν ἀφαντάστων, ἐν πολλοῖς, ύλικῶν ὅγκων τῶν ἀμετρήτων ἔτι οὐρανίων σωμάτων, τά ὅποια μετ' ἵλιγγιωδῶν ταχυτήτων διατρέχουν τό χάος τοῦ Ὑλικοῦ Σύμπαντος - ἔχοντος διάμετρον, κατά τίνας ὑπολογισμοὺς εἰδικῶν, 10 δισεκατομμυρίων ἐτῶν φωτός περίπου -ἐκδηλοῦται ἡ ἀσύλληπτος δύναμις, σοφία ἄλλα καὶ πρόνοια ἐνός ἀναμφισβητήτως ἔξωκοσμίου καὶ ὑπερυλικοῦ Δημιουργοῦ- Θεοῦ. Οἱ ὅγκοι καὶ τά βάρη τῶν οὐρανίων σφαιρῶν, συστημάτων ἡ συγκροτημάτων, αἱ ἀποστάσεις μεταξὺ αὐτῶν, ὡς μονάδων καὶ ὡς ὁμάδων, αἱ ἔλξεις καὶ αἱ ἀπώσεις των, αἱ ταχύτητες καὶ αἱ ἀκτινοβολίαι ἡ ἀλληλεπιδράσεις αὐτῶν εἶναι προδήλως ἀπολύτως ὡρισμένα... καὶ προϋπολογισμένα μεθ' ὑπερμαθηματικῆς ἀκριβείας. Ως ἐκ τούτου δέ, καίτοι ἀενάως καὶ ἵλιγγιωδῶς περιφέρονται, ὡς μονάδες, ὁμάδες ἡ εὐρύτερα συγκροτήματα, πέριξ ὡρισμένων πάντοτε κέντρων, οὐδεμία παρουσιάζεται διαμέσου τῶν αἰώνων διαταραχή.

Τοιαύτη εἶναι ἡ μαθηματική τάξις καὶ ἀκρίβεια, αἵτινες διέπουν τάς κινήσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων, ὥστε δυνάμεθα μέ μαθηματικούς ὑπολογισμοὺς νά προκαθορίσωμεν πρό ἐκατοντάδων ἐτῶν πότε θά γίνη μία ἔκλειψις (ἀπόκρυψις...) ἡλίου ἡ σελήνης, εἰς ποῖον σημεῖον τῆς γῆς θά παρατηρηθῇ καὶ πόσον θά διαρκέσῃ. Όμοίως τάς περιοδικάς ἐμφανίσεις κομητῶν κ.ο.κ. Ό πλανήτης Ποσειδών κατ' αὐτόν τόν τρόπον ἀνεκαλύφθη ὑπό τῶν

¹²⁷ Πρβλ. μακαριστοῦ καθηγητοῦ Νικ. Νησιώτη «...ὑπὸ πάντων γίνεται παραδεκτὸν ὅτι ὁ δημιουργηθεὶς κόσμος ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον αἴτιον ἀναγνωγῆς εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ δημιουργοῦ». Καὶ Μεγ. Βασιλ. «Ομιλ. εἰς ἔξαήμερον» 1, 6 Ἐ.Π. Migne τ. 29, 16. «Ἡ δημιουργία εἶναι διδασκαλεῖον καὶ θεογνωσίας παιδευτήριον».

άστρονόμων La Verriez, Γάλλου καί Galle, Γερμανοῦ, ἐπίσης δέ ὁ Ούρανός, ὁ Πλούτων καί ἡ Δήμητρα. Ύπό πραγματικοῦ δέους συνέχονται οἱ ἀληθῶς σοφοί, διεισδύοντες εἰς τάς λεπτομερείας τῶν πανσόφων μαθηματικῶν νόμων οἵτινες διέπουν τάς μεγαλειώδεις καί τόσον ἐναρμονίους κινήσεις τῶν ἀναριθμήτων εἰσέτι κόσμων τοῦ Σύμπαντος¹²⁸.

Καί ὑπεστηρίχθη βεβαίως ὑπό πολλῶν ἐπιστημόνων ἡ ὑλιστική θεωρία τοῦ Λαπλάς περὶ τοῦ τυχαίου καί συμπτωματικοῦ σχηματισμοῦ τοῦ ἡμετέρου πλανητικοῦ συστήματος (ἐν γενικωτέρᾳ δ' ἐπεκτάσει καί τῶν λοιπῶν ἐν τῷ Σύμπαντι ἀστερισμῶν) συνεπεία τυχαίας συμπυκνώσεως τοῦ ἀρχικοῦ νεφελώματος - ἐξ οὗ διεμορφώθη - πέριξ ἐνός τυχαίου καί πάλιν πεπηγμένου κέντρου, προελθόντος ἐξ ἄλλου νεφελώματος ἢ προγενεστέρου ἀστρικοῦ συστήματος· ὅτι δηλαδή ὁ ἐξ ἄλλου νεφελώματος ἢ πλανητικοῦ συστήματος πεσὼν εἰς τό κέντρον τοῦ ἡμετέρου τοιούτου ἀερόλιθος ἔχρησιμοποιήθη ὡς πυρήν -κέντρον -διά τὴν ἐπ' αὐτοῦ προσκόλλησιν τῶν ὄγκωδεστέρων, ἀρχικῶς, ἐν συνεχείᾳ δέ τῶν λεπτοτέρων μορίων τοῦ νεφελώματος, ὁ πυρήν δ' οὗτος κατέστη ἀκολούθως ὄγκωδης μᾶζα, ἥτις, διά τῆς προστριβῆς τῶν διαφόρων μορίων τῆς, ἐγένετο ὀλίγον κατ' ὀλίγον θερμοτέρα καί ἐν τέλει πυρίκαυστος!!! Ὁτι ἡ μᾶζα αὐτή, συνεπείᾳ τῶν ἀναπτυχθέντων ρευμάτων ἀέρος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς, ἥρξατο κινουμένη, προσλαβοῦσα δέ τελικῶς περιστροφικήν κίνησιν ἰλιγγιώδη (χωρὶς νά ἐξηγῆται βεβαίως ὁ λόγος τῆς προοδευτικῆς ἐπιταχύνσεως τῆς κινήσεως, οὕτε τῆς μετατροπῆς αὐτῆς εἰς περιστροφικήν) κατέστη ἡ ἀρχική ζύμη τοῦ πλανητικοῦ ἡμῶν συστήματος, ὁ ἀρχικός καί μοναδικός, κατ' ἀρχήν, ἥλιος, ἐκ τοῦ

¹²⁸ Εἰς τὴν ἐφημερίδα «Τὰ Νέα», Αθηνῶν, τῆς 27^{ης}-1-1968, ἐδημοσιεύθη ὅτι, εἰς πρόσφατον τότε διάλεξιν του ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν «φίλων τοῦ Λαοῦ» ὁ διακεκριμένος ἀστρονόμος Χασάπης ἐτόνισε, σὺν ἄλλοις, ὅτι «τὸ Σύμπαν εἶναι μία μονὰς μὲ ἀρμονικὴν διάταξιν ὅλων τῶν ἐπὶ μέρους στοιχείων του... Πρέπει δὲ νά ὑπακούη εἰς μίαν μαθηματικὴν ἔκφρασιν, εἰς τὴν μονάδα, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἀπορρέει πᾶς ἀριθμός, ὅπως εἴπεν ὁ Πυθαγόρας. Ἡ νεώτερα ἐπιστήμη, μὲ τὸν νόμον τοῦ Ντίλιους - Ντόττε, διετύπωσε μὲ μαθηματικὰ τὴν καθαρῶς γεωμετρικὴν κλίμακα εἰς τὴν ὅποιαν εἶναι τοποθετημένοι οἱ πλανῆται τοῦ ἥλιου μας συστήματος εἰς τὴν τροχιάν των περὶ τὸν ἥλιον. Ὁ νόμος αὐτὸς ἔκφράζεται μὲ ἀπλὰ μαθηματικὰ 3-6-12-24-48.. Ὁ Γαλαξίας μας ἔχει σχῆμα συμμετρικόν, φακοειδές, ἐνέχει 200 δισεκατομμύρια περίπου ἥλιους, καὶ περὶ τὸ κέντρον του δύο σπειροειδῆ συγκροτήματα, ἐλίσσομενα συμμετρικώτατα. Ἐπίσης ἄλλα συγκροτήματα 10-20 χιλιάδων ἀστέρων ἀποτελοῦν ἀκριβεῖς σφαιροειδεῖς διατάξεις ἐν τῷ Γαλαξίᾳ καὶ κινοῦνται ἐπὶ ἀρμονικῶν τροχιῶν, ὅπως καὶ ἄλλα πολὺ μικρότερα τοιαῦτα ἐκ 2 ἢ 3 ἀστέρων. Οἱ ἀστέρες τῶν συγκροτημάτων τούτων ἔχουν διάφορα χρώματα (λευκόν, κίτρινον, πράσινον, ἐρυθρὸν κ.ο.κ.), διότι ἐκπέμπουν ἀκτινοβολίαν δονήσεων διαφόρου συχνότητος. Καὶ τὰ χρώματα εἶναι ἔκφρασις τῆς συχνότητος τῶν κυμάτων τοῦ φωτός. Ἡ χρωματικὴ αὐτὴ ποικιλία καὶ ἀρμονία τοῦ Κόσμου τῶν ἀστέρων, ἡ ὅποια προσδίδει εἰς τὸ Σύμπαν καὶ ὑπέροχον ὀπτικήν - θεαματικην φαντασμαγορίαν, ἔκφράζεται ἐπίσης μὲ μαθηματικὰ καὶ ὑπείκει εἰς μαθηματικοὺς νόμους».

ήλιου δέ τούτου, λόγω τῆς περί τόν ἄξονα περιστροφῆς του καὶ τῆς περί τούς πόλους συμπιέσεως, ἀπεκόπησαν διαδοχικῶς διάφορα τμήματα τοῦ διογκωθέντος Ἰσημερινοῦ, σχηματίσαντα τούς πλανήτας. Καί ὅτι τό αὐτό ἐπανελήφθη κατά τόν σχηματισμόν τῶν δορυφόρων τῶν πλανητῶν, ἀποκοπέντων ἐκ τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν μάζης.

Δὲν παρῆλθε βεβαίως πολὺς χρόνος ἀπό τῆς διατυπώσεως τῆς Θεωρίας ταύτης καὶ ὑπό τήν ἐπιβολήν νεωτέρων ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων καὶ ἀνακαλύψεων ἥρξατο καὶ αὐτή πολεμουμένη βασικῶς, ἐπεκράτησε δέ σχεδόν ἡ καὶ σήμερον ἰσχύουσα γνώμη, καθ' ἣν τό πλανητικόν ἡμῶν σύστημα δέν ἔγένετο μέν ἐκ τῆς αὐτομάτου, περιοδικῆς, ἀποσπάσεως τῶν πλανητῶν ἐκ τοῦ διογκωθέντος, προοδευτικῶς, Ἰσημερινοῦ τοῦ ἡλίου, προῆλθεν ὅμως εἴτε συνεπεία συγκρούσεως τοῦ ἡλίου πρός ἄλλον ἡλιον ἢ καὶ συνεπείᾳ ἐπιδράσεως ἐπ' αὐτοῦ μεγαλυτέρου τινός ἡλίου, ὅστις διά τῆς ἐλκτικῆς του δυνάμεως, διελθὼν πολὺ πλησίον του, ἀπέσπασεν ἐκ τῆς μάζης του ἐν μέγα τμῆμα ἐπίμηκες. Τό οὕτως ἀποσπασθὲν ἐκ τοῦ ἡλίου τμῆμα, τεμαχισθὲν ἀργότερον εἰς μικρότερα τεμάχια, λόγω τῆς συμπυκνώσεως καὶ πάλιν τῆς ἀρχικῆς μάζης του, ἐσχημάτισε τούς πλανήτας. Καί κατά τόν ἕδιον τρόπον ἀπεκόπησαν ἐκ τῶν πλανητῶν καὶ οἱ δορυφόροι των, ἐνῶ συντελεῖτο ἡ πύκνωσις τῆς ἀρχικῆς μάζης αὐτῶν.

Αἱ δύο αὗται Θεωρίαι διετυπώθησαν κατά τήν τελευταῖαν ἐποχήν περί τοῦ τρόπου τῆς «γενέσεως» καὶ διαμορφώσεως τοῦ πλανητικοῦ ἡμῶν συστήματος, ἀσχέτως ὅμως τοῦ ὅτι ἀμφότεραι εἶναι κατά βάθος συγγενεῖς, ὡς καὶ μέ τήν Θεωρίαν περί δημιουργίας τοῦ Σύμπαντος, τῆς λεγομένης «μεγάλης ἐκρήξεως» ἢ «bing bang», διά τήν ὁποίαν ὁ Φράνσις Κόλλινς εἰς τῶν μεγαλυτέρων ἐρευνητῶν παρετήρησε: «Τό bing bang κραυγάζει δια μίαν θείαν ἔξηγησι. Ἐπιβάλλει τό συμπέρασμα ὅτι ἡ φῦσις εἶχε μία ὀρισμένη ἀρχή. Δέν μπορῶ νά 'δω πῶς ἡ φῦσις θά ἡδύναντο νά δημιουργήσῃ τόν ἔαυτό της. Μόνον μία ὑπερφυσική δύναμις πού εἶναι ἐκτός τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, ἡμπορεῖ νά τό κάμνῃ αὐτό». Οὐδεμία ἔξ αὐτῶν ἔξηγεῖ, κατ' ἀρχήν, πόθεν ἀρχικῶς προῆλθεν ἡ συμπαντική ὕλη- ἐνέργεια, ἔξ ἧς, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἐσχηματίσθησαν τά νεφελώματα... Καί ἐφόσον, ἐκτός αὐτῆς, οὐδεμία ἄλλη δύναμις ὑπῆρχε διά νά ἐπιδράσῃ ἐπ' αὐτῆς, πῶς καὶ διά τίνα λόγον ἥρξατο πηγνυομένη καὶ ἀποβάλλουσα οὕτω μέρος τῆς ἀρχικῆς τῆς θερμότητος. Πῶς δηλαδή ἐτράπη ἐκ τῆς ἀρχικῆς καταστάσεως αὐτῆς, διαγγέλλουσα ἀπ' ἀρχῆς τό

«τρεπτόν» αύτῆς, ὅπερ εῖναι ἀπόλυτος ἄρνησις τῆς ἀϊδιότητος. Ἡ θεωρία καθ' ἥν ἡ βαθμιαία ἀπόψυξις τῆς συμπαντικῆς ὕλης προήλθεν ἐκ τῆς διηνεκοῦς ἀκτινοβολίας αύτῆς εἰς τό «κενόν» ούδέν ἐπιλύει, δι' ἄλλους τε λόγους, ἀλλά καὶ διότι προϋποθέτουσα «κενόν» πέραν τῆς ὕλης, δεχόμενον τήν ἀκτινοβολίαν αύτῆς (χωρὶς νά ἔξηγῃ ἐπίσης καὶ κατά τίνα τρόπον ἡ εἰς τό κενόν ἐκπεμπομένη ἀκτινοβολία ἔξαφανίζεται ἢ ἐκμηδενίζεται...), ἀναγκαίως ὁμολογεῖ ταύτην πεπερασμένην καὶ ἐπομένως τήν ὑπαρξιν, πέραν τῶν ὄριων αύτῆς, Ούσιας ἐτέρας μή ὕλης, ἀπείρου, δέ ταύτης, χωρὶς τῆς ὅποίας τό πεπερασμένον τῆς συμπαντικῆς ὕλης δέν δύναται νά νοηθῇ. Διότι ὡς «κενόν» πέραν τῆς ὕλης δέν δύναται βεβαίως νά νοηθῇ τό ἀπαισίως χαῖνον μηδέν – 0-.

Άλλα, πρός τούτοις, ούδεμίᾳ ἐπίσης ἐκ τῶν θεωριῶν τούτων ἔξηγεῖ πῶς, ἐν συνεχείᾳ (μετά τήν ἔναρξιν δηλαδή τῆς πήξεως τῆς συμπαντικῆς ὕλης- «ἐνεργείας» - καὶ τῆς μετατροπῆς αύτῆς εἰς νεφελώματα), ἐπετεύχθη ὁ τόσον ἀρμονικός διαχωρισμός τῶν νεφελωμάτων καὶ ἡ ἐν ἀσυλλήπτῳ μαθηματικῇ τάξει καὶ ἀρμονίᾳ κατάταξις αύτῶν ἐν τῷ χώρῳ... Πῶς διεμορφώθη, ἀκολούθως, ἢ ὑπέροχος ποικιλία τῶν ἀστρικῶν συστημάτων καὶ συγκροτημάτων, καὶ πῶς συνεδυάσθησαν τόσον πανσόφως οἱ ὄγκοι, αἱ κινήσεις, αἱ ἔλξεις, αἱ ἀπώσεις, αἱ ἀλληλεπιδράσεις καὶ αἱ ἀποστάσεις αύτῶν, ὅπως καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς σχηματισθέντων ἀστέρων, εἰς ὑπέροχον πάντοτε ἔκφρασιν πανσόφων μαθηματικῶν νόμων... "Οχι δέ μόνον ἡ πάνσοφος καὶ «ἔννομος» διασπορά καὶ ἀέναος ἀρμονική κίνησις ἐν τῷ χώρῳ τοῦ ὑλικοῦ Σύμπαντος τῶν ἀναριθμήτων ἔτι οὔρανίων σφαιρῶν, ὡς μονάδων, συστημάτων καὶ συγκροτημάτων, ἀλλά καὶ αὕτη ἡ περί τόν ἄξονα «ἔννομος» ἐπίσης περιστροφή αύτῶν, ὅπως καὶ ἡ πέριξ ὥρισμένων πάντοτε κέντρων ὅμοια περιφορά των δέν δύνανται νά ἔξηγηθῇ ποσῶς ὑπό τῶν μνησθεισῶν ὑλιστικῶν θεωριῶν. Κατά μείζονα δέ λόγον δέν δύνανται νά ἔξηγηθοῦν καὶ ὥρισμένοι ὑπερελιγμοὶ καὶ παραβιάσεις τῶν νόμων τῶν διεπόντων τάς κινήσεις καὶ τάς ἀλληλεπιδράσεις ἐν γένει τῶν οὔρανίων σωμάτων, αἱ διαπιστωθεῖσαι ὑπό τῆς Ἐπιστήμης καὶ εἰς πολλοὺς μέν ἄλλους ἀστερισμούς ἢ ἀστέρας, ἀλλά καὶ εἰς ἀρκετοὺς πλανήτας τοῦ πλανητικοῦ συστήματος ἡμῶν.

Καί πρός εύχερη κατανόησιν τῆς σημασίας καὶ τῶν ὑπερελιγμῶν ἡ παραβιάσεων τούτων ἄς δεχθῶμεν, πρός στιγμήν, ὅτι εἴτε συνεπείᾳ ψύξεως τῆς μάζης τοῦ πρωταρχικοῦ νεφελώματος ἐκ τοῦ ὅποίου ἐγένετο τό ἡμέτερον πλανητικόν

σύστημα (καί τῆς διογκώσεως τοῦ κέντρου του ἐκ τῆς περί τόν ἄξονα περιστροφῆς του) ἢ καί συνεπείᾳ προσκρούσεως ἢ ἐπιδράσεως ἄλλου νεφελώματος ἢ ἥλιου ἐπ' αὐτοῦ, ἀπεσπάσθη ἔξ αὐτοῦ μία μᾶζα ἐπιμήκης πυριφλεγοῦς ὕλης, ἔξ αὐτῆς δέ, ψυγείσης καί τεμαχισθείσης, ἐσχηματίσθησαν οἱ διάφοροι πλανῆται. Ἡ μᾶζα λοιπόν ἐκείνη, ἡ ἐκ τοῦ ἡμετέρου ἀρχικοῦ νεφελώματος ἢ ἥλιου ἀποκοπεῖσα δέν θά ἔπρεπε νά συνεχίσῃ τήν αὐτήν κίνησιν μέ τήν μητρικήν μᾶζαν, νά παρακολουθῇ δηλαδή πρός τήν αὐτήν κατεύθυνσιν τόν ἥλιον εἰς τήν ἥλιακήν αὐτοῦ τροχιάν; Ἄναντιρρήτως, ναί... Καί ἐφόσον τεμαχισθεῖσα ἡ μᾶζα αὐτή διεμορφώθη ἀκολούθως εἰς πλανῆτας καί δορυφόρους πλανητῶν, δέν ἔπρεπε καί οἱ πλανῆται, ὅπως καί οἱ δορυφόροι αὐτῶν, νά συνεχίσωσι κινούμενοι ἐπὶ παραλλήλων τροχιῶν, νά κινοῦνται δηλαδή π.χ. ἔξ ἀνατολῶν πρός δυσμάς;

Τοιαύτη προφανῶς ἔδει νά εἶναι ἡ κατεύθυνσις τῆς κινήσεως τῶν πλανητῶν (καί τῶν δορυφόρων των) τοῦ ἡμετέρου πλανητικοῦ συστήματος, τοῦ, κατ' ἀμφοτέρας τάς προμνησθείσας θεωρίας, προελθόντος ἐκ τῆς αὐτῆς μητρικῆς μάζης, ὁ αὐτός δέ νόμος, ἔδει νά διέπῃ καί τάς κινήσεις ὅλων τῶν ἐν τῷ Σύμπαντι ἀστέρων ἢ ἀστρικῶν συστημάτων, ἐφόσον πρόκειται περί ἐννόμων φυσικῶν συνθηκῶν κρατουσῶν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ούσίας - ὕλης. Παρά ταῦτα ὅμως ὅχι μόνον καί εἰς πολλοὺς ἄλλους ἀστερισμούς, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ ἡμετέρῳ πλανητικῷ συστήματι παρετηρήθησαν καί ἐβεβαιώθησαν κινήσεις ὡρισμένων δορυφόρων ἄκρως ἀντίθετοι πρός ἀμφοτέρας τάς ρηθεῖσας θεωρίας, αἱ ἀντίθετοι δ' αὗται κινήσεις εἶναι αἱ κινήσεις τῶν τριῶν ἐκ τῶν 11 δορυφόρων τοῦ πλανήτου Διός (τοῦ VIII, IX καὶ XI), τοῦ ἐνός ἐκ τῶν 10 δορυφόρων τοῦ Κρόνου (τοῦ IX), τῶν τεσσάρων δορυφόρων τοῦ πλανήτου Οὐρανοῦ καί τοῦ δορυφόρου τοῦ Ποσειδῶνος, οἵτινες, κατ' ἀνεξήγητον καί παράδοξον τρόπον περιφέρονται πέριξ τῶν ρηθέντων πλανητῶν μέ κατεύθυνσιν ἀκριβῶς ἀντίθετον ἐκείνης, ἦν οἱ πλανῆται οὗτοι διαγράφουν εἰς τήν περί τόν ἥλιον τροχιάν αὐτῶν¹²⁹.

Πῶς λοιπόν συνέβη ἡ τοιαύτη παραβίασις τοῦ παγκρατοῦς

¹²⁹ Ἐνῶ ἡ περὶ τὸν ἥλιον περιφορὰ τῶν εἰρημένων πλανητῶν γίνεται ἔξ ἀνατολῶν πρός δυσμάς, ἡ περὶ αὐτούς κίνησις τῶν ρηθέντων δορυφόρων των εἶναι «ἀνάδρομος». Περιφέρονται πέριξ τῶν πλανητῶν μέ κατεύθυνσιν ἐκ δυσμῶν πρός ἀνατολάς. Αἱ κινήσεις δηλαδὴ τῶν δορυφόρων τούτων εἶναι «όπισθοχωρητικά», ἐν ἀντιθέσει πρός τάς κινήσεις τῶν πλανητῶν των αἱ ὅποιαι εἶναι «προχωρητικά». Πρός τούτοις ὅμως καὶ ὁ πρῶτος δορυφόρος τοῦ Ἀρεως, ὃς καὶ οἱ ἐσωτερικοὶ δακτύλοι τοῦ Κρόνου κεῖνται πλησιέστερον πρός τοὺς πλανῆτας τούτους καὶ κινοῦνται ταχύτερον ἀφ' ὅτι ἐπιτρέπει ἡ θεωρία τοῦ Λαπλάς.

νόμου τῆς πρός τήν αύτήν κατεύθυνσιν κινήσεως ὅλων τῶν οὐρανίων σωμάτων, τῶν προερχομένων ἐκ τῆς αύτῆς μητρικῆς μάζης; Οἰανδήποτε ὑπόθεσιν «γενέσεως», προελεύσεως, τῶν μνησθέντων δορυφόρων καὶ ἀν δεχθῶμεν βάσει ἀμφοτέρων τῶν ρηθεισῶν θεωριῶν, ὀφείλομεν νά ὄμολογήσωμεν ὅτι ἡ «ἀνάδρομος» ἢ «όπισθιχωρητική» αύτῶν κίνησις πέριξ τῶν πλανητῶν των ἀποτελεῖ ἀναντιρρήτως σοβαράν καὶ οὐσιώδη ἀνατροπήν καὶ διάψευσιν αύτῶν. Καὶ ὑπεστηρίχθη βεβαίως ὑπό τίνων ὅτι οἱ «περί ὧν δορυφόροι προῆλθον ἐξ ἄλλων πλανητῶν ἢ πλανητικῶν συστημάτων εύρισκομένων ἐντός τοῦ ἡμετέρου Γαλαξία, ἀλλά καὶ ἡ... «ὑπόθεσις» αὕτη χωρὶς νά ἐπιλύῃ, μᾶλλον περιπλέκει περισσότερον τό ρηθὲν ἄλυτον ἄχρι τῆς σήμερον ἀστρονομικόν πρόβλημα. Διότι δέον νά εύρεθοῦν κατ' ἀρχήν οἱ ἄλλοι οὗτοι πλανῆται, οἱ κινούμενοι ἐν τῷ ἡμετέρῳ Γαλαξίᾳ μέ τήν αύτήν κατεύθυνσιν τῶν περί ὧν ὁ λόγος δορυφόρων. Δέον νά ἀναζητηθῇ ὁ λόγος τῆς ἀποσπάσεως αύτῶν ἐκ τῶν πλανητῶν των. Καὶ τέλος δέον νά ἔξηγηθῇ ἐπίσης πῶς ἡ ἐλκτική δύναμις τῶν ρηθέντων Πλανητῶν αἰχμαλωτίσασα τούς ξένους δορυφόρους δέν ἐπέδρασε καὶ ἐπὶ τῆς «ἀναδρόμου» κινήσεως αύτῶν.

Οὕτως ἡ «ἀνάδρομος» ἢ «όπισθιχωρητική» κίνησις τῶν ἐν λόγῳ δορυφόρων, ἡ ἀπόστασις ἀπό τοῦ Ἀρεως τοῦ πρώτου δορυφόρου του, αἱ ἀποστάσεις ἀπό τοῦ Κρόνου τῶν ἐσωτερικῶν δακτυλίων του, ἀλλά καὶ ἡ ταχύτης τῆς κινήσεως αύτῶν δέν δύνανται νά ἔξηγηθοῦν ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν μνησθεισῶν κοσμογονικῶν θεωριῶν. Ἄλλα μήπως ἔξηγεῖται ὑπ' αύτῶν ὁ σχηματισμός καὶ αἱ κινήσεις τῶν διαφόρων «κομητῶν», τῶν ὅποιων ἡ τροχιά εἶναι τόσον διάφορος τῶν τροχιῶν τῶν πλανητῶν;

Δὲν περιορίζονται ὅμως εἰς ταῦτα μόνον τά ἄλυτα ἄχρι τῆς σήμερον προβλήματα τοῦ Οὐρανοῦ. Ἐκτός πολλῶν ἄλλων, δέν ἡδύνατο νά ἔξηγηθῇ μέχρις ἐσχάτων διατὶ εἴς τῶν νεωστὶ ἀνακαλυφθέντων μεγάλων ἡλίων (ὑπερνόβα) ἐστερεῖτο κατά περιόδους τοῦ ἡμίσεος ἀκριβῶς τῆς φωτιστικῆς του ἐντάσεως, τό τηλεσκόπιον ὅμως τοῦ ὅρους Παλομάρ ἔδωκε τήν ἔξήγησιν. Ἀνεκαλύφθη δηλαδή ὅτι πρόκειται περί δύο ἰσομεγέθων ἡλίων τῶν ὅποιων ὁ εἴς περιφέρεται πέριξ τοῦ ἄλλου, τούτου δ' ἔνεκεν ὅταν ὁ εἴς ἐπισκιάζει τόν ἄλλον διά τοῦ ὅγκου του ἐλαττοῦται τό φῶς ἀμφοτέρων κατά τό ἡμισυ. Πῶς οἱ ἰσομεγέθεις οὗτοι ἥλιοι ἔλκονται καὶ περιφέρονται ὁ εἴς περί τόν ἄλλον; Δὲν κατέστη δυνατόν νά δοθῇ μέχρι σήμερον ἔξήγησις. "Οπως ἀνεξήγητα παραμένουν (ἴσως καὶ θά παραμείνουν μέχρι συντελείας...) ὁ

σχηματισμός τοῦ βορείου Σέλαος καί πολλά ἄλλα «μυστήρια» τοῦ Ούρανοῦ. Ἡ Ἐπιστήμη, ἡ ὑπό τοῦ Θεοῦ καί πάλιν δοθεῖσα εἰς ἡμᾶς (Σοφ. Σειράχ ΛΗ' 6 κ.ἄ.), δέν θά δυνηθῇ νά ὑπερβῇ τά τεθέντα καί εἰς αὐτήν ὅρια. Πέραν τούτων θά ἐκδηλοῦται ἀμέσως ἡ ἐμμέσως ἡ παντοδυναμία καί ἡ πανσοφία τοῦ Θεοῦ, διακηρύσσοντος ἐν τῇ Γραφῇ, σὺν ἄλλοις...: «Ὁτε ἐγεννήθησαν ἄστρα ἥνεσαν μέ φωνῇ μεγάλῃ πάντες οἱ ἄγγελοί μου» (Ιὼβ ΛΗ' 7). Αύτή δέ - καί μόνη - εἶναι ἡ ἀλήθεια περί τοῦ τρόπου τῆς γενέσεως καί τῆς διαμορφώσεως τοῦ ύλικοῦ Σύμπαντος, μετά τῶν ἀναριθμήτων εἰσέτι κόσμων αύτοῦ¹³⁰.

Καί ἀληθῶς. Τό ύλικόν Σύμπαν ἀποτελεῖ ἐν τῷ συνόλῳ του, ἐν ὑπέροχον καί ἀσύλληπτον, ἐν πολλοῖς, ὡρολόγιον-χρονόμετρον, δημιουργηθὲν ὅχι διά τῆς τυχαίας πυκνώσεως καί τοῦ τυχαίου μετασχηματισμοῦ κ.λπ. τῆς συμπαντικῆς ὕλης – «ἐνεργείας», ἀλλά καθ' ὃν τρόπον ἡθέλησεν ὁ παντοδύναμος καί πάνσοφος Δημιουργός, τάξας ὡρισμένους φυσικούς νόμους ἐννόμους δυνάμεις- ἵνα λειτουργήσῃ ἐφ' ὡρισμένον χρόνον, μέχρις ὀλοκληρώσεως δηλαδή τοῦ δι' ὃν ἐδημιουργήθη σκοποῦ¹³¹.

---

¹³⁰ Ἡ Ἀστρονομία διεπίστωσεν ἐσχάτως ὅτι οἱ Γαλαξίαι ἀπομακρύνονται ἀλλήλων μέ ταχύτητας συνεχῶς αὐξανομένας, ἐκ τούτου δέ ὑπεστηρίχθη ὑπό τίνων ἡ ἐκδοχή τῆς συνεχοῦς διαστολῆς τοῦ Σύμπαντος εἴτε συνεπείας ἐκρήξεώς του, κατά τὴν θεωρίαν τοῦ Μίλν, ἡ καί διά νά ἐκραγῇ, ἐν τῷ μέλλοντι, κατά τὴν γνώμην ἄλλων. Ὁρθῶς ὅμως παρετηρήθη ὑπό Χριστιανῶν Ἐπιστημόνων (πρβλ. «Σύγχρονος Ἐπιστήμη καὶ Χριστιανική πίστις», ἔκδ. «ὁ Λόγος», Αθῆναι 1960, σελ. 290), ὅτι ἀν τοῦτο συνέβαινε, τό δέ ύλικόν Σύμπαν ἦτο ἄτερμον- «ἀπειρον», οἱ Γαλαξίαι πρό πολλοῦ ἡδη θά εἶχον ἀπομακρυνθῆ τόσον, ὥστε θά ἥσαν εἰς ἡμᾶς ἀθέατοι, ἀόρατοι... Ἐναντίον τῆς ὄρθης ταύτης παρατηρήσεως ἀντετάχθη ἐτέρα ὑπόθεσις, τῆς περιοδικῆς «συστολῆς» τοῦ Σύμπαντος, ὅταν ἡ διαστολή αύτοῦ φθάσῃ ὡρισμένα ὅρια, ἡ θεωρία δηλαδή τῆς «ἀνακυκλωτικῆς» - διαδοχικῆς «διαστολῆς» καὶ «συστολῆς», ἀσχέτως ὅμως τοῦ ὅτι οἱ εἰδικοὶ ἀστροφυσικοὶ δέν παρεδέχθησαν τελικῶς τὴν θεωρίαν ταύτην (αὐτόθ. σελ. 22 ὑποσ. 14), εἶναι πρόδηλον ὅτι ἐάν καί αὕτη ἡλήθευεν, θά ἀπεδείκνυεν ἐπίσης τὴν ὑπαρξιν σχετικοῦ φυσικοῦ Νόμου, τεθέντος πάλιν, ὡς καί οἱ λοιποί, ὑπό τοῦ Δημιουργοῦ, καθά ἐν τοῖς προηγουμένοις εἴπομεν. Καθ' ἡμᾶς ὅμως ἡ φαινομένη ἀπομάκρυνσις τῶν Γαλαξιῶν ἀπ' ἄλλήλων δέν εἶναι εἰμή ἡ κυκλική κίνησις καί αὐτῶν (ὅπως δηλαδή ὅλων τῶν οὐρανίων σωμάτων ἡ συστημάτων) πέριξ ὡρισμένων ἐπίσης κέντρων ἐν τῷ χώρῳ τοῦ Σύμπαντος, ἀλλά μέ ἀντίθετον κατεύθυνσιν. Ἐπειδή δέ ἡ παρατήρησις τῆς κινήσεως τῶν Γαλαξιῶν γίνεται ύφ' ἡμῶν ἀπό τεραστίων ἀποστάσεων καί ἐν ἐλαχίστῳ, σχετικῷ, χρόνῳ, ἐθεωρήθη αὕτη ὡς ἀπομάκρυνσις ἀπ' ἄλλήλων καί ὡς διαστολή τοῦ Σύμπαντος, ἐνῶ πρόκειται ἀπλῶς περί τῆς κυκλικῆς (ἐλλειψοειδοῦς, ἀσφαλῶς), κινήσεως αὐτῶν ἐπὶ τῶν μεγάλων τροχιῶν τῶν πέριξ ὡρισμένων κέντρων, πρός ἀντιθέτους κατευθύνσεις.

¹³¹ Ὡς καί ἀλλαχοῦ γράφομεν «Ἡ αἵρεσις τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς Θείας Δικαιοσύνης διά τῆς Σταυρικῆς Θυσίας τοῦ Κυρίου» Πειραιᾶς 2012, ὁ κύριος σκοπός τῆς δημιουργίας τοῦ ύλικοῦ Σύμπαντος εἶναι ἡ συμπλήρωσις ὡρισμένου (προεγνωσμένου) ἀριθμοῦ ἀνθρωπίνων ψυχῶν, αἵτινες πιστεύουσαι εἰς τὸν μόνον ἀληθινόν Τρισυπόστατον Θεόν καί τηροῦσαι τάς ἐντολάς Του θά καταστοῦν ἄξιαι τῆς αἰωνίας ζωῆς καί μακαριότητος, διά νά σχηματίσωμεν, μετά τῶν οὐρανίων πνευματικῶν δυνάμεων (Ἀρχαγγέλων, ἀγγέλων, Θρόνων, ἀρχῶν, ἔξουσῶν, κ.ἄ.- πρός Κολασ. Α' 16), τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. «Οταν ὁ σκοπός οὗτος ὀλοκληρωθῇ, τότε καί τό ύλικόν Σύμπαν θά διαλυθῇ - θά ἀποπνευματισθῇ (πρός Ρωμ. Η' 21). Καί «καινοί οὐρανοί» καί «καινή γῆ» (Β' Πετρ. Γ' 13 καί Ἀποκ. ΚΑ' 1) θά δημιουργηθοῦν ὑπό τοῦ Θεοῦ, ἐν οἷς θά κατοικῇ δικαιοσύνη. (Αὔτόθι).

Τούς νόμους δέ τούτους παρεβίασεν ἐνιαχοῦ ὁ Δημιουργός, ἐν τῇ παντοδυναμίᾳ Του, εἴτε πρός ἔξυπηρέτησιν τῆς δημιουργίας (ώς ἐν τῇ «διαστολῇ» τοῦ ὅδατος κατά τήν μέχρις ὥρισμένων βαθμῶν ψῆξιν καὶ τῇ «συστολῇ» τῆς ἀργίλου κατά τήν «θέρμανσιν» αὐτῆς μέχρις ὥρισμένων καὶ πάλιν βαθμῶν) ἢ καὶ πρός ἀπλῆν ἐκδήλωσιν τῆς παντοδυναμίας καὶ τῆς πανσοφίας Του καὶ μεγαλοπρεπεστέραν παράστασιν αὐτῶν.

Τήν ὑπέροχον δέ καὶ ἀπολύτως ὑπερμαθηματικήν λειτουργίαν τοῦ συμπαντικοῦ τούτου ὥρολογίου – χρονομέτρου δυνάμεθα σήμερον νά παρακολουθήσωμεν τόσον εύχερῶς. Προκειμένου π.χ. περί τοῦ πλανητικοῦ ἡμῶν συστήματος, ἐνῷ ἡ γῆ, κατ' ἀρχήν, ἀενάως περιστρέφεται, κατά 24ωρον, περί τὸν ἄξονα τῆς, διά νά ἔχωμεν, εἰς ὥρισμένας ζώνας της, τὸ 24ωρον ἡμερονύκτιον, περιφέρεται ταυτοχρόνως αὐτή, μέ ταχύτητα 30 χιλ. τὸ 1'' καὶ περί τὸν ἥλιον. Τήν περί τὸν ἥλιον περιφοράν αὐτῆς συμπληροῦ εἰς ἔν ἔτος, κατ' αὐτήν δέ σύρει περί ἐαυτήν καὶ τὸν δορυφόρον αὐτῆς, τήν Σελήνην, ἀρμονικῶς ἐπίσης περιφερομένην περί αὐτήν. Οἱ ἥλιος περιφέρεται εἰς ὥρισμένον χρόνον καὶ μέ ὥρισμένην ταχύτητα περί τὸ κέντρον τοῦ ἡμετέρου Γαλαξία, σύρων περί αὐτόν, ὡς πολυέλαιος, τήν γῆν καὶ τούς λοιποὺς πλανήτας, μετά τῶν δορυφόρων αὐτῶν, κινουμένους ἐπίσης ἐναρμονίως εἰς τάς ἴδιας αὐτῶν τροχιάς. Οἱ λοιποὶ ἀστέρες καὶ ἀστερισμοὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Γαλαξίᾳ, ἀλλά καὶ ὁ Γαλαξίας, ὡς σύνολον, ἐν συνεχείᾳ δέ οἱ «διπλοῖ» Γαλαξίαι, αἱ «όμάδες» καὶ αἱ «συστροφαὶ» τῶν Γαλαξιῶν¹³² διαγράφουν ἐν τῷ χώρῳ τοῦ Σύμπαντος τάς ἐναρμονίους αὐτῶν τροχιάς. Ἐκ τῆς κινήσεως τῶν Οὐρανίων σωμάτων διεμορφώθη ἡ ἔννοια τοῦ χρόνου. Τοῦ ἡμερονυκτίου, ἐκ τῆς περιστροφῆς τῆς γῆς περί τὸν ἄξονά της. Τοῦ

¹³² Εἰς τήν Ἀστρονομίαν τό Σύμπαν, ἐν τῷ συνόλῳ του θεωρεῖται ἥδη, κατά τά προεκτεθέντα, ὡς «πρώτης» τάξεως ἐνιαῖον ἀστρικόν «σύστημα», ὡς «δευτέρας» τάξεως λογίζονται αἱ «συστροφαί» τῶν Γαλαξιῶν, ὡς καὶ ἡ τῆς «Κόμης Παρθένου», ἀριθμούσης 2.800 Γαλαξίας. «Τρίτης» τάξεως «σύστημα» εἶναι ἡ «όμάς» Γαλαξιῶν. Πολλαὶ ὄμάδες ἀποτελοῦν μίαν «συστροφήν». «Τετάρτης» τάξεως «σύστημα» εἶναι οἱ Γαλαξίαι, εἴτε ἀποτελοῦντες αὐτοτελῆ ἀνεξάρτητα ἀστρικά συστήματα, εἴτε ἀνήκοντες εἰς «ζεῦγος», εἰς «όμάδας» ἢ εἰς «συστροφάς» Γαλαξιῶν. «Οπως δέ τά ἡλιακά συστήματα κινοῦνται ἐν τῷ χώρῳ τοῦ Γαλαξία των εἰς ἐναρμονίους τροχιάς ὡς ἐνιαῖα συγκροτήματα (ἐνῷ οἱ πλανῆται περιφέρονται περὶ τὸν ἥλιον καὶ περὶ τὸν ἄξονά των, οἱ δέ δορυφόροι περὶ τούς πλανήτας...), οὕτω καὶ οἱ μεμονωμένοι κατ' ἀρχήν Γαλαξίαι περιφέρονται, ὡς ἐνιαῖα σύνολα, εἰς τάς ἴδιας των ἐπίσης τροχιάς, ἐνῷ τά δισεκατομμύρια τῶν ἀστέρων- ἡλίων ἐξ ὧν ἀποτελοῦνται, εἴτε ὡς μεμονωμένοι ἡ διπλοί ἀστέρες ἢ καὶ ὡς ἡλιακά συστήματα, κινοῦνται ἐναρμονίως εἰς τάς τροχιάς των ἐντός τοῦ χώρου αὐτῶν. Ἡ αὐτή δ' ἀσύλληπτος ἀρμονία καὶ τάξις ιθύνει τάς κινήσεις, πέριξ ὥρισμένων πάντοτε κέντρων, τῶν «διπλῶν» Γαλαξιῶν, τῶν «όμάδων» καὶ τῶν «συστροφῶν» αὐτῶν ὡς ἰδιαιτέρων καὶ ἀνεξαρτήτων ἀστρικῶν συγκροτημάτων. Δικαίως ἡ Γραφή τονίζει ὅτι «οἱ οὐρανοί διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δέ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τό στερέωμα» (Ψαλμ. ΙΗ' 2).

ἔτους, ἐκ τῆς περιφορᾶς της περί τόν ἥλιον. Τοῦ κοσμικοῦ ἔτους, ἐκ τῆς περιφορᾶς τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος περί τό κέντρον τοῦ Γαλαξία κατά 200 ἑκατομ. ἔτη κ.ο.κ.

Τά πάντα ἐν τῷ ὑλικῷ σύμπαντι εἶναι διατεταγμένα καὶ συνδεδυασμένα μέ ύπερμαθηματικήν ἀκρίβειαν διά νά ἔξυπηρετῆται ὁ σκοπός τῆς Δημιουργίας, ἐκδηλοῦται καὶ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ. Τονίσαντες καὶ ἐν τοῖς προηγουμένοις ὅτι ἔχουν ὑπολογισθῆ, μεθ' ύπερμαθηματικῆς ἀκριβείας, αἱ ἀποστάσεις, αἱ ἔλξεις, αἱ ἀπώσεις καὶ αἱ ταχύτητες τῶν οὐρανίων σωμάτων (αἱ συμφυῶς ἔχουσαι μέ τάς πυκνότητας αὐτῶν), ὥστε παρά τούς ὅγκους καὶ τάς ἴλιγγιώδεις ταχύτητας αὐτῶν νά μή δύναται νά γίνη ούδεμία διαταραχή, ἐπάναγκες θεωροῦμεν νά προσθέσωμεν ἥδη ὅτι ἔχει ἀπολύτως ἐπίσης ὑπολογισθῆ ἡ ἀπόστασις τῆς Γῆς ἀπό τοῦ ἡλίου, ἵνα δύναται νά ύπάρξῃ, ἀνάπτυχθῆ καὶ διατηρῆται ἡ ἐπ' αὐτῆς ὄργανική ζωή. Ἐάν δηλαδή ὁ ἡλιος ἦτο ὀλίγον πλησιέστερος πρός τήν Γῆν θά κατεκαίετο πᾶσα ἐπ' αὐτῆς ὄργανική ὕπαρξις. Ἐάν, ἀντιστρόφως, ἦτο κατά τι περισσότερον μεμακρυσμένος, ούδεμία μορφή ζωῆς θά ἦτο δυνατόν νά διατηρηθῆ. Ἡ περιλούσσα τήν γῆν ἀκτινοβολία τοῦ ἡλίου, συντελοῦσα προσέτι, διά τῆς ἔξατμίσεως τῶν ὑδάτων τῶν θαλασσῶν, τῶν λιμνῶν καὶ τῶν ποταμῶν, εἰς τόν σχηματισμόν τῶν νεφῶν, εἶναι ώσαύτως ἀπολύτως μεμετρημένη, διά νά ἔξατμίζωνται τόσαι ακριβῶς ποσότητες ὑδάτων, ὅσαι θά ἦτο δυνατόν νά ἀποδοθοῦν εἰς τάς πηγάς των διά τῶν βροχῶν, τῶν χιόνων καὶ τῶν χαλαζῶν¹³³.

Ἐνηρμονίσθη ώσαύτως πρός πάντα τά ἀνωτέρω ἡ πυκνότης τῆς περιβαλλούσης τήν Γῆν ἀτμοσφαίρας, ἵνα ἀποκτοῦν αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες τόσον τήν φωτιστικήν ὅσον καὶ τήν θερμαντικήν αὐτῶν δύναμιν προσκρούουσαι ἐπ' αὐτῆς, ὡς ἐπίσης καὶ διά νά ἀπορροφῶνται, κατά μέγα μέρος, πρὶν φθάσουν μέχρις ἡμῶν, αἱ ύπεριώδεις τοιαῦται τόσον τοῦ ἡλίου ὅσον καὶ ἄλλων ἀστέρων, αἴτινες καὶ μόναι θά ἦσαν ἱκαναὶ νά καταστρέψουν τήν ἐπὶ τῆς Γῆς ζωήν. Τέλος συνεδυάσθη, ἐπίσης πανσόφως, ἡ σύγκρασις τῆς ἀτμοσφαίρας, μέ τάς ἀδιαταράκτους ἐν αὐτῇ ἀναλογίας τῶν διαφόρων ἀερίων πρός τά ἀναπνευστικά ὄργανα ὅλων τῶν ἐνοργάνων ὅντων, ὅπως καὶ ἡ σύγκρασις καὶ ἡ πυκνότης τῶν

¹³³ Εἶναι ἐπίσης προεγνωσμένη καὶ προϋπολογισμένη ἡ βαθμιαία πύκνωσις τοῦ θαλασσίου ὕδατος ἐκ τῶν αύξανομένων ἀλάτων, ὥστε ἡ ἔξαφάνισις τῶν ἐν αὐτῇ ζώντων ὄργανισμῶν νά συμπέσῃ μὲ τήν λήξιν τοῦ ὄλου ἔργου τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς.

ύδάτων διά τε τά ἐν αύτοῖς ζῶντα ώς καί τάς σχετικάς ἀνάγκας τῶν λοιπῶν.

Ἀνασκοποῦντες τήν θείαν τάξιν καί ἀρμονίαν τοῦ Συμπαντικοῦ ὡρολογίου -χρονομέτρου καί τήν ἀσύλληπτον σοφίαν καί πρόνοιαν τοῦ Δημιουργοῦ, αἴτινες πολυτρόπως ἐκδηλοῦνται ἐν ταῖς κινήσεσι καί ἀλληλεπιδράσεσι τῶν ἀμετρήτων οὐρανίων σφαιρῶν ώς μονάδων ἢ ὁμάδων, μικρῶν καί μεγάλων, καλόν θεωροῦμεν νά προσθέσωμεν ὅτι, εἰς ἐπιδράσεις τῆς Σελήνης ὄφείλονται αἱ ἐπὶ τῆς Γῆς παλίρροιαι καί ἀμπώτιδες, τό δ' ἔτερόφωτον αὐτῆς ἔξυπηρετεῖ τά μέγιστα τά ἐνόργανα ὅντα - καί δή τά φυτά καί τά δένδρα - ὅταν ἡ Γῆ περιφερομένη περί τόν ἄξονα της, στερεῖται τῆς ἀκτινοβολίας τοῦ ἥλιου εἰς τό ἥμισυ τῆς εἰς ὠρισμένας ζώνας (καί δή εἰς τήν εὔκρατον) ἐπιφανείας αὐτῆς.

Εἶναι ἐπίσης ὅλως πρόδηλον (προκειμένου ἰδιαιτέρως περί τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἡμετέρου πλανήτου), ὅτι ὅχι τυχαίως οὐδέ συμπτωματικῶς διεχωρίσθη ἡ ἔνηρά ἀπό τῶν θαλασσῶν καί ὅχι τυχαίως ἐπίσης καί ἄνευ λόγου ἐσχηματίσθησαν οἱ ποταμοί, αἱ λίμναι, αἱ πεδιάδες, αἱ ὁροσειραί... Οὐδεὶς δύναται νά ἀρνηθῇ ὅτι τά ὅρη, μέ τάς ὑπερόχους κλιτύας καί χαράδρας των, ώς καί τάς ὑψηλάς αὐτῶν κορυφάς ἔξυπηρετοῦν τά μέγιστα τόν καθαρισμόν τῆς ἀτμοσφαίρας, διά τοῦ σχηματισμοῦ τῶν νεφῶν, τῶν βροχῶν καί τῶν χιόνων, τῶν πηγῶν τῶν ὕδάτων, τῶν ρευμάτων τοῦ ἀέρος, τῶν καταιγίδων καί τῶν θυελλῶν κ.ἄ. Οἱ ποταμοὶ τῆς τε ἐπιφανείας ὅπως καί τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Γῆς (διότι ὑπάρχουν πολλοὶ ὑπόγειοι ποταμοὶ ἀλλά καί λίμναι) ὄφείλονται, ώς γνωστόν, εἰς τά ὅρη. Καί δέν θά ὑπῆρχον πεδιάδες εὔφοροι ἄνευ αὐτῶν, ὅπως ἐπίσης θά ἦτο ἀδύνατος ἡ ἐπὶ μακρόν διατήρησις τῆς ζωῆς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ πλανήτου ἄνευ τῆς ἀνεκτιμήτου συμβολῆς τοῦ ὕδατος, ὅπερ, ἐκτός τῶν τόσων ἀλλων πολυτιμοτάτων διά τήν ὅλην ἐπὶ τοῦ πλανήτου ζωήν ὑπηρεσιῶν του, ἔξατμιζόμενον, διά τῆς ἥλιακῆς ἀκτινοβολίας (ἢ καί ἔξ ἐπιδράσεων ἀλλων πηγῶν θερμότητος) ἐπανέρχεται ώς βροχή, ώς χιῶν καί ώς χάλαζα εἰς τάς ἀρχικάς αὐτοῦ πηγάς. Οἱ αἰώνιοι ώσαύτως πάγοι εἰς ἀμφοτέρους τούς πόλους τοῦ Πλανήτου, ἐν συνδυασμῷ πρός τάς ὁροσειράς τῶν ὑψηλῶν κυρίως ὄρέων συντελοῦν τά μέγιστα, σὺν ἄλλοις-διά τοῦ σχηματισμοῦ τῶν διαφόρων ρευμάτων τοῦ ἀέρος - καί εἰς τάς τόσον ἀναγκαίας καιρικάς μεταβολάς.

Άλλα καί αἱ κατά περιόδους γενόμεναι γεωλογικαί μεταβολαὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ πλανήτου δέν εἶναι εἰμή

προδήλως προμελετημέναι καί σκόπιμοι ἐνέργειαι πρός ἐπίτευξιν ὡρισμένων σκοπῶν. Εὕρομεν-καί εύρισκομεν συνεχῶς- τεραστίας ἀποθήκας γαιανθράκων καί πετρελαίων ὑπό τήν ἐπιφάνειαν τοῦ πλανήτου καί ἐνιαχοῦ εἰς μεγάλα βάθη αύτοῦ. Ἀνευ αὐτῶν θά ἦτο ἀδύνατον νά ἔξυπηρετήσωμεν τάς ἀνάγκας ἡμῶν, πληθυνθέντες, ἀλλά καί ἐξ αἰτίας τοῦ πολιτισμοῦ.... Ποῖος ὅμως προϋνόησε καί ἐπλήρωσε τάς ἀποθήκας ταύτας, ἵνα τάς χρησιμοποιήσωμεν ἡμεῖς διά τάς ἀνάγκας ἡμῶν τόσον ἀγνωμόνως, πολλάκις δέ καί πρός ἀλληλεξόντωσιν; Καί ὅμως. Οἱ μέν γαιάνθρακες δέν εἶναι εἰμή ἡ κατακαλυφθεῖσα ὑπό τῶν γεωλογικῶν μεταβολῶν πλούσια βλάστησις μεγάλων δασῶν καί φυτῶν ἐν γένει τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς, μετασχηματισθεῖσα διά τῆς ἐγγείου θερμότητος, ἀφ' ἐνός, καί τῆς πιέσεως τῶν ἀνωτέρων στρωμάτων τῆς Γῆς ἀφ' ἑτέρου, ἀφοῦ πρότερον συνετέλεσεν εἰς τήν ἀποκάθαρσιν τῆς ἀτμοσφαίρας ἀπό τῆς περισσείας τοῦ ἀνθρακικοῦ ὄξεος, διά νά διευκολυνθῇ ἡ ζωή τῶν ἐν συνεχείᾳ δημιουργηθέντων ζώων, τό δέ πετρέλαιον κατά μέγα μέρος εἶναι λίπος τῶν ἐξ αἰτίας τῶν αύτῶν γεωλογικῶν μεταβολῶν καταπλακωθέντων μεγάλων χερσαίων ἥ ἀμφιβίων μεγαθηρίων (δεινοσαύρων, βροντοσαύρων κ.ἄ.), τά ὅποια κατά ἀγέλας τότε διέτρεχον τάς παρθένας τοῦ πλανήτου περιοχάς.

Αἰσθανόμεθα βαθυτάτην κατάνυξιν διερευνῶντες φιλοσοφικῶς τά ἔργα τοῦ παντοδυνάμου καί πανσόφου Δημιουργοῦ. Δι' ἐκάστην ἐποχήν καί διά πᾶσαν ἀνάγκην προέγνω καί πανσόφως προώρισε (πρός Ρωμ. Η' 29) καί συνεδύασε τά πάντα ἐν ούρανῷ καί ἐπὶ Γῆς, ἵνα μή διαταραχθῇ ἡ ἀρμονία τῆς ἐκπάγλου ταύτης δημιουργίας καί ἐξασφαλισθοῦν, μέ ύπερμαθηματικήν ἀκρίβειαν καί τάξιν, πᾶσαι αἱ περιπτώσεις, αἴτινες θά προέκυπτον ἐκ τῆς ἀλληλεπιδράσεως τοσούτων καί τηλικούτων ὄντων - κτισμάτων καί δυνάμεων, πραγματοποιῶνται δ' ἐν «καιροῖς ἰδίοις», (Λουκ. ΚΑ' 24, πρός Ἐφεσ. Α' 10 κ.ἄ.) ὡρισμένοι, προεγνωσμένοι καί προτεταγμένοι ὑπ' Αύτοῦ σκοποί. Συνεχῶς ἀνακαλύπτομεν νέας ἐκδηλώσεις προνοίας, πανσοφίας καί παντοδυναμίας καί ύπερόχους νόμους ἥ δυνάμεις πρός ἀρμονικήν λειτουργίαν καί πολύμορφον ἔξυπηρέτησιν τοῦ ὅλου Ὦρολογίου- Χρονομέτρου τοῦ ὄλικοῦ Σύμπαντος, τοῦ ὅποίου τόν μοναδικόν ἐνσυνείδητον δείκτην ἀποτελοῦμεν, διά τοῦ πνεύματος ἡμῶν, ἡμεῖς. Ποῖος σήμερον δύναται νά ἀμφισβητήσῃ ὅτι πρόκειται ὄντως περί συμπαντικοῦ ὠρολογίου-χρονομέτρου, ύπερόχου ἀρμονίας καί τάξεως, καί ἀπείρου σοφίας καί

δυνάμεως, ή ἐν τῷ ὄποιώ κίνησις καὶ ἀλληλεπίδρασις τεραστίων καὶ πολυμόρφων ὄργάνων-μερῶν προϋκάλεσεν ἐν τῇ συνειδήσει ἡμῶν καὶ τήν ἐννοίαν τοῦ χρόνου;

Τούτων ὅμως δεδομένων προβάλλει ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ πάλιν τό εξῆς ἔρωτημα: Κατεσκευάσαμεν καὶ ἡμεῖς διάφορα ὠρολόγια, τῶν ὄποιων τά ποικίλα ὄργανα συλλειτουργοῦντα δεικνύουν τάς ὥρας ἢ πραγματοποιοῦν ἄλλους συναφεῖς σκοπούς. Εἶναι λοιπόν δυνατόν, λογικῶς σκεπτόμενοι, νά δεχθῶμεν ὅτι οἱ ἄξονες καὶ τά λοιπά ὄργανα τῶν ἡμετέρων ὠρολογίων τυχαίως... κάποτε καὶ αὐτομάτως διαμορφωθέντα, ὑπολογισθέντα καὶ ταξινομηθέντα συνεκρότησαν καὶ ἀπετέλεσαν αὐτά; Ἀναντιρρήτως ὅχι. Ἐάν ὅμως εἴναι ἀδύνατον λογικῶς νά δεχθῶμεν, ὅτι αὐτομάτως ἢ κατόπιν οἰασδήποτε ἔξελίξεως συνεδυάσθη καὶ ἐγένετο ὁ μηχανισμός ἐνός ἡμετέρου οίουδήποτε ὠρολογίου, πῶς δέον νά χαρακτηρισθοῦν ὅλοι ἔκεινοι οἵτινες ὑπεστήριξαν - καὶ ὑποστηρίζουν - ὅτι τυχαίως ὅλως διεμορφώθη, ἐταξινομήθη καὶ ἐτέθη εἰς λειτουργίαν τό ἀσυλλήπτου τάξεως καὶ ἀρμονίας, τό θεῖον ὅντως ὠρολόγιον - χρονόμετρον τοῦ ὑλικοῦ Σύμπαντος, τό ὄποιον ὁ Πυθαγόρας ἀπεκάλεσε «Κόσμον» ἐκ τῆς ὑπερόχου ἀκριβῶς τάξεως καὶ ἀρμονίας του;

Ἀληθῶς. "Οταν ἀναλογισθῶμεν ὅτι τό σύνολον τῆς συμπαντικῆς ὕλης - ἐνεργείας δέν εἴναι ἄλλο τι εἰμή πεπερασμέναι καὶ σταθεραὶ πλέον μονάδες ἡλεκτρισμοῦ ἄλογοι καὶ μή ἔχουσαι μηδέ συνοχήν, ὅτι ἐκ τῆς μάζης - ὕλης ταύτης σχηματίζεται τό τόσον περικαλλὲς καὶ ἐναρμόνιον Σύμπαν, τοῦ ὄποίου ἡ διάμετρος ὑπελογίσθη ἥδη ὡς ἔχουσα μῆκος 10 περίπου δισεκατομμυρίων ἑτῶν φωτός· ὅτι ὁ ἀμέτρητος εἰσέτι ἀριθμός τῶν οὐρανίων σφαιρῶν τάς ὄποιας περιέχει τό ὑλικόν Σύμπαν, κινοῦνται καὶ διαγράφουν ἐν αὐτῷ τάς ἑαυτῶν ἐναρμονίους τροχιάς μέ ἵλιγγιώδεις ταχύτητας τόσον ὡς μονάδες, ὅσον καὶ ὡς ὄμάδες, μικραὶ ἢ μεγάλαι, ὅτι εἴναι ὑπολογισμέναι, μετά μαθηματικῆς ἀκριβείας, αἱ ἀποστάσεις μεταξὺ τῶν οὐρανίων σωμάτων, ὡς μονάδων καὶ ὡς ὄμάδων, τά βάρη καὶ αἱ πυκνότητες αὐτῶν, αἱ ἔλξεις καὶ ἀπώσεις των κ.ἄ., ὥστε τό σύνολον αὐτῶν νά ἀποδίδηται μέ παραστάσεις μαθηματικά!!!, εύλαβῶς ὑποχρεούμεθα νά κάμψωμεν γόνυ σώματος καὶ ψυχῆς καὶ μετά τοῦ προφητάνακτος Δαυΐδ νά ἀναφωνήσωμεν: «Οἱ οὐρανοί διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ ποίησιν δέ χειρῶν Αὔτοῦ ἀναγγέλλει τό στερέωμα..» (Ψαλ. ΙΗ' 2). Τό ὑλικόν Σύμπαν ἀποτελεῖ ἀναντιρρήτως τήν μεγαλοπρεπεστέραν ἀπόδειξιν τῆς δημιουργίας

τοῦ κόσμου ὑπό τοῦ Τρισαγίου Κυρίου τῆς Δόξης Πατρός, Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος ἀλλά καὶ τῆς παντοδυναμίας καὶ πανσοφίας τοῦ ἀπείρου Δημιουργοῦ, τοῦ Τρισυποστάτου καὶ Ἀπείρου Θεοῦ¹³⁴.

---

¹³⁴ Κατόπιν πασῶν τῶν προαναπτυχθεισῶν ἀποδείξεων καταφαίνεται πόσον μωρὰ εἶναι καὶ ἡ θεωρία τοῦ «ἀγνωστικισμοῦ», καθ' ἣν δέν δυνάμεθα οὕτε νά βεβαιωθῶμεν ἀπολύτως περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ, οὕτε μετὰ βεβαιότητος ἐπίσης νά ὑποστηρίξωμεν τὸ ἀντίθετον. Ωσαύτως πόσον ἀβάσιμος εἶναι καὶ ἡ πολεμική τοῦ Καντίου ἐναντίον τῶν «λογικῶν» ἀποδείξεων περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ. Διότι διὰ μὲν τὴν πρώτην θὰ παρατηρήσωμεν: Ἐν ἡ ἐπιστημονική - καὶ λογική - ἔξετασις τῆς λειτουργίας τοῦ μηχανισμοῦ ἐνὸς ὡρολογίου ἡ οἰασδήποτε μηχανῆς, ἀπλῆς ἡ συνθέτου, ὅχι μόνον δέν ἐπιτρέπει ἀμφιβολίαν ἀλλ' ἀντιθέτως ἐπιβάλλει τὴν παραδοχὴν τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἔκτὸς αὐτῶν κατασκευαστοῦ των ὡρολογοποιοῦ ἡ τεχνίτου, πόσῳ μᾶλλον ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ φιλοσοφικὴ ἔξετασις τοῦ ὑπερόχου συμπαντικοῦ ὡρολογίου, ὡς καὶ τῶν καθέκαστα ἐργοστασίων καύσεως καὶ καταλλαγῆς τῆς ὑλῆς (κινήσεως κ.ἄ.) τῶν ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου ἐνοργάνων ὅντων δέν ἐπιβάλλουν τὴν παραδοχὴν τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἔκτὸς αὐτῶν δημιουργοῦ των; «Οσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν δευτέραν, καθ' ἣν «...γνῶσις ὑπάρχει ἐκεῖ μόνον ὅπου ὑπάρχει αἰσθητὸς κόσμος» ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου ἡ «γνῶσις εἶναι ὑποκειμενική», ἡ ἀληθῆς γνῶσις-«ἰδέα» ἡμῶν περὶ τοῦ Κόσμου καὶ τῶν ἀποτελούντων αὐτὸν «φαινομένων» οὐδόλως εἶναι ὑποκειμενική καὶ ἀποτέλεσμα τῶν 12 κατηγοριῶν, καθ' ἄς- κατὰ Κάντιον, πάντοτε - λειτουργεῖ ἡ νόησις. Ἡ ιδέα αὕτη ἡ γνῶσις ἡμῶν περὶ τοῦ Κόσμου καὶ τῶν ἀποτελούντων αὐτὸν φαινομένων ἐπιβάλλεται εἰς τὴν νόησιν ἡμῶν ὑπ' αὐτῶν, διότι ταῦτα ὑπάρχουν αὐτὰ καθ' ἐαυτά. Καὶ ὅπως ἐκ τῆς θεωρήσεως ἐνὸς ὡρολογίου σχηματίζομεν ἐν τῇ νοήσει ἡμῶν τὴν ιδέαν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ τε καὶ τοῦ ἔκτος αὐτοῦ δημιουργοῦ του, οὕτω καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ φιλοσοφικὴ θεώρησις τοῦ συμπαντικοῦ ὡρολογίου καὶ ὅλων τῶν κτισμάτων τῆς ὑλικῆς δημιουργίας, - ἀναντιρρήτως ὑπαρχόντων - ἐπιβάλλουν εἰς τὴν νόησιν ἡμῶν ὅχι μόνον τὴν ιδέαν καὶ τὴν βεβαίωσιν τῆς ὑπάρξεώς των, ἀλλά καὶ τοῦ ἔκτος αὐτῶν ὑπερκοσμίου Δημιουργοῦ αὐτῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'	5
Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'	9
Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΟΣΕΩΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'	23
Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΟΣ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΧΡΟΝΩΝ	23
Β. ΟΙ ΠΟΛΕΜΙΟΙ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'	45
ΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΙΩΣΙΝ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΙ ΤΩΝ ΣΥΧΡΟΝΩΝ ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΩΝ	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'	55
ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΒΑΣΙΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ, ΤΗΣ ΤΥΧΑΙΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	55
Α. ΤΑ ΑΓΕΦΥΡΩΤΑ ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΑΣΜΑ ΜΕΤΑΞΥ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΝΟΡΓΑΝΩΝ ΟΝΤΩΝ	58
Β. ΤΟ ΑΓΕΦΥΡΩΤΟΝ ΧΑΣΜΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΦΥΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΜΨΥΧΩΝ ΟΝΤΩΝ	68
Γ. ΤΟ ΑΓΕΦΥΡΩΤΟΝ ΧΑΣΜΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΝΟΡΓΑΝΩΝ ΚΑΙ ΕΜΨΥΧΩΝ ΟΝΤΩΝ	72
Δ. ΤΟ ΠΕΠΕΡΑΣΜΕΝΟΝ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ	100
Ε. Η ΑΕΝΑΟΣ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΣΥΜΠΑΝΤΙΚΗΣ ΥΛΗΣ-ΜΑΖΗΣ	110
ΣΤ. ΟΙ ΦΥΣΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ	112
Ζ. ΤΟ ΑΓΕΦΥΡΩΤΟΝ ΧΑΣΜΑ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΟΡΓΑΝΟΥ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΚΗΣ ΥΛΗΣ	122
Η. Η ΟΡΓΑΝΙΚΗ ΔΙΑΠΛΑΣΙΣ ΚΑΙ Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΕΝΟΡΓΑΝΩΝ ΟΝΤΩΝ	127
Θ. ΑΙ ΨΥΧΙΚΑΙ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΩΤΕΡΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΕΜΨΥΧΩΝ ΟΝΤΩΝ ΚΑΙ Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΨΥΧΗ	146

I. Η ΑΡΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ	150
---	-----